

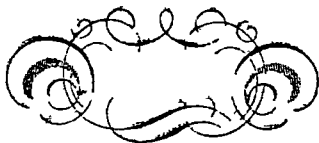
ISTORIA
CÂMPULUNGULUI,

PRIMA RESIDENȚA a ROMÂNIEI.

de

C. D. ARICESCU.

PARTE A I.

BUCUREȘTI.

IMPRIMERIA LUI FERDINANT OM.

1855.

ISTORIA KĂMPULUNGULUI,

PRIMA RESIDENȚA a ROMANIEI.

DE

K. D. Aricescu.

BUKUREȘTI:

Imprimeria lui Ferdinand Om.

1855.

Dedicata

M. — S.

DOMNUL

Supre semnă de venerație și recunoștință

profunde din partea

AUTORULUI

C. J. Aricescu

PREFATA.

Шезîнд întp'o зî кѣлкаѣ не îарбѣ верде сѣе нѣ-
кѣла де ла Флѣмîнда¹⁾, шî kontemnlînd кѣ nesagiѣ înt-
kîntъtopѣла тавлоѣ че ста îн фацъ'мî, ам офѣтат шî ам зîсѣ:

„Кîмпнѣлнцѣ! Кîмпнѣлнцѣ! лолѣла меѣ natalѣ, tea-
трѣла копîллѣрîей мелле, Парнасѣ ал мѣсеî мелле!
Тѣ, natpîе а artistѣлѣî Негѣлîчî, нѣ este оаре нѣкат,
нѣ е оаре о крîмѣ ка фрѣмѣсецîле талле, фîсîче шî
îstorîче, сѣ рѣмîе îmmormîntate? Азî, кîнд totѣла се
pîdîкѣ дîн рѣîne; азî, кîнд toate Верîтъцîле челле
marî шî dîvîне îшî ласѣ, ка Крîстѣ îн mormъntѣ, vest-
mîntеле нѣtpede але преждîдîцîеор ш'але passîзнелор,
шî асчîндѣ²⁾ îн черѣла progressѣлѣî, îнкѣнѣnate де splen-
doареа глорîей ш'а îmîmortалîтъцîî, астѣзî, зîк, чîне
арѣнкѣ о прîвîре де îstorîкѣ, де artistѣ saѣ де амîкѣ
прîмеî residенде а Рѣмîнîей? Nîменî! ка о posѣ întpе
nîште стîнчî, тѣ зачî îнгронаѣ, Кѣмпнѣлнцѣла меѣ, întpе
aste деалѣлѣрîеî noетîче, îнсѣ тѣкѣте! нѣмаî artistѣла
Негѣлîчî, нѣмаî фîлѣла тѣѣ фаворîтѣ, desemîнд Флѣ-
мîнда, короанна та, îшî прѣектасе а дескрî тоа-
те фрѣмѣсецîле Мѣнтîчеллѣлѣî ш'а ле канîталей лѣî;
moартеа îнсѣ îл смѣлсе îн вара вîецîî салле!

„Ешî, нîатрѣ nestîматѣ, дîн гѣноîѣла dîспрецѣлѣî,
дîн întѣнерекѣла вîтърîî, ка сѣ. те вазѣ шî сѣ те стîме,
дѣпѣ валоареа та, Жѣнîмѣа шî Postepîtatea!“

§

Дîн momentsѣла ачелла, сѣжеѣла asteî опере де-
вî идея mea фîксѣ, idee че абсорбî toate факѣлтѣцî-
ле сѣффлетѣлѣî меѣ; астѣ idee мѣ мѣнчîа зî шî noан-
те, ка не Balzac, Demонѣла Фîсîолоцîей мѣрîтале; еа

¹⁾ Мобîлѣ îн фаца Кîмпнѣлнцѣлѣî.

²⁾ Се грѣкѣ.

întîi kassa adesea distrakції неплъкхте, de kape'шî ad-
dsk a-minte amичii meî Kîмпълэнченî.

A treбzit dar съ adoptъ într'o zi astъ дхлче фие
a inimei мelle.

Am лкрат ла astъ оперъ кх плъчереа шî кх ар-
доареа мхмеî tîнеpe pentрх крештереа фиеî салле
фаворите, сађ кх амбидиа Artistхлхî че însхфледезъ
речеа шî insta stampъ, dînds'î viадъ din viада са.
De ачееа singъ къ, нхнаî în astъ скрîере, ам лъсаť
o mare parte din esistîнга mea материалъ: шî че алт е
poetхл шî философхл де кîт ла м па че се консътъ пе si-
не pentрх лхминареа челлор-л-алдî? Innоранца е întх-
перекхл; Veritatea, soареле. Нхорîи каломнилор, аť
преждидиилор ш'аî passîзнилорђ дегрѣдътоаре pot ако-
перî знъ minstъ soареле Verитъдîи; вîнтхл îнсъ ал Опî-
нинеî пхблече шî ал Posterитъдîи алхнгъ нхорîи об-
скрî, кхрѣдъ atmosferra inimei de miasmеле venîна-
te але корхмпидеî; шî Soареле реappare splendidъ шî
sххlimъ, ка Natхра, ка Креаторхл.

Am întreprînsъ deskрîереа Kîмпълэнгхлхî, нх пен-
трх къ Kъмпълэнгхл este локхл међ natalъ: кх пичî зн
предъ н'ашî фî voit a skrîe istopia вр'неî четъдî бар-
bare сађ tîrannиче; ам skrîsъ istopia Kъмпълэнгхлхî
pentрх materia чеа авхтъ шî nobîль че 'mî а про-
крат ачестъ sхжетъ: pentрх institудииле лхî либерале шî
фрхмоase.

Фîind-къ îнсъ Kîмпълэнгхл este ridîkat, оаре-към,
пе рхинеле знхî мхничинîђ romanъ, а нхме Romхла, шî
ачеста пе рхинеле знеî четъдî даве, анхме Жидава, а
treбzit съ дъм лекторхлхî е idee репеде де Жидава
шî де Romхла, ка мхничинîђ шî ка коммхнъ, pentрх
desvoltarea истопеî noastre.

Istopia noastrъ нх este алтъ де кîт о гîрлантъ де
флорî, кхлесе din грѣдина Istопеî шî а Tradîциеî де
мхза mea poetîкъ, шî депхсъ, d'o ivimъ kастъ, пе
фрхнтеа локхлхî међ natalъ, supе semnъ де ре кхно-

штінцъ філіалъ ши де адміраціе pentрѣ фрѣмосѣ.

§

Еатъ ши сорцентеле ачештіі історіі:

Традіція, консултатъ ін воерѣ, ін месеріанѣ, ін пергудъторѣ ши ін дърранѣ;

Дипломеле домнешті але Къмпълэпгълэі (хрѣсоавеле мошненілор Къмпълэпцені);

Kondichele Monastirei katolice din Къмпълэпгѣ;

Kondika monastirei Matei Basarabѣ, idem;

Акте prinđiare ши private але скітѣрилор Флэмінда, Чоканъл, Нъмъешті, ш.ч.л;

Itinerаръл D-лэі Болліакѣ din 1845;

Magazінъл історікѣ pentрѣ Dacia ши Шінкаї.

Фоаеа де Мінте, Інймъ, etc, де ла інченпѣтл еі нінъ азї;

Istoria Pэмїнілор де Петрѣ Маіор ши D. Лэвріані;

Хрїсоавеле бісерічеі Домнештіі din Къмпълэпгѣ.

Інскріпцііле крѣчїлор ши бісерічїлор din Къмпълэпгѣ;

Акте private ши пѣвлїче але зпор мошненїі Къмпълэпценї.

Despre кънтечїле попѣларе, нїмїк!

Despre скріерїле че deseампъ обїчеїзрїле private, авїа фрагменте dїntr'o satїрѣ pentрѣ воерїі Къмпълэпценї, де зп Леордеанъл, коммунїкате де о дамъ Къмпълэпценеанъ.

— Чїне ста п'атзнчї д'асеменеа лэкрѣрї? імї зїчеа зп бърїнѣ din Мэсчеллѣ. „Інделетнїчїреа оаманїлор п'атзнчї (1700—1820) ера къштїгъл, маса ши бісерїка, карї, маї ла фїе-че зече annї, се тълѣбра де завере орї де прївецїрї prin тї мѣнцї ши кодрї.”

„Мошілор поштрїї ле ера маї а мїнте п'атзнчї сѣ'шї аппере Лїмба ши Крѣчеа, де кїт сѣ stea сѣ скріе фантеле стрѣлзчїте але vitezilор“ зїче історїкъл Kantemірѣ.

Дака Рѣтѣнія нѣ шї а авѣт Історічїи, дар Кѣмпѣ-
лѣнгл сѣ айѣ? Еа љнѣ тот авѣ Kostiniї шї Шинкаїи,
шї карї авѣрѣ дрѣнт вѣссолѣ шї фаналѣ tradiciia шї
istoria нацилор вечине кѣ Дачїиле амбе; еѣ љнѣ, фѣ-
рѣ tradicie, шї фѣрѣ пѣцинеде акте, private шї пѣ-
вличе, афлате пе ла знїи дїн Кѣмпѣлѣнѣнї, п'ашї фї
пѣтѣт зн пасѣт мѣкар љнаїнта љн dedалѣл ачеста, плїнѣ
де чѣлїнї шї де pietre¹⁾.

Де ачѣеа сїмѣїм плѣчѣре шї даторїе а не арѣта
мѣлѣцмїрїле поастре фращлор Рѣденї, вѣтрїнѣлѣї Ані-
ношенѣл, депѣтѣлѣлї Чоланѣл, жѣнїлор Аніношенї, тѣтѣ-
лор ачеллора карї, кѣ вѣнѣвоїнѣл, аѣ венїт а депѣне в арѣл
лор шї пїетрїчїка лор ла фачѣреа ѣстѣї монѣментѣл,
їнѣлѣтѣл љн оноареа шї memoria локѣлѣї nostrѣ паталѣ.
Еї сѣнт кїторїї ачестїї вїсерїчї; еѣ, архїтекѣл монѣ-
ментѣлѣї.

Ам арѣтѣт дрѣмѣл, ам дат їмѣлїсїзнеа, ам арѣп-
кат сѣмѣнѣа; алѣїї вор комплѣта, алѣїї вор сѣчѣра,
поате, фѣрѣкѣтеле дорїте!

М'ам невоїт, пе кїт матерїалѣл м'а ажѣтѣт, шї пе кїт
м'ѣл ертѣт шї мѣрѣїнїтеле'мї пѣтерї, а коррѣспѣнде
кѣ цїнта исторїеї, каре есте, дѣпѣ зїса Бѣлчѣскѣлѣї:

„А нѣ се окѣвпа исторїкѣл нѣмаї де оаре-каре пер-
soanne привелїцїате; чї а арѣта попорѣл рѣмїнѣл кѣ їн-
stїтїциїле, їдеїле, sentimenteлѣ шї обїчїсїрїле лѣї, љн
deosebite веакѣрї²⁾.“

Дака 'мї ашї фї пѣтѣт прокѣра Околнїка Кѣмп-
лѣлѣнглѣлѣї, љн каре, зїче tradiciia, се копрїндѣ дрї-
теле шї привелѣцїле монїненїлор Кѣмпѣлѣнѣнї чѣї де
ла Нѣгрѣ, шї каре околнїкѣ се зїче кѣ ар фї ла Кѣмп-
пѣлѣнѣнїї Молдовенї шї Бѣковїненї, istoria поасрѣтѣ а-
тѣнчї ар фї фост кѣ мѣлїт маї лѣмїноасѣ; љнѣ, п'ай
карте, п'ай парте!

¹⁾ Асѣ исторїе се поате консїдера маї мѣлїт ка о деѣвенѣцїе де
кїт ка о исторїе дѣпѣт тоате фѣрмеде.

²⁾ Mar. Ist. Tom I. pag. 2.

О кълъторіе, într'adinsí, în амбеле Дачіи, ші în Мэнтічеллѣ маї кѣ seamъ, кѣм ші съпареа локалѣлѣ Жідава, ар фі fost neanъrate nentрѣ прокърареа мѣл-тор ші interesante dokъmente, атінгътоаре де исторіа поастрѣ; însъ фъръ вані нѣ се фак аsemenea лѣкрѣрї; ші Апостолїи Верїтъцїи аѣ нѣмаї траїстѣ нентрѣ рѣ-даре, гърѣ нентрѣ предїкаре, ші інїмъ нентрѣ а морѣ. Unde е воїнца лінсеште нѣтїнца, ші unde е нѣтїнца нѣ е воїнца! Кїнд аорѣл ішї дѣ мїна кѣ талантѣл, ші аѣ де кондѣкторѣ о інїмъ кастѣ ші по-білѣ, о інїмъ де четѣдеанѣ ші де крештїнѣ, атнчї а-честа е нѣнкѣл де реаземѣ ал лѣ Архимеде че'л че-реа елѣ нентрѣ рѣстърареа глобѣлѣ пѣмїntескѣ. D'am dorit аорѣ, л'am dorit нѣмаї нентрѣ імпрѣшїереа лѣмїнілор.

Dorїнца поастрѣ ар фі fost ка съ ілѣстрѣм а-чeastѣ исторїе; însъ артїстѣл, каре ар фі авѣт даторїе а desemна фрѣмъсеїле фісїче ші исторїче але Кѣмнѣ-лѣнгѣлѣ, нѣ маї este: Негѣлчї е морѣ! Снерѣм інсѣ кѣ артїштїи рѣмѣнї вор реалїза інтр'о зі висѣл пострѣ де аорѣ

— Дар ла че оаре астѣ ілѣстраціе? ва інтреба чїнева.

— Нѣ де vanitate, domнілор; чї де nechestate: кѣчї „прїп зїтареа ла оamenїи чеї марї, ла таблорїле артеї, але натрѣї ш'але исторїеї, се нѣтреште імаѣнаціа, admїracїа се іналѣцѣ, ші се askette сімѣїмѣнтѣл націо-налѣ. 1) “

Îн чееа че прївеште калїтъцїле історїкѣлѣ, о тѣр-търїsesкѣ, toate імї лїusesкѣ; ші нѣ крѣзѣ съ фіе іs-торїкѣ каре съ ле possede ne toate кїте ле recomman-дѣ історїкѣл Лѣчїанѣ, контїмнѣранѣ кѣ Траїанѣ²⁾.

Сїнгърѣл талантѣ че possedѣ este Денїѣл вїне-лѣї, кѣм зіче George Sand, în лаѣда че фаче лѣї Н. Stowe, асторѣл лѣї Pèrе Tom.

¹⁾ Antoniu Кѣрѣцї. Mar Ist Tom 2 паѣ 371.

²⁾ Фоаеа Мїнѣї. 1844 N. 12 паѣ 92.

„Denișla este inima, zice Korina secolului XIX; pŃterea este credința; talentul, sinceritatea.“

Ши inimă, ши credință, ши sinceritate, tsșтрелле ле posedă, mълуșmitъ Kълѣреї ши Natșреї.

Daка dar e adevărat, кѣм зиче tot ачеа фемеа sьblimъ, кь „sьччесла жнеї опере sь в simbatiiле чitopулаї,“ apoi нѣ мѣ indoesk de simbatiiле жнimeї рѣmine, ши mai алес але жнimeї Kъмплѣнѣене.

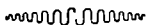
Жнime! жнime! de opі-че nadiъ! ts ештї Biito-рѣл! ts ештї Progresл! кьчї ts ештї Veritatea! кьчї ts аї inima kастъ! кьчї ts штиї sь преѣвештї ши Meritл ши Sakpificиѣл! А авѣт кѣвѣнтѣ Salvatorѣл sь ба-весе ne inima ta de aopѣ Търма ш'ѣн Пѣstop: фърѣ tine ар фи стрѣлѣчит оаре Soarele de viaцѣ de ла 93,30 ши 48? Matopitatea este фикоасъ (прѣdentъ, зиче ea); вѣтрѣнеѣеа, рѣскоантъ (инцеллеантъ, кѣм се нѣмеште ea); нѣмай жнimeа, ea e плинъ de жн-неѣе, de arдоаре, de inimъ, кѣ ideї ши кѣ sentimen-te; ea este Ероѣл! Жнimeа e Posteritatea, Posterita-tea e Veritatea, ши Veritatea e Dѣmnezeѣ.

Фіе ка ачесте кѣвѣнте sь казъ в inиміле kасте ка sьнѣнѣа de гріѣ ne жн тѣррѣмѣ верѣинѣ ши sьнѣtosѣ!

Фіе ка тоѣї жнii de inimъ ши de карактерѣ sь'ши deа dълѣеа mѣнкъ a deskpи фрѣмѣсеѣиле фисиче ши is-topиче але локълаї лор паталѣ! Търговіsteа, Къртеа de Арѣешѣ, Pimnikл, че sьжете фрѣмоасе! че materie авѣт pentрѣ inимї de Pѣмѣнѣ, пѣтрѣнсе de amorл de veritate, de patrie ши de ѣmanitate!

K. D. A.

ÎNTRDUCERE.

ЖИДАВА.

Събѣ Александръ Гика с'а афлатъ, în Рѣминіа мѣкъ, доъ докѣменте историче, фоарте intesante: къчѣ реварсъ о лѣминъ mare ши дѣлче асъпра исторіеѣ Даchieѣ Траіане.

Пе пої пе întepeseазъ ачі нѣмаї докѣментѣл афлатѣ ла Търнѣ, în дърръмътъреле kastellъмѣ тѣркѣ сърпатѣ, ши ридікат, дѣпъ D-нѣ Лакриани, пе рѣнелѣхнѣ тѣрнѣ romanѣ ка чел де ла Цісрїѣ.¹⁾

Astѣ докѣментѣ este о піатръ де мармѣръ, фоарте фръмоасъ, іналтъ де 8 палме, латъ де 3 1/2 ши гроассъ де 3 палме.

Astѣ піатръ опораръ ера хп монѣментѣ пе каре четъѣенїї колоніеѣ Элпіана де Ескѣ²⁾ інълцаръ, прип колтрїбѣѣе ѣенералъ ши къ декретѣ коммѣнѣ, лѣї Ізліе Капітонѣ, Консѣлѣ ши префетѣ ал провингіеѣ Іллірія.

Între алте тітлѣрї ал лѣї Капітонѣ, хнѣл este ши челѣ хртъторѣ:

¹⁾ Челъладѣтѣ докѣментѣ, афлатѣ лінгѣ Челсі este о dialомъ а императорѣлѣ Adrianѣ, din 23 Kartie, 429 d X, сїпатъ пе доъ табле де арашъ, ши датъ ла 21 де soldaці, рѣбостіці къ дѣентѣл де четъѣенїї romanї, еї ши ҃рнѣторїї лоръ кѣм ши къ дѣентѣл де късѣторіе деуїтїмъ къ фемеле че аѣ аѣт аѣнѣї, саѣ вор абеа în ҃рмъ. *Mag. ist. Tom 4, паѣ 24.*

²⁾ Че ера în Булгаріа, пе църѣмѣл стїнгѣ ал лѣї Iskerѣ, 42°, 0', ши 43°, 4'

„Revestitŭ inkŭ шѢ кѣ titlul de Duxvirus¹⁾ de кѣ-
tre четъденїи мѣничишлѣи Ромѣла.²⁾“

D-нѣ Лавриани зиче кѣ Ромѣла ера ѓn Dacia Australŭ (Цара Рѣтѣneasкѣ), сѣѣ граделе 42°, 43', шї 43°, 14'; — шї кѣ се афла пе локѣл ѣnde се вѣдѣ азї рѣинеле де лїнгѣ Кѣмпѣлзнгѣ.

Лѣнгѣ Кѣмпѣлзнгѣ алте рѣине де четате нѣ афлѣм де кѣт челле де ла Грѣдиштеа, departe де капитала Мѣнтичеллѣлѣи о semi-орѣ спре Ssd. Aste рѣине сѣнт кѣнос-
кѣте де пополѣ сѣѣ нѣмеле де Жїдова; ѣнїї ле нѣмеск шї Ѣриаша; iar вѣтрїнїї, чеї кѣ пѣцїнѣ idee де istorie, (ка tata Aninoшеанѣ³⁾) ле нѣмескѣ шї Ромѣла.

Аша дар Жїдова е Ромѣла, шї Ромѣла а fost мѣничишѣ romanѣ. Елѣ а тревѣит сѣ esiste ѓn sѣта а doa d: X.; сѣѣ, чел мѣл, ла ѓнченѣтѣл сѣтеї а треїа, кѣнд Каракала ѣмплѣ Dacia кѣ мѣничишї.

Нѣмеле де Ромѣла фїгѣреазѣ шї пе картеа Пѣтѣнѣерїанѣ; ѓнсѣ фѣрѣ алте десволѣтѣрї маї ѓnteresante де кїт кѣ „авеа ѣн гѣвернѣ аѣтonomѣ.⁴⁾“

§

Dar оаре Жїдова сѣ нѣ фїе Жїдава?

Ромѣла este ea четате кѣрат romanѣ, орї с'а ѓнѣл-
датѣ пе рѣинеле ѣнеї четѣцїї даче, анѣме Жїдава?

Istoria таче; tradїcia шї моѣика рѣспѣндѣ: „Ромѣ-
ла este нѣмеле че с'а dat де romanї ѣнеї чѣтѣцїї да-
че, нѣмїтѣ Жїдава, tot аша, поате, де ѓmportantѣ ѓn
Dacia астралѣ, ка Iessi (Municipium Iassium) ѓn

¹⁾ Duxvirus, ѓn колонїле romane, рѣспѣндеа кѣ titlul де konsulѣ La Roma; iar titlul де Dekurїonѣ, кѣ челлѣ де senatorѣ.

²⁾ Mar. Ist. Tom II. паѣ. 86 шї 87.

³⁾ Neguѣtor din Кѣмпѣлзнгѣ. — Bezї Kap I ad Istorieї noasѣre.

⁴⁾ Adıkѣ, сѣѣ кѣрѣвїа де оаменї аллѣшї дїнтре дїншїї, дѣпѣ ле-
ѣде шї датнеле streбѣне.

Дачіа Orientalъ.¹⁾ “ Ромѣла, ка ши Iessi (Iamii) s'a pemit astѣла de ла леѣионѣла inkantonnatѣ in Жидова; iar kommandantѣла ѣstѣи леѣионѣ, zиче tradigiа (Aninoшеанѣла) а fost стрѣмошѣла лѣи Negрѣ Vodѣ, кѣм vomмѣ арѣта ла Капитолаѣла I ал ачештѣи istorii.

§

Am zisѣ кѣ вѣлгѣла пѣмеште пе Ромѣла Жидова ши Ъриаша.

Prin Жидова инѣеллеѣе оаре ѣтрапѣла тѣшчелеанѣ лѣкрѣ жидовеск? tot че е mare, tare ши векѣш? Аша; dar оаре Жидова сѣ пѣ ѣие Жидова коррѣмптѣ?

Ши зна ши алта. Ши Romaniи аѣ пѣstѣ addѣче din Палестина in Дачіа Жидовѣ captivi, дѣпѣ рѣинареа Іерусалимѣлѣи de Titus (80), pentрѣ фаччере de четѣѣи пѣоѣ, саѣ репараре а челлор даче; ши Дачіи iarшѣи аѣ пѣstѣ аеа, in Дачіа inferiорѣ, сѣв поаллеле Карпаѣилор, о четате tare ши importantѣ, ка Sarmizeretssa din Дачіа sѣperiорѣ. Жидова а пѣstѣ ѣи кѣтре Sarmizeretssa чеаа че е азѣ Краіова кѣтре Бѣкѣрештѣи.

Ъриашѣи iar sѣnt sinonimi кѣ Жидовѣи, in лимба пополѣлѣи.

„Poate, кѣм zиче D. Боллиакѣ, ворѣа Ъриашѣ²⁾ сѣ ѣие зна din ворѣеле даче че аѣ рѣmasѣ in лимба noastrѣ, de треѣе сѣ kredem кѣ лимба дакѣ а fost un dialectѣ пеласгѣ: кѣчи Ъриашѣ se vede а deriva de ла ὄρος, οὐρος, ἕριος.

„Inкѣ о бѣгаре de сеамѣ, адаогѣ D-пѣ Боллиакѣ, ворѣind de Жидова noastrѣ; лѣкрѣриле жидовештѣи се

¹⁾ Фоаеа Minѣеи, 1844, No. 24, паѣ 186.

²⁾ Oratie е борѣб дакѣ, de че сѣ nu ѣие un Ъриашѣ? un че алтѣ е Oratia de kѣt о четате de matrѣ, ѣѣкѣтѣ de mila arhitektylѣи dibinѣ. кѣар kind алте проѣе ar lipsi кѣ Жидова este Jidaba, kyskria astor доѣ борѣе, ши бечинѣlateа Orѣѣилор кѣ Ъриаша, m'ar konbinѣ indetѣл.

гъсескѣ маї мѣлт ла кѣмпіе, пе малѣріле Дѣнѣрїї; іар челле хріаше, їн мѣнїї, саѣ їн партеа мѣнтелїї.

„Posiția локѣлїї, каре цїне, сѣ зїк асфел, кеїеа дрѣмѣлїї ла Орѣнїї, кѣм шї ана Рїѣл, че трече пе вал- ле, аѣ fost доѣ марї авантаѣе а се фаче ачї о че- тате. 1)“

Дар че фелѣ де четате їнцелледе Д-нѣ Болліакѣ ачї? Четате Дакѣ, орї Романѣ? Романѣ.

Дачїї їнсѣ, дѣпѣ кѣм штїм, ереаѣ бравї ка Романїї, шї tot аша де преѣхїторї де локѣрї шї о-а-менї; Дачїї дар, н'аѣ пѣхтѣ despreѣдї о posiție аша де strateѣїкѣ ка а Грѣдїштеї, саѣ ка а Кѣмпѣ- лѣнѣлїї nostrѣ. Еї а авѣт о четате їнтр'асте ло- кѣрї, atїt де авантаѣїоаше пентрѣ апѣ рареа де їне- мїчї, шї assїѣрареа сполїїлор (прѣзїлор), кѣпѣта- те їн лѣнтеле дефенсїве. Кїнд н'ашї авеа алѣ про- ѣѣ, singѣра mea проѣѣ tare este posiția топогра- фїкѣ, че toate наѣїїле, векї шї поѣѣѣ, чївїлісате шї ѣарѣаре, аѣ авѣт-о їн vedere ла фачере де четѣнїї. Tradїgia noastră че се poate нѣмї о astopitate isto- рїкѣ tradiționalѣ, (Aninoșeanѣ) їнcredїнѣазѣ кѣ доѣ motive аѣ determinat пе Negrѣ II. ла ашезареа Кѣмпѣлѣнѣлїї лїнѣ Ромаля: posiția локѣлїї, шї ме- торїа streѣнїлор сѣї.

§

Фачем хрѣтїоареле обсерѣрїї, пе каре нѣ ле дѣм ка леѣї istorїче, чї ка niște simple обсерѣрїї:

1. Маї toate четѣнїїле Дачїлор шї але Романїлор, кѣм шї хрѣеле (ораше) шї satele сѣѣ Дачїї Рѣмѣнїї, ераѣ сѣѣ мѣнїї, пентрѣ апѣраре де ѣарѣарї, карї се ашезаѣ, їн ценере, tot ла кѣмпїе, ка лѣкѣстеле: ачї афлаѣ еї о клїмѣ дѣлче, хн тѣррѣмѣ prodѣктивѣ, шї хн

1) Itinerariul D-avї Bolliak Квр. Ром. 4845 N. 86.

пльгарѣ каре лѣкра пѣмѣнѣл пентрѣ еллѣ, барбарѣл, нѣ-
маї рѣсѣ еллѣкѣ, шѣ нѣчѣ кѣм агрѣколѣѣ, кѣм зѣ-
че Ammien Marcelin.

2. Нѣмаї Жѣдова сѣ фѣ fost четате фѣкѣтѣ de Жѣ-
довѣ вѣ тоатѣ Dacia лѣї Траѣанѣѣ? Ба мѣлте. Вѣ тоатѣ
Dacia Траѣанѣ мѣлте четѣцѣ ор фѣ fost кѣ ачест нѣме?
Пѣцѣне кредѣм. Консерват'аѣ елле пѣнѣ азѣ нѣмеле
de Жѣдове, орѣ авѣрѣ шѣ кѣте зн нѣме Romanѣѣ?
Прекѣм Жѣдова, че се зѣче шѣ Рѣмѣла; шѣ Semi-
dava, скѣмбатѣ вѣ Претѣрѣа авѣгѣста. Шѣ іа-
рѣшѣ, de че пополѣл сѣ цѣе вѣ мемѣрѣа лѣї нѣмаї
нѣмѣрѣле жѣдовѣшѣї, іар нѣ шѣ пе челле Romane? Este
пентрѣ хѣра шѣ дѣспрѣцѣл че ле вѣспѣра тѣранѣа
Romanѣѣ? орѣ пентрѣ сѣвѣенѣреа меланколѣкѣ а сѣф-
ферѣнѣцѣлор кантѣвѣлор Еврѣї шѣ Dacѣї? — Жѣдова сѣ
нѣ фѣе Жѣдова коррѣмѣнтѣ, кѣм ам маї зѣс? Ачѣста е
адѣвѣрѣл.

Еѣ астѣел о вѣнѣеллерѣ: Жѣдова este о четате да-
кѣ, ка Бѣрѣдова, Марѣдова, Рамѣдова, etc; шѣ пре-
кѣм ачѣстеа вѣсемнѣазѣ четѣцѣ даче фѣкѣте de зн Бѣ-
рѣлѣ, de зн Марѣкѣ, de зн Рамѣс саѣ Рамѣс, etc, а-
семѣнеа шѣ Жѣдова е о четате дакѣ, фѣкѣтѣ de вре
зн Жоѣан, орѣ Жѣан, орѣ Іѣанѣ.

Дар оаре ла вѣнѣенѣтѣл медѣлѣлѣ-Евѣ, (300—800)
нѣ се маї фѣкѣрѣ четѣцѣ кѣ асемѣнеа термѣнѣрѣї (вѣ-
dava)? Маї вѣтѣїѣ, асемѣнеа фѣнале de четѣцѣ ле афѣлѣм
нѣмаї ла вѣсторѣїї чѣї векѣ (Грѣчѣ шѣ Romanѣї) дѣн тѣм-
пѣл рѣпѣлѣчѣї Romane; дѣпѣ каре четѣцѣ се шѣ нѣмѣ-
рѣ локѣиторѣї Dacieї Давѣї саѣ Дачѣї. Ал доїлеа, вѣ
фѣерѣереа чѣа таре а барбарѣлор (Гѣцѣї, Хѣнѣї, Van-
dalѣї, etc.) нѣ се окѣзпѣѣ кѣ фачѣере de четѣцѣ локѣи-
торѣї Dacѣїлор, асте порѣцѣ але Imperѣлѣї, ла ал кѣ-
рѣїа assaltѣї вѣшѣї dѣдѣссерѣ вѣнтѣлнѣре тоате сѣмѣнѣцѣїле
de барбарѣї, ехрѣпѣне шѣ асѣатѣче. Шѣ пентрѣ че четѣцѣї
de кѣрѣмѣдѣ шѣ de варѣ, кѣнд есѣстаѣ четѣцѣї de гра-

niŝ ŝi de калкаирѣ? De че Жидаве ŝи Рамидаве, kind ераѣ Орѣдиіле ŝи Колѣиі?

3. Мѣлте monede даче с'аѣ афлат атит ѓн рѣнеле Жидовеі (але Читаделлеі), кѣм ŝи не локалѣл unde a stat мѣничиіѣл Ромѣла¹). Че каѣтѣ ачесте monede даче ачі, дака, ѓnainte de Траіанѣ, н'а fost о четате дакѣ, саѣ локѣиѣ de Дачі мѣкар ѓн асте локѣрї?

— А пѣтѣт фї вр'ѣн ѕворѣ (бїлчѣ) дачікѣ не кѣмпіа de ла Грѣдиштеа; д'ачеа се гѣсекк monede даче.

— Атѣнчі ачестѣ ѕворѣ а треѣѣт ѕѣ фіе ѓnainte аѣ Траіанѣ; ѓнсѣ tradiția нѣ кѣноаште алѣ ѕворѣ лѣнгѣ Грѣдиштеа de кїт ѕворѣл ѕѣнтѣлѣі Іліе, че се фаче ѓн Кѣмпѣлѣнг, ла 20 Іліе. Сѣппосѣнд кѣ ѕворѣл ачеста с'а фѣкѣт odinioарѣ ла Грѣдиштеа, нѣї пѣтем аккорда de кїт о есистиѣѣ de 1700 de ані, /tot d'odatѣ сѣппозѣнд кѣ mare parte din колонїшті ŝи din ostipea лѣі Траіанѣ ера крештінѣ; ачешті крештіні ѓнсѣ нѣ ридікарѣ капѣл de кїт ла ѓнченѣтѣл секолѣлѣі IV (330), ѕѣѣ Konstandin imperatorѣл, kind Крѣчеа deveni ѕчентрѣл Чесарїлор, сѣпплїнѣнд Вѣлѣрѣл Капітолїнѣ. Ла 330 d. X., monedele даче нѣ се ѓнгронасерѣ оаре кѣ нѣмеле de Дачі, ŝи кѣ naționalitatea Дачїкѣ?

Аша дар н'а есїстат ла Грѣдиштеа ѕворѣ дакѣ, чї четате дакѣ.

— Поате Дачїі, дѣпѣ моартеа лѣі Дечебалѣ, ор фї ѓнгронатѣ п'ачї тезаѣрїле лор, ѓн фѣга лор ла Сармаѣї, ка ŝи Дечебалѣ п'але салле, ѕѣѣт албіа рїѣлѣі Сарѣѣѣ.

— Дар Дачїлор нѣ ле треѣѣа ѓн есїліѣ баннї? Ш'а-пої, п'атѣнчі, нѣ форма банѣл авѣѣа омѣлѣі; чї воѣл, оаеа, калѣл, копїлѣл ŝи фемеа; ŝи маї кѣ сеатѣ, браѣеле, мѣнка чеа сакрѣ!

Monedele афлате кїар ѓн ѕѣрфаѣа пѣмїнтѣлѣі²), мѣр-тѣрїсескѣ кѣ ачі, ѕѣѣ Дачї, ераѣ локѣиѣ оменешті;

¹) Бѣтрїнѣл Annonseany ŝи алѣї possedѣ destrѣе.

²) Челле маї мѣлте ѕнѣн бѣтрїніі, саѣ афлат de мѣнчїторїі че'шї ѕѣпаѣ порѣмбѣл, саѣ арраѣ локѣрїле de букате, не кїмпіа Грѣдиштеі.

ші пѣ сате, чі ѣрбе; пѣ сворѣрї, чі Четъдї. Інкъ о провъ дар къ Жидова este Жидова, scamotatъ de плебеа inportantъ.

4. Жидова п'а пѣтст фї оаре зпа din Четъдїле челле мѣлте даче, де каре ворѣскѣ скріиторїї векї, Гречї шї Romani?

— Romaniї ле аѣ дѣрѣмат, зїче Istoria.

— Не toate? Че! лор пѣ ле требѣеа четъдї? ш'а-пої, че четъдї! четъдї фоарте тарї (давс). Шї pentрѣ че Romaniї, не деопарте, сѣ дѣрїме четъдїле даче, іар не де алта, сѣ addѣккъ Жидовї din Palestina, саѣ kaptivї din tot inперїѣл, саѣ bandїдї din inкїсорїле Romeї ш'а ле Italieї, ка сѣ репаре четъдїле рїinate, саѣ сѣ konstrуїе алтеле пѣозъ?

Дака Romaniї аѣ предѣїт Грѣдїштеа, кѣ атїт маї мѣлт аѣ шїтїст с'о преѣдїаскѣ Дачїї, оаменї ресѣелїчї; шї дака Romaniї аѣ фѣкѣт о Ромѣлѣ ачї, Дачїї аѣ требѣїт сѣ аїбѣ ачї о Жидавѣ: маї мѣлтѣ Дачїї де кїт Romaniї авааѣ певое де четъдї, pentрѣ апѣрареа Patrieї, а Лїбертѣдїї шї а Zeїлор Ларї шї Пенацї, не карї Romaniї і пѣтеаѣ апѣра, кѣ брацеле, авїнд destѣле, мїї шї мїлліoane де kaptivї, не карї Chesariї її сакрїфикаѣ ка не ої.

5. Ворѣа Ѣрїаша, derivїнд де ла ѣрос (vedere саѣ attenцїе); шї ѣрїаша, ѣрїаша, ѣрїаша фїїнд ворѣе пеласге саѣ даче; шї четъдїле ѣрїаше фїїнд tot не свѣт мѣнцї; ѣрмеазѣ къ Жидова катѣ сѣ фїе Жидова; адїккъ, ла Грѣдїштеа а требѣїт сѣ фїе о четате дакѣ, фоарте таре шї inportantъ.

6. Обсервѣм, їн фїне, кѣ локкѣлѣ не каре се вѣдѣ рїїнеле Жидовеї сѣ зїче Грѣдїштеа: ворѣлѣ славонѣ, че їнsemнеазѣ тѣрїе, Четате ораш; їнсѣ tot Грѣдїштеа се зїче шї локкѣл не каре а fostѣ Ѣлїа траїанѣ, рїдїкатѣ не рїїнеле Sarmizerѣzeї, капїтала Дачїлор, фѣкѣтѣ де Sarmis.

Ор маї фї оаре, їн копрїнѣл Дачїеї, мѣлте Грѣдї-

inte? Ши ачелле Гръдиште sѣnt елле кърат четъци романе, опї дако-романе?

Ачесте обсервърї ле сѣпнѣнем ла критика Жѣнимеї progressive ши а Posterитъциї.

Еѣ инкеїѣ, зикїнд:

Їnainte de Ромѣла, ла Гръдиштеа дїн Мѣсчеллѣ, а esistat o четате дакъ; ши, поате, дїн челле де фрѣнте; поате, кїар капитала Дачїеї їнѣриоре; саѣ челлѣ пѣдїн, капитала Дачїеї австрале (Рѣмѣнїа).

Чееа че пої дѣм азї дрепт о сїмплѣ сѣппосїцие, ка о presimѣцие вагѣ есѣффлелѣлѣї, Проведїнга ва фаче їнтр'о зи ка сѣппосїциа сѣ фїе реалїтате, ши пресимѣциеа адевѣрѣ исторїкѣ. Tot Дѣмнезеѣ скїмѣ сѣппосїциа їмпѣрѣїеї Дачїеї Траїане (їн Їнѣриорѣ ши Сѣперїорѣ) їн четїтїсдїне исторїкѣ. Фїе а се реалїса кѣрїнд пресимѣциеа noastră!

РОМѢЛА КА МѢНИЧИНИѢ.

Am възхѣт кѣ Ромѣла ера мѣничиниѣ romanѣ.

Сѣб Romanї, нѣмеле де мѣничиниѣ се да зрѣелор (ораше) streїне, сѣпнѣсе Romeї, аї кърѣра локїторї се възкѣраѣ де дрептѣл Четѣденїеї романе, ши се кїрѣвїаѣ де пропрїїле лор леѣї.

„Мѣничиналиї, зїче Аѣлѣс Гелѣс,¹⁾ се кѣрѣвїаѣ дѣпѣ леѣїле лор челле веки (дѣпѣ datїнеле пѣмїнтѣлѣї, ши дѣпѣ ѣсанѣеле лор партїкѣларе); ши їмпѣрѣїаѣ кѣ Romanїї дїн Roma оппоареа възресїеї романе.“

Четѣденїї дїн Roma се нѣмїаѣ Четѣденїї лїберї, дѣпѣ татѣ ши мѣмѣ (Cives ingenuї), snpe dїstїнѣреа четѣденїлор дїн Italia ши дїн tot їмперїѣл, карї се нѣмїаѣ Мѣничиналиї (municipes).

Мѣничиниїле streїне дїфѣреаѣ де мѣничиниїле колонїсте романе: не кїнд ачеллеа аваѣ гѣвернѣл лор

¹⁾ Noctes Atticae. Lib. XVI. Cap. 13.

autonomă, ачестеа ереаș într'о стрѣнсѣ dependingѣ de Roma, metropola имперіахлї.

Calitatea de четъдеанѣ romană (Civis Romanus) дїеа челхлї че о posseda о ѡпнїсне de дрїтеле шї прївеледїле лхї: челхлї че пѣрта тїтлхл de Четъдеанѣ ера ѡвїолавїлѣ (neattinsă, sfânt), ка трївхнїї плебеї romane ѡл ѡмпнхл Републїчеї romane.

Civis romanus sum!

Четъдеанѣ romană sѣnt еш! Кх aste треї ворѣ мадїче, пронхпдате de Схвлїмхл Апостолѣ кх о фїертате romană, Павелѣ скапѣ de чеї че 'ї ameringăș viada ѡн пїада Ierusalimхлї.

Дрентхл de четъденїе romană фх аккордат, кѣтре фїнїтхл Републїчеї, шї ла пополїї че нх ераш Italiенї: прїн ледеа Pompeia, astă дрентѣ se dette Галїеї cispadana; iar Іхлїсхл Cesară ѡл аккордѣ шї Галїеї transpadana.¹⁾ Ахгхстѣ Cesară нх'л аккордѣ ла нїменеа. Клардїе фѣкх авхсш кх дїнсхл. Дрмѣторїї ачестхїа ѡл ѡнтнсерѣ асхпра тхтхрор понхлїлор de схв счентрхл Romană: astфел, Каракала (215), pentрх скопхрї политїче²⁾, dette Dacieї ѡнтреїї дрентхл четъденїеї.

Дрентхл de четъденїе se кѣпѣта прїн наштере, прїн лїбераре (affranchissement), прїн ѡпфїеро (adoption) шї прїн ѡнѣлдареа ла фонкцїїле пхвлїче; шї se пїердеа прїн тречереа четъдеанхлї de ла дрент-

¹⁾ Прїн борба Галїа ѡнцелледеаш чеї бекї: 1. Franța de azi (Galia transalpina); 2. Italia Septentrională (Galia Cisalpina); 3. Prefectura Galilor, че конпрїеа ѡнхлїде Британїче, Галїа transаднїе шї Spania. — Ачїї, прїн Галїа cispadанѣ, se ѡнцеллерѣ Dykatele Parma, Modena, Bologna, Ferrara шї Romagna; прїн Галїа transpadанѣ, Piemontul Septentrională шї Milanezul de azi.

²⁾ Каракала ера ѡн mare tyrанѣ: ѡнтре алте крѣзимї марї, ѡмпортїссе пе frate-схѣ Geta шї пе фамосул ѡнсконсултѣ Папїаншѣ. Ачеста ѡл фѣкх detestаблїѣ ла пополул Romeї. Спре а баланса дар астѣ грѣ, dette Dacieї ѡнтреїї дрентул de четъденїе, спертнд, кѣ modул аста, а траге симбатїїле колонїлор Dacieї, карї ridїкассерѣ ла тронул Cesarїлор пе S-цїтїе Сефрѣї, предечесорул лхї Каракала, Крїпанул тхтор колоннї, пе каре tradiца ѡл нѣмеште шї азї „Бѣлгѣрул Kodonїеї.“

търпеле знеї четъци ла алта, ши прип къderea лѣї in de-
gradarea mare saș mijlocie (maximam vel mediam
capitis diminutionem).

Мѣничиѣл се гъверна, аша дар, дѣпъ леѣиле лѣї
челле векї, де вѣрбаѣї аллешї дїп сѣнѣл сѣѣ.

De ла Аврелианѣ пїпъ ла Костандїнѣ (274—330)
Dacia vine sѣв dompirea Гоѣїлор. Кѣ ачешїа Дако-
Romaniї петрекѣ фоарте вїне, ши ажънѣ а се фамилиа-
pisa їнтр'атїт кѣ дїншиї, їн кїт, дѣпъ zisa istorїкълѣї
Englesѣ Gibbon, „Плѣгарїлор ле ера маї мѣлт фїкѣ
„de esїлїѣ (прївеѣїре), de кїт де зп Domnѣ Гоїкѣ.“
Маї кѣ сеатъ кѣ Гоѣїї нѣ се amestekaѣ де лок їн
аѣномїа лор; чи pretindeaѣ нѣмаї зп simplѣ трївѣтѣ (їн
vite ши продѣкте), ка semnѣ де рекъношїнѣ.

Їнтр'адевѣрѣ, Istoria араѣ кѣ Гоѣїї їнкѣраѣеаѣ пѣ
пополѣ їн кѣлїтвареа пѣмїпѣлѣї, pentрѣ ка сѣ аїѣѣ еї
че мїнка їн кѣрсѣл денрѣдѣрїлор Провїнѣїлор roma-
ne, зпдеї їнсоѣеаѣ кїар локѣїторїї Dacieї, алїт pentрѣ
прѣзї кїт ши pentрѣ рѣ сѣвнаре.

Dispreѣл Гоѣїлор, Хънїлор ши тѣтѣрор варварї-
лор pentрѣ агрїкѣлѣтѣрѣ, а fost де челлѣ маї mare а-
vantajїѣ ши pentрѣ Dacia ши pentрѣ локѣїторїї еї: Цар-
ра рѣmasse їнпослать, їар плѣгарѣл proprietарѣ; прїа
зрмаре, лїберѣ ши independentѣ; прїп зрмаре, Romѣнѣ
(Romanѣ) кѣ лїнѣа ши кѣ Naționalitatea, кѣ леѣиле ши
datїнеле векї, кѣ kostѣмеле ши моравѣрїле streбъне.

Дѣлчеаѣа клїмеї, fertilitatea тѣррѣмѣлѣї, ши, маї
кѣ сеатъ, характерѣл ospitalїерѣ, bravѣ ши
леалѣ ал Ромѣнѣлѣї, фѣкѣрѣ пе Гоѣї а прївї Dacia ка
о Patrїѣ adoptївѣ. Еї се лїпїрѣ де Царра Ромѣнѣ-
лѣї ка копїлѣл де sїнѣл мамеї: ши че алѣ а fost,
este ши ва фї Dacia, pentрѣ Барварї ши Cїvїlїsaѣї, де
кїт о цїцъ каре продѣче лапте ши мїере?.. Ш'а-
пої, сѣ нѣ се їntepeseze де еа тоѣї? Чїне леапѣдѣ де
ла гѣрѣ о кѣпъ кѣ ланте дѣлче, saș зп фагѣре де мї-
ере? ши, маї аллесѣ, кїнд лантеле ши мїереа цї ле пре-

sentъ Ромѣял, кѣ сѣррисѣл лѣи ацеликѣ, кѣ inima лѣи de крештинѣ! Годїи аша дар respectарь крединцеле ши лециле индиценilor (пѣмїntenilor); ба инкѣ ле апѣрарь контра барбарилор, аттраши in Dacia de poziция локѣлѣи, de авѣция тѣррѣмѣлѣи ши de фромѣседеа Черѣлѣи еї poetикѣ.

Политика Дако-Романилор де съб Годїи ши Хѣпнї, аѣ ьрmat'o ши Мирчеа ши Стефанѣ.

De ла Konstandin пїпѣ ла Валенте (330—377) Dacia iar vine съб жѣгѣл Romeї: 47 de annї se гѣверпѣ iarшї de пропреторї romanї.

Ромѣла дар vine ши ea, pentрѣ а доѣ оарѣ, съб potestatea Романилор, адикѣ, а tirannилор еї: зїк tirannї, кѣчї patрїчїї, (mїlїтарї ши чївїлї) пе карї Дако-Романїї иї аллѣngrasserѣ ла 274 din Dacia, кѣ вїчїл рѣсѣвѣппѣрїї, patрїчїї, in кѣрссѣ de 56 de annї, пѣ зїтарѣ злтрацїѣл (аффронтѣл) прїїmit de ла коллонїї dачї; ба инкѣ in esїлїш passїonele се invenїneazѣ ши маї мѣлѣ, in inimїle negre ши depravate. Ка съ авецї o idee de сѣфѣрїнга Дако-Романилор съб Despotїї чеї пѣої, їмацїнацїѣвѣ Soarta Рѣмѣнїеї ш'а Молдовеї kїnd Вѣлѣрѣл ьраланѣ арѣ маї пѣппѣ пе елле инкѣ odatѣ гїарра'ї фаталѣ!...

Че алѣ фѣрѣ Cesariї Romeї ши аї Konstandino-полѣлѣи de кїт нїште Царї? Ачееашї политикѣ! ачеллашї despotismѣ! Roma їнсѣ чївїлїза попѣлїї, дар...

De ла 377—528, de ла Валенте пѣпѣ ла Iustinianѣ, Dacia vine iar съб domпїrea Барбарилор, Хѣпнїї, de орицїнѣ монголѣ, (нацїе калмѣкѣ) чеа маї крѣдѣ ши маї сѣлѣатекѣ din toate нацїїле Барбарѣ че їннекарѣ Dacia траїанѣ. Нїчї селѣтїчїа ши фїе-рошїа ачестора пѣ пѣтѣрѣ determina пе локзиторїї dачїенї а'шї abandonna Patria ши Пенадїї: mormїntеле зnde dormїа цѣрїна мошїлор ши стрѣмошїлор, vїserї-челе зnde рѣсѣннаѣ кѣвїнтеле de мѣнѣсїре ши de вїадѣ, ши холда зdatѣ кѣ сѣдоарѣа фрѣнцїї! А! е дѣлѣ

Patria! ші църпанял нічї odatъ нѣ ш'а пѣнѣstit еллѣ
 casa ші moșioара, ка съ emigrесе prin codrii ші
 prin mѣнцї: еллѣ моаре лингъ кѣминял съѣ, ші ласъ
 съ'а ingroape in mormintял пѣринцилор съї, in кър-
 tea bisericii unde s'а votezat, ші unde а askалtat Сф.
 Евангелиѣ de ла мош Попа, ші unde s'а кѣнѣnat кѣ
 тѣереа лѣї. Ачї вреа съ моарѣ еллѣ, in холда лѣї,
 in мош іа лѣї (patria)!... Чине ласъ цара ші кѣ-
 минял съѣ? mormintял ші biserика sa? Бѣресял ші
 Aristokratял. Еї ласъ Patria прадѣ Барваріей ші Ти-
 раниеї; іар Свѣлитял пѣгарѣ моаре nentрѣ ea: варсѣ
 nentрѣ ea ші банял, ші sѣдоареа, ші sїncеле! De а-
 vem азї о Лїмбѣ ш'о Patrie, съ тѣлѣmim цѣра-
 пѣлї: фѣрѣ еллѣ ерам ка Polonia, саѣ ші маї рѣї!
 De че азї Polonia е desmemбратъ ші immormintatъ?
 Кѣчї повїлял Polonѣ а despreцїit не цѣранѣ. Непѣ-
 sareа цѣранялї е neїrea Цѣрїї.

Мѣнїчїнїял Ромяла тѣї ші кѣ Хѣннїї ка кѣ Го-
 цїї, in armonie, кѣрмѣндѣ-se дѣнѣ datїеле лѣї чел-
 ле векї.

Дѣнѣ моартеа лѣї Аtilла, yn алѣ соїѣ de вар-
 барї, Genizїї (нацїе Церманѣ) іа локял Хѣннїлор, ок-
 кѣпїнд маї кѣ seamѣ Dacia Occidentalъ (Sıngro-Вла-
 xia); іар Dacia orientalъ (Молдова кѣ Bassarabia) се
 оккѣпѣ de Ostrogoци. (453—528)

Dacia лѣї Traianѣ стѣ съѣ domnїеа Хѣннїлор, а
 Genizїлор ші а Ostrogoцилор 151 annї. (377—528).

Sѣвт Iustinianѣ I, napte din Dacia traianѣ (Pѣ-
 mїnia ші Temisiana) vine, nentрѣ а tpeїа оарѣ, съѣ пѣ-
 тереа Romanїлор, карї о цїнѣ (528—550) нїнѣ не ла
 шїжлокял секолѣлї VI, вр'о 20 de annї апроане.
 Атѣнчї Skїaїї ші Бѣлгарїї (547), ші аної Аварїї (564),
 оккѣпѣ aste локѣрї.

§

În Seколїѣ ȳрмѣторї (600—1362) маї мѣлте фелѣрї de барбарї viziteazъ Амбеле Дачїї, лѣсїнд ȳрме, маї грелле саѣ маїшоаре, de барбарїе ши de tiranie. Вр'о треї секолї (600—900) маї їнчеатъ фѣрїа лор; апої s'аратъ Ѣгѣрїї (884); апої, Пачїнацїї (1088); апої, Кѣрманїї ши Тѣтарїї (1236); ши, їн fine, Тѣрчїї (1362), чеї дїн ȳрмѣ, карї се ставїлїрѣ не рѣїнеле Imperїѣлї Romanѣ orientалѣ.

Пїнтре ачештїа маї фїгѣреазъ ши Сармагїї, Лонговарзїї, Аланїї, Вандалїї, Херѣлїї, Маркоманїї, Вїсїгоцїї, etc, ратѣре дїн тѣлїна гроазъ а барбарїеї; тоцї ачештїа їнсѣ detterѣ нѣмаї бѣннѣ зїоа Дачїїлор. лѣсїнд їн ȳрма лор чеаа че ласѣ лѣкѣстеле кїнд s'ардїкѣ дѣпѣ холделе Крештїнїлор. . . .

Дачїа, сѣб тоцї ачештї Барбарїї, este аѣтономѣ; прїн ȳрмаре, ши мѣнїчїнїѣл Ромѣла се гѣвернѣ дѣпѣ datїнеде лѣї челе веки.

РОМѢЛА КА КОМѢНѢ.

Дѣпѣ їнчеттареа їнкѣрѣерїї Барбарїлор (570) не шеселе амбелор Дачїї, дїн Ромїнїї ретрашї їн мѣнцї, парте коборїрѣ ла кїмпїї, „асеменеа коборїторїлор „лѣї Podrїгѣ ши Пелагїе, de ла коастеле Пїренїлор,“ кѣм зїче Domnѣ Когалнїчанѣ їн дїскѣрѣѣл їсторїеї салле; парте реїнтрарѣ їн четѣцїле де лїнгѣ Дѣпѣре, de їнде ши де чїнде, дїн карї челе маї мѣлте ераѣ репарате саѣ фѣндате де Іѣстїнїанѣ.

Атѣнчї се формарѣ їн амбеле Дачїї Дѣкате мїчї саѣ Капїтанате,¹⁾ че 'шї апѣраѣ їndependїнцѣ кѣ ȳрма їн мїнѣ де локѣстеле че їнтѣнекаѣ, їн третере, черѣл Дачїїлор; ва ȳне орї, (кїнд ле венеа лор вїне)

¹⁾ Petry Maior. Kap 4 § 5 Дачїа лїберѣ. паѣ. 86, 86 ши 88.

Рѣтні дїеаѣ шї кїте хп іхрѣш прїн алле локѣсте де барбарї де лїнгъ лїмїтеле (хотаре) Дачїлор, їнфьндацї, ла рїндѣле, їн кїтѣ о поїанъ дїн Кодрїї шї Мѣнцїї Карпацїлор.

Астфел афларъ Ѣнгьрїї не Рѣтнї ла фїнїтѣл секолѣлї IX (884), дѣпъ тѣртѣрїа їсторїїлор Ѣнгьрї.

Петрѣ Маїор, їн їсторїа са, зїче¹⁾ къ „ла їнчепѣтѣл секолѣлї X, Дачїа траїашъ (п'атѣнчї, Пачїпацїа)²⁾ ера їмперїїтѣ їн онтѣ домнїї саѣ дѣкате, фїе-каре къ капѣл еї; шї анеме:

Іртїмѣ, Цѣр, Цїла, Кѣлпа, Харовоїѣ, Талматѣ, Хопонѣ, Цопонѣ.³⁾

Маї тоцї ачешї Дѣчї авеаѣ ачеллаш нѣме кїндѣ се ѣркаѣ не тронѣ, де шї маї наїнте пѣртаѣ алѣл: адїкъ, нѣмеле де ваетежѣ се стїнѣеа їнаїнтеа нѣмелї прїнцїарѣ. *Supre esemplѣ:*

Дѣчїї дїн Дачїа Оріенталъ (Молдова шї Bassarabia), їнкъ де сѣѣ Гоцї шї Хѣнїї, пѣртаѣ тоцї нѣмеле де Іоанї (Іω). Склавонїї, вечїнї къ Дачїа Оріенталъ, tradѣссеръ, маї їрзїѣ, не Іоанѣ їн Боданѣ.⁴⁾

Дѣчїї дїн Дачїа Аѣстралъ (Рѣтнїа) се нѣмїаѣ Бѣкѣрї; де ѣнде, Бѣкѣрешїї, капїтала вре ѣнїї Дѣче дїн Ротнїа-маре, фѣндацї, поате, їнкъ дїн Секолѣл VIII. Склавонїї префѣкѣръ не Бѣкѣрѣ їн Радѣ: їн лїмба лор Радѣ їнсемнеазъ Бѣкѣр.

Дѣчїї дїн Дачїа Централъ (Transilvania) се нѣмїаѣ Іѣлїѣ саѣ Гелѣ: нѣме че сеатѣнъ ѣортѣ тѣлт къ ал челлїї дїн ѣрнїѣ Дѣче арделеанѣ (904), ѣчїїсѣ їн ѣлїма вѣтае а Ѣнгьрїлор къ Трансїлванїї, карї ве-

¹⁾ Кан 8. § 9 Пачїпацїї, 15¹, 154, 155, 156, 157, 158, 159 шї 160 *inklusive*

²⁾ *ιγχις* Dalmata зїче къ Пачїпацїї саѣ Печенегїї ераѣ Ротнїї дїн Дачїа траїанъ. Опїмїнеа лїї о *συσηνε* шї *Dannu Kornides*.

³⁾ Пробїнцїлѣ Дачї ї траїане *sunt* іарѣшїї онт Молдова, Bassarabia, Banatul (Temisiana) Бѣкобїна, Ардеалїл, Рѣтнїа-маре Рѣтнїа-тїкъ, шї партеа Унгарїїї нїнъ їн Tissa. Дїн аѣстѣа нѣмаї Молдабїа шї Рѣтнїа *sunt* *ar*tonome азї

⁴⁾ De ѣнде Тѣрчїї нѣмеск шї азї Молдова Боданїа,

nirь, de bьnnь voea лор, sьb domnia Ъngьrilor, ал-
legiьndь'ши, еї sinьgьрї, Дьче не Тьхьxtьm, tata лѣи Хорка.¹⁾

Дьчїї din Dacia Ocчidentalь (Ъngровлахїа) se
zїcheaь Kladїѣ saь Gladїѣ. Ънѣл din еї, desperatь de лѣп-
теле кь Ъngьрїї, dette kastelѣлѣ sьѣ Ъngьrilor, de бьп-
на са воїндь; шї ачештїа, лѣнд остатїчї (зьлоаце)
не фїї локьїторїлор, лѣсарь дьарра tot semїндїеї лѣи Gladїѣ.

Дьчїї din Dacia boreаль (Марморосьл) se пьмїрь
Марїѣ saь Марїоть (Minor Marius, Марїе челлѣ мїкѣ
saь жьппеле), карї domniaѣ, din tatь їн фїїѣ, їнкь din
tїппїї дескьлїкьрїї колонїїлор траїанне шї северїане.

Не ла їнченьтѣл секолѣлѣї IX (813), мѣлїї din
strenepocїї Romanilor din Dacia ахрелїань, лїнїштїн-
дѣ-se їnvasїонеле варваре, се реїнтьрнарь не ла ве-
треле стрьбьне: хнїї трекьрь їн Ъngaria, не ана Олтѣл,
Мьрешѣл шї Tissa, їntїnzьндѣ-se пїпь ла Марамьрешь;
алїїї, не ла Фьгьрашѣ шї Омлашѣ; алїїї, не марцї-
неа стїнгь а Дьньрїї, апроане де Четатеа лѣи Северь,
фькїндѣ Северїнѣл капїтала хнїї peratь neatїрnatь, sьbт
хн кьпїтан ахьме Бань.²⁾

Її tїппѣл domпїреї Дьчїлор, Ромѣла а пьтѣт фї,
кьм зїче tradїcїа (шї кьм а фост шї Іашїї, tot п'а-
тєнчї) residenцa Рьмьнїеї марї; saь а вре хнїї дькьатѣ

¹⁾ Astь nyme Іудлѣї konsьпнь шї кь ньмеле капїталеї Алба-Іудїа,
шї кь ньмеле тьтѣрор Дьчїлор Ъньгьрїї, гьмьтторї аї гьдїмьгьлїї Ge.lь ar-
deleanь їndependentь: гьгьгьште Іудїлї se зїче Cїула.

²⁾ 397 de annї Банїтѣл Seberїнѣл фь гьбернѣ лїберь, кьрмьнїѣ де
Банї аллешї дїнтре камїї пополѣлїї, din famїліа Bassарабь. La 1210,
Іоан Aleksїе їнї їntїnde domnia асупьга Банїтѣлї Seberїань фькїнд
Кралоба (Крал-Іобан, Країлї Іоань). La 111, кь оккасіонєа гьнїї
поуь їnvaдерїї їнтьбьлїї) а Кьманїлор, Andreas II, рецелє Ънганїеї,
тїмїтте їн Рьмїнїа-мїкь кабалерїї Тьтонї, ка сь аллїнѣе не тьшїї
Барбарїї, шї, дренть мьлѣцьмїть. Де дь Банїтѣл Seberїнѣл не сеана
лор. Tot атунчї dette Andreas II шї Цара Бїрсеї (локьл дїнтре Фьгь-
раш шї фронтїера Цьбаль) кабалерїлор Іерьсалїмьлїї, Аша дар, Рь-
мьнїа-маре шї Ардеалїл гьмьассерь лїбере. La 1290, сьбт Nегьу II,
Seberїнѣл este гьнїї кь Рьмїнїа-маре. Де ла 1748 Іьме 9, пїн ла 1739
Sept. 9, Рьмїнїа-мїкь фь сьбт Авьстрїа, прїн пачєа де ла Пасаробчїї.
Де атунчї пїнь азї, са фачє парте а Рьмїнїеї. Mar. Ist.

mai mică, formată din kite-va judece mențene, пре-
към: Мъсчеллѣл, Арцешѣл, Дѣмбовица, etc,

Гъвернѣл Ромѣлеї, де ла 600—1200, а fost tot
а зто номѣ, мѣничиѣл skimбѣндѣ-se în коммѣнѣл.

Penѣрѣ есплікѣреѣ коммѣнелор, съ лѣъм лѣкрѣл
mai de departe: съ черчетѣъм коммѣнѣл italianѣ шѣ
франкѣ, ш'апої коммѣнѣл рѣмѣнѣ; instituțiile romane
fiind întinse d'o potrivѣ а зѣпра Italieї, Galieї шѣ
Dacieї.

§

Пе рѣнеле Imperiѣлѣ Romanѣ ашезѣндѣ-se Бар-
барїї, пѣоїї domnitoriї respectarѣ instituțiile аflate ла
învinшї, към аратѣ тоѣї історїчїї.

Astѣел, ла інченѣтѣл секолѣлѣ VI d. X. (600) kînd
Кловїс, fondatorѣл монархїеї franceze, пѣссе мїна пе
toatѣ Galia, în astѣ фаворїтѣ провинѣїе romanѣ зп
foarte mare нѣмѣрѣ де четѣѣї се кѣрмѣѣѣл інкъ дѣпѣ
леѣїле мѣничиѣлор romane: елле шѣї авеѣѣ admini-
stracia лор interiorѣ, шѣ полиѣїа лор, шѣ veniѣрїле
пѣзлїче, шѣ miliѣїа лор, шѣ dietta лор (камѣера
цѣнералѣ), шѣ senatѣл лор.

Aceste instituții romane, рѣспѣндїте пе тоатѣ сѣр-
фага Imperiѣлѣ romanѣ, prin зрѣmare а Galїїлор шѣ а
Dacieлор, фѣрѣ respectate де варбарї шѣ реѣї, în
Franța; шѣ în Рѣмѣнїа, де Тѣрчї шѣ Тѣтарї. Аколо
інсъ апархїа фѣдѣлѣ, шѣ ла пої, Регѣла мен-
тѣл протѣкторѣ, ле нїмїчїрѣ aste фѣрѣмоѣсе Insti-
tuții, зна, къ Sabia, алѣ, къ Крѣчеѣ. Каре дїн
doi е mai крїмїналѣ? Feudalismѣл mediѣлѣл-Евѣ,
орї Крѣштинїзмѣл Ortodoxѣл де ла 1831?

Ла 1108, съѣ Лѣдовїкѣ чѣлѣл гросѣ, коммѣнеле
franceze се еманѣїнеѣзѣ; astѣ еманѣїнѣре інсъ нѣ е-
ste, към зїк зпїї Istorїчїї,¹⁾ фанѣа полїтїчеї фїїлѣлї лѣї
Фїлїппѣ I, „каре лїберѣ коммѣнеле, зїк еї, къ скопѣ
„d'a прекъшпѣнї пѣтереѣ побїлор къ а орошанїлор;“

¹⁾ Orderic Vital. Ist. sa. Kapт. II. — Mezeray, Velly, Anquetil, etc.

Еманципация коммунелор franceze este numai „rezultatul revoltei populare, nu al unei energice mișkării din partea spiritualei democratii¹⁾.”

Astă impăsiune însă de unde vine Francezii? Din între ori din afară? Din Italia.

Și eată cum:

Дъпъ къdereа Имперіалі Романă, ші фортадея поълор societății, de ші Соареле Евангеликă лăminasse abisеле întrecoase (Прежѣдициле сакъ рѣчьчиреа) а ле сѣфлеталі оменескă, Idolatria însă, кѣ toate ipostele ei rezultate, ші skimăть numai нѣмеле; фанта, ачешаші. Жоііе се кема акѣм Христосă; Темплеле египтене, вісеричі; Pontefичиле, Папа; флцерьл, Крѣчѣ; etc, etc. Аша дар, ші склavia се нѣмі Servitудіне. Омѣл inchetă d'a фі proprietatea омѣлі, deveni însă proprietatea пѣmintѣлі. Pentрѣ чіне дар мѣриссе, ші мѣнчиле челле маі грелле, Христос, чеі 12 Apostoli Марі, чеі 72 Apostoli маі мичі, ші milioane întreци de Крештині? Алтă dată vomă desлега Nodѣл Gordian.

Локситоріи зрелор Италиче, ші маі toate Четѣдиле din орбита Романă, консерварь, ші дѣпъ Христосă, ка înainte de Христос, либертатеа лор, дрите ле ми привелециле Ромей, prerogativele мѣнчипіилор; локситорѣл кѣмпѣлі însă рѣмассе tot сервѣ, tot склавѣ, tot miseră!

„În constituția populațiilor orășane, zice Esqui-rus, афлă istorikăл о съввеніе а instituțiilor române.

„Îнкъ din секолѣ XI, адаогъ асторѣл ачеста класа вѣргесъ în Italia ера нѣмероасъ ми авѣтъ ші трѣчѣа а се кірмѣи de sine. Тоци чеі-л-алци пополи Еуропені ші авѣаѣ капіи лор, рѣчеле лор, че ера фііѣл Націей; Italia numai, ea ера кірмѣитъ de un Prinț streină, din Germania: un inemikă, un Reșe; un tirană, un tată.

¹⁾ Dictionnaire de Droit, par Bousquet. Tom I. pag. 482.

„Ла інчепотъла секолълѣ XIII, istoricъла афлъ în Patria лѣ Брѣттѣс ърме нѣмаі де феѣдализмъ: Четъциле алмангассеръ ши Дѣчї ши Кондї, ши Свїрї ши Деспотї.“

Întр'адеѣвѣрѣ, кѣтре фїнитъла Секолълѣ XII, (1190), тоатъ Italia ера аштернатъ кѣ миѣ респѣбличе, кїрмѣите де маѣстраѣї аллешї де тоѣї Четъденїї, сѣѣ нѣме де Консолї, ши нѣмаі не ѣн анѣ. Ачешї Консолї се аллечеаѣ дїн сїнѣл Іналтеї ѣѣргесїї (повлече по-пѣларѣ), ка ши Жѣдеѣїї Кїмпѣлѣнѣнї, пїлѣ ла 1820. Капїї ачештїа аѣеаѣ toate attrїбуѣїле гѣвернаментале; кѣм ши ѣн Консилїѣ (сѣатъла ѣѣтрїнілор), ка ѣн а-жѣторѣ ла деслегареа касселор импортанте саѣ інкѣркате.

Есемпѣла Четъцилор Италиче фѣндатъ имитатѣ маї де toate Четъциле Франѣеї, карї, д'ѣн секолѣ апроапе, інчеркассерѣ (інсѣ, ін парте) а сѣѣррїма, саѣ а модїфика, челѣ пѣѣїнѣ, пѣтереа феѣдалъ а Sїніорїлор, адїкѣ, а Епїскопїлор ши а Конѣїлор: кѣчї еї ераѣ, înainte de 1200, ін фантѣ, Тронѣла ши Алтарѣла; Папа ши Императорѣла ераѣ pro forma.

§

Аша дар асте коммѣне нѣ ереаѣ де кїт нїште мѣнїчїнїї, модїфікате де спїрїтѣла секолълѣ саѣ ал Еванѣелїлѣлѣ: нїште миѣ респѣбличе, гѣвернате де ле-ѣїле лор ши де Аллешїї лор.

Ачеста, пентрѣ четъциле челле тарї, кѣ о попѣлаѣїе нѣмероасѣ; дар четъциле челле миѣї?

Ачестеа формаѣ інтре дїнселе ѣн фел де алїанѣѣѣ федератїѣѣ, ка Statele Ъnite амерїкане. Кѣ модѣла ѣста де федераѣїе дефенсїѣѣ,¹⁾ четъциле миѣї де-ѣенеаѣ кѣ мѣлт маї тарї, маї авѣте ши маї импосанте де кїт капиталеле челле тарї.

¹⁾ Кѣчї, ла небое, асоѣаѣїе бургѣсе се арман пентрѣ апѣра-
rea Лїбертѣїї ши а дреѣѣїлор лор.

Рециї франчезї detterъ ъстор коммъне пзмаї протоколял, семпътра (искълтъра) ши сицилиял (печетеа) челлѣ маре.¹⁾

Presidentъл ъстор коммъне²⁾ (l'Échevin, ши азї le Maire) се съпънеа ла санкционпареа рецеллї, ка Жъдециї Ромънї ла їнтърїеа Домпълї. „Елле авааѣ, зїче Esquiros,³⁾ пе лънгъ сицилиял регалѣ, о гардъ мобїль (лїкторїї, слъжиторїї), ши о търль къ о кампанъ (клопотѣ) (beffroi), каре ера веститоръл въкрїеї орї ал їнтрїстърїї, ал вїкторїїлор орї ал каламитъцилор.

„Ла тїмпї де реселлѣ, коммъна аваа datorїе а да рецеллї ажъторѣ їн ваннї ши їн soldaцї; мїліція еї атънчї, къ преотъл їн фрънте, ши къ стїндарделе (steaгърї) destīnse, се дъчеа съ ѣмпле кадъръл оштрїеї францезе.

„D'аїчї vede чїнева, обсервъ Esquiros, istoria Бъресїеї. Къ тїмпъл, коммерцїя їнавъдїа пе челлѣ пєавст; їндѣстриа, кърациъл ши талантъл рїдїкаѣ фамїліїле пе каре наштереа ле ашезассе ла капътъл де жошѣ ал скърпїї соціале. Їнкъ де атънчї се формъ, їнтре пополѣ ши поблєде, о лїніе де демаркаре (дєспърїре), каре, маї тързиѣ, се пѣми Le Tiers Etat, класа де мїжлок.“

§

Съ тречет акът ла коммънеле ромъне дїн мєдїал-Евѣ (600—1200).

Челле зїсе деспре коммънеле франчезе ши Италиче с'ар пzteа апплїка ши ла челле дїн Дачїа, формате, ка аколо, пе рѣнеле мѣнїчїїлор, ши modїfїcate, ка

¹⁾ Кум фъкуръ ши Negru ши Dragow кѣ коммънеле Ромъно-Moldabe

²⁾ „Коммънеле ереаѣ маї мѣлт фантa пегуцъторїлор ши мє-„sterїлор, карї формаѣ понѣлаца Țrбелор, маї ши мѣчї.“ Augustin Thierry. Lettres sur l'Histoire de France, pag. 244.

³⁾ Histoire des Martyrs de la Liberté.

ачелмеа, de spiritua Крещинимелѣи, пѣс infuziua Славоніор.

Челме маї мѣте ши маї маї коммѣне рѣмѣне ле афѣт сѣе поалеле Карпаціор; челме миѣ формаѣ, ка челме Италиче ши Франче, associaциї федеративе.

Din care din ачестеа ера Ромѣла noastrѣ? Istoria таче; лодика ши tradiциа не скотѣ ши ачї din инкъркѣърѣ. Tradiциа зиче къ Ромѣла, де ла 600—1200, серви де капиталъ Дѣчилор din Рѣтѣнѣа-маре, ка Іашїи, Дѣчилор din Молдавіа; прекѣт ши Кѣмпѣлѣн-гѣл, фїїл Ромѣлеї, серви де Residenцѣ кїдї-ва ані примѣлѣи Domn Bassараѣ. П'атѣнчї четѣцї ши сате ераѣ tot сѣе мѣнцї. Пробѣ, таре ши рационабилъ, а Tradiциеї este „Posiciia локѣлѣи, фаворабилъ pentрѣ апераре де барбарї.

— Кѣ toate астеа, зиче критика, дака Ромѣла, in mediѣл-Евѣ, а жѣкат in Рѣтѣнѣа-маре ролѣл Іешїлор din Молдова, кѣт де нѣ ворѣште нимик istoria despre капиталѣ Дѣчилор din Рѣтѣнѣа-маре, кѣт ворѣште де Іешї?

Поате сѣе фї фост; кѣуї, дака ла 1843, нѣ с'ар фї афлат printр'o минѣне номїșма¹⁾ ачееа де care се ворѣште ла Nr. 24 ши 25 din Фоаеа Минциї, ниѣ азї, ла 1854, нѣ ар фї штист нименеа къ Іешїи, in sѣта IX ши а X, а фост residenца Молдовеї.

Аша ши кѣ Ромѣла noastrѣ. Дрентѣриле ши привеледиле еї, ка мѣнѣипиѣ саѣ ка комѣнѣ, ка оранѣ саѣ rezidenцѣ, закѣ сѣе пѣмїнт, пїмѣ'ї ва пѣчѣеа Проведингеї сѣе ле скоацѣ ла лѣмїлѣ, спре мѣлѣуспїреа аморѣлѣи nostrѣ пропрїѣ, ши gloria streбѣнїлор nostrїї.

Поате insѣ къ Ромѣла, in секолїи XI ши XII, кїнд барбарїї (Ѣнгѣрї, Пацінацї ши Тѣтарї) инченѣрѣ

¹⁾ Articolul 14 in Constituциѣ „Prezїдѣе аsupра стѣрїї политїче, релїgioase, literare ши legislaцие а Цѣрїлор компрїне in Дачѣ, din beкїме пїнѣ азї, скоасѣ ши Архїѣа рѣтѣнѣл). Nomїșma абеа пе о parte, имаїнеа лѣи Xs, ши пе алта, о Кѣуѣ кѣмскѣтїе латїнѣ, in карактерѣл скрїптурѣї beкѣлѣї де мѣлѣкѣ. Iassus-Iassus.

іаръші а треера пе шеселе Дачіілор, поате къ Ромъла фъчеа атънчі парте дінтр'о републікъ федеративъ¹⁾).

Ної пѣ афлѣм сате ши зрѣе маї марї, ін Рѣмніа-маре Септантріональ²⁾, п'атънчі (900—1200) де кѣт Къртеа де Арнешѣ, Корвїї, Дерештії, ши алтеле асеменеа, кѣ карї сѣ фї стат ін легъмінте конѣдеративе.

Асеменеа коммъне федеративе браѣ тълте ін амбітл Дачіеї Траіане інтре 600—1200.

Кантемірѣ зїче:

„Локзіторїї а треї Олатърї ши Кодрїї, аї Къмпълѣгълѣ дін Бѣковїна, аї Вранчеї дін цїнѣтл Пѣтнеї, ши аї Теречїлѣї (Терїна дін Бассарабіа) ереаѣ оаменї лїберї, пѣсторї Оїлор.“³⁾

Аша дар, пѣ пѣмаї зрѣеле дін ачеллашї дїстріктѣ, ши дін ачеллашѣ Дѣкатѣ, се легаѣ інтре елле кѣ легъмінте федеративе, чї ши локзіторїї дїферїтелор Дѣкате, кѣм араѣ Кантемірѣ. Прїн зрѣмаре, Ромъла а пѣтѣт фї альяѣт, ін асоціаѣе федеративъ, кѣ зрѣе ши сате марї, пѣ пѣмаї дін Мѣсчеллѣ, пѣ пѣмаї дін Ромъніа маре ши мїкѣ, чї кіар дін Трансїлванїа, дін Цара Бірсеї ш'а Фѣгърашѣлѣї. Пентрѣ ачеаста пе інкредїнѣазѣ альянѣа Рѣмнілор Ромъленї кѣ ачеллор Фѣгъръшенї, ла тречереа лѣ Негрѣ ІІ ін Рѣмъніа, спре фъндареа пѣозлѣї Прїнѣпатѣ, кѣм воммѣ ведеа ла канїт: І ал ачештії Історїї.

Фїліппїде іаръші зїче, ворбїнд де асеменеа асоціаѣї федеративе:

„Къмпълѣгъл Молдовеї ши Вранчеа, кѣ тълт інпайнте де дескълїкареа лѣ Драгѣшт VV, пентрѣ кѣ аѣ фост локърї тарї, ши пентрѣ бърѣвѣѣїа локзіторїлор, сїнгърї ереаѣ стѣпїнї де сїне, ши лї-

¹⁾ Ка Бірладул, Кїліа, etc, ін Молдова ін ачеллашї секол.

²⁾ Ін Мѣсчеллѣ, спре есемплѣ.

³⁾ Кантемірѣ Карта Молдови, пар 23—36.

berii în aste locuri; și Драгош, viind къ вредникъ оaste, преа лесне 'ї а пѣтѣт траѣе ла sine¹⁾.”

§

Марелѣи Ромѣлеї комѣнале, съ зичеа Пѣркѣлабѣл, komandantѣл Четѣцилор²⁾; iar Аллешіи ереаѣ мемѣриї assesori аї Пѣркѣлабѣлѣи, че'л ажѣтаѣ вѣ фонкѣиїа са, вѣ флѣвѣнѣнѣд аллѣцереа лѣи шѣ а челлор-л-алѣи импѣраѣиї сѣбалтернѣи³⁾.

Маї ірѣзиѣ, сѣѣ Domnѣи Bassarabѣи, Пѣркѣлабѣл а-жѣнѣе канѣ de district, коррѣсѣнѣнѣнѣд кѣ Кѣрѣмѣи-торѣл de azi.

De ла Мирѣеа вѣнѣоа, Пѣркѣлабѣл Комѣнѣелор de-veni Жѣде саѣ Жѣдеѣѣ; шѣ Аллешіи, пѣргарѣи; шѣ ликторѣи, слѣжиторѣи; шѣ Колѣнѣдѣторѣи, вѣтъшеї. Astѣел шѣ Комѣнѣа de-veni Обѣше, Адѣнѣре шѣ Соборѣѣ. Astѣел шѣ Акѣвѣла se skѣмѣѣ вѣнѣ корѣѣѣ; Romanѣл вѣнѣ Рѣмѣнѣѣ Либерѣтатеа вѣнѣ Словозенѣе; Реѣеле вѣнѣ Країѣѣ; Іѣстиѣиїа вѣнѣ Дрѣнтате; Леѣеа вѣнѣ Правѣлѣѣ; рѣлиѣиїа вѣнѣ леѣе; anima саѣ Inima вѣнѣ Сѣфѣлетѣѣ; валѣдѣл вѣнѣ viteazѣѣ, etc, etc, etc.

¹⁾ Mar. Ist. Tom II. pag. 230—231.

²⁾ Вѣрѣѣа Пѣркѣлабѣѣѣ бѣне de ла елленѣл *πυργιλάβιον*, sinonimѣ *ky purgi-labus* саѣ *burgi labarum*, stearyl Четѣци, пѣстрѣторѣл лагѣ-лѣи (stearyl), de ла *lagu* с'а фѣкѣл лагѣрѣѣѣ, шѣ de ла *burgi*, пѣргѣѣѣ; de ѣнде пѣргѣ-лабѣл, пѣркѣлабѣѣ. (*purgi-labus*). (Φοαεа Μινѣиї, etc, 1847 No. 28.)

³⁾ Пѣнѣ дѣѣнѣѣиї, satele абѣѣѣ шѣ Пѣркѣлабѣи Аллешіи Попѣлѣл e арѣѣѣа брѣ а лимѣей ш'а наѣионалѣиїѣиї, а датѣнѣелер шѣ kostymelор antice. Tot ѣе nobilѣѣ, sakru шѣ mare вѣнѣ мѣѣа попѣлѣлѣиї se askunde.

ЧИТАДЕЛЛА ЖИДОВА.

Домна Боліакъ зиче, în Itinerарял съж, къ да-ка Гръдиштеа а fost cetatea (орашял), Жидова а fost фортереца (четьджеа).

Ної, înpъртъшинд идея D-сале, vomмѣ да о скрътъ deskриере а Читаделлеї Жидова.

Рѣинеле Жидовеї, дѣпъ доъ миї de annї апроапе, esistъ шї азї, (de шї маї îngronate), ла о semi-оръ departe de Къмпялхурѣ, спре Syd, пе о къмпие înlін-съ шї фръмоасъ, înkісъ întpe деалхрї, шї пѣмитъ Гра-дїнте.

Рѣинеле Жидовеї, ашезате în марѣinea дрѣмляї, формеазъ хп дрент-хорїѣ, а кърѣа латтсреа despre Нордѣ е ка ла 120 пашї; iar чеа despre Estѣ, 160.

Четьджеа а авѣт треї порѣї, зиче D. Боліакъ¹⁾. Din ачесте порѣї, зна дѣчеа în Рѣнѣнїа, шї алта în дрѣмля че дѣче în Трансулванїа, prin Къртеа de Арѣенѣ.

Към къ Трансулванїа шї Рѣнѣнїа, сѣв Даѣї шї сѣв Романї, шї маї кѣ сеамъ сѣв Дѣѣї Рѣнѣнї, аѣ stat în чеа маї стрїнсъ легѣлрѣ, ка доъ вїне прїнѣпале але хнеї Інімї, ачeasta пе înkредїнѣазъ, întpe алтеїе, мѣлтеле гърї de третере din Даѣїа сѣперїоръ în чеа їнферїоръ, prin каре гърї стрѣвхннїї поштрїї їшї ком-мѣнкаѣ къѣетѣ шї сїмѣїреа, вѣкхрїа шї їнтрїстареа, па-чеа шї лѣпта, вїкторїїле орї їнвїнѣерїле.

Мѣрѣа Жидовеї esto де ачеллашѣ чїментѣ ка ал четьдїлор де пе лїнгъ Дѣнѣре шї din Олтенїа.

Îн центрѣа Читаделлеї се вѣдѣ рѣїне че аратъ маї мѣлте despърѣїрї де каммере: ачї, към се vede, ера

¹⁾ Tradiѣїа зиче къ доъ, спре Lord шї Syd.

локъица апъръторилор Мъпичипівлѣ ші аї Коммънеї. Локъл зпѣї пѣцѣ mare se vede алътреа кѣ aste рѣне: резервориѣ де апъ ін тимпѣл влокърїї фортередїї. Традиція зиче кѣ ереаѣ доъ, ін каре Дації аѣ арѣкат аверіле лор.

Сѣвт aste рѣне требзе сѣ фіе апедѣче ші сѣтерране: “сѣъррїмътрї де апедѣче, (D. Болліакѣ, зиче ін Itinerарѣл сѣѣ) s'a афлат ачї ін кантїтате; ші дака е адевърпатѣ че зиче Плініс¹⁾ кѣ “зпеле дїн aste констрѣкції кондѣчааѣ ана ін Рома ла о дистанцѣ маї вїне де маїзечї міле, прїн стѣнчїле мѣнцїлор шї песте вѣї,, апої нѣ е де мїраре ка шї ана дїн апедѣчеле Рѣмълеї сѣ фї пост адръсѣ дїн мѣнцїї плаїзрїлор Дѣмбовїца шї Нѣкшоара. Кїт деспре сѣтерране, нѣ не їндоїм: Monastїrea de Кѣмпѣлѣнѣѣ, Мітрополїа Търговїстеї, Къртеа де Арѣешѣ, etc, аѣ asemenea сѣтерране, че сервеаѣ мї ка аскѣнзъторї шї ка магасїне. Рѣмънїї ка копїї аї Романїлор, аѣ моштепїт де ла пърїнциї лор, не лїнгъ о сѣммъ де лѣкрѣрї вѣне, шї констрѣirea de четѣцїї, solide шї grandїoase.

Че де маї тесаоре, матеріале шї їсторїче, вор фї їмпортїнате ін сѣтерранеле Ромълеї, шї маї аллес але Кърцїї де Арѣешѣ, кърїа tradiția ї атрїбзе о antїkїtate фавѣлоасѣ! Прїма поастрѣ datorїе, прокрѣрѣндѣ-не мїжлоаче пекѣїаре, ва фї сѣпареа профѣнд а локалѣлѣї фортередїї: авем пресїмѣїrea кѣ, дїн сѣтерранѣл хаотїк ал Жїдовеї, ва еші зп лѣчаефърѣ лѣ-minosѣ pentрѣ фїрментѣл обскѣрѣ ал Ромълеї.

Фортереда ера їнкѣнцїятѣ кѣ шанцѣрї фоарте адрѣчї. Ачесте шанцѣрї формаѣ, ін цїрѣл Цїтаделлеї, зп semi-черкѣ, але кърѣїа доъ капете дїдеаѣ ін албїа рївлѣї.

Ърмеазѣ, дїн констрѣкціа шанцѣлѣї, кѣ кѣпътъеле лѣї poate сѣ фї авѣт доъ марї ставїларе, не знде

¹⁾ Plin XXXVI. 15. 4. 24. Къръмїдъ писатѣ кѣ варѣ.

se xиплеа ши се дешерта шанцл фортереѣи ла невое: кѣчи ар фи fost ши де prison ши несънѣtos а ста шанцл, pentрѣ tot d'азна, xиплѣт кѣ апѣ; маї аллесѣ кѣнд гїрла тречеа пе ла насл четѣдѣиї. Дар ши рїл, че xда пїчорл Фортереѣи, а пѣтѣт ши ел сѣ айбѣ вр'ѣн ставїларѣ хрїашѣ, спре а се пѣтеа, прїнтр'ѣнсл, xиплеа маї xшор шанцл, ла требѣнцѣ, їнфлѣндѣсе апа їн албїа гїрлеї.

Де ла Жїдова, спре soare аппѣне, мерце чїнева ла Кѣртеа де Арѣешѣ; їар спре soare рѣсаре, ла Търговїште. П'аїчї, odїноарѣ, сѣе Дѣчїї рѣшѣнї ши Домнїї Басарабї, а еsїstat xн дрѣм, mare ши фрѣмосѣ, каре xнеа ресїденца лѣї Negрѣ кѣ а лѣї Мїрчеа, Кѣртеа де Арѣешѣ кѣ Търговїштеа. . . Грехтатеа докѣлѣї нѣ фаче нїмїк: pentрѣ мощїї ши стрѣмощїї поштрїї Мѣсчеллеле ераѣ тошороае; Пѣпѣша, xн плаїѣ; ши пѣмаї Леаста ши Бѣчеѣиї ераѣ мѣнцї.

Кїт pentрѣ фрѣмѣсеѣеа дрѣмѣлѣї пе Мѣсчеллеле че xнескѣ Кѣртеа де Арѣешѣ кѣ Търговїштеа, прїн Жїдава, требѣе сѣ ле вазѣ чїнева ка сѣ ле преѣвїаскѣ; ши нѣ фїте-чїне, чї xн Negлїчї ши xн Болїтїнеанѣ. Окїї їмпѣжепаѣї де орбїре ши де пассїонї, ши їнїма чеа металїкѣ, пот елле аппреѣдї фрѣмѣсеѣїле Natрeї ш'а ле Артеї? Окїл каре лѣкрѣтеазѣ, їнїма каре xс-пїнѣ ла vederea фрѣмосѣлѣї, фїсїкѣ, моралѣ ши їнтеллектал, ачеллѣ окїѣ, ачеа їнїмѣ sѣnt де poetѣ, sѣnt де artistѣ; пѣмаї еї sѣnt капабїлї де марї фанте! Пе дѣншїї xрїтлї її desрѣстѣ, monstrоsл її їнфїореазѣ, дїаболїкѣл її револтѣ; еї їшї армѣ браѣл, ши кадѣ їн лѣпта pentрѣ Бѣннл ши Фолосїторл¹⁾

Monede мѣлте, даче, romane ши тѣрче, с'аѣ афлат, аѣтї їн локалл фортереѣиї, кѣм ши їнтр'ал мѣнчїнїѣлѣї; їнсѣ кѣ їнскрїпчїа штеарсѣ; ши абїа кѣноскѣтѣ фїгѣра domнїторлѣї. Нїчї о вѣссолѣ пїнѣ акѣм сїгѣрѣ,

¹⁾ Прїн poetѣ ши artistѣ personїкѣї тоате їнїмїле сїмѣбїле ши компѣтїмїтоаре, пѣне де amor ши де caritate.

каре съ кондекъ in dedалъ обскърѣ ая Жидавеи! Тимпъа ва да ла ляминъ мхлате веритѣуи историче, марѣ ши импортанте: тимпъа е tot d'odatъ yn Satърнѣ ши yn Жое, yn Konsъмѣторѣ ши yn Креаторѣ.

Къмъ къ а fost пе ла Гръдиште. odinioарѣ, yn дръмѣ mare, че знеа Sarmizeretysa къ Жидава, asta е маї мхлат де кѣт сигър. Ши кїар дака ѣстѣ дръмѣ нѣ о фї esistatѣ съв Дачї, съвт Императорї инсъ, (провинция фаворитѣ а Cesariлор) а тревѣит съ фїе, неапѣрат, Дачїа фїинд врьсдатѣ, in toate дирекциїе, де дръмърї ши шо-селле, пентрѣ фачїлитатеа коммъникациїлор, а транспор-търїлор де оштірї ши де продъкте. Аша дар, in интервалла де ла 105—274, Ромъла а тревѣит съ фїе з-нитѣ къ Ълпїа-Траїанъ prin дръмърї solide ши grandioase, къ мхлат маї съпѣтоасе де кѣт челле din Oltenia саѣ де ла кѣмпѣ. Апеле Карпацилор инсъ, гїрлеле мн-тене челле фѣрїоасе, лѣ аѣ desфїингат aste дръмърї: да-ка елле дисформѣ, in маї пѣцинѣ де yn semi-секолѣ, intinse поене ши деалърї тѣреде, п'аѣ пѣтѣт елле-оаре штерѣе ши зрѣма кїар а а теллор трое не, къмъ лѣ нѣмеште църънла Рѣмънѣ?¹⁾

Непоциї поштрїї се вор арѣта демнї де стревънїї лор, in провинца Grandiosълаї, фѣкїнд ла локѣ а-челѣ дръмѣ importantѣ, спре memoria Eroїsmълаї Стре-внѣ, спре inфлорїреа коммъерїцїалї ш'а индъстриї, спре стрѣнѣереа легъмїтелор де пѣрїнѣїе; iar, маї аллесѣ, пентрѣ фачїлитатеа коммъникърїї intre фрациї Рѣмънїї din Dacia съперїорѣ къ чеї din Dacia инферїорѣ. . .

Лънгъ Гръдиште се вѣдѣ ши азї зрѣеле знеї ми-

¹⁾ Пе лънгъ Ромъла течеа дръмъла челлѣ mare ад Луї Траїанѣ din Dacia Аустралѣ. "Ад треїеа дръмъс din Dacia Траїанѣ, зїче D Lau-rianѣ, ла omъ I, пау 13^а din Istoria Рѣмънїлор, течеа neste подъл Луї Траїанѣ in Dacia Аустралѣ (Рѣмънїа . ши дѣчеа ла Фратерїа, ла Амѣтїѣ, Пелендаба, Кастраноба, трекунд neste Олтѣ кѣтре Ромъла (Кѣмпѣлулугъл; ши дачї nest мѣнѣцѣ, in Dacia Съперїорѣ (Ард алъл шѣл.) ла Pyridaba, ла Кастра Траїанї, Pretoria-аугуста, ши се инторѣеа prin Stena (стрѣмторї) кѣтре Алулѣ,,

ne de sare, ne deală de d'asupra visericii, unde este satul Ана-Сърать.

Astă salină, ca și celălalte în activitate azi, a trecut să fie spălată (лэкрать) în timpul Дачіlor și ал Романіlor. Кънд ș'o фі astăpat? Бъръніи чеі маі бъръні даг дін змері; нічї инсші бърънла nostră Aninoșeană нэ штіе сь не спэе аккорат. De unde се интеледе кь s'a inkisă саг де мїна Омьлї саг де а Natреї, шї нэ кь мьлат инainteа лї Negрă BB. De мїна омьлї инсь нэ s'a astăpată: кьчї импрецірла аsteї Saline ағ fost mereғ локынге оменешті, нэмероаше, кьм ам арьтат, шї кьм арать шї локьл инсші; шї sarrea, фїнд прїмла элементь ал съсїстїнцееї (траїла), дін презнь кь порьтбьл, пентрă дьранныг, ачеста н'а astăpatо елль сингрьг де флорї де тьрьг. Аша дьр astăparea Salinei ачештіа este ефектла саг ал вр'ьлї кьтретрьг де пьмїнтг; саг ал кьфьндьрїї, дін каьса сльбїреї локьлї, провенїт дін конкавітатеа (гаьра) сътеррань а Salinei. Ачесть дін зртнь съппозїціе о аprobeазь шї tradїціа, зїкънд: "Okna s'a кьфьндат, дьпнь времї, фїнд кьптьшїтнь не дін льантрь, шї а ешїт ань д'асьпра; іар ана че се стрьнцде де плої, ін гаьра окнеї, шї се реварьсь neste лївадеа де девалле, дь ербеї зп гьст сьрратг, де каре тьнкьь vita Romїнлї пїнль крапнь, etc.,"

§

Сьб поалеле тьлмшлї, unde коборї ла Ана Сьрать este зп ізвореллг (штэбеғ) кь ань сьррать, каре се стрїкоарь, прїнтрь о артерь сътеррань, дін кіар іїїма Mїнеї, шї esse ла лїмїнь аппроаше де марцінеа рїлї. De ла ачестг ізворг сьрратг s'a ншїт шї локьл Ана-Сьррать.

Дін асть ань сьррать, вьдэва, орфанла, бьтрънла, скьптьтатьл кь зп кьвьнтг, ішї сьрра маї пайнто

тѣмъ лига ші фертура. Кънд кѣ visitarea Кѣмп-
пѣлнглѣлѣ de Kisseлефф, вѣдѣва ші орфаня се плѣп-
серѣ да Presidentѣл Молдо-Ромѣніѣ de рѣтатае зпор
слѣгої аї контракцілор де сарре, дѣп'атѣнчї, карї нѣї
маї лѣса сѣ іа апѣ сѣрратѣ дїн шѣвѣѣ, сѣѣ кѣвѣнтѣ
кѣ addѣче пагѣѣ интереселор лор (!!!). Контракці
ѣреаѣ Рѣмѣнї; іар слѣгоїї, streїнї. Kisseлефф ера рѣссѣ
ші streїнѣ, їнсѣ с'арѣѣ омѣ шї крештїнѣ, їн чїркон-
станца ачеаста. Presidentѣл Молдо-Рѣмѣнѣ ordonnѣ а
се лѣса їн паче крештїнїї, сѣ іа апѣ сѣрратѣ ка шї
нїн' ачї; іар слѣгоїлор шї воерїлор ле dette зп пер-
дафѣ тѣ рческѣ...

Омѣл їнрѣѣтѣдїѣ, кѣ toate астеа, este маї рѣѣ де
кїт лѣнѣл шї їгрѣл: este шарпеле че сѣѣе лантеле ва-
чї; шї, їн лїнсѣ де ланте, сѣнѣеле еї.

Ўн алѣ контрактант ал окпелор (адїкѣ, зп алѣ
слѣгоїѣ) арѣнкѣ їн шѣвѣѣ, їн аннїї трекудї, кѣїнї шї
котої морцї, ка сѣ факѣ не вїецїї крештїнї скѣпѣтацї
сѣ ле пїарѣ гѣстѣл їн вїїторѣ де апѣ сѣрратѣ фѣрѣ
платѣ

Атѣта лѣкрѣ авеам шї пої, domнѣле, їмї зїчеа зп
вѣтрѣнѣ Nestorѣ дїн партеа локѣлѣї, pentрѣ каре нѣ
плѣїам нїмїк; акѣм, сѣнтѣм невоїцїї а кѣмпѣра шї
сарреа кѣ каре сѣррѣм тѣмъ лига, кънд Dѣмнезеѣ, вѣнѣл
Dѣмнезеѣ, пѣ о дїдессе фѣрѣ парале, ка аерѣл шї ка ана!

IDEI PRELIMINARE.

ROMANIA

ÎN

SEKOLUL XIII.

1200—1290.

ВИЦА БАССАРАБЪ.

Despre origina Negrilor aflăm într'un document istoric kъ Niger Bassaraba ar fi de neamŭ sърbeskŭ, dintр'un Воеводѣ българѣ, domnitorѣ în Рѣшѣнія кѣ 600 anni 'nainte de deskъlikare¹⁾.

Fiind-kъ ші азї маї sânt oameni (Гречї ші Българї) карі, нѣ алт din prostie кѣт de viklenie, sss-dinŭ achestŭ paradoksŭ, de a ceea vomŭ combatte, în tre-чере, astŭ рѣтъчире саѣ прекъцетаре, лхминънд пе орбї ші чертънд пе мишеї.

¹⁾ Mar. Ist. Tom II, fila 269 — Ші Фосаа Мунѣїї, 1846 Nr 8. Акты Маѣстратулі дн Sas-Sebeuy.

Дар маї інтиіхъ катъ а шти къ Акты де каре не е ворва нъ е диктатъ нічі де ероизмълъ българѣ, нічі де импоранца рѣштънъ: маѣстраціи дин Сас-Себемѣ, де ла 1396, ераѣ ніште враві маѣстраці, оамені де канѣ ші де инимъ, Рѣштъні ші крештині адеврѣраці: провъ, фра-терна ші кордіала осуиталитате датъ Рѣштънілор Ман-тені, фѣрціи дин Цара лор “де мѣтеле сѣпърѣри але „вечінілор Дѣпъріи, ші де деселе ровіи але Тѣтарілор.”

Адеврѣлъ este ачеста:

Лѣнга конлокѣре а Рѣштънілор къ Бѣлгаріи, ін кѣрсѣ дн аѣгеа секолі (600—1200), амместікѣнд а-мѣндѣ асте неамѣрі, ле інкеръ оаре-кѣм прін індоі-та інфлѣнцѣ а в і с е р і ч е і ші а п о л і т і ч е і, ші фѣкѣ а се конфѣнда асте доъ націоналітѣді, фѣарте дїстїнк-те інтре елле, інтр’атѣт ін кіт се лѣа зна дрент алта¹⁾.

“Кѣм пѣтеа фі оаре Цѣра Олтѣлѣі (Фѣгѣрашѣл) зїче Д. Бѣрїцѣ, tot інтр’ѣн тімѣѣ пѣмїнатѣ ал Бѣлгарілор, ал Рѣштънілор ші ал Сасїлор, ші атѣрнатѣ ші де Ко-роана Унгарїеї?

“Грѣататеа піере індатѣ че воммѣ сокоті къ пѣ-міреа Імперїѣлѣі Рѣмїно-Бѣлгарѣ, ін ѣрмареа стрїнсеї аліанѣе дїнтре асте доъ Нації, се лѣаѣ акѣм дѣпъ Рѣштъні, акѣм дѣпъ Бѣлгарї; дѣне кѣм, адїкѣ, зїнд дїн чѣлле доъ поноаре кѣмпѣніа маї мѣлт саѣ маї пѣдїнѣ ін опїніа лѣмїн²⁾.”

Чѣеа че се зїче деспре Цѣра Олтѣлѣі сѣ апплеа-кѣ преа вїне ла тоате Провїнціїле Дачїеї траїане ші аѣрелїане, несте каре шїсе секолї шїшї інтїнсерѣ Бѣл-гарїи інфлѣнцѣа лор, маї мѣлт саѣ маї пѣдїнѣ.

Негрїи сѣнт рѣмѣаре дин тѣлпїна Бї ссї раѣлъ: аде-врѣрѣ апроватѣ ші де традіѣе ші де історїе.

Дар чїне е оаре канѣл ачештїї фамїлії?

Іліе Рѣдѣлескѣ, ін сѣвліма’ї Енопее рѣмїнъ, дѣпъ че трече ін ревістѣ пѣрїнції, мошїи ші стрѣмошїи Е-

¹⁾ Фѣаса Мїнції, 1842 Nr. 21, 22, 23, 24.

²⁾ Фѣаса Мїнції, 1846. Nr. 8.

рохлѣ де ла Къльгъренѣ, врмеазъ аѡфел, kind ажъ-
це ла Негрѣ:

“Тодѣ Bassарабі d’a pîndѣл, în sѣs din фііѣ în татѣ,
Пілъ ла къпитанѣл леціоанелор романе,
Карі се ставілірѣ în Цѣра Маchedонѣ
D’Ареліан — Аггѣстѣл; ші локѣл че s’адапѣ
De Istrѣ ші Морава, d’атѣнчеа іл пѣшірѣ
Bassarавіца Ромеі: ка сѣ се штіе ’n секолѣ
Кѣ Bassарабѣ фѣ капѣл ачестеі Колоніе.
Ачестѣ Bassarавѣ fost-a зѣл din Прінціі Ромеі
Ші капітанѣ челебрѣ, че пентрѣ марі сѣччесе,
Вікторіі лѣдате, че ’n арме пенѣптасе
În Bassa-Аравіе¹⁾), аѡѣ name і се дѣте;
Че ’n лѣнга са дѣр:тѣ neste зечімі де секолѣ
Кѣ глоріе, мѣрпѣ трѣі ’n Цѣра Романѣ,
Скѣтітѣ, Гѣвернатѣ де глоріоасѣ вігѣ²⁾.”

Аша дѣр, Bassarавентіі сѣнт Прінціі din сѣнѣл Ро-
меі, че трекѣрѣ саѣ фѣцірѣ³⁾ neste Дѣлѣре ла 274 d. X.

Атѣнчѣ зѣл din капіі леціоанелор Ареліаністе,
трінісѣ а інфрѣна фѣрѣа селѣтѣкѣ а врѣнѣі лѣоѣ пѣанѣ
де Барбарі, че сѣпѣра не колоніі Романі (саѣ маі
віне не леціоанеле) din Bassa-Аравіе, пенѣртѣ
вікторіі лѣдате асѣпра лор, ші фѣ прѣнѣмітѣ Bäs-
sарабѣ⁴⁾), snpe addѣчѣреа а-мілте а ачеллѣ сѣччесѣ

¹⁾ Arabia de Jos.

²⁾ Κυριερѣл de Ambe-Sekse, 1^o47. Пер. 5 фѣла 62.

³⁾ Фоа а Мѣцѣі, 1846, № 46

⁴⁾ Пѣ обшчѣа Дачѣі пѣмітѣ Bassarabia фѣ пѣмітѣ ші ea аѡфел. фѣ-
рѣ індомѣцѣ, snpe memoria къпітанѣлѣі nostѣл, kind. дѣлѣ трѣі сѣте
annі annі оане, коніі саѣ пѣноі и лѣі се реінѣнѣатѣ ін Дачѣа тѣанѣл,
дѣлѣ рѣтраѣчѣреа Barbarіlor фѣкіндѣлѣі доіѣ де бінеде стѣбѣне.—
Bezi, Mixaida“ Κυριερѣл de Ambe-ѣхе I en 5 Connѣл Lavinian зѣчѣ
кѣ поате де ла Баѣдаба ѣтате інтѣ Іѣлѣтѣ иі Дѣрѣстѣл сѣ се фѣ
пѣскѣтѣ Bassaraba ші апоі Bassarabia. , Bezi istoria D. Lavinian, Tom 1,
паѣ 140

Фаміліа Bassarабѣ а есістат доі-snpe-зѣчѣ секолѣ (: 0° — 1500), де
ла фондаторѣл еі піпѣ ла Радѣл чѣл Mare. Ін кѣрсѣ де доі Sekol

militarǝ ilyastrǝ. Kǝnitaniĭ saǝ Imperatoriĭ Romeĭ, priimiasǝ adesea de la Senatǝ titlǝrĭ dǝnpǝ nǝmede Naĭiilor ĭnvinse, saǝ al lokǝriilor okkǝpate: astfel Traianǝ, ĭnvinǝtorǝl lǝi Dǝcebalsǝ, s'a prenǝmit Dachiǝl; astfel Gordianǝ III se ĭntitǝleazǝ Gotikǝl, dǝnpǝ ĭnǝrĭnce-reala Goĭilor; ŝi Komod se nǝmĭ Sarmatikǝl, pen-trǝ kǝ ĭeneraliĭ lǝi, Niĭerǝ (Nǝgrǝ) ŝi Albinǝ, bǝt-tǝsserǝ ne Sarmaciĭ, revoluciĭ kǝ Dachiĭ kontra annǝ-sǝtorilor lor¹⁾.

ФЪГЪРАШЪЛ.

Nǝgrǝl Bassarabǝ, zĭche Istoria, ŝ'a strǝmǝtat skaonǝl din Фъгърашǝ ĭn Kǝmpǝlǝngǝ.

Че е Фъгърашъл?

Фъгърашъл, nǝmitǝ ŝi Цара Олтǝлǝĭ²⁾, se ĭntinde ne 22 mĭlle pǝtrate, kǝ 64 lokǝrĭ lokǝite³⁾; ŝi kǝ ĭn singǝrǝ orašǝ, Фъгърашъл. Жĭдеџъл ачеста zache ĭntre rĭǝl олтъл ŝi partea meridionalǝ a Карпаџилор Рѝmĭno-Transulvaniĭ. Klima lǝi е foarte рече, dar sǝpǝtoasǝ.

Е ĭmpǝrĭit ĭn trei kategoriĭ: parte din sate sĭnt militarĭ, parte privileĭiaĭi, parte bogaciĭ.

Nainte ŝi dǝnpǝ Nǝgrǝ BB, Фъгърашъл se nǝmia Фѝgros: astfel figǝreazǝ-ellǝ ĭn dokumentǝl аflat de Графǝ Iosif Kemeni; kǝm ŝi ĭn челле doǝ diplome ale Рецелǝi Andreas II, zna datǝ kavalerilor Немџи la 1222, алта Sasilor la 1224.

(1508—1716), mai figurarǝ kĭuĭ-ba Bassarabiĭ ĭn istoria noastrǝ; ĭnsǝ ka niute Stelle rǝtǝcite ĭn caosǝ, реbǝrsĭnd o slabǝ lumĭnǝ, ne care o ĭntǝneka ĭndatǝ пѝорџl de skladio al Фанарџлџи. .. La 1714 ачешџи Лучафегџи ал Naĭionalitǝĭiĭ rǝmine se stǝnserǝ ĭn sĭncede челџи din urmǝ ramǝre bassarabǝ.

¹⁾ Nu kǝm-ba rǝstǝ Niĭerǝ е vrǝn strǝmouǝ ad Nǝgrǝlǝi nostrǝ? Se poate Патџнџи, ka ŝi azi, ĭeneraliĭ репџrtaǝvĭ Viktoride, ŝi Prinĭcipĭ se dekoravǝ singǝrĭ kǝ titlǝl de Ыnǝrĭtorĭ ..

²⁾ Kǝ mǝnĭcipĭ din преџнџ.

³⁾ ĭn 62 sate, lokǝitorĭi sĭnt Pominiĭ, ĭn satǝl Шеркаесе, Sasi ŝi Rǝminiĭ, ĭn Фъгърашџ, amestekĭǝ de mai mǝlte neamǝrĭ

Авѣа ѡн Сѣколѣа XIII (1204—1250) Трансулва-
 нѣа къзъ кѣ тотѣа съѣ Короана Ънгарѣѣ: пѣлъ атѣнѣѣ
 о парте марѣ дѣн астѣ провинѣѣ а Дачѣѣ траѣане е-
 ра ѡнdependentъ шѣ таре¹⁾.

Posiѣia ѡсолатъ шѣ мѣнтоасъ а Фѣгѣрашѣлѣѣ а
 фѣкѣт дѣнтрѣнскѣа, ѡнкѣ де ла дескѣлѣката колонѣлор
 Итаѣче ѡн Дачѣа, Citadelла де гранѣтѣ а лѣбертѣдѣлор
 лор соѣиале шѣ политѣче. Дѣн презѣпъ кѣ Temissiana
 елѣ а треѣвѣт съ фѣе локѣвѣтѣ чѣелѣ д'ѣнтѣѣѣ, шѣ де Оа-
 менѣ карѣ representaѣ прѣнѣпеле еѣванѣелѣче.

Posiѣia лѣѣ ера ѡнтр'адѣвѣр, фѣоарте фѣавораѣлѣ
 десѣолтѣрѣѣ ѡдеѣлор крѣштѣнѣзмѣлѣѣ, шѣ апѣрѣрѣѣ къ-
 тор ѡдеѣ, че конѣдѣнеаѣ, ѡн съмѣнѣцѣ, Прогрѣсѣл, адѣ-
 къ Socialismѣа.

Колонѣштѣѣ фѣрѣ, чеа маѣ марѣ парте, мѣштерѣ
 шѣ цѣранѣ Апостолѣ ѡмпѣлаѣ съѣ жѣгѣл Romeѣ де фѣрѣ
 дѣн карѣ ешѣрѣ репѣлѣчеле дѣн medѣз-Еѣвѣ. Emѣграѣ
 дар, кѣ мѣиле, ѡн Asia шѣ Африка. Ла вѣстеа къ Да-
 чѣа ера мѣнтоасъ шѣ фѣртѣлѣ, фѣрѣмоасъ шѣ съпѣтоасъ,
 шѣ маѣ десѣонѣлатъ, ѣн роѣѣ де Апостолѣ съѣрарѣ
 ѡн patria лѣѣ Дечѣбалѣ, съѣ прѣтеѣѣя дѣректъ шѣ па-
 терѣ а лѣѣ Траѣанѣ. Ка мѣлте Наѣѣѣ астѣзѣѣ, абандон-
 наѣ еѣ о patriѣ ѡнгратъ, шѣ алѣргаѣ а дѣче ѡдеѣ нѣоѣ
 ѡнтр'о лѣме нѣоѣ.

ѡн кѣрѣсѣ де доѣ-съпре-зече сѣколѣ, Фѣгѣрашѣл фѣ
 Кѣвотѣл Леѣѣѣ-нѣоѣ: grotta Mѣтреѣ, ѣнде се сър-
 ба мѣстерѣл сакрѣ ал Фрѣѣѣѣѣ, шѣ ѣнде се адѣпостѣ
 шѣ Лѣмба де аор шѣ Nationalitateа рѣмѣнѣ.
 Фѣгѣрашѣл, пѣнтрѣ Рѣмѣнѣѣ тоѣѣ, фѣ, ѡн мѣкѣ, чеа че
 е азѣ, ѡн марѣ, Франѣа пѣнтрѣ оменѣпеа ѡнтреагѣ²⁾.

ѡн тѣмпѣл дѣлѣвѣѣлор Барѣварѣѣѣ шѣ Туранѣѣѣѣ, Рѣ-
 мѣнѣѣ амѣелор Дачѣѣ се ѣркаѣ ѡн Citadelла Карпатѣкъ

¹⁾ Фѣеа Мѣнѣѣѣ, 1846, No 8 шѣ Ф. М 1844, No. 52.

²⁾ Франѣа е ramѣнѣра чеа маѣ verde, пѣнѣ де фѣркѣе шѣ де бѣа-
 цѣ, дѣн арборѣл Бѣѣрѣнѣ ал ѡманѣѣѣѣѣ, а кѣрѣа тѣлѣнѣѣ, пѣнтрѣѣ шѣ
 гѣнѣоасъ, се ба реѣенѣра де ramѣрѣде еѣ ѣунне шѣ пѣне де бѣоаре,
 ѡнсуфѣлѣѣѣте де сора лор чеа марѣ.

(in Цара Олтѣлѣ) din презпъ къ Аквила лор Кречеатъ. Дъпъ Negroi¹⁾, Аквила Крештинъ, къ Еванцелиа в гѣрре шѣ къ Кречеа в плѣскѣ, сѣда пѣ Хѣпнѣ шѣ пѣ Тѣтарѣ, пѣ Тѣгрѣ шѣ пѣ Вѣлт рѣ, пѣ Ърѣшѣ шѣ Вѣлпѣ. . . . Д'ачѣ дѣвина мѣа Аквилъ аццѣнта-ѣа Сореле Верѣтъѣи шѣ ал Либѣртѣи!

“Кѣм зѣче Д. Барѣцѣ, в жѣдѣиосѣа съ артѣколѣ дѣспре Фѣгѣрашѣ²⁾, емѣгрѣрѣ шѣ имѣгрѣрѣ (fluxus et refluxus) парцѣале алѣ пополѣвлѣ рѣмѣпѣ с'аѣ фѣкѣт мѣа де мѣлѣ орѣ в тѣмпѣа Негрѣлор шѣ ал Бас-саравѣлор, ка шѣ в секолѣи дѣн ѣрѣмѣ пѣмѣ ла Тѣдорѣ: чѣа мѣа в семѣнатъ шѣ ѣлѣтѣа фѣа алѣ Негрѣ ВВ.”

Аша дѣр, нѣ патѣра'ѣ вагабондѣ, кѣм зѣчѣ орѣицѣ де патѣмѣ, чѣ невоѣа сѣорѣа пѣ ромѣнѣа а колѣнда Мѣнѣицѣ Патрѣиѣ саллѣ³⁾. Ш'апоѣ, ам вѣзѣт, в вѣтродѣчѣрѣ, чѣне лѣса Цара ла времѣ грѣлле, шѣ мерѣѣа съ шѣ ассѣрѣ в Брѣмовѣ аверѣле шѣ вѣаа: боѣрѣа шѣ пѣрѣцѣторѣа; ѣар вѣѣтѣа цѣранѣ рѣмѣнеа вѣтраѣ вѣ вѣтрѣ.

Ам вѣзѣт вѣтѣдѣрѣа Фѣгѣрашѣвлѣ. Нѣ ѣ дѣр о простѣе вѣтрѣнѣ, сѣѣ о орѣѣре черѣѣкоасѣ, а кѣѣета пѣкар къ Жѣдеѣа Фѣгѣрашѣа, къ о чѣркѣоферѣнѣцѣ де 22 мѣле пѣтрѣте, съ фѣ имѣпѣлат, ла 1290, ѣп Прѣпѣдѣнатѣ ка Рѣмѣнѣа, де 1300 мѣле пѣтрѣте? Шѣ кѣнд авѣ тѣмпѣ а се ѣмплеа Рѣмѣнѣа де локѣиторѣ в пѣтѣрѣ аѣѣта де марѣ, в кѣт, дѣпѣ 40 де аннѣ де ла дѣскѣлѣката лѣ Негрѣ (1330), Рѣмѣнѣи съ сѣсѣѣе лѣпѣте крѣпѣчѣне шѣ къ Тѣрѣи шѣ къ Ънѣгѣрѣи?

¹⁾ Чѣллѣ мѣа'палѣѣ ѣѣрѣѣ ал Каѣпаѣлор, в цара Олтѣлѣ сѣѣ Фѣгѣрашѣул.

²⁾ *prolog d. Фѣгѣрашѣ.* Трѣдѣѣа зѣче къ Фѣгѣрашѣул с'а нѣмѣт ѣстѣл де ла банѣ де фѣгѣ кѣ карѣ а пѣѣтѣ Н грѣ ВВ мѣшѣлор (в лѣпѣ де монѣѣѣ) пѣнтѣѣ фѣчѣрѣеа чѣтѣѣѣилъ бѣзѣ Фѣѣа Минѣл. 1846. No. 9. фѣла 67

³⁾ Невоѣа де Барбарѣ.

Казеле стрѣмѣтїи сказнѣлї рѣмѣнѣ дїн Фѣгѣрашѣ їн Кѣмпѣлѣнѣ.

Konstantin Kapitanъ, їн кронїка лї¹⁾ зїче кѣ доѣ фѣрѣ казеле (прїчїнїле) де кѣпетенїе а ле їн-тѣрѣтїи лї Negъ ла монїа пѣрїнтеаскѣ.

1-їѣ “De фрїка Тѣрчїлор, карї с’арѣтасерѣ ла Порѣїле Ехронеї., Ачеста їл невої а мѣта сказнѣл дїнкоачї де плаїѣ, пе де о парте, ка сѣ репаре Чельдїле дѣрїмате де пѣрїнї, спре а авеа їнтѣрїрї кон-тра пѣоїлор Барбарї; пе де алта, ка сѣ поатѣ маї вї-не пѣзї шї апѣрѣ шї пе фрѣцїї лор Арделенї, кїнд’ї ар амерїнда Тѣрчїї де ла спате.

2-леа “Пентрѣ чеарта лї Negъ кѣ Ънгѣрїї шї кѣ Sasiї., Ачештїа її писмїаѣ вїтезїа, дрентѣрїле шї прївїлеѣеле кѣ каре’л кѣлпаѣ Реѣїї Ънгарїеї. Ла ачестеа адаогѣ шї стѣрїнда Епїскопѣлї католїкѣ Арделенѣ, че’шї пѣссесе їн кѣѣтѣ сѣ’л папїстѣшеаскѣ кѣ орї че преѣѣ.

Amїndѣ ачесте motive sѣnt лѣѣїче шї адеѣрѣте; їнсѣ маї este хнѣл, пе каре їл таче крозїкарїї (неапѣ-рат, дїн нештїїндѣ); чї хнде таче Istoria, аколо вор-веште Традїѣїа; шї кїнд Традїѣїа е репреzentатѣ д’он ѣтѣрїнѣ кѣртѣрарѣ, ка tata Анїношеанѣ,²⁾ атѣнчї респек-тѣм Традїѣїа.

Бѣтѣрѣнѣл nostrѣ зїче кѣ а трееа кѣксѣ прїнчїпа-лѣ а тречерїї лї Negъ дїнкоачї де Плаїѣ este“ плѣ-

¹⁾ Negъѣтѣогѣ дїн Кѣмпѣлѣнѣ, benevabїлѣ pentrѣ бїрста, карак-терѣл шї кѣновїтїѣде їнтїсе че are д-спре исторїа їмперїалѣ Очї-денталѣ шї Оріенталѣ ал Рѣманїлор, шї д-спре исторїа Рѣмѣнїлор, де ла дескѣлїкарѣ лї Траїанѣ пїнѣ азї.

²⁾ Mar. ist Tom I. пѣѣ 83.

pea nekontenitъ a Рѣтѣнілор Мѣntenі ла Donnъ Negрѣ (ін дѣчериле лор prin Трансулваніа pentрѣ negoуѣ) pentрѣ сѣпърѣрилe несѣферитe че інчеркаѣ-ей дін партеа Тѣтарілор, рѣташі ін цара аста дѣлче ші бѣппѣ, de каре нѣ се'н дѣраѣ сѣ се desлінеаскѣ; ші карі Тѣтарі се адѣpostiaѣ prin алле Четѣцї де пе лѣнгѣ Дѣпѣре ші дін інтрѣ цѣрїї, de ѣnde, ешінд ка Лѣпїї дін Кодрїї, прѣдаѣ кесе, аверї ші мѣерї.

Аша дар, арроганга револтантѣ а Ънгѣрѣлѣї, рѣтатеа сервилѣ а Сасѣлѣї, стѣрѣинга ридіколѣ ші несѣферитѣ а Епископѣлѣї Католікѣ, арѣтареа Тѣрѣлор ін Еѣропа, Крѣзимиле ессерсате де Тѣтарі асѣпра Рѣтѣнілор Мѣntenі, ші дорѣл Патріей (маї тапе де кїт тоате): аѣтеа детермінарѣ пе Negрѣ а се ре'нтѣрна ла скаонѣл стрѣмошілор сѣї.

ПЛАНЪЛ ТРЕЧЕРІ

DIN

ФЪГЪРАШЪ ІН КЪМПЪЛЪНГЪ.

Кѣ toate аsteа, Negрѣ, Маре Кѣпитанѣ ші політікѣ профѣнд; Negрѣ, че моштеніссе де ла Бѣппїї сѣї стрѣвѣнї калїтѣдиле че факѣ пе адевѣратѣл пѣрїнте ал фамїліей челлей Марї нѣмїтѣ Нація; Negрѣ кѣта сѣ се інкредїндезе, кѣ окїї сѣї кїар, де стареа Четѣцїлор дін Рѣтѣніа ші маї аллесѣ де Жїдава, Кѣ ївѣл челлѣ мапе ал Пѣрїнілор, дѣпѣ tradїcie. Кѣм ші де дїспозїція локїторїлор, ші де пѣтереа їнемїкѣлѣї че а-вѣа а комбатте: супре а'шї пѣтеа препара атакѣл ін пропорcie кѣ ресїстїнга; саѣ, сѣ зїк маї бїне, супре а паралїса пѣтереа їнемїкѣлѣї, аннѣлѣндс'ї toate мїжлоа-челе де апѣрапе, ші стрївїндс'л сѣвѣ їndoїта сарчїнѣ а Patriotismѣлѣї ш'а Ерoїsmѣлѣї Рѣтѣнѣ.

Негръ дар іа інцеллеңере кѣ Банѣ Краіовеі, върѣ
вѣпнѣ кѣ дѣпнѣл, iniđiindѣ'л ін Секретѣл сѣѣ, ші інсем-
пѣндѣ'ї ші kondѣita че требѣеа сѣ џіе ін зіоа чеа Ма-
ре а ліберѣріі: адікѣ, а тѣа каллеа Тѣтарілор ал-
лѣпаџі, спре а рѣсѣзнпа џмѣреде злтраџіате аде Мор-
џілор, ші сѣфѣрінџеле індезнгаге а ле Віілор.

Сігѣр ші лініитіѣ дін партеа аста, Негрѣ трече
Карпаџіі; ші, пе дрѣмѣл Брашовѣлѣ, кобоарѣ ін Рѣ-
мѣніа, ін маі мѣлте ріндрі,¹⁾ ін сoгnіto (ін вест-
тінте де Моечанѣ). Ера інсоџіѣ де фіѣл сѣѣ челлѣ
маре, де зн фрате зіче tradіџіа, ші де кѣџі-ва Рѣмѣні
амічі сінчері ші devoтаџі лѣ Негрѣ.

Еї кобораѣ Мѣнџіі кѣ окказіонеа вілѣлѣ че се
фѣчеа ла Ромѣла, ла 20 Іѣліе, ка сѣ скіме пѣтѣрї
ші кашѣрї pentрѣ грѣ ші алтеле.

Тѣтаріі, ін тінпѣ де лѣпте, се інкідеаѣ ін Жідава,
дѣнд де весте ші Компатріоџілор лор а ле вені ін-
тр'ажѣторѣ; ін тінпї де паче, шедеаѣ амместікаџі ін-
тре Рѣмїніі Ромѣлені, інокмаі ка Аpendatorіі Гречі
кѣ џѣраніі. Тѣтаріі ераѣ ніште аpendаші ін пѣтереа
Сѣбіеі, прекум сѣнт Гречіі ін пѣтереа аорѣлѣ. Аорѣл
ші інтрїга сѣнт маі фатале де кїт фіерѣл ші веніпѣл:
кѣчї ачеллеа зчідѣ іndivіdѣл, іар ачестеа Nаџіоналіта-
теа; асфел Тѣркѣл ші Тѣтарѣл фѣрѣ маі пѣџінѣ пері-
кѣлошї еsіstінџеі noаstre наџіонале, декїт Грекѣл Фа-
наріотѣ, каге, інтр'ѣн секолѣ, фѣкѣ маі маре рѣѣ Ро-
мѣнѣлѣ декїт тоџї Барбаріі ін чінчїспрезече секолї.
Інсѣ че ера Грекѣл? Інстрѣментѣл Рѣссѣлѣ.

Toate наџінеле іstоріеі Молдо-Рѣмїне, інкѣ де ла
1500—1700, ші маі аллесѣ ін секолѣл ХVІІІ, сѣнт
пліне, ші опї кїт де мѣл ар ворбі Рѣмѣнѣл контра
ѣстѣі соіѣ афѣрїсіт де оамені, пѣџіне зіче, фoарте пѣ-
џіне, ін компараџіе кѣ реллеле челле мѣлте ші гре-
ле, карі (препарате ін змѣрѣ доі секолї) іл стрівірѣ

¹⁾ Tradіџіа зіче кѣ каі лор ераѣ поткобџі кѣ поткоабеле індѣ-
рѣт, ка дѣѣндѣсе Тѣтаріі дѣпѣ еї сѣ ну ле деа де врѣтѣ.

o sãtã de anii, ca pe Campanella instrumentele de torturã a le infernalei Inkvisiții. Rãmnia e o Nație de Martyri, a zis Michelet.

Negrã, la vederea, pentrã prima oarã, a loxãlã natalã, de unde tatã-sãu ãl simãsesse ãnkã kopãlã (la 1240, kãnd kã trecerea-i ãn Ardealã la arãtarea Tãtarilor) Negrã, la vederea Romãlei și a Cãmpeãlungãlã, vãrsã lakrãmã ferbinã: lakrãmã ce le scoate vederea Patriei prãdã Barbariei și Turãniei! Amorã de Patrie și de rãsvãnare ãl ãnãlkãkãrãrã și mãtãtã. Elã žãrã, ãn ãnima lã, sã kãrrãde dãra de spãrkãizni, ori sã moarã pentrã ea, ãmmorinãtãndãse ãn loxã natalã, kã dãrãna strãvãnilor la ãn loxã.

Dãnuzeã vãkãrã ãnima Eroãlã Kreștinã, kãre apãra Kpãcea apãrãnd Rãmnia: Negrã aãlã Mãriã Židãvei preãkãkã de timpã ãn stãnã de granitã; aãlã pe Romãleni asemenea žãvi vãriã kã prãfã de pãkãkã, ce n'ãușteãntã de kãtã o skãteie a rãstãrna Mãriã și Çetãrã žriãșe; aãlã, ãn fine, pe ãnemikã addormit greș pe sãmã molãciãșnei și al Nepãsrãi.

Negrã komãnikã ãndãtã skãntea ellektrikã a Patriotismãlã sãkã kapãlor Romãlei; achemã, la rãndã lor, o komãnikãrã konsãdenilor și Çetãdenilor tãtãror; și togã, ãntãrãlã și vradã kã arãna, și ãnima kã kredãnda, trevãeã sã ãntãmpãne, la ora ãnsemnãtã, pe liberãtorii lor.

Semnalã era se fie sãnetã Bãçãtelor, la kãntãtã ãntãiã al Kokõșãlã. La achemã semnalã, Rãmniã Romãleni vor ãnãpe attackã, și se vor ãmprezãna kã fraãii lor Fãgãrãșãni, și kã çei mãlã Rãmniã și streinã, prin (gãcãtoãrea:) enigma:

“Petevãiã de teiã,

“Miriãte de Meiã 1).”

1) Rãmniã e ãnkã poetã și filozof. Borã lã plãnã de figãrã retoricã, și žudekãta lã çeã sãpãtoãșã, sãntã proverbãle. “Încãlãpãneã fã arãna Rãmniãlã kontra tãtãror ãnemãilor sãi, kãri

Aceasta treburia сѣ fie (le mot d'ordre), кѣвѣнтѣла de рекушоаштере ши de стрѣнцере ла хп локѣ ал тѣтѣ-пор Ротѣнлор, спре ѣнфрѣдиреа челлор d'o кавсѣ ши d'хп пеамѣ.

Ла аппропиреа Либераторѣлѣ, ануѣнцѣтъ prin сѣн-петѣла трѣмбѣдлор, prin хрлетѣла кампанелор, ши стрѣ-гѣла лѣнтѣторлор, Ротѣленѣ афлацѣ ѣн Жѣдава тре-бѣеа а deskide Ероѣлѣ порцѣле Четѣдѣлѣ, спре, аsigѣра-реа комплетѣ а трѣмфѣлѣлѣ.

Ѣн тѣмпѣла ачеста, кѣлларѣ Рѣтѣнѣ, пе каѣ ка вѣп-тѣла, вор алерга сѣ трѣмбѣте victoria ѣлѣстрѣ de сѣѣ мѣрѣлѣ Жѣдавеѣ, хпѣл, ла Кѣртеа de Арѣешѣ, алцѣл, ла satеле вечѣне, спре а се рѣдика тоатѣ Цара ѣн пѣчоа-ре, ши а пѣне пе пѣргѣнѣ ла мѣжлокѣ, дѣндѣлѣ фокѣ дѣн тоате пѣрцѣле, ка хпор шерпѣ ѣн кѣбѣла лор.

Ачѣ пе опрѣм хп мѣнѣт, спре а аппропѣа секолѣлѣ, ши а компара треѣ марѣ евенѣменте, ла треѣ дѣфферѣте епоче але Istorieѣ Рѣтѣнѣеѣ.

**Radѣ Negrѣ! Mѣхѣѣлѣ Biteazѣл! ши Pa-
dѣлескѣ! 1290—1594—1848.**

Хпѣла кѣррѣцѣ Цара de Тѣтарѣ, челѣлалт de Тѣрѣчѣ, ши ал треѣлеа de Мѣскалѣ.

Треѣ реценерѣдѣлѣ марѣ, ѣнтрепѣнсе de треѣ Марѣ Ценѣлѣ, че'ши комѣнѣкѣ ѣдеѣле de Нацѣо'налѣтѣте ши de Лѣмѣѣ printre секолѣ ши каламѣтѣдѣлѣ!

Ш'аноѣ, сѣ пѣ креазѣ чѣнева ѣн metempsychosa лѣлѣ Pythagora, саѣ ѣн trѣansформѣцѣя лѣлѣ Pierre Leroux?

Аша! нѣмѣк нѣ пѣере ѣн Natѣрѣѣ, totѣла се meta-морфозѣ: Moise треѣче ѣн Krѣstѣ, Sokratѣ ѣн Фенелонѣ, Pitagora ѣн Newton, Sylla ѣн Марѣтѣѣ, Грахѣс ѣн Ро-веспѣерѣѣ.

се сѣфрѣмѣмарѣ de ea ка badlyrѣde neбуне de стѣнка кѣ фарѣл „zѣче Michelet ад Рѣтѣнлор. Istorieкѣл Бѣлѣескѣ.

Прѣштѣлѣ Bersѣѣ ад гѣнѣторѣлѣ фѣче аллѣсѣне ла мѣнегѣлѣ sabѣеѣ, ши ал доѣлеа, ла сеѣгерѣѣ, ла фегѣлѣ спадѣлѣ. — Osteанѣлѣ требѣня сѣ зѣкѣ „Petebelѣѣ de teѣѣ; ши цѣранѣлѣ саѣ орѣшѣанѣ сѣ рѣсѣнѣнѣѣлѣ „Mirѣште de meѣѣ.“

LUPTA DE SUB MURII

J I D A V E I.

Лъсьм акъм съ воръеакъ вътрънъл Аншошеа-нъл, каре репрезентъ аичі элементъ историкъ наивъ сажъ традиционалъ; прекъм жьншеа чеа прогрессивъ, элементъ критикъ.

Їмї консервъ, ин нарраеа вътрънълї, дрептъл ортографіей шї нл понтацией, лъсїнд ачестїа шї идеїле, шї стилъ, шї кїар лимбаї оригиналъ¹⁾.

“Негръ Водъ, дъпъ че’шї къпкї оастеа тревзїнчоасъ, се пѣссе ин фрѣнтеа еї, шї плекъ.

“Іар ин оастеа лї ера тот фелъа де оаменї; Сасї, Ынгърї, Немцї шї Рѣмънї²⁾; инсъ Рѣмънїї треї пѣрцї, шї Панишїї о нарте: къчї, афаръ де Рѣмънїї Фъгърѣшанї шї Мънтеї, ераѣ мълдї Арделенї, карї сѣфетреаѣ де ла Ынгърї мълте крѣзїнї; шї тречеаѣ кѣ Негръ ин пмошїа лї, сетошї де лїбертате.

“Шї орї не нїде тречеа Негръ ВВ, Рѣмънїї кѣ ратмѣре верзї їл їнтѣмпїнаѣ, ка Евреїї (поѣола) шї Копїї (жнїмер) не Ісѣс, ла їнтраеа ин Іерѣсалимъ; шї, ин хрѣрї де вѣкрїе, їл їншоуеаѣ мълте калле, стрїгїндї

“Осана Челлї че вїне їнтръ нѣмеле Домнълѣ, кѣ Лїбертатеа шї кѣ Бѣкрїа!,”

“Астѣел венї Негръ нълъ ла Зърнеутї, каре е хо-

¹⁾ Боммѣ зупнїнї борбѣле стрїеїне, сїнре а се ъдеа че нїцїне зупнї ачестеа ин лимба нонолѣзїї!

²⁾ Моѣ. Іст. Том 5 пѣрї 232.

tarpa între Цара de sus (Dacia superior) și Цара de jos (Dacia inferior) a Dakiei vechi (Traiane)¹. Aci se opri Negru, къ тоатъ картае ши оstenii лѣи, ши trinisse пе Данѣ, фїѣдъ съѣ чел маї mare, къ алциї din familia лѣи, ши къ un pământ de флѣкѣи, пѣрѣ ла Кодуї ши пѣрѣ ла Орѣциї, ка съ опреаскъ ѣн локѣ пе тоци къалѣторїи карї се зркаѣ din Царѣ, орї коборѣѣ din Munte, ши съ'ї ia къ дѣншиї; къ съ пѣ теаргѣ съ dea де штире Тѣтарїлор, врѣндъ съ'ї апуече фѣрѣ вѣште, ка пе вѣлѣрї ѣн кѣвѣл лор.

“Ши eatъ къ ши toate satеле de съѣ manциї по-стриї лѣasserѣ de штире; ши емѣаѣ дѣнprin toate гѣрїле Плаїрїлор, съ вїѣе ѣнтрѣ ѣнтѣмїнареа векилѣи лор Домнѣ ши Пѣрїнте, ши съ dea мїнѣ де ажторѣ Мѣнтѣиторѣлѣи Мошиѣи стрѣмошештї.

“Negru impѣрѣ toate potечїле Плаїрїлор ш'алле Мѣшчеллелор къ фїи Кодрїлор Карпацїлор (вїнѣторї де капре негре, карї мї'ци iaѣ рїндѣрика din спорѣ) ка съ привереже toate мїшкѣрїле Тѣтарїлор, ши съ лѣтаїе дрѣмѣрїле, кълкѣндъ кїци ор пѣтеа маї мѣлци. Пѣ-гїнѣд ѣнсъ пїчї къ visa: dormia къ вѣрѣта ла соаре, ка шарпеле ѣн каллеа Рѣмѣнѣлѣи, кїнд ѣл доаре кацѣл.

“Аша се ѣнтѣмплѣ ши къ Балаорѣл din Жїдѣва, пе карѣ 'л съѣетѣ Каваллерѣл мѣѣ Negru (алѣсїсїне ла St. George) къ Sїnta Крѣче ши къ Sїngїta Sabїѣ а Sїntїteї Лїберѣциї.

— Bїne s'a пѣстратѣ таїна, мошикѣле!

— Хеї! фѣтѣл мѣѣ! Адевѣратѣл Рѣмѣнѣ, ачелла карѣ арѣ ѣн вїне сїнѣе де Мѣчѣнїкѣ ал Крѣчиї ши ал Патрїѣї; ачелла карѣ се траѣе д'а дрентѣл din коло-нїшциї din Цалїа, алла, зїте, пѣ праѣе фї пїчї пѣоскарѣ пїчї кодарѣ. Орї-чїне дїнтрѣ Рѣмѣнї е мїшчеллѣ, алла este кѣрчїѣрѣ, сѣмїнѣцѣ де Грекѣ ши Калѣмѣкѣ.

¹) Colonia Zernes (de unde Zerneциї) е фїндатѣ де Дїбїрѣл Траїанѣ, доѣндрѣ-о къ дрентѣл Italicѣ, ка пе Sarmizeretvsa un adtele. Mar. Ist. Tom I

“Ші дъпъ че се маї опрі пѣдинѣ ла Нѣтъешті (каре е satŭ moșă-вѣтрѣнѣ) ка съ маї рѣсѣфде каїї, ші съ се маї аскѣцъ съвѣиле, ші лѣпчїле, ми секѣреле, апої, кїнд ера соареле ла кїндїї (d'o сълїцъ спре Анѣс), “Кѣ Дѣмнезеѣ їnainte!”, стрїгъ Негрѣл.

“Іар Негрѣ се опреште кѣ калѣл съѣ дрент не локѣл не каре стѣ азї сїнтѣл алтарѣ ал Monastїїї дїн Кѣмпѣлнѣгѣ (ачї ера поїаѣнѣ лѣчїе); ші чере о ланче де ла хп osteaѣ; ми, d'a 'пкѣларе, о їнфїце їн пѣмїнтѣ, їн кїт а їнпат d'o палѣтѣ домнеаскѣ: кѣчї ереаѣ пѣї де леї Bassараештії меї!

“Апої дескалїкѣ Негрѣ, ші тоатѣ oastea; ші їнценѣкѣ Негрѣ лїнгѣ ланчеа їнфїнтѣ їн пѣмїнтѣ, шї'шї скоате кѣчѣла дѣркѣнеаскѣ; ші тоатѣ oastea фаче че фаче елѣѣ. Шї се роагѣ Негрѣ, ші зїче:

“Маїка Домнѣлѣї, тѣ каре аї пѣскѣт не Messia-Хрїстосѣ, Мѣнтсїторѣл лѣмїї, че порѣїле Іадѣлѣї лѣ а сѣърѣматѣ, ші не Adamѣ челѣѣ кѣзѣт 'л-а рїдїкатѣ дїн гроапѣ, фїї солїтоаре азї кѣтре фїїлѣ тѣѣ шї Дѣмнезеел пострѣ, шї роагѣ'л фїервїнте, кѣм те роагѣ акѣм тоатѣ oastea mea, ші тоатѣ крештїнѣтатеа (Рѣмѣнїмеа), прїп канїтанѣл еї шї роѣѣл тѣѣ, Негрѣ, роагѣ'л съ'мї ажте ка съ кѣрѣцѣ де спѣркѣчїїнї Мошіа Пѣрїпїлор. Нентрѣ Крѣче тѣ лѣнтѣ еѣ; шї'дї воїѣ фаче дїе локѣпїцѣ сѣїнтѣ їн пѣмеле тѣѣ.”

“Шї 'шї а фѣкѣт семнѣл Крѣчїї де треї опї; ші тоатѣ oastea assemenea.

“Шї а рѣмнт Негрѣ ланчеа дїн фаѣа пѣмїнтѣлѣї, ка съ се штїе локѣл ѣнде ера съ се їналѣе вїсерїкѣ Нѣскѣтоареї де Дѣмнезеѣ.

“Шї а зїсѣ Негрѣ оастїї съ їмѣѣче чеѣа, ші съ аromeze пѣїнѣ, пїпѣ ла кѣнтатѣл кокопѣлѣї.

“Шї eatѣ кѣ кѣнта кокошѣл нентрѣ їнтѣеа оарѣ; шї Негрѣ ВВ. dette семнѣл де плекаре; шї тодї їнкѣлїкарѣ; їар недестрїї апѣкарѣ їnainte: кѣчї еї сѣнт трѣпѣл oasteї; їар кѣлѣрѣїї, арпїеле.

“Ші ла Ана Сърать, дъпъ че зркарь д’асъпра, ѳнченърь тоуї вьчъмїї, марї шї мїчї, (ъї марї де алатъ, ш’ъї мїчї де лемнѳ) ѳнченърь а тръмвїта гроаснїк, де те лѳа фїорї дїн крештетѳ пъпъ ’н тълпї, паркъ ар фї fost трїмвїцеле Арханѳелїлор ла а доа ѳвїере.

“Ші ла сьнетъл вьчъмїлор, ръспнъсеръ вьле шї деалърїле челле гъвоасе (ехо); шї аззїрь чеї дїн Ромъла шї дїн Жїдава; шї ѳнцеллессеръ къ s’аппропїо Messia-Negrъ, Мїреле Лїбертъдїї, че венеа къ Dрента-tea шї къ Фръѳїа.

“Ші ешїръ вьтрїнїї, шї мъерїле, шї копїї, къ лъ-мїнї де сеѳ шї де мesteакънѳ, ѳнтръ ѳнтъмпїнареа Дом-пълѳї, ка фетеле челле ѳнцелленте къ канделеле а-прїнсе, вькърїндъсе шї стрїгїнд: “Osana Челлѳї че вїне ѳнтръ нътеле Домпълѳї! Бїне-къвїнтат фїе нътеле лѳї Negrъ, че вїне къ Пачеа шї къ Бъкерїа!”

“Ші а зїс Радъ Negrъ сь треакъ мъерїле къ вь-трїнїї шї къ копїї не деалъл де д’асъпра вїсерїчїї де ла Ана Сърать, (ънде а fost окна де саре); ка сь фїе ла адъностѳ шї ассїгърае ѳн тїмпъл лънтеї.

“Ші Ръмънїї Ромъленї, ла зетъл малърїлор че ръкъпаѳ де сьнетъл вьчъмїлор шї ал стрїгътелор, а-пъкаръ, знїї секъреа¹⁾, алѳїї коаса, алѳїї торроїпа-пъл (каре їа фокѳ не датъ), алѳїї кїар артеле пъгъ-пїлор, карї се трезїрь, знїї ѳн сьпцеле лор, алѳїї ѳн зрлетъл клопотелор, ш’алѳїї ѳн цїнетеле зчїшїлор шї зчїгъторїлор. Пъгънїї пїердъръ мїндїле, с’амедїрь, шї ѳнченърь а се оmmорї сї дїнтре еї.

— Ретевейѳ де теїѳ! стїра оштеанъл, де кїте орї рїдїка секъреа, орї паръл, орї ланчеа, ка сь деа.

— Мїрїште де меїѳ! ръспъндеа Ротълеанъл, опрїнд ловїреа, шї трекънд ѳн партеа Ръмънїлор.

— Дъ де моарте, фрате.

¹⁾ Ку карї ераѳ маї сїгурї де кїт ку пуука, че се мбентъ ѳн секолъд 14 (1346).

— Niçi vîtta mea niçi carne mea.

→ Съ нѣ скапѣ пичорѣ де Тѣтарѣ! striga Negrii kã zn læŝ, din mişlocuia læpteii.

“Ші нѣ цинѣ мѣлт læpta: кѣ Рѣмънѣ е læŝ ла при-мѣ фѣриѣ (în зртѣ се кам 'moaie); ші смеѣ е ла сѣр-шит. — D'aceea ziçe ші Тѣркѣ: “D'âmi, Doamne, gîndz Rãmъnъlъi ылæ dъne зртѣ.,” Strъmошii нощтiи, kînd se vedeæŝ înфрiнiи, atъnчii se 'нфлъккѣраѣ ші се Æntъppîtaŝ маi рѣŝ; ші smълдеæŝ birъinъa din giarra в рѣ жташълæi.

“Iar кънii-ва din пъгънii se streкърpasserъ, ка шо-аричii пловцii, p'între grindina Чомецелор; ші. . . ла сънътоаса! Aveæŝ каi арънешii, карi întрекъ вълтъл ла Æzueалъ. Ші алергаръ съ dea de штире челлор d'o æеце ші d'ъn сънде кѣ еi, în дръмъл¹⁾ dintre Ромъла ші Къртеа де Ардешъ (ъnde се ziçe кѣ ар фi cost Кърте²⁾ ші маi din bekime); iar маi алесъ маi Марелъi тѣтъръскъ d'ачi, знъл din капii Пъгънилор, каре, съiымъntatъ, ші плiнъ де жафърi, adъnate dъпъ Æвъцъл лор, се pidikъ Æste, ші се trasse ла вал-ле, спре Дъиъре, кѣ авъциле лæi. Ші Æнцеллегънд ші Рѣмънii де peste Олтъ, че ереæŝ шонтidii де Negrъ, ле еширъ Ænainte; ші мѣлт ommоръ фѣкъръ ші еi Пъгъ-нилор.

“Ші Рѣмънii кърдеæŝ din toate пърциле, addъ-пъндъ-се ка пæii де гънъ съвт арпеле клошчii; ші s'æŝ фѣкът чette марi де Рѣмънii; ші, læсъндъ-се, ка шioæеле Мънцилор din вѣрфъл Плаiзрилор Æн жосъ, пе алъia пърielор ш'а гърleлор, лъаръ ла гоапъ не-мъл тѣтъръскъ; ші п'ыi Æнкъiбацii prin sate ші четъцii Æi skoasserъ ла къмпъ лъчii, ка вѣтъiашii пе Лæпъ ші ші пе Ŭpsъ ла poiана лiнсъ.

“Ші пætem ziçe кѣ маi мѣлт Dæmнеzeŝ 'i а въ-тът де кiт Рѣмънъл; ші s'æŝ trasъ тоцii спре Крiмъ

¹⁾ Пе Бугеа, пе Браца, пе Рiвъл Doamnei, пе Bilsanъ.

²⁾ Pesidenъa Dучлор, Æн medivл-Ебъ.

(Кримеѡа), ши с'аѡ ашезат аколо; де хнде, де мѡлте опі ешинд, бѣнтѡиѡѡ ачестѡ дѣрї, карї нѡ пѡцинѡ сѣнѡе д'ал лор аѡ бѡѡт ши елле.

“Ла мѡлѡиме де Тѣтарї лѡ аѡ рѣмасѡ оаселе їн Царѣ; ши сѡ штії де ла міне, де сігѣр, (кѡ о штіѡ ши еѡ де ла мошї де ла стрѣмошї) кѡтеѡ мовилле, марї ши мїчї, везі прїн Олтенїа-мікѡ, маї кѡ сеамѡ, тоате сѡнт мормінте де Тѣтарї: кѡ нїчї хн соїѡ де Барбарї нѡ фѡ аша спѣркатѡ ка Хѡннѡ ши Тѣтарѡ; кѡ пе хнде тречеѡ, тречеѡ пїржолѡл. Треї аниї, спѡн бѣтрїнїї, фѡ Цара Дакиѡї тоатѡ ши Цара Дѡгѣреаскѡ (афарѡ де Креаста Карпаѡїлор) хн пѡстїїѡ немѣрѣнїїѡ, хн мормінтѡ їнгрѡзїторѡ, Че маї вреї? Дака а рѣмасѡ ши зїкѡтоаре: “Де, кѡ нѡ даѡ Тѣтарїї¹⁾.”

“Ши аша, ка сѡ їнкеїѡ, кїнд рѣсѣреѡ Соарелѡ дѡпѡ Мѡшчелле, стеѡгѡл рѡмѣнескѡ, кѡ феѡеле Кѣркѡ-ѡелѡї, фїлѡфїѡ пе креаста Жїдавѡї цї пе фѡрѡстреле вїсерїѡлор дїѡ Рѡмѡлѡ²⁾.”

¹⁾ Istoria sysŃine TradiŃia. Toma ArxidiakonŃ deskrie aŃei timpi їn Istoria SolamitanŃ; ши PogerїŃ, kanonїkŃл din Orade, їn *Miserabile Carmen*. Bezї „Temissiana“ de D. Laurian. Tom 5, фїла 240.

²⁾ Бѣтрїнѡлї AninoweanŃ а dotat MarasinŃл IstoricŃ кѡ кронїчелѡ Борнїкѡлѡлї Гѣреке шїале лѡї Мїѣон KostinŃ, їмпрїнѡтате Длѡї L. BrezovanŃ, че ле а dat D-лѡї Laurian а ле импрїма. Маї досс дѡ ши аѡте dokymente istorїche, їnteresante, dїntre кѡе о Chronologie а Итїнѡлор дїн Рѡмѣнїа, реглѡатѡ дѡпѡ Христоѡе авѡтїчѡе, де гѡ хнкїѡї ад нѡмїнѡлѡлї Карта де Аѡгѡге, де кѡе борѡеїте D. Болѡїакѡї їн ItinerarŃл сѡѡї, (Кѡр. Рѡмѡн, 1845, Nr. 86) коммѡнїкатѡ де D. N. Posetti, este tot пропїетате а бѣтрїнѡлї AninoweanŃ, date toate D-лѡї BrezovanŃ, кѡѡї ле а dat Редакѡѡїї ка дїн пїарт а Dymn лѡлї...

НБ. — Pentru erroride чѡлде strikѡrate пѣнѡ аѡї, din dїfferente kayse, vezi *Errata*.

КЪМ ПЪЛЪНГЪ. I

IA

1215.

Istoria zice (DD. Aaron, Бълческѣ, Lazariani, шчл.) къ Negъ BB. a deskъlikat in Къмпълънгѣ ла 6798 (1290).

Inskriпция Monastiriї din Къмпълънгѣ zice:

“S’a zidit intъeashї datъ, din deskъlikъtoarea “Църиї, de ръnosatъла Padъ Negъ, kind a fost кър-“съл anilor de ла Adam 6723 (1215).”

Kare din aste doъ deskъlikъrї e чеa яdevъratъ?

Чеa de ла 1290, opї чеa de ла 1215?

Ъна e лзатъ дъпъ xpїsoabe, алта дъпъ inskрипция; kare din doъ meritъ a фї astopitate istorikъ?

Romanii, in лinsъ de tinapъ, inskрипцїа Istoria лор ne monъmente: ne колоane de marmъpъ saъ de бронзъ, ne table de niatpъ saъ de apatъ.

Pъmъniї, ka kopii aї Romanilor, aъ monъtenit de ла Бъniї лор ши канъ, ши minte, ши okїѣ de Аквилъ ши inимъ, ши сънъе, ши карне, ши брауъ, ши kostъme, ши лимбъ, ши tot; aъ monъtenit dar ши inskриepea фантелор челлор marї ши vїptъoase ne table de niatpъ saъ ne стълнї de лемнъ.

Pъmъniї insъ, ka Kpeshiniї, inskрипцїа ne Kpъчї ши ne Bїseriчї фантеле лор, patriotиче saъ еванѣличе.

Бътъмліле лъї Traianъ къ Daciї sъnt skpise ne колоанаї de marmъpъ din niaga Pomeї.

Patriotismъя лѣ Брѣтѣс, ероисмъя лѣ Сѣинионѣ шѣ devolamentъя лѣ Сѣевола с'аѣ ѣнскрисѣ не niede-stалъя Statъелор дор.

Бѣтъллиле лѣ Штефанѣ ая Молдовеѣ с'аѣ ѣнскрисѣ не патрѣ-зечѣ de бисеричѣ, пресѣрате не тоатѣ сѣрфаца Патриѣѣ салле.

Бѣтъллиа de ла Кѣлѣгѣренѣ, п'о Крѣче mare de пѣатрѣ, ѣнѣлатѣ кѣар не кѣмпѣя лѣнтеѣ.

Монѣстѣреа de ла Кѣртеа de Арѣешѣ este ѣн сѣб-лимѣ шѣ немѣриторѣ монѣментѣ, ѣнѣлатѣ д'ѣн сѣфлетѣ крештинѣ snpe глорѣа Крештинѣзмълѣѣ, шѣ de мѣнѣ de Рѣмѣнѣ ѣн глорѣа Рѣмѣнѣзмълѣѣ.

Аша дар ѣнскрисъя дѣне niedeсталъя Монѣмен-тѣялѣ сакрѣ, пѣмитѣ бисерѣка лѣѣ Негрѣ Bodѣ дѣн Кѣмпѣялѣнгѣ, este маѣ positifѣ de кѣт snxa Кронѣкарѣлор, карѣ аѣ скрисѣ шѣ еѣ дѣнѣ snxsele алто-ра, шѣ, чеѣ маѣ мѣлѣѣ, фѣрѣ о черчетаре критѣкѣ: prin ѣрмаре, e маѣ istorѣкѣ, маѣ дреантѣ data дескѣлѣ-кѣрѣѣ de ла 1215, de кѣт чеа de ла 1290.

Компарѣнд tradѣциѣле кѣ ѣнскринѣѣа sxs пѣмитѣ, шѣ кѣ Кронѣка Анонимълѣѣ Днѣгѣрѣ, de каре ворѣеште шѣ is-torѣкѣя Клаѣнѣ, конкѣдем, кѣ D. Маѣорескѣ: "Desкѣлѣ-кареа лѣѣ Негрѣ ВВ а fost ла 1215, пѣ ла 1290; "шѣ кѣнд п'ашѣ абеа алтѣ пробѣ, ѣнскрисъя Monastѣрѣѣ "лѣѣ Матеѣ Bassараѣѣ дѣн Кѣмпѣялѣнгѣ este ѣн докѣ-mentѣ вѣѣ.,

Ѣнсѣ пѣчѣ 1290 пѣ e de лепѣдатѣ: ѣн дипломеле Кѣмпѣялѣнгѣлѣѣ (хрисоавеле орашълѣѣ) афѣлѣм кѣ Негрѣ ВВ а ѣнтѣрѣт дрентѣрѣле шѣ привелеѣеле челле векѣ а ле Кѣмпѣялѣнгѣлѣѣ ла 6800 (1292), ла доѣ annѣ дѣнѣ дескѣлѣкареа sa ѣн Кѣмпѣялѣнгѣ.

Ѣѣнд-кѣ ѣнсѣ ачеллашѣ Негрѣ п'а пѣтѣт ѣѣ tot d'odatѣ шѣ ла 1215 шѣ ла 1290 ¹⁾, ѣрмеазѣ кѣ аѣ fost доѣ Негрѣ; шѣ ѣѣнд-кѣ ѣн актеле пѣвлѣче але

¹⁾ Кѣчѣ, ѣѣнд de 2ѣ anѣ кѣнд а фѣкѣт бисерѣка, шѣ мѣрѣнд ла 1314, а treѣвит сѣ бѣеѣнѣскѣ 124 de anѣ.

Двѣцлор рѣтѣні дин Дачіа Траіанѣ фігѣра пѣтаі пѣ-
 меле принціарѣ (прекъм: Главдіѣ, Бѣкѣр, Іоанѣ, Ге-
 лѣ, Маріотѣ, etc), къ тоатѣ сігѣранца пѣтем конкідѣ
 къ Негрѣ де ла 1290 este фііѣл лѣі Негрѣ де ла
 1215; ші къ амѣндоі аѣ дескълікатѣ ін Кѣмпѣл-
 лѣнгѣ, ла доѣ діфѣерите еноче, інтерѣмѣте де бар-
 варі. Monastіrea дар е фѣкѣтѣ де Негрѣ I ла 1215,
 кінд Кѣмпѣлѣнгѣл ера зн satѣ атѣрнат де Ромѣла, ка
 азі Бѣгеа де Кѣмпѣлѣнгѣ, свѣ пѣміре де свѣт-ѣрѣіѣ
 (махала¹); іар орашѣл е фѣндатѣ ла 1290, де Негрѣ
 II, дѣпѣ кѣрѣцїреа Цѣрїї де Тѣтарї, ші інтемеіереа
 пѣомѣлі Принціпатѣ ал Рѣтѣніеі, фѣрматѣ дин Олтеніа-
 маре ші Олтеніа-мікѣ.

Supre інкредїнѣареа челлор зїсе, пѣнем фѣцѣ ін
 фѣцѣ Історїа къ Традіціа, пе D. Маїорескъ къ tata А-
 нїношанѣ.

Domнѣл Маїорескъ зїче :

“Дѣпѣ конпразїчерїде че ам афлат інтре хрїсоѣ-
 веле Цѣрїї Рѣтѣнѣштї, (Фѣоѣа Мїнѣїї, 1842. Nr. 42),
 шї, де мѣлѣ-орї, кїар інтре хрїсоавеле ачелѣіашї
 Domнѣ, тѣ дїѣ таре де інскрїпціа monastірїї дин Кѣмп-
 ѣлѣнгѣ (1215). Кїар де s'ар гѣсі вр'ѣн хрїсовѣ де
 ла Mateї Bassараѣѣ къ алѣ анѣ, ачелѣ е smintїтѣ,
 шї треѣе індрѣнтат дѣпѣ інскрїсѣл де ла Кѣмпѣлѣнгѣ
 къ data 1215.

“Колонїсареа Рѣтѣніеі, марї шї мічі, де Рѣтѣнї
 коворїці дин вѣрѣл Карпацілор, ѣрма ін мѣсѣра ін
 каре скѣдеа пѣтѣрѣл Кѣманїлор, парте прїн рѣсѣелеле
 къ Konstantїнополѣл, парте къ ѣггарїа, парте къ стрї-
 кѣрареа лор ін ѣггарїа шї Ардеалѣ.

¹) Romѣ, fund ашезатѣ пе dealѣрїї, де ѣнде фѣ ѣв нѣмітѣ Septemcol-
 ліе (уантѣ кѣлмі Palatїнѣ, Kamтолнѣ, Кбірмаѣлѣ, Чѣлїѣ, Екбїлїѣ,
 Вїнїпалѣ ил Abentїнѣ) махалаѣеле Beneѣѣ свѣтї орашї, шї fund къ
 орашї латїнѣште се зїче Үрбе, махалаѣа ера Svbt Үрбе, де ѣнде
 Svbt-Үрбїѣ. Daka нѣ зїкѣ Үрбеле Кѣмпнѣїтнѣлѣлѣ, ін астѣ скрїере,
 este ка сѣ фїѣ маї інцеллесѣлѣ, ш'апої орашї сѣ нѣ деїше маї мѣлѣ
 де ла ѣрос, ѣрѣсїс, (bedere, панорамѣ) де кїт де ла Үнѣрескѣл
 орашї?

“Domniї Фьгърашялї ш’аї Отлашялї, Рѣмїї дїн фамїлїа Негрѣ, їнкъ дѣне ла сѣршїтѣл веакѣлї XII, їшї їнтїнерѣ пѣтереа пе сѣѣ поалеле Карпацілор їн Цара Рѣмѣнеаскъ, кѣм о доведеште шї їнскрїпціа Monastїрїї дїн Кѣмпѣлєнрѣ... .

“Domnia ачєаста а Негрїлор, пѣпѣ ла венїреа Тѣтарїлор, нѣ с’а їнтїнсѣ де ла поалеле мѣнцілор їnainte; їар дѣпѣ їнтоарчєреа Тѣтарїлор, шї десѣвїршїта кѣдєре а пѣтерїї Кѣманїлор, с’а лѣїїт кѣ їнчєтѣл domnia ачєаста, пїпѣ чє хп алѣ Негрѣ а addѣс Прїнціпатѣл сѣѣт а са пѣтере, кѣтре капѣтѣл веакѣлї XIII (1290).”

Ачєаста є Istopia; шї кїнд Istopia є скрїсѣ де Маїорештї шї Лазрїанї, Бѣлчештї шї Рѣдѣлештї, Istopia ачєєа фачє асторїтате, ка Еванѣелїл: кѣчї хпеште чєлле доѣ кондиції essenціале але асторїтѣїї: Лоїїка шї Аморѣл, Капачїтатеа шї Onnestїтатеа.

§

Сѣ аскѣлтѣм акѣм шї Традіїїа.

“Ла ле аѣтѣ 1236, зїче бѣтрїнѣл Анїношеанѣ, вїїнд Батїє кѣ Тѣтарїї, шї їнтрїнд їн Цара Рѣмѣнеаскъ шї Молдова, дѣпѣ чє стропшїссє ¹⁾ Рѣсїїле, Лехїа, шї алте Цѣрї чє ереаѣ їн каллеа лор, а пѣвѣлїт шї їн Ыгарїа, де знде Країѣл Ыгѣрїлор а фѣїїт ла Далмаціа, рѣгѣндѣ фєрвїнте пе Домнѣл мѣntenескъ шї пе чєлѣ молдовенескъ ка сѣ алєрѣє їсте їн ажѣторѣл Ыгарїєї, фѣгѣдѣїндѣлє чїнсте (оноаре) шї авѣїїє дєстѣлѣ.

“Ачєштїа ераѣ доѣ раммѣре дїн тѣлпїна Негрїлор: верї бѣпї дїн ачєєашї фамїлїє. Кѣчї, катѣ а шїї, їnainte де 1290, Молдова шї Рѣмѣнїа нѣ ереаѣ чє сѣїт

¹⁾ Debastasse

азі. Кам дъне ла 300 інкоа, дънъ Христосъ, Цара Молдовеї, къ сказъл ла Марамърешъ, копіндеа Молдова де азі, Bassarabia, Banatъла ши Бъковина, спре м. н.; iar Цара Ръмънеаскъ ера Ръмънія шаре ши микъ, ши Ардеалъл, къ скаонъл ла Фъгърашъ, спре м. з. Де ла 1200 інкоа, с'а импърѳит Dakia веке (Traianъ) în trei марі пърѳї, дъпъ posiția фиреаскъ а Карпаѳилор, че sânt în мижлокъл Dakiei: Transylvania, спре апъс де Карпаѳї; ши Moldavia къ Ръмънія спре ръсърит¹⁾.

“Аша дар тата лъї Padъ Negръ ши тата лъї Драгошъ се petraserъ iar ла сказеле лор челе веки, ла Фъгърашъ ши ла Марамърешъ, (Termonilele Dakiei веки) din прехъ къ Ostenii, къ новілімеа ши къ оръшенімеа чеа де фрѳнте: къчи, към ай маї zisъ, плъгаръл ниѳї odatъ нъ с'а îndърат елъл сь'ши нъ пъстеаскъ къминъл, холда ши biserика; ши сь treere, фъръ къпътїїѳ, prin алле поене але плаїдрілор, ши prin алле гърї але Колѳилор, знде нъ е локъ де аррѳнитъ (арратръ), ши знде ар фї мърит де фоаме къ зпкешїї, къ мшерїле ши къ копїї. Ръмассе, биетъл църанъ, ръмассе лїнитъ де колїба знде се пъкксссе, де холда інгръшатъ къ sдоареа фрѳнѳїї лъї, ши лънгъ моаштеле сѳинѳилор къзъѳї pentръ Кръче, ши лънгъ църрїна мошилор че мърїсеръ pentръ Лїмбъ ши Патріе!

“Iar Ръмънїї, петрашї în мзѳѳї, цїнхръ вьрвътеште, пе ла toate гъреле Dakiei, сь нъ ръсвееаскъ Тътарїї. Ши ераѳ ши Къдо-Влахї²⁾ къ дъншїї: къчи, ши маї 'nainte де Asanъ, ши дъпъ Asanъ, Ръмънїї Missienї аѳ fost зп трѳѳ ш'зп сѳфлетъ къ Ръмънїї де дїнкоа де Дънъре, ла toate пъсърїле лор; алфел, към гїндештї дъмнеата къ с'ар фї пъстрат пїнъ азї ши неа-

¹⁾ Bezi Almanaxul Statului din 1837, паѳ. 164 -- Їнсъ импѳрѳїреа Дачїї Траїане, дѳпъ скѳнторїї дїн медїѳл-Елѳъ, е маї дреантъ ши маї натуралъ. Bezi Їntroduчереа noastre.

²⁾ Bezi în Istoria Ръмънїлор де Петрѳ Maior, kaysa де че Bisantinї nymръ пе Ръмънї Missienї Къцоблахї Кап 14 ши 15.

мѣл рѣшѣнескѣ шї лїмба рѣшѣнеаскѣ? Хеї! фѣтѣ-меѣ!
Дака, шї дѣпъ 1290, Рѣшѣнїї ар фї фост змїцї шї їн-
фрѣцїїї ка 'nainte de 1290, Рѣшѣнїї н'ар фї азї чеа
че sѣnt!

“Шї вїтежаште лѣптѣндѣ-се Рѣшѣнїї, ла гѣреле Да-
кїеї, аѣ їппїнсѣ не Тѣтарї, карї н'аѣ пѣтѣт рѣсвї прїн-
пїчї о стрїмтоаре: кѣчї нѣмаї кѣ болованїї її пї-
сеѣеаѣ мошїї поштрїї не барбарї.

“Аѣеаста цїнѣ аша пѣпъ кѣнд с'а рѣнїт маї Ма-
реле Тѣтарїлор, каре, де рѣшїне, а скос ворѣѣ афарѣ
кѣ е болнавѣ, шї кѣ'л кеамѣ nepotѣ-сѣѣ їн Азіа-
Мїкѣ, ѣнде се лѣпта кѣ Тѣрчїї¹⁾); шї аша, пѣпѣс-
тїндѣ'шї елѣѣ oastea, Тѣтарїї се рїссїпїрѣ шї пе-
рїрѣ.”

— Ва сѣ зїкѣ, дѣпъ идея Дѣмїтале, Тѣтарїї нѣ
кѣлкарѣ не пѣмїнтѣл Дѣгарїеї, де лок?

— Ба ор фї їнtrat: кѣ D. Лѣвріанї нѣ мїнте кїнд
зїче їн Теїнісіана²⁾ кѣ, їн кѣрсѣ де треї анїї, Тѣта-
рїї префѣкѣрѣ рїратѣл Дѣгѣрескѣ їнтр'ѣн пѣстїїѣ; їн-
сѣ нѣ їнtrarѣ не ѣнде се цїнеаѣ Рѣшѣнїї ла стрїмторї,
фереаскѣ Дѣмнезеѣ!

— Кѣм дар?

— Кѣ вїнзареа Кѣманїлор: кѣчї не Кѣманї
її їмпѣрїссѣ Бела IV, рїга Дѣгѣрїлор, прїн деосеbite
локѣрї а ле Рїратѣлѣї, ка сѣ нѣмаї факѣ тѣлѣвѣрѣрї, ка
маї nainte. Кѣманїї дар, де рѣстате шї де рѣсѣѣнаре,
арѣтарѣ Тѣтарїлор потечї аскѣнсе прїн алле Плаїсрї
але Ардеалѣлѣї, прїн локѣрї таїнїче, нѣ прїн цїнѣ-
тѣрїле Фѣгѣрашѣлѣї шї Маратѣрешѣлѣї, ѣнде Negрїї
шї Драгошїї апѣраѣ кѣ вїаѣа лїмба шї наѣїоналїта-
теа рѣшѣнеаскѣ.

— Ата е, монѣле. Tot D. Лѣвріанї, маї ла валле
(паѣ. 241) зїче: “Bestea се дѣсесе кѣ Кѣманїї ар фї
кематѣ їн Царѣ не Тѣтарї; шї Бела IV, їмпонѣлїнд

¹⁾ Osmani

²⁾ Mar. Ist. Tom 5, паѣ 240.

Ūngaria, цѣстиѣ de Тѣтарї, de лѣпї, de фоамете, de чѣмъ ши de локѣсте, се пѣми вїиторѣ Рѣцелѣ Кѣма-
 нїей (Rex Cumaniaē), кѣ о vanitate адеврѣатѣ
 Ѣнгѣреаскѣ.»

— Че те прїнде аша мїраре de Ѣнгѣрѣ кѣ е мѣндѣрѣ?
 Нѣ е елѣ непотѣл Хѣппѣлї, кѣре а вїтрекѣт пе Тѣ-
 тарѣ ла рѣѣтате ши ла червїчїе?... Нѣ кѣ сѣнт Рѣмѣнѣ,
 дар, вїѣте, адеврѣл сїзїѣ: Рѣмѣнѣ е INIMЪ НОБІЛЪ,
 аллесѣ пе вїцѣ, пе сѣмїнцѣ!

“Чїтеште Istoria лї, кѣ лѣаре амїнте; ши веї ве-
 деа кѣ, de ла врташѣл лї Траїан вїкоа, Рѣмѣнѣ а
 fost Мѣченїкѣ! Ка пе Христосѣ пе Крѣче, тоцї л’аѣ
 ловїт кѣ палма peste образѣ, тоцї аѣ вїмїнѣсѣ коастѣ
 лї кѣ сѣлїца, тоцї л’аѣ адѣпатѣ кѣ фїере ши кѣ оцетѣ;
 ши ел а рѣѣдат, ши а плекат капѣл, ши а зїсѣ: “Іартѣ-
 ле лор, Пѣрїнте, кѣ нѣ шїѣ че факѣ!”

“Дар сѣ venim ла Negrѣ ВВ.

“Радѣ Negрѣ, кѣнд а трекѣт татѣ-сѣѣ вїн Фѣгѣрашѣ,
 ла 1236, (нѣ de хатїрѣл лї Белла IV, чї de Невое:
 кѣчї треѣѣеа сѣ пѣstreѣе Капѣл ши Браѣл¹⁾), ши елѣ
 сѣ мѣнтїаскѣ Inima²⁾), Радѣ Negрѣ ера копїлѣ; дар
 tot цїнеа мїнте кѣте чеѣа de ла орашѣл наштѣрїї сал-
 де; ши дорѣл Цѣрїї е лѣкрѣ mare, фѣтѣ-меѣ!...

“Кѣ тоатѣ dragostea пѣрїнтеаскѣ че ї о арѣ-
 та Pїга Ѣнгѣрїлор, (кѣчї вїл фѣкѣссе цїнере), ши кѣ то-
 ate аворїле ши тїѣлѣшѣрїле (тїлѣрї) кѣ кѣре’л вї-
 кѣркѣссе, вїсѣ tot маї греѣ атїрна дорѣ Цѣрїї лї.
 Дечї, ши а стрѣмѣтат сѣаонѣл дїн Фѣгѣрашѣ вїн Кѣм-
 пѣлѣнѣгѣ.

— Стаї пѣцїнѣ, мошѣле. Чїне а фѣкѣт вїсерїка дом-
 неаскѣ а лї Negрѣ дїн Кѣмпѣлѣнѣгѣ? Negрѣ I, орї Ne-
 грѣ II? Ла 1215, орї ла 1290?

— Фїїнд-кѣ вїскрїсѣл monastїрїї noastre este маї

¹⁾ Allysivne ла Пїнцѣл (Ноблѣѣеа patriotїкѣ), ши ла тїлїца
 Цѣрїї.

²⁾ Allysivne ла Пополѣлѣ рѣмѣнѣ.

sigără și mai adevărată de kît toate чelle skrîse și
 arzite, înкеіѣ: biserika e фѣкѣтъ de tata лѣ Negră, la
 1215, când a trecut еллѣ în Царь. Еллѣ a încеа-
 kiată ачї; și, mълцmind Domnлѣі къ 'л-а înвred-
 нїчїт сѣ se mai întoarкѣ odată la ветреле стрѣмо-
 шешї, а фѣггъ dăіт Mami Domnлѣі сѣ'ї înalde, пе
 локъл алла, Kasъ de рѣгчїзне, spre addăчере аmїnte а
 стрѣмстрїї skaонлѣі din Фѣггѣрашѣ în Кѣмпнлнргѣ.
 Tata лѣ Padă Negră пѣсѣссе în гнд стрѣмстареа Ро-
 мѣлеї дѣпе лннка Грѣдїштеї пе кѣмпнл лнргъ dїнтре
 Мѣцѣѣ și Грѣіѣ, voidnd s'о баѣе mai în мѣнцї, spre
 mai бнппъ assigăраре, ла Грѣдїште фїнд преа сѣпѣсѣ
 ла toate vїntăріле (attакрї).

"Іnsă дѣяъ кѣцї-ва annї venірѣ și Тѣтарїї. Дѣпъ
 înчettareа фѣріеї лор, parte se dăssерѣ d'ândѣ аѣ ве-
 nit, інкѣркѣнї de прѣзї; parte рѣmassерѣ локѣлѣ, къ
 кѣпетенї d'але лор. Дѣлă din канїї лор s'ашеѣ ла
 Грѣдїште, în четѣдѣеа Жїдава. Еї ітрїрѣ дѣѣт еї și
 пе Кѣмпнлнценї, карї се фѣкѣрѣ iar Ромѣленї; și
 стѣтѣрѣ аstфел пїнѣ ла 1290, адїкѣ 54 de annї. А-
 тѣнчї venї și Negră Vodă Padă, каре афлѣ biserika
 țată-sѣѣ din Кѣмпнлнргѣ дѣрѣматѣ, și еллѣ о префѣ-
 кѣ spre addăчере аmїnte; бѣтрїнїї дар аmmestїкарѣ
 пе Negră I къ Negră II, къm s'ammestїкѣ și ideїле
 omлѣі când peste елле трекѣ пѣорїї Suptлѣі саѣ аї
 Тїмпнлѣі. Іndestлă къ лѣпта de сѣѣ zїdăріле Жїдавеї
 s'а întїмплат, de sigăr; кѣчї мошїї меї о însemnase-
 рѣ інтр'о kondїкѣцѣ, че а аpsă d'odată къ Aninoasa,

"Атѣнчї se мѣтѣ, pentрѣ а doa оѣрѣ, Ромѣла ін-
 тре Грѣіѣ și Мѣцѣѣ; și ачї рѣmassе пїѣѣ азї, сѣѣ пѣ-
 me de Кѣмпнлнргѣ, каре odată ера кѣмпнїе лн-
 гѣ¹⁾, копрїнсѣ інтре деалѣрї, și ѣдатѣ d'о гїрлїѣ саѣ

¹⁾ Фѣрѣ кѣбїнїѣ дар зїче D. Боллїакѣ în Іmператѣл сѣѣ (Кѣмпнлн
 Rom 18ѣѣ № 85) "Кѣмпнлнргѣ е destлă de дѣн гѣ, дар кѣмпнїе
 "n'are d. dokъ", азї n'are, -odată іnsă tot прѣнтѣѣ și noadele Грѣн-
 лѣї фѣ cost кѣмпнлнргѣ"

първѣ, каре, кѣ timuа, префѣкѣдѣсе ѿ рѣѣ фѣ-
riosѣ, а префѣкѣтѣ кѣтѣнѣ лѣнѣ шѣ verde ѿпѣр'ѣн
пѣрѣтѣ pietposѣ шѣ nisiuosѣ: о тѣндѣ хѣрѣтѣ а хѣнѣ кѣсе
фѣрѣмоѣсе.

“Streiniї пѣтѣрѣ Кѣтѣпѣлѣнѣгѣлѣ Долѣгополѣѣ, пѣ
лѣтѣва лор чѣа дѣлѣче кѣ терѣлѣ пѣдѣхѣреде, шѣ арѣмо-
nioасѣ кѣ odorocitѣлѣ кѣрѣрѣлѣї пѣфѣерекѣтѣ пѣнтѣре бѣ-
ловѣнѣ . . .

— Челѣлѣлѣте Нацѣї пѣтѣрѣ пѣ Рѣтѣнѣї Влахѣї; ѿпѣ-
сѣ Рѣтѣнѣї рѣтѣмѣсѣрѣтѣ тотѣ Рѣтѣнѣї.

— Еї zik, еї азѣд. Кѣтѣпѣлѣнѣцѣнѣї шѣ Рѣтѣнѣї, шѣ
ерѣї, шѣ азѣї, шѣ мѣїне, с'ѣлѣ zisѣлѣ, шѣї zik шѣ'шѣї вор zic-
че Кѣтѣпѣлѣнѣцѣнѣї шѣ Рѣтѣнѣї.

— Nѣтѣмѣї сѣ se nevoiasкѣ шѣ хѣнѣї шѣ алѣцѣї а se фѣ-
че demnѣї de Бѣхѣнѣї лор: алѣфѣлѣ, фѣїе тѣкар вѣдѣѣ de
апѣелѣї, d'op авѣа фѣанѣте хѣрѣте, sѣnt Грѣчѣї¹⁾, пѣ Рѣтѣнѣї;
шѣї Demonѣї, пѣ Анѣелѣї.

— Аша dar Negѣрѣ II, тѣрѣкѣндѣї дѣнѣ Фѣгѣгѣрашѣї ѿпѣ
Кѣтѣпѣлѣнѣгѣлѣ, пѣнтѣрѣ кѣвѣнтѣеле арѣтѣте, шѣ ѿпѣтѣмѣїндѣї
Кѣтѣпѣлѣнѣгѣлѣ, орѣндѣхѣште ѿпѣ локѣзѣї, лѣ Фѣгѣгѣрашѣї, пѣ
ѣн вѣтеазѣлѣї содѣї de арѣме, Ѣгрѣнѣлѣ, каре рѣтѣмѣсѣсе tot sѣвѣт
азѣкѣлѣтѣареѣ лѣї Padѣлѣ, кѣ кѣндѣїцѣїлѣе кѣ каре шѣї Банѣл
Країѣвеї атѣрѣна ѣе Negѣрѣ.

“Nѣ se шѣтѣе, de sѣгѣрѣ, дака Domnѣї Bassarѣбѣї пѣ-
стрѣрѣрѣ шѣї дѣпѣ Negѣрѣ, дѣнѣ прѣзѣнѣпѣ кѣ тѣтѣлѣнѣлѣ, дрѣнтѣл
азѣнѣпра Фѣгѣгѣрашѣлѣї шѣї Отѣлѣшѣлѣї: “кѣчѣї, кѣтѣм zicѣе
D. Barѣїдѣї, пѣнтѣрѣ ал XIV веѣкѣ, авѣем, дѣнѣ пѣрте-пѣе,
лакѣне марѣї ѿпѣ Istoria Фѣгѣгѣрашѣлѣї, каре тѣрѣвѣе а se
зѣпѣлѣе . . .

“Iar ѿпѣ ал XV веѣкѣ (1472), Sasiї кѣшѣтѣїгѣѣ de лѣ
Реѣелѣ Matias о дѣпѣломѣѣ de дарѣї азѣнѣпра Фѣгѣгѣра-
шѣлѣї; ѿпѣсѣ пѣ sѣnt пѣрѣве кѣ 'л-ѣлѣ стѣпѣнѣїтѣ²⁾.” De ѣнде

¹⁾ Prin Грѣчѣї ачѣї ѿпѣцѣлѣлѣцѣем лѣнѣпра Фѣанѣрѣлѣлѣї, каре ѿпѣкѣ se sim-
te пѣ sѣффѣлѣтѣлѣї пѣлѣлѣлѣлѣ Rѣтѣнѣї. . . .

²⁾ “Фѣамѣлѣлѣ Вѣкѣтѣрѣшѣлѣлѣлѣї шѣїпѣнѣпѣ азѣї пѣоартѣї марѣка Фѣгѣгѣрашѣ-
лѣї, сѣпѣре memoria domnѣїї лѣї одѣшѣоѣгѣлѣ.” (Фѣоѣа Minѣї, 1846 № 8).

se 'нцеллеце кѣ, ші дака арѣ авст стѣпніре азѣпра лѣ тоді зрнѣторіі лѣ Negрѣ пѣпѣ ла Мірчеа, де ла ачеста інсѣ Bassаравіі рѣmassерѣ нѣмаі кѣ тілѣл, че'л vedem фігѣрѣнд кіар ін діпломеле лѣ Mateі Bassарав (1633—1654 ¹⁾). „

“Еатѣ ші тілѣлшѣ лѣ Negрѣ ВВ.

“Інтрѣ Xs, Dѣмнезея челлѣ вѣнѣ, kredinosѣ ші “челлѣ вѣнѣ de чінсте ші челлѣ ізвиторѣ de Xs., ші sin-“гѣр вѣрѣиторѣ, Іѣ Padѣ Negрѣ ВВ, кѣ міла лѣ Dѣм-“незеѣ, Domнѣ а тоатѣ Цара Рѣмѣнеаскѣ, ші Херцегѣ “(Dѣкѣ) ал Омлашѣлѣ ші Фѣгѣрашѣлѣ ²⁾). „

— Че 'нсемнеазѣ, мошікѣле, ачеллѣ Іѣ каре фігѣ-реазѣ ін тоате актеле Domнілор Рѣмѣніі, де ла 1290—1830 ?

— Asta е ѣшор де афлатѣ pentрѣ ачелла каре чі-теште кѣ лѣаре а мінте історіа Патріеі сале.

“Ачеллѣ Іѣ ва сѣ зікѣ Іоанѣ; ші prin еллѣ се 'нцеллеце нѣмеле лѣ Кало Іоан (Іоанніціѣ), інтее-торѣл Імпѣрѣціеі Бѣлгаро-Рѣмѣне, дін Dачіа лѣ Аѣ-реліанѣ, че цінѣ, кѣнд віне кѣнд рѣѣ, де ла 1186—1300 ³⁾).

“Astѣ Іоанѣ а імпѣрѣціѣ де ла 1186—1210. Еллѣ інтінессе domніа лѣ ші peste Молдаво-Рѣмѣніа, tot кѣ kondіцііле кѣ каре Negрѣ стѣпні ла 1290 Banатѣл Краіовеі. Ін Олtenіа-маре ера Dѣче саѣ Канітанѣ, п'а-тѣнчі, tata лѣ Negрѣ. Dѣпѣ моартеа лѣ Кало-Іоанѣ, ачеста рѣmassе неатѣрнатѣ: кѣчѣ зрмашіі лѣ Іоанні-ціѣ фѣрѣ маі тоді ніште невреднічѣ зрмаші аї Ма-релѣ ші інцеллентѣлѣ імпѣратѣ Кало-Іоанѣ, каре а лѣстрѣит нѣмеле де Рѣмѣнѣ. Dѣпѣ моартеа лѣ Кало-Іоанѣ, Імпѣрѣдіа шовѣі, ші мерсе шовѣінд пѣпѣ ла

¹⁾ Фоаеа Мінціі, 1840, Nр 44.

²⁾ Mar. Ist. Tom 4 пау 232.

³⁾ Ky тоате кѣ унівеа Рѣмѣнілор кѣ Бѣлгаріі dateазѣ інкѣ де ла 865, кѣнд стѣ ші kreштінарѣ ачестіа; чеа че фѣ кауза десбінѣвіі Па-тіі де Патріаехлѣ: кѣчѣ Рѣмѣніі інклінаѣ маі мулт шѣре Рома, ітлшца лор, де кѣт шѣре Грегѣі, інтѣганѣі ші рѣѣ.

Baizetă Sultana, care o a sărbătorat; și la 1392 s'a dărmat de tot.

“Deci, după întemeierea Principatelor, Domnii Moldo-Rămâni, spre adăucere aminte a Protectorului și Mareșii Împărată Calo-Ioană (Ioană cea frumoasă ca kînia și ca săfăcăt), pe care însuși Papa Innocentie III îl încoronasse de Împărat pentru vitezia lui, iar Rămâni îl permisese Solomonă al lor pentru înțelepciunea lui, Negrii și Dragomii, spre pomenirea fantelor creștinești și rămănești ale strălucitelor lor moșă, a păstrat glorioasă să și nămo în capla titlurilor de la xrisoave, și al înscrișelor de la biserică¹⁾.”

1) Să se poate titlul de Iă demit de la Duci Dacia orientale (Moldavia și Bassarabia, cari se primumă, cum am arătat în Introducere. Ioană saș Bordan. Ori vi cum, origina lui Iă e rumană. Dar de ce Iă și nu Ioană? kăci limba latină, similitud de cea greacă înkă din timpul lui Marcus Aurelius, figură ca limba a Kuzii pînă la Dioklițiană, kănd se primi oficialmente. Săbi Iuliană, limba greacă se întrodă, krezându-se, diaprină cu filosofia greacă, și gura demă de Imperatoră. Numa furskonsului mai borbea și skria latină. Cu toată stăruirea lui Iustiniană și Sapienților kontinuarăni, limba romană kăz, se înku de cea greacă.

Astfel, limba Rumană din ambela Dacia primi influința limbilor greacă și slavonă, prin indoită și adăucă și adăucă. Eată de ce limba Rumană trănă e plină de slavonismă, și a Rumanilor areleană de grecismă. Szentylă Bulgară se sărbătoră de Kumană, iar limba slavonă înkă nu.

PARTEA I.

„Тираниї трекъ, Патріа рѣтне.“

Florian.

КАПИТОЛЪ I.

Рѣтѣніи, Skeenii, Saso - Ѹргѣрїи.

În astѣ kapитолѣ vomмѣ da o idee peneде de Istoria Рѣтѣнілор, Skeenилор ши Католїчїлор din Кѣмпѣлнѣгѣ: trei елементе primitive але поплациеї Кѣмпѣлнѣне.

Ши ѣченем ѣнтѣѣ кѣ Рѣтѣніи, карї sѣnt тѣлпїна арборѣлѣ Кѣмпѣлнѣеанѣ, але кѣрѣїа рѣдѣчїнї sѣnt Romanii, ши вѣрѣрїле рѣдѣчїнїлор, Pelasgii, moшї аї Дачїлор, аї Spartanилор ш'аї Romanилор. Skeenїи sѣnt рамтѣра чеа маї гроасѣ а арборѣлѣ nostrѣ, але кѣрѣїа рѣтѣрелле sѣnt Мѣлѣшанїи, Бѣгенїи, шчл.

Ѹргѣрѣл ши Sasѣл, Сѣрѣл ши Грекѣл, sѣnt рамтѣре алтоїте але арборѣлѣ. Грѣдїнарїи ѣстѣї арѣрѣ аѣ fost Negrїи, Mїрчїи, Mateї Bassарабѣ, Брѣнковѣанѣл ши Grigorie Гїка (VIII).

Rumânii.

Рѣтѣнїи sѣnt копїи аї Romanилор ши nepoдї аї Дачїлор; prin зрїмаре, istoria Рѣтѣнілор este istoria Dacieї ши а Romeї.

Арѣтъм, în trecut, pentru luminarea Istoriei noastre, къ Dacia veche avea de marșinî Marea Neagră spre răsărit, Dunărea spre miază zi, Tisza spre apăsă, și Carpații spre miază noapte; koprindea dar în черкъл ей Рымъния, Молдова, Bassarabia, Banatul, Бэковина, Transylvania, și parte din Ungaria despre răsărit пълъ în Tisza.

Цара ачеаста се пшми Dacia de ла локшторії ей, Daci, cari însemnează oameni cепені și vitezi. Daciі sânt nenodі аі Pelasgilor, primii локшторі аі Елладаі.

Карактеръл, релиѣия, клима, poziția топографикъ, instituțiile, totъла контривъи а фаче din Dacia о pacie tare și liberă, neatърнатъ și феричитъ.

Реѣиі лор, în пшърă de șante¹⁾, апъраръ instituțiile lui vetrelă strămoșеші къ преѣла същелăи лор, дъпъ кшм și тошиі лор (Pelasgi, пъринѣиі Lacedemonilor și аі Romanilor) къпъраръ асте локшри și ле консерваръ tot къ преѣла същелăи și ала съдорилор лор.

Ка съ кшоаштем маі bine eroismul și civilizația Dacilor, лъșм съ vorbешкъ фантеле șинѣре, мълт маі елвкшента де кѣт vorbele.

Мѣериле Dacilor лъаș parte ла дънтеле центру independence: де vedeaș în șrantea oastii, înвъръșând не еринеші și înфлвкшърънд де inimosh.

Ла 180 d. Xs., învingъndъ-se Daciі de кътре Bastarni, Oroles, рецеле лор, леѣиі, spre pedeanșă, ка soldații сь doarinъ къ канъл ла шчорă, și сь fie șиппшш întră toate мѣерилор лор, пълъ vor спъла ршșinea... Peste пшѣин о спъларъ în същеле Romanilor.

Dromixetă, ала доилеа реѣе ала Dacilor, prinde виș пе Lisimachș, рецеле Траѣиеі. Lisimachș пропшне ршșкшмпърареа са къ kondiția гревъѣиі аорелăи; învingъ-

¹⁾ Sarmis (330 f. Xs.), Dromixetă (283), Orols (180), Kon (168) Boerebiata (64), Kotzo (46 d. Xs), Decabal (89).

торъа ѿ ливереазъ фъръ ниѿи хп ванѣ, пе еллѣ ши пе тоѿи приншиѿ. Каре Ерѣ азѿ фаче аѣфел?

În кърсѣ де треѿ секолѿ аппроане, Дачѿи мереѣ се лхптѣ къ Рѣманѿи, ши маѿ tot d'азна сѣнт ѿвѿнгѣторѿ: къчѿ се лхптаѣ pentрѣ неатърнареа Патриѣѿи лор, ваѣ pentрѣ рекъпѣтареа дрепѣтърѿилор пердѣте але фраѿилор ши верѿилор лор (Геѿѿи ши Сармаѿѿи).

Îмпѣраѿѿи Domitianѣ ши Nerва фъръ трѿвѣтарѿи Дачѿилор; авѿа Траѿанѣ, ѿн доѣ рѿндѣрѿи, ши къ лхпте фоарте сѣпѣроане, пѣтѣ ѿнфрѿнѣ пе Дачѿи. Дечебал се хччиде сѿнгѣр, ка сѣ пѣ фѿе тѣррѣтѣ ла каррѣа трѿвѣтѣторѣаѿи. Де атѣнѿи Дачѿа веке се пѣми Дачѿа траѿианѣ.

§

Фѿинд-къ Цара се дешертѣссе де Дачѿи, парте хччѿши ѿн лхптеле де чѿнѿи анѿи къ Рѣманѿи, парте сѿнхччѿши, парте фѣѿѿѿи ла фраѿѿи лор Сармаѿѿи, Траѿанѣ е ѿмпѣнѣлеазъ къ колонѿи адѣнѣате дѿн tot Îмперѿѿа Рѣманѣ, маѿ аллѣсѣ дѿн Italia, Gallia ши Spania: проѣъ, лимба, костѣмеле, датѿнеле, че ле аѣлѣ чѿне-ва маѿ ачеллеашѿи ла асте треѿи паѿѿи.

Уна дѿн колонѿиле дѿн Italia, (поате кѿар дѿн Roma) дескъликъ ла Грѣдѿште, ши фѣндѣ мѣнѿѿѿиѿа Рѣмѣла ¹⁾.

Сѣе Северѣ ²⁾, Каракала ³⁾, ши алѿѿи Îмпѣраѿѿи, маѿ веѿѿрѣ колонѿи романе ѿн Дачѿа: локѣ ера мѣлѣ, ши браѣе пѣѣне. Апоѿ, де tyrania Патриѿилор (бѣгаѿилор), мѣлтѣ сѣрѣчѿме, дѣпрѿн Italia ши алте пѣрѣѿи, мѣрѿндѣ де фоаме, алергаѣ къ грѣмѣада ѿн Дачѿа, ка черѣла, гонѿт де вѿпѣторѿи, ла ѿсвоареле мѣнѣилор. . .

Бѣтѣлѿиле лѣѿи Траѿанѣ къ Дечебалѣ се сѣпарѣ пе

¹⁾ Уна дѿн челле д'ѣнтѣѣѣ колонѿи дѿн сѣпѣл Romeѿи дескъликъ ла Рѣманѣѿи (Roma patri, нѣскѣѿѿи ѿн Roma).

²⁾ Каре фѣкѣ Severinus

³⁾ Каре фѣкѣ Caracala

о колоаниъ mare de marmаръ, че Senatъд и ипъдъ in piaца Romei, спре gloria Ероулы ш'а артелор романе. Дачиѣ дъне колоана traianъ seamъль, ка доъ пикътары де апъ, къ Рымъниѣ де азѣ аѣ Карпацілор: фиґури бърбоасе; пъръл лъsat пе ъмерѣ (кика), ка коама лехлы; кътамшь де пъръз гроисъ, десфъкаты ла пенѣ ши стрънсъ пе мѣжлокѣ къ о кърса; чоаречѣ стрънци де лѣнъ; зп секъреллѣ atirnatъ де брѣс; о пие ле де оае арвкаты пе змъръл стънгѣ; опинчѣ ши по жиде in пѣчоаре; in капѣ къчъла църкъпеаскъ (bonnetъл фриѣианѣ), пѣсъ к'ам п'о зреке; ши зп аерѣ де пепъсаре ши де бърбъцие. Капъл лѣи Брѣлес пе ъмерѣи лѣи Еркълъ: окѣ де Аквилъ ши браѣ де Леѣ¹⁾.

Пе Stindarda Дачилор фиґура Sѣинксъл греческъ: арпие ши капѣ де Аквилъ, пенъл де семее ши корпъл де леѣ²⁾.

Пе Stindarda Романѣлор фиґура Вълъръл къ ар ринеле destinсе, ши inkisъ интрън черкѣ.

Sѣинксъл е симболъл либертъциѣ, ал ероѣсмады, ал Денѣлѣи.

Вълъръл е емблема tyranieѣ, а лъкоѣиеѣ, а склавѣи.

Колоништиѣ romanѣ din Dacia импърциръ пъмъптъл, копринсѣ къ sabia, in пъртичелле d'о potривъ, дъпъ datina веке а Романѣлор.

In кърсѣ де annѣ 168 (106—274) Dacia се змпла къ шанте-зечѣ ши маѣ vine де четъци, къ шоселле, къ дръмърѣ, къ финтънѣ, къ апедъчче, къ saline, ши къ mine де аор, де арѣнтѣ, де пѣчоасъ, де ферѣ, де арамъ, шчл, скоасе din Карпаѣи. Dacia се инфрмъседъ foarte iste ши vine, атът pentрѣ вънърѣле еѣ cari attrъцеаѣ oamenѣ din toate знгѣрѣле Imperѣлмы Romanѣ, кът ши pentрѣ дрентърѣле еѣ челле пълте ши фрѣмоа-

¹⁾ Bezѣ Almanaxуѣ Statулуѣ din 1844, fiла 469.

²⁾ Фозеа Минциѣ, 1846, Nr 46.

se, de cari se възражъ колоніи Daciei (провинціе favoritъ a Cesarъми, нъ a Senatъми).

De aceea ші челе доу флацелле (біче черепті) че rodeaș Imperiал, шіи сънаръ къderea, (склавіа ші marea proprietate) нъ се стрікзараръ în Dacia de кът съвѣт Імпѣраціи чеі славі орі despоці, съв карі Патрічіи (новіліи) іші жъкажъ каллѣ дѣпъ плъ-чере¹⁾).

Ca în Italia ші Галліа, ші ка în челе-л-алте провинціи romane, Патрічіи ші авѣціи (банкеріи ші функціонаріи), къ съреле лор челе грелле, къ леціле челе viціоаше, къ дрептъл челлѣ маі tare, абсорбиръ proprietъциле челе мічі, інкегъндѣ-ле în proprietъциі марі. Astѣел Омѣл, пѣпъ ла Христосъ proprietatea Омѣлѣ, deveni d. Xs. proprietatea пѣмънтѣлѣ: оаме-ніи лібері ажънсеръ склаві. Еї фѣцеаș din Italia, de neавере ші de аппъsаре, ші афлаș în Dacia tot lipsa, tot фѣарреле ші șклавіа!

Пентрѣ фѣрічереа колоніор, Барбаріи се арътаръ ла порціле Romei (ла марціиле Daciei): Dacia ереа pentрѣ Roma чееа че е азі Sebastopolѣ ші Kronstadtѣ pentрѣ Persia.

Колоніи Romanii, зиді къ Daciei еспатріаці, ші къ Сарматіи ші Гогіи, рідікъ steagъл de револтъ, съвѣт Аврелианъ (274).

Ostenii лѣ Аврелианъ се інчearкъ а імпѣвѣші револта; інсѣ Крештініи алънгъ пе Пѣгъні, Цѣранѣ batte пе Новілѣ, Libertatea триѣмфъ despre Tyranie.

Аврелианъ фѣце къ леціоанеле peste Дѣпъре; ші дѣпъ елле вінѣ тоці Despоціи, марі ші мічі, мірені ші попі, банкері ші політічі.

Аша дар Daciei ші Romanii (цѣраніи) рѣmassеръ domni peste пѣрціле лор де ѡмънтѣ; ші Гогіи ле ре-спектаръ дрептърилѣ ші привілецеле: къчі барбаріи,

¹⁾ Michelet.

pentru cercirea strămoşilor noştri, dispunând a-
griculteră¹⁾.

Soarta Daciei traiane, de la 274—1200, am a-
rătat-o în Întroducere a acestei Istorii.

SKEENII.

Istoria zice²⁾ că colonii adăuşi de Traian în
Dacia au dat peste un fel de Barbari numiţi Iazi-
ges, de neam Sarmatic. Ei se numeau de către Pto-
lomeu Metanasti³⁾, de la vorba elenă *Μετάναστος*
(expatriat, străin). Tablele pestrice traiane îi numesc
pentru aceasta şi Sarmatae Vagi (Sarmaţi pri-
vezi, călători, vagabonzi).

Iazirii veni de la râul Meotis, şi se aşeza-
ră între Istru şi Tissa, după ideea lui Ptolomeu şi a
lui Ovidiu⁴⁾.

Şi Sarmatai Iazirii făceau dese incursiuni în
imperiul Roman; şi Marcu Aurelie (173) îi bătă
înfricoşat, în cât ei singuri erau pachea. Împăra-
tul filosof a o acorda; că condiţia însă d'ă se
deporta de Dunăre la o distanţă îndoită d'ă Kvazi-
lor şi a Markomanilor, adică, de 76 stadii⁵⁾; că ei
rămăseră pe loc, în război.

În secolul IV, d. Xs., Scitii declară rebelă
Sarmatailor Iazirii; şi achemia armeează pe slavii
lor, şi îi trimită să se lupte, în locurile, că Scitii.
Slavii se bătă; că însă ca slavii, că ca liberi:
ca oameni ceşi au propriu. Scitii sunt

¹⁾ Nemo apud eos arat, nec suam aliquando contigit. Amie-
nus Marcellinus.

²⁾ Petru Maior. — Cartă IX § I pag. 177—185.

³⁾ Kart. III. Cartă 7.

⁴⁾ Poetii romanii, eslati în Dacia.

⁵⁾ Mai mult de două mii nemţeni.

вѣтъшїи шї іппишї іп кѣвѣл лор; іар іпвінгѣторїї Склаві іпторкѣ армеле трїумфѣтоаре ассира Домнілор лор, шї і гонескѣ дѣпѣ мошііле лор. Новїлії Сармаці черѣ ажѣторѣл Романїлор; шї імпѣратѣл Констанціе, фїїл лѣї Констандінѣ челлѣ Маре (358), ії вате шї ії змїлеште.

Дѣпѣ 24 de anni de espatriare, повїлії Сармаці се інтоарнѣ ла мошііле лор; іар Склавілор, ка сѣ і імпаче, лі се даѣ локѣрї іп вечїнѣтатеа Домнілор лор (іптрѣ Тїссѣ шї Дѣпѣре).

Нѣ трече мѣл, шї склавії се револѣ а доа-оарѣ, tot сѣб Констанціе. Ачеста трїмїте ла дѣпшїї дол оффїцерї марї а і іптрева кѣсса револѣї лор д'а доа; шї кѣ депїнѣ пѣтере але індѣлчї амара соартѣ. Склавії рѣспѣндѣ кѣ локѣрїле де локѣїт нѣ ле ажѣнг, шї черѣ локѣрї ларцї, іп сѣвѣл імперїалѣї, пѣнтрѣ карї вор плѣтї трївѣтѣ Ромеї; "іпсѣ, маї адѣога еї, врем сѣ по іпцеллѣцѣм, ної сїнгрї, д'а дрепѣл, кѣ Іпѣпѣратѣл; "алѣел, нѣ се фаче нїмїкѣ."

Імпѣратѣл прїїмеште; шї склавії трекѣ тоцї Дѣпѣре, ла Ачїмїнкѣм (Петрѣварадїнѣ), зндѣ ера табѣр лѣї Констанціе.

Пе кѣнд парте дїп канїї склавілор негоціѣл кѣ Імпѣратѣл, рѣспѣнѣ де одатѣ кѣвїнтѣл Марха, каре іп лїмба Сарматїкѣ іпсемнеазѣ рѣсѣеллѣ. Ла семпалѣл ачеста, Склавії рїдїкѣ стїндарда де револѣ, іпчѣпѣ а стїра тоцї марха¹⁾, шї се репедѣ асѣпра корѣлѣї імперїалѣ. Констанціе авїа сканѣ кѣ фѣга, фїїнд даторѣ віада ізїмїї знѣї каллѣ че се інтїмплѣ п'аппроане. Склавії, дѣпѣ зп скѣртѣ мѣчеллѣ, пѣлѣ мїна пе сканнѣл шї пе патѣл де аорѣ ал Імпѣратѣлѣї. О

¹⁾ Склавії ачештїа ереѣї зѣмѣнцѣ де *Slavii* кѣлї борба марха, (рѣсѣолїї), іп лїмба слабонї се зїче марха, шї іпсемнеазѣ *моарте*. Іптрѣдебѣл, че алт е рѣсѣолїї де кїт о мѣчеллѣрїе кѣ грѣмада?

Дѣ де *моарте*! стїргѣ Рѣмѣнїл, іп іпнтеле дѣї де націоналітате шї іпдепѣндїнцѣ.

Марха! Марх! стїргѣ Слабонїл, іп рѣсѣолїеле дѣї дебастаторѣ шї барбарѣ.

лзпть крѣпченъ се інѣне атснчї інтре оастеа Романъ ши оастеа Склавъ; ши Вэлтѣрїї леѣіоанелор Ромей фѣърратъ ши рісінескѣ пе ревелї.

Amian Марчелїнъ, каре дескрїе рѣсвеллѣл ачѣста ал Склавїлор кѣ Сармаѣїї ши кѣ Романїї, нѣ пе спѣне локѣл unde се retrasserѣ еї дѣпъ інфрїнѣреа лор ла Ачїмінкѣм. Дої секолї аппроапе нѣ се маї азде де нѣмеле лор. Авїа ін секолѣл VI (500—600) еї скотѣ капѣл ла лѣмінъ; інсѣ, d'астѣ датѣ, сѣс нѣме де Славї: лепѣдассерѣ пе К де ла Склавї, ши дїн Склавї (ровї) се фѣкѣрѣ Славї (слѣвїцї), дѣндѣ'ши астѣ фел о оріѣнїнъ ілѣстрѣ.

Фанта аста кѣраѣіоасѣ, а доа ін Істопїа Ромей дѣпъ а лѣї Спартакѣс, а фост фрѣтмоасѣ; ши ар фї фост глорїоасѣ, ка а Ерѣлѣї трачїанѣ, дака н'ар фї фост їнїнатѣ прїн фанта мїшелеаскѣ де ла Ачїмінкѣм; дар сѣ кредем оаре спѣселе лѣї Марчелїнѣ? Трѣчѣреа лѣї Адрелїанѣ peste Дѣнѣре (ла 274) нѣ а фѣкѣт а нѣмаї пѣнне аша маре крѣзѣмѣнтѣ пе Історїѣї Романї, ешїцї тоцї дїн сѣнѣл Патрїѣлор: поліїка лор череа а їннерпї асеменеа акте де револѣтѣ, ін нїште тїмпї крїтїчї ка аї лѣї Чїчероне ш'аї лѣї Konstanѣіе. . .

Чѣеа че пе фаче, пе ної, карї ам стѣдіатѣ карѣтерѣл неподїлор Склавїлор Сармаѣї (Скеенїї Кѣмплѣнѣнї), чѣеа че пе фаче а пѣнне крѣзѣмѣнтѣ пе фанта тѣршавѣ де ла Ачїмінкѣм, este кондѣїта чѣеа мїшелеаскѣ а неподїлор лор. Ачештїа, маї ін тоате окказіонїле, се арѣтарѣ демнї де мошїї лор, ін чѣеа че ачештїа авѣрѣ маї рѣѣ: прѣкѣм вон'мѣ ведеа ла локѣл лѣї, орі-че актѣ де зпїре ал Скееллор н'а рѣсѣфлат де кѣт їнтересѣл тѣршавѣ, фолосѣл а кѣцї-ва кѣ пердереа тѣлѣмїї. . .

Д'о фї адеврѣратѣ їнтїмплареа де ла Ачїмінкѣм, апої атснчї Склавїї Сармаѣї сѣнт їнфѣрраѣї де Істопїе

кѣ titlѣ de лашѣ шѣ склавѣ 1) Naŕiile ingrate пѣ meritѣ а фѣ либере, ка шѣ indivizii despozi saѣ тѣрѣ рѣторѣ, верми saѣ линиторѣ. Ни чѣ Лѣуциферѣ п'а meritat Емпиреѣл, pentрѣ орголиѣл съѣ (mîndria), рѣдѣчина тѣтрор реллелор шѣ а miseriiлор оменештѣ!

“Пе змилицѣ инѣлца-воиѣ, шѣ пе мîndрии змили-“воиѣ,, зиче Dѣmnezeѣ, prin гѣра Профецилор лѣи.

Тѣ дар, о Patria mea, веѣ фѣ инѣлцатѣ: кѣ чѣ de-стѣл fost-аѣ змилиѣтѣ!

Доѣ sѣте de anni Склавѣи рѣтѣческѣ, ка тѣрмеле de лѣни, prin desertеле Рѣsiei de mѣаза-зи, шѣ prin вѣлциле шѣ пѣдѣриле Мѣрии Negre 2).

În sѣта а шасеа, есѣ ла лѣминѣ, шѣ инчепѣ а in-пѣнда Имперѣл Bisantinѣ, de ѣнде, пѣиндѣ-се пе гоапѣ de Рѣмѣнии Macedoneni (че се оккѣпаѣ кѣ пѣсторѣа in sѣта XI шѣ XII d. Xs.), се ашезарѣ дѣпѣ Карпацѣи, ѣнде ѣ афлѣ шѣ исторѣкѣл рѣсѣ Nestorѣ.

“În sѣта а ошта, зиче Iosifѣ Бенкео, Склавѣи (сѣѣ пѣме de Рѣши, saѣ Рѣтенѣ, saѣ Словачѣ 3) есѣ din Рѣсия Алѣѣ, шѣ черѣ локѣри de локѣит ла Îмпѣрацѣи Konstan-тинopolitani. Ачештѣа ѣ приимескѣ; шѣ Бѣлгарѣи, Рѣмѣнии, шѣ алте Нацѣи ле интѣндѣ враѣеле, шѣ, ка ниште крештинѣи, импартѣ кѣ еѣ мошиле лор.

În sѣта а ноа, immѣлциндѣ-се еѣ фѣрте мѣлѣ, се рѣспѣндескѣ in Dacia traianѣ.

1) Italiani шѣ Рѣмѣнии, ка конѣ буннѣ аѣ Romanilor, префѣкѣтѣ пе latinescul Sclavi, ѣни in Schiavi, алѣи in Skiaї, de ѣнде Skeeni.

2) Jordanї, примѣл исторѣкѣ че а скрис десне Sklabi, зиче: “ei tot ла муцѣи, ла пѣдѣтѣ, шѣ ла локѣтѣ бѣлтоасе трагѣ ку ашезареа лор., — Sclavini paludos Sylvasque pro Civitatibus habent. — De origina Got. Kap 5. — Obserѣвѣм, in третере, кѣ сѣбт-ѣрѣвил (maxa-лаоа) Skeiїл, din Кѣмѣлѣлѣнѣгѣ, este бѣлтосѣ de фелѣ, fund инт'о бал-де апѣтоасѣ: пѣрѣ деѣрѣзѣ фѣ инѣлциндѣт де пѣдѣтѣ. Elementul Skeanїлї, ка ал шарпелѣи шѣ ка ал броасчѣи, е лакѣл шѣ кѣрѣнѣл, in фѣлѣ: in моралѣ, лѣкомѣа, рѣстатеа шѣ инѣрѣа.

3) Lorenty Surowiecki зиче кѣ Сармацѣи пѣ сѣнт ѣлабонѣи, шѣ ни чѣ пот фѣ. кѣ чѣ Сармацѣи аѣ перѣт din Istorie dодатѣ ку Atula, шѣ, in локѣл лор, се аратѣ Slovениї, венѣи din палѣде (моѣрѣде) шѣ с-лѣо (пѣдѣтѣ).

с Шафарѣк (professor ла Naїсаѣ, шѣ акѣм бѣблиот карѣ ла Прага) апробеазѣ, ку маї тарѣ аргѣменте, б рѣтатеа лѣи Sѣрѣбѣцѣи.

Despre epoca arăbilor dor în Dacia traiană sunt cunoscute sursele; înseamnă predominant a notarului lui Bala IV, regele Ungariei (247), care vorbesc astăzi de ei:

“În secolul IX (800—900) d. Xs, când au venit ungurii ca oaste în Ardeal, așadar aproape pe Râmnic, să se numească de Vlahii să și Vlahii, ca Domnia lor Gelu; lângă cari erau liniștiți și Sclavii să și Skiaii¹⁾.”

Astăzi așadar și Negru I și Negru II pe Scaunul în Câmpulung, la 1215 și la 1290.

Afară de tradiție, vechea cea mare a bisepiscopului Marina, din Scaunul Câmpulungului (1215), în care o probă necontestabilă; ea în care, la 1215, Marina a trecut să fie reparată pentru întreaga țară, celălalt pădine.

Așa dar Scaunul venit în Râmnic, prin vremea în Câmpulung, pe la începutul secolului VIII, să și la IX, celălalt mlat.

Râmnicul, cari tot-dăuna au fost Creștinii ca numele și ca fantă, văzând miseria (sclavia) țestor Sclavii vagabonzi (fără câmpului), ce văzând desvoința ca Luceii, și cari trăsă, ca Luceii și ca Găstirii, prin codrii și vălci, având pietate (milă) de dănușii, mai întâi ca Oamenii, apoi ca Creștinii²⁾; și la detter spre locuința loca care la через ei, adică valdea unde sunt azi, numit dănușii Scaunul.

Timbul și Pestimbul înțelesuri pe Râmnic ca Scaunul: se făcând atânci și așchită pârtași la țară și moșia orașului, la drepturile și privilegii monarhilor Câmpulungului.

Lectorul va vedea, la finitul scrierii noastre, dacă neocșii nu seamănă cu moșii lor; și dacă Scaunul nu merită și azi, la 1855, titlul de Sclavii.

¹⁾ Petru Maior. Cap IX § I, 477—487

²⁾ Skiaii se kreștinasseși în care de la amezarea lor în Dacia Avrelia și în Tessalia ; și în mod tinăviesem ky îndoita înflinț și Paterii un d. Krăvi.

КАТОЛИЧІИ.

Прин Католичі, Къмпълънценіи Інделлерѣ Sasi ші
 Ънгърі, маі къ сеатъ, пхміці де плебе Папістѣ саѣ
 Папісташи.

Sasiі саѣ Saksoniі¹⁾ фігуреазъ Ін історіе, дінпре-
 зъ къ Англіи, ла 455, сзе каніи мор Хенцістѣ ші Хор-
 са. Еї смелг Британіа де ла Романі къ дрентѣ чел-
 лѣи маі та ре: пе де о парте Романіи abandonasse-
 рь де мѣл асть провинціе депъртатъ; пе де алта, въ-
 трініи Бретоні авъръ імпурденца а'ї поѣти ла ветреле
 лор; ші оаспеціи девеніръ Domні.

Sasiі, дѣпъ маі мѣлте револте ші Інвіндері, Ін
 Бретаніа ші Ін Галліа (Англіа ші Франца), ші дѣпъ
 маі мѣлте емігрърі прин Европа, Ін секолѣл XII се
 арътаръ Ін Дачіа сзперіоръ (Transylvania); ші ла 1143
 факѣ Брашовѣл.

Еї дар афларъ пе Ромъні Ін Transylvania (Ін
 Брашовѣ), ка ші Skeenii пе Romiіні Ін Ромѣла ші Ін
 Къмпълънгѣ; прин зрмаре, Emigranціи сзнт ніште ко-
 лонні, ніште оаспеціи, іар нѣ конкеранціи къ арма; прин
 зрмаре, Sasiі веніръ къ траіста Ін въдѣ ші къ stomachѣ
 ліхнітѣ. . . ; ші Рѣмънѣ ле dette, ші Sazлѣи ші Skea-
 нѣлѣи, мошіи де аратѣ, ші лемне де кесе, ші кредітѣ
 де негочѣ.

Sasiі ші Ънгъріи, addши де Negрѣ BB. Ін Към-
 пълънгѣ, ла 1290, оккѣпаръ центрѣл челлѣ лѣчѣ ал о-

¹⁾ Де біць Церманѣ.

рашълѣ¹⁾, фортънд корпѣл лѣи, але кърѣиа браце е-
реаѣ Skeenii ши Рѣтѣнѣи.

Skeenii Арделенѣ с'ашезарѣ ин Skeiѣ; iar Рѣ-
тѣнѣи трансулванѣ²⁾ се липѣръ лѣгѣ Рѣтѣнѣи мѣн-
тѣнѣи³⁾: фѣе-карѣ раитѣръ лѣгѣ тѣлѣна еѣ.

Negrѣ ВВ. фѣкѣ ши о бѣсерѣкѣ католикѣ⁴⁾ (ин фа-
ца бѣсерѣчѣи фѣкѣтѣ де татѣ-сѣѣ) пенѣтрѣ соаца лѣи Ана,
cata Рецелѣи Ладѣслаѣ IV, ал Ѣнгарѣеѣ.

Кѣтрѣ 1410 Клострѣл се репарѣ пенѣтрѣ инѣеа-
барѣ⁵⁾; ши ла 1642, пенѣтрѣ а доа оарѣ, дѣрѣматѣ де
кѣтрѣмѣре ши де барбарѣ.

Ла 1714, Клострѣ се мѣтѣ ин пѣаца орашѣлѣи, пе
локѣл ѣнде е азѣ, сѣѣ пѣмѣре де Monastire де монахѣ
аѣ St. Франчѣскѣ. Monastirea католикѣ дѣн Кѣмпѣлѣнѣгѣ
este dedicatѣ Сѣнт: Иаковѣѣ Евангѣлистѣл, ши дѣне де
де диочесѣл Нѣкополѣтанѣ, провинѣиа Бѣлгарѣ-Рѣтѣнѣ.

Ла 1730, кампанаторѣл (клополѣица) ши кѣртеа
кѣмитѣрѣлѣи, че ереаѣ де лѣмпѣ, се факѣ де пѣатрѣ, де
ѣн Николае Wolf⁶⁾.

Ла 1737, арѣѣнд Тѣрѣчѣи monastirea лѣи Mateiѣ
Bassarabѣ ши tot орашѣл, арсерѣ ши Бѣрѣѣѣиа, карѣ
шезѣ рѣиматѣ вр'о 30 де анѣи апроапе⁷⁾, пѣнѣ че ѣн
Егѣменѣ (Antoniѣ Чѣбришѣ) а репарат-о; ши ла 1760,
Иѣлѣ 10 с'а санкѣионатѣ).

¹⁾ Прѣобѣ, афарѣ де dokumentele Бѣгѣѣѣеѣ, sѣnt inskripte de бѣн
zare ши кѣмпѣрѣре але прѣопѣитарѣлор дѣн пѣаѣ

²⁾ Adikѣ, Рѣтѣнѣи де дѣнкѣло де сѣлѣе (пѣдѣрѣ)

³⁾ Dinkoa де тѣнѣи (Карпаѣи) Де ѣнде јѣцѣлѣѣѣѣм кѣ Даѣиа сѣ-
перѣорѣ, сѣѣ Дечѣбал, Хѣнѣи, Дѣѣи ши сѣѣ Negrii ера о сѣлѣѣ тоатѣ,
сѣлѣѣ секѣларѣ, че инкорѣнѣ ши инѣ стѣмѣнта Карпаѣи.

⁴⁾ Але кѣрѣиа ѣѣне се бѣд ши азѣ, ин грѣдѣна лѣи Кѣлѣрѣѣѣѣш, прѣ-
пѣиетатѣ а Бѣгѣѣѣеѣ, сѣѣ пѣѣме де Kloastѣрѣ, кѣѣт ѣѣ зѣк ѣѣганѣи. Фраг-
менте де бѣѣѣѣѣѣи ши де пѣетрѣ кѣ инскрипѣи (interse) есѣстѣ ши азѣ ин
zidѣл kaselor бѣѣinate.

⁵⁾ Сѣѣ зѣче кѣ де Франѣѣѣѣи бѣѣѣѣѣѣ де Тѣрѣѣи ла Нѣкополѣи (1393), де ѣн-
де ѣѣѣѣѣѣѣѣ ши адепостѣнѣѣѣѣ ин Кѣмпѣлѣнѣгѣ репаратѣ Kloastѣрѣ лѣи Negru II.

⁶⁾ Bezѣ инскрипѣиа клополѣиѣеѣи ин кѣрте ин фаца бѣсерѣи католикѣе.

⁷⁾ Де л. 1737—1760. Ин тимпѣлѣѣ аста Оффѣиѣлѣѣ дебѣнѣѣ (Liturgia ши
Besprele saѣ прѣбѣгѣеѣа) се серѣѣа инѣрѣ о камерѣ лѣрѣѣѣ а Бѣгѣѣѣеѣ,
дѣн катѣл де сѣѣѣѣѣѣ.

Къ репарация де ла 1760, Бъръция се маї микшоръ, рѣшѣндъ пѣмаї алтаря дренѣ вѣсерикъ: кѣмъ аратъ мѣрва деспре грѣдина морминтелор.

Католичіи се иммѣдирѣ вѣ скѣртѣ тимпѣ, мѣлѣмѣ протекціей Доамней Ана Негрѣ, ші а Доамнелор католиче че стѣтѣрѣ вѣ хрѣма еї пѣ троня Негри-лор ші ал Мирѣлор. Кіар ші Домніи Гречі вѣ протѣіарѣ, доѣндъ Бъръция кѣ пропріетѣдї, кѣ дренѣтѣрї ші привілеѣе¹⁾.

Інфлѣнѣа Австріей вѣ Принѣпате, вѣнкѣ дѣн секолѣя XVII, контривѣ нѣ пѣдѣнѣ ла иммѣдирѣа ші инфлѣнѣа католичлор вѣ Рѣштѣніа. Вѣн секолѣя XVIII, ші ла вѣченѣтѣя секолѣялѣі XIX, Monastirile католиче ереаѣ нѣште Чітаделле, че адѣпостіаѣ персоане ші пропріетѣдї, ші протѣѣеаѣ не ревеліи рѣштѣнї; stapostііле пемѣештї ераѣ вѣн Statѣ вѣн Statѣ: о пѣтере кѣ атѣт маї таре кѣ кѣт се импѣтернїѣеа Вѣлтѣрѣя, ші се вѣнтѣнека Semi-Лѣна.

Протекціа Домнеаскѣ фѣкѣ а се иммѣдї католичї атѣта де мѣлт, вѣн кѣт, вѣнкѣ де ла вѣченѣтѣя секолѣялѣі XV (1400—1500) попѣлѣдїа Сасо-Унгарѣ маї егала пѣ чеа Скеено-Рѣштѣнѣ. Прїн инфлѣнѣа Доамнелор католиче²⁾ се вѣтродѣссе датїна д'а се аллеѣе вѣтр'ѣн анѣ Жѣдеуѣ дїнтре Скеено-Рѣштѣнї, ші вѣтр'алт анѣ дїнтре Сасо-Унгарѣ³⁾ Кѣ модѣя аста, Католичїи вѣченѣтѣрѣ а инфлѣнѣа д'а дренѣтѣя вѣ администраѣа коммѣнеї Кѣтнѣялѣѣене.

Кѣ тоате астеа, пѣ ла вѣченѣтѣя секолѣялѣі XVI (1517—1530) Лѣтерѣ рїдїкѣ стїндарда Реформей, сѣѣ каре се адѣхнѣ тодї склавїи despотїзмѣялѣі павалѣ, Ре-

¹⁾ Везї: Регїстрѣл чѣлѣлѣ Мѣре ал Бъръціей, вѣн каре фігѣреаѣзѣ Дїпломѣде Домнеуїтї шї дѣтѣрїде партїкулѣрїлор, кѣмъ шї Прѣѣсѣде бер-бѣде алѣ Бъръціей кѣ бечїнїї еї.

²⁾ Полїтка Рѣштѣнїей чѣреа, сѣѣ Бассарабї, а се вѣнкѣскѣ Домнїей еї кѣ фамиліа домнїоаре Унгарѣ, пентрѣ стѣрѣѣѣеа алданѣѣел астор доѣ пѣтерї че абѣаѣ мемїѣї комѣнїї,

³⁾ Везї: Хрїсоабѣде орашѣлѣї, Лѣ XVII, XVIII шї XIX.

forma vșerbă biserică de atâtea formalități deșur-
te, de atâtea preșdicii catole, de atâtea diside-
monii (idolatrit) viçvită de Xristos, de Apostolai, de
Pîringii çei Marî ai bisericii! Ка пѣи флѣмънзи ла
кемареа клосчѣи, асѣла алеграѣ католичѣи сѣв драпе-
мъ реценератбрѣ ал Реформаторъмѣ, ешинд дѣн тоа-
те змгѣриле Имперѣмѣ пѣпапѣ. Мареле Реформаторѣ
ал Астаръмѣ фѣрмѣ асѣнчѣ ѓ милѣдѣ карѣ ар фѣ им-
пѣсѣ киар Чесарѣлор, дака 1517 ар фѣ фѣст 1789¹⁾.

Кѣ реформа лѣтеранѣ се импѣдинѣ фѣарте мѣл
пѣмѣрѣла католичѣлор ѣн Кѣмпѣлѣнгрѣ, ши мерсе дес-
крескѣнд пѣлѣ азѣ.

“Introdusând-se eșesia lui Luter, (zice yn Mis-
sionarș katolikș Italianș, çe a petrecut ѣn Rșmania
sșb domnia lui Șerbanș Cantakuzin, 1688), католичѣи
(чеи дѣн Рѣмѣнѣкș, дѣн Търговѣште ши Бѣкѣрешѣи), саѣ
skandalisau de eșesie, саѣ lipsiți de преодѣи, се фѣкѣ-
рѣ маѣ тогѣ ортодоксѣи; афѣрѣ де католичѣи Кѣмпѣ-
лѣнѣенѣи, карѣ аѣ тѣрѣкѣт ла еșesia lui Luterș. Proprie-
tѣțile bisericestѣи, (çarine ши алте possessiuni miș-
çtoare ши nemișçtoare) кѣ skrisorѣле аștentѣче, ши
кѣ привеледеле лор, лѣ аѣ лѣат Рѣмѣнѣи ши лѣ аѣ да-
ѣтѣрѣи. Iar Кѣмпѣлѣнѣенѣи (католичѣи), стѣрѣинд ка ере-
тѣчѣи ѣн черѣвѣчѣа лор, пре тѣмѣнѣриле Домнѣмѣи Matei
Bassarabș s'аѣ ѣнѣорș ѣар ла сѣнѣл сѣ, бисерѣчѣи (ла
Папа), прѣн лѣкѣрѣеа рѣлиѣиѣсѣмѣи сѣнтѣмѣи Франческѣи,
ши прѣн сѣдоареа архѣепѣскопъмѣи де Соѣиа, Бѣкарѣиѣ А-
postolikș ѣн Цѣра Рѣмѣнеаскѣи. Ёнсѣ нѣ тогѣ дѣнѣре
ѣи аѣ фѣст Лѣтеранѣи, чѣи мѣлѣдѣ Рѣмѣнѣи²⁾, де ши
пѣртеа чеа маѣ мѣкѣ. Пре тѣмѣнѣл ачѣла, еретѣчѣи,
кѣнд знѣл кѣнд алѣл, аѣ тѣрѣкѣт ла Рѣмѣнѣи (s'аѣ бо-
lezat); аша ѣн кѣи пѣмаѣ 50 де фѣмѣлѣиѣи рѣмѣсѣрѣи

¹⁾ Хѣсѣ нѣскѣи пѣд Лѣтерѣи, ка Rousseau пе Robespierre: знѣл сѣи-
ше Unitateа bisericestѣи; ши чѣ аѣлаѣт, п'а Statulѣи. Фѣлосѣфия е фѣнеа Рѣ-
formei. Luterѣи а annunçat пе Rousseau ши пе Robespierre.

²⁾ Adikъ, католичѣи ортодоксѣи.

în epesie, cari s'aş fьkьt toate katolice. — Ачештя нъstreazь пьпъ în zioa de azi sіcілля kommьnітъцїі¹⁾, кь toate кь s'aş лъntat фoarte греш pentрх dьnsьд in-aintea tьtьpop Domnіlor.

1. “Пре тїмьд Domnьдї de azi (Шербань Kantakuzinь), пора Жьдегьдї Andreas, каре маї 'наїнте а фoст рьмїнъ²⁾, шї трьнд інкь бьрватьд еї се фькьссе католикь, шї пькьссе дої фїї, дьпъ moарtea содьдї, ед а лъат пре амьндої фїї, зпья де шасо шї чельддїд де 9 annї, шї s'a дьс ла Патриархьд Іерьсалїмьдї, де каре фь прїимїть граціос (кь delicateць); шї s'a votezat d'a доа-оарь, ед шї конїї еї, (tot în лецеа ортодокь, în каре се пькьссе); шї а кьпьтат де ла Патриархьд шї де ла Domнъ карте де скьтїре, ка сь пь пьтeаскь нїчї трїзт нїчї дїчмь. Дьпъ ал кьрхї есемпль, маї мьдї възндь-се аппьсацї, шї алтe мьїерї кь конїї лор, дїн прїчина фoлосьдї, ш'aş пьрьсїт лецеа лор. În кьт pentрх мїне, шї дака ар фї ачеа мьїере шї алтеле, шї алцї оаменї карї сь'шї ласе мьїерїле шї сь се факь optodoxї (sxismaticї), їнсьрьндьсе кь femeї sxismatice, дака, зїк, ар ста în пьтереа mea, морцїї пь 'ї амї да, дар 'ї амї pedensї în дрьмьрїле пьдїче (їн пїадь), кь бьтї аспре, шї 'ї амї їнsemна кь тарка їнфамїей перпетье (сь'ї їнферезе, ка пе хоцї); саш 'ї амї addьче їнapoї ла сьндя bїсo-рїцїї noastre.

“Акьм сьнт їн Кьтмьдьнць пь маї мьдї нїчї маї пьдїд де 10 famїлїї katolice: доь, дїн nepomonїto тїмьрї, сьрвекь Парохьдї; чеїлдцї, фoarte скьпьтацї, стїншї шї снервацї (мої, вїгїошї) сьфeре мьдтe де ла Рьмьнї.

¹⁾ Печетеа орашулї

²⁾ Каре ба сь зїкь katolїцїї дьдь де nebeste fete de [Skoenї шї де Рьтмьнї, кь кондїца їнсь d'a се фаче католице; шї, vice-versa їнсь femeeа рьтмьнъ katolїsatь era їн mare гръце, їн тїмьшї ачеїа де netolerанць religїoась шї де гроасе сьпєрстїцїї, їн кьт бїата femeea тьбїеа сь peїнтe iar їн сьнуд бїсєрїцїї patriarchale, сьпє а пьтeа тьдї їмькьать кь кьцетуд шї кь Optodoxїа.

“Sunt prin Цара Рѣтѣнеаскъ вр’о 100 католичѣ Кіпроваці ші дін Копіллава, карі факѣ негодѣ. Соціі-ле ші фамилііле лор sunt în Кіпроваці ші în ораше-ле чірконеchine. Афарѣ де вѣмі, еі даѣ Домнѣлѣ 600 леі пе анѣ, ші adesea де кѣте треі-патрѣ орі пе анѣ¹⁾.”

Din челле zise, konkidem: дін капѣ локѣлѣ, între Skeeno-Рѣтѣні ші Католичѣ а fost зрѣ неімпѣкѣ-тѣ, provenitѣ din дифферінга де реліціі. Католичѣі ді-спрециѣлѣ пе Рѣтѣні ка іпноранці ші фанатічѣ; Рѣтѣніі ле іпторчеѣлѣ імпрѣмѣтѣл, tratând’ї де а-постаци ші еретічѣ. Де ачі, зрѣ nestinsѣ! — А-стѣ зрѣ фѣ а доа кѣсѣ прінціпѣл, дѣпѣ ересіе, а ім-явѣіпѣрїі Папінтілор іп Кѣмпѣлѣнѣл; ші, фїнд-кѣ Рѣ-тѣніі кѣ Skeeniі формаѣ мажорітѣеа, католичѣі ереѣлѣ шіканаці, дїспрециці, асѣпріці; прін зрѣмѣре, parte дін еі емігрѣрѣ, parte се лѣтеранісарѣ, parte се ор-тодоксірѣ. Се іпцеллеце інсѣ кѣ жѣніі чеі фѣрѣ кѣ-пѣтѣіѣ ші фѣрѣ есперііпдѣ, еі емігрѣлѣ ші ші скіпѣѣлѣ реліцііле, ка vestiminte. Ачестора се poate аппліка максима фаворітѣ а Апостацилорѣ політїчѣ ші реліціошї: *Ubi bene, ibi Patria. Unde e bine, acolo e Patria.* Омѣл де каракторѣ, адеврѣтѣл четѣцеанѣ ші крештінѣ, аре алѣ dev’sѣ, tare сѣнѣл аша: “Nikъірї пѣ е bine ка іп Patria sa!” Прін зрѣмѣре, іптѣіѣ Patria natalѣ, апоі чеа adoptivѣ.

În тїпѣл Домнівор Гречї, католичѣі се імпѣвѣіпѣ-рѣ фоарте іп Кѣмпѣлѣнѣл: пробѣ, мікшорїмеа вѣрѣ-ціеі, кѣм ам арѣтѣл, ші іпчетѣреа лор д’а лѣа parte ка Жсдеці іп адміністрѣціа коммѣналѣ.

Азі іп Кѣмпѣлѣнѣл sunt ка лѣ вр’о 20 де фами-ліі католичѣ: немѣлї, зпѣрї, васї, полонї, etc.

¹⁾ Mag. Ist Tom I. pag 61—62.

§

Din aste trei elemente, че формаѣ odinioаръ поплагія коммунеі Къмплагъцене, доъ (Skeenii ши Ръшъніи) esiste ши азї: еї фак мажоритатеа, еї сѣнт моншеніи Къмплагъцені, проприетарі аї Мошией ш'аї Мънцїлор орашълї. Elementъя католикъ е редъс ла Zero, ѡн привїнга поплагїей ши а инфлїнгеї; еллъ с'а сѣнплїнїтъ азї де элементъя Бългало-Грекъ, каре (де ши ѡн minoritate) аре о инфлїнгъ търїчїкъ, кондїнд ѡн сънъї воерї ши перъдъторї авъцї.

Къ toate astea, дън'о леце а Natъреї, elemente-ле етероцене нъ нотъ симбатїса, нъ се нотъ ѡнкорпора: tot nentръ къвънтъя nentръ каре ши Лънъ нъ се poate ѡнфръдї къ Мїелъ, нїчї Аквїла къ Коръял.

Азї, ѡн лъмеа моралъ (а Ideїлор ши а Sentimentелор) се лъкреазъ о революцїе ѡтокмаї ка ачеаа де ла формареа Глобълї ностръ: атънчї, Spiritъя Zeїтъцїї, деспърдїнд Лъміна де Ынтънерекъ, ашезъ фїе-че элементъ ла локъя лъї, регълънд кърсъя фїѡцелор органиче ши аорганиче, дънъ лецїле сакре ши етерне але Natъреї, кърора ѡнсъшї Дъмнезеѣ се сѣнпъне, къ плъчере ши тъндрїе, nentръ трїзмъял Армонїей; азї, Spiritъя Ъманїтъцїї тїнде, ка челлъ дївїнъ odinioаръ, ла деспърдїреа Барбарїей де Цївїлїсагїе, ла класїфїкареа нацїоналїтъдїлор фелърїте ѡн черкъя ѡнsemнатъ де децетъя лъї Дъмнезеѣ, кїрмъндъ-се Societatea дънъ лецїле де Dрентате ши де Екъїтате. Отъял, ка ши Нацїїле, ка ши Глобъял, este ѣн мїкрокосмъ ѡн макрокосмъ, о лъме мїкъ ѡн Лъмеа чеа Маре, ѣн ѡнstrumentъ ал оркестреї черештї, о нотъ а мъсїчїї дївїне.

Аша дар, Individъя ши Нацїя катъ а авеа, фїе-каре, доъ мїшкърї ши доъ атракцїї, ка ши Сре-реле черештї.

Пъшънтъя ностръ, Кавалеръя Лънеї, аре о мїш-

каре генералъ, импрецізъл Соарелзі, каре продъ-
че timpii anşalı; şı o mişkare парціалъ, импре-
цізъл osieї салле, каре продъче zıoa şı noantea.

Пъmintъл маї аре şı doş attrакції: şna de a-
грерадїе, каре леягъ atomїї корпусіlor şvъл de ал-
тъл, şpre a nş se pisini; şı алта de еллекціе, каре
лэкреазъ їn корпусї de феллърїte патърї, їnкегъnd-
дъ-ле şı transformъndъ-ле.

Toşъл esıstъ prin aste doş лецї кардинале. О-
мъл аре, ка пъmintъл, doş mişкърї şı doş attrак-
ції; а фамїліеї (Nadia) şı а Omenırїї. Корпъл şı
Şpirıтъл тревъeskъ амъndoş кълїvate şı їnфлорїte, şpre
esıstїнда їntрегълзі, şpre trїsmъл Пъчїї saş ал Ар-
монїеї şıvєrsале.

Omenırєa е şn ланцъ, ал кърşїа капъщ їл цїне
Проведїнда; toartєle astъї ланцъ şnt Nаціоналїтъдїле;
ръşne о toартъ, ланцъл каде.

КАПИТОЛУ II.

КЪМПЮЛУНГУЛУ,

КАПИТАЛЪ а РЪМЪНИЕІ.

Фіе-че секолѣ іші аре карактерѣ съѣ.

“Ачелаші пополѣ, зиче Esquiros¹⁾, нѣмаі сѣс-
мѣлѣ де ла о епокѣ ла алтѣс фіе-че етате (вѣстѣ) а
Історіеі іші аре тѣрнѣра са де спѣрѣтѣ, мѣшкарѣа са де
идеі, фѣсѣноміа са моралѣ: сѣтѣ че нѣмѣм поі каракѣ-
тѣрѣл ѣнѣі секолѣ.”

Секолѣл XIV се поате нѣмі, кѣ дреѣтѣ кѣвѣнтѣ,
секолѣл лѣі Нѣгрѣ: карактерѣл астѣі секолѣ есте ега-
літатеа шѣ іndependіngа Рѣмѣнѣлѣі; прѣд ѣрмѣ-
ре, секолѣл XIV е секолѣл де аор ал Рѣмѣніеі.

Ероізмѣл Рѣмѣнѣлѣі іші аре сорѣнтеа (ісворѣл)
іn іnstітѣцііле салле, шѣ ачестеа сѣнт васате пе прѣнци-
пѣл де Дрѣнтате шѣ пе sentimentѣл де Фрѣѣіе.
О наѣіе іn карѣ домнѣште-спѣрѣтѣл Еванѣелікѣ нѣ по-
ате фѣ склавѣ, лашѣ, місерѣ. Аморѣл де Патріе іші
аре рѣдѣчѣна са іn прѣпріетате: іmпрѣпріетѣрѣіеа дѣ-
ранѣлѣі фѣкѣ пе Молдавѣа шѣ Рѣмѣніа ліберѣ, іndѣ-

¹⁾ Histoire des Montagnards

pendente ші ферице, în секолѣ XIV; ші ероиче ші глоріоасе сѣс Мірчеа, Ценешѣ ші Міхаіѣ.

“O pagie e ферице, zice Esquiros, дѣпъ calitatea “ideilor че о пѣтрѣндѣ¹⁾.”

Солон, Лікѣрг, Моисе, Нѣмас импримарѣ идеиле ші карактерѣл лор пацілор лор respective: чине а studiat Istoria, кѣпоаште soarta Гречіеі, Romeі, Lacedemoneі ш’а Іздеіі.

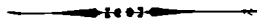
Негрѣ ші Мірчеа, Драгошѣ ші Штефанѣ, импримарѣ ші еі Молдавіеі ші Рѣтѣніеі сѣфлетѣл лор, карактерѣл лор: прекѣм пѣрїнтеле копїлѣлѣі, идеиле ші sentimentele сале.

Реформаторѣл Оменіріі, пѣскѣт într’ѣн satѣ обскѣрѣ ал Іздеіі (Бетлеемѣл), компарѣ патреллѣл Омѣлѣі (inima) кѣ тѣррѣтѣл; ші ideeа, кѣ сѣмѣнда: dezvoltarea фрѣктѣлѣі атѣрнѣ dar de ла calitatea цертѣлѣі ш’а локѣлѣі, de ла градѣл кѣлѣреі ш’ал лѣмінеі, de ла фелѣл кѣлѣреі ші de ла skimbѣрїле atmosphere.

Inima Рѣтѣнѣлѣі е тѣррѣтѣл челѣ бѣнѣ din Еванѣелїѣ, în care морала сакрѣ (Dreptatea ші Фрѣцїа) фрѣктіфікѣ însѣtit ші immїit.

Нѣ ворѣенте egoїзмѣл націоналѣ; фантеле ворѣскѣ, istoria ворѣеште.

Дѣпъ ачесте прелїмінѣрї нечессаре, сѣ черчетѣм акѣм реформа Рѣтѣніеі ші а Капіталѣі сале сѣс Негрѣ II.

¹⁾ Histoire des Martyrs de la Liberté.

РЕФОРМА РЪМЪНИИ

ЛА 1890.

Дъпъ къръдиреа Църей де Търарі, Баня Краіовеі ши съпъссе, де вхнпъ воіе, principatul сѣ марелі Капитанѣ ши Реформаторѣ; кѣ kondiția însă de a рѣтѣнеа, динколо де Олтѣ, Domnѣ neatrnatѣ în administrarea интернъ а Банатълі. Пъпъ ла Фанариоуі, Баніі Краіовеі авеаѣ дрептѣла де изрідикѣіе în казсе криминале ши чивиле, ка însăші Domнъла Църей; афаръ де казса импърѣіі пропріетѣлор, а кѣріа делегаре атърна де ла sentința Domнълі кѣ а Senatълі импрехпъ ¹⁾.

Ажѣtat де Баня Краіовеі, ши де констѣненіі ши амичіі сѣі, Радѣ архикъ васа реформеі социале ши политиче, каре ера Егалитатеа дрептѣрілор, васа-тъ пе импропріетѣріеа Цѣранълі.

Ши маі інтѣіѣ, ка профѣндѣ политикѣ, респектъ институтѣіле стревѣнне: Капитанатѣрілор ле лѣсъ векеа лор інтокмпре, нечерѣнд де ла елле де кѣт респектѣ кѣт тре леѣіле Църей, сѣпънере кѣтре Тронѣ, ши аморѣ кѣтре Патріе. Капитаніі афлаѣ атѣпчѣ сѣѣ поалеле Карпаѣлор інкінаръ лі Радѣ сабіа ши драпелѣла лор ²⁾.

¹⁾ Mar. Ist. Tomу 5. паѣ 42—43.

²⁾ Нѣтереа арматѣ, II, Рідикареа Глоаттелор, де N. Бѣлческу. Ачесте капитанате ну нѣтеаѣ ѣі маі марі де кѣт ѣдеѣеле мѣтене де азі, капитаніі фѣнд мѣте локотененѣі де Дуѣі. кѣрѣиторіі алдеуі де пополѣ, independenti în administrarea интернъ сѣѣ Nerrу, ка Баня Краіовеі, ши Domнѣі абсолютѣі înainte де Nerrіі, саѣ în аѣнса Дуѣлор; însă маі tot d'аѣна еі атърнаѣ, де кѣѣі-ѣа секолѣ інкоа, де Imperatorіі дин Тѣрноба, residența Imperіѣлѣі Romano Булгарѣ.

Неръ прѣименте де маркъ а Статълѣ **Aquila Cruciată**: Ероизмъ Романѣ Крештинатѣ¹⁾.

Елѣ дѣ Цѣреї о konstitsiue елективъ. Домнѣ ера аллесѣ де Адѣнарѣа генералъ а Рѣмѣнѣї, каре репрезентѣ toate класеле, toate интереселе, toate професионеле Societății: де ла Банѣ пѣлѣ ла Циганѣ, ши де ла Влѣдикъ пѣр' ла Опиѣкъ, воерѣл (остѣанѣ ши цивилѣ), преотѣл, коммерѣантѣл, индустриалѣл, цѣраннѣл, тоѣї ши авеаѣ репрезѣнтанѣї лор ѣн Камѣера Генералъ а Цѣреї.

Астѣел, Радѣ VI (Кѣлѣгѣрѣл) ера попѣ ла 1521, кѣнд с'а аллесѣ Домнѣ.

Витѣлѣ Водѣ ера Жѣдеѣ ла Слатина, ла 1532.

Радѣ де ла Афѣмаѣї ера дѣн пополѣ.

Генералѣ Фаркаш ера іар преотѣ: ла стрѣгѣлѣ Патриѣї салле, амерѣндатѣ де барбарї, поѣа скѣмѣлѣ тѣнѣрѣл не Савѣѣ, ши адеаргѣ кѣлларѣ, ка ѣн аѣл Ст. Цѣорѣїѣ, не кѣмпнѣл лѣгѣтелор наѣионале, ка сѣ инжѣнѣрие Баѣаорѣл Дѣспотѣзмѣл.

Дѣпѣ konstitsiua стрѣвѣнѣлор поштѣїї, зѣнѣ се зрѣкаѣ, алѣїї коборѣѣ. Мерѣтѣл ши Вѣртѣтеѣ зрѣкаѣ ѣе четѣѣеанѣ ла Домнѣе, ла Сенатѣ, орѣ ла Камѣерѣ; Вѣдѣїл ши Фортѣна (Soarta) ѣл коборѣѣ ла Снаѣров, ла Салинѣ, ѣн мѣсерѣе орѣ ѣн пополѣ. Аратѣрѣл (пѣлѣгѣл) аѣвеа не зѣл дѣн коарпеле лѣї Короанѣа Домѣнеаѣкъ; не челѣлалѣтѣ, Мѣтра Мѣтрополѣтанѣ. Адѣѣнарѣа Цѣреї лѣа Короанѣа ши Мѣтра дѣпѣ коарпеле пѣлѣгѣлѣї, ши ле ашеза не фрѣнтеа лѣї Мѣхаї ши не крештетѣл лѣї Еѣтимѣе²⁾.

Непѣѣї д'аї Мѣрѣлор трѣѣск ши азї ѣн жѣдеѣелѣ Арѣенѣѣ, ка воерѣ де неанѣ.

Кѣѣї непѣѣї де Канѣакѣзѣнѣї, де Марѣшї, де Брѣн-

¹⁾ Астѣ Акѣилѣ тот д'а-ѣна ѣ fost emblema naționalăтѣїї ѣїа Ероѣзмѣлѣї Рѣмѣнѣї. Де ла 1600 ѣнкоа, *Aquila cruciată* ѣѣ скѣмѣбатѣ ѣн Корѣѣ, ѣѣ атѣт де десѣѣѣѣереа Скѣлѣнтѣреї ѣїа Пѣктѣреї, кѣл де...

²⁾ Proskrisvă, de I Ел. Рѣдѣѣѣескѣ.

ковені пѣ закѣ інгропаці іп плебе! Ші іаръші, къдї неподї де църанні ші де кіріції пѣ възврѣт ла тронѣ ші ла ministerѣ!

Eatъ egalitate політїкѣ, че пѣ о афлі азї де кът іп Statele-Unitе але лѣмії-новѣ; кѣ дїфферінда кѣ, іптре 1300—1400, Рѣтѣнії ереаѣ маї чївілізаці де кът Репѣбликанїї Американї ла 1854: п'атснчі пѣ ера іп Молдаво-Рѣтѣніа рѣшїносѣл ші варварѣл негодѣ кѣ ровїї.

Негрѣ konstїтѣ пі ен Senatѣ domnesкѣ; кѣм ам зіче, ministerѣл Прїнцѣлѣ. Ера форматѣ дїн 12 ѡерї, чеї маї вравї ші оппештїї, Рѣтѣні ші крештїні адевѣраці; ші се іпресїда де Мітрополїт кѣ Домѣнѣл інснші іп персоанпѣ. 'Nainte де 1650, Senatѣл пострѣ ера аллесѣ де Каммерѣ, дїптре Депутатїї чеї маї вѣннї, флоареа Рѣтѣнізмѣлвї ш'а Крештїнізмѣлѣ. Міністрѣл Ієстїцієї, ал Фїнанцеї шї ал Кѣлѣлѣлї, etc, ераѣ серві аї Каммереї, еа-інсѣмі сервѣл Надїєї, ка шї Крїстѣ кѣ Апостолїї серві аї Оменїрїї. Іпфлїнцѣ Гречїлор фѣкѣ а деценера астѣ Senatѣ, каре ера іп мїкѣ чѣеа че ера одотѣ іп mare Senatѣл Ромеї¹⁾.

Пѣпѣ ла Владѣ IV (Цепешѣ), Addѣнарѣа Цѣреї ѡвеа дрѣпѣл а деклара рѣзѣлѣлѣ пі а іпкеїа паче. Де ла 1460—1746, Каммера іпкѣлѣна вїртѣлїле четѣ-денеї, рѣсплѣтеа мерїтеле пі сакрїфїцеле, контрола мїністереле рѣснектїве, декрета лецїле прївітоаре ла пропрїетате²⁾ шї ла імѣвнѣтѣцїреа матеріалѣ шї моралѣ а Цѣреї; жѣдека, іп фїне, шї кондампа ла моарте пе крїміналії де іналѣ трѣдаре, кѣтре Патрїє шї кѣтре Тронѣ.

Ла 1669, Addѣнарѣа Цѣреї кондампѣ ла моарте пе Ворпїкѣл Строе Леордеанѣл, ѡчїгѣторѣ індїректѣ ал

¹⁾ Pentru Ierarhia sau atribuțiunile Dăbanului ruzăneș, bezi: Mar. Ist. Tom 5, fila 42-54.

²⁾ Іп прїбїлїнѣ пропрїетѣлїї, Stăniї Цѣреї ераї фортѣ лакотнї ил неполїтїчї, кѣм бонмѣ бѣдеа ла локѣл сѣлѣ.

Postelnikълы Kostandiuъ Kantakuziуs¹⁾, Domнъл An-tonie, Imбълъnzit de sogia илъстрълы рѣposatъ, и микшорезъ pedeansa; и нъ ordonnъ съ'и конѣсче аверea ип фолосъл скъпътацілор, съ'л degrade de toate титлъ-риле опорофиче, съ'л примъле иптр'ен каррѣ къ бої, къ хїрка гоалъ, прип тоатъ капиталъ Църей, ш'апої съ'л двкъ ла Snarov съ'л кълыгъреаскъ²⁾.

Ла 1652, Addъnarea Църей kondamnъ ла moarte пе Stroe Bistierъл, пе Padъ Фаркаш шї пе Тъdor Къ-търашъ, ка фърї de баннї аї Statълы. Domнъл ле микшорезъ pedeansa; iar Каммера асвїрлъ anatema асъпра капълы лор, ипферрѣндъ'и, ип окїи Пъблїкълы шї аї Posterїтъцїи, къ печете а хоцїей³⁾.

Ла 1746, Каммера Ръмънъ декретъ либерarea Църанлор, че ераѣ, де ла 1600, склавї (їовацї, вechинї) де мошїле тъпъstїрешї шї воерешї⁴⁾.

Ип лъпте, тоцї воерїи ипсодеаѣ пе Domнъ ла вътае, къ баннї лор; шї църанъл, ип тїмпъл лъптелор, ера скъ-tit de орї-че контрївъцїи шї сарчинї⁵⁾.

Ръсплътїрїле мїлитаре нї чївиле ераѣ персонале; репъмеле (рангъл) знъї татъ нъ'л моштенеа фїїл челлъ scеллератъ. Ръмънъл, ка адевъратъ крештїнъ, н'а къ-носкът нїчї одатъ нїчї нъмеле кїар ал ачеллор акте шї прїнчїпе фехдале че desonноръ Omenїrea: ideїле mon-strъase de ereditate тїтъларъ⁶⁾, de прїорїтате⁷⁾, de мо-

¹⁾ Synematъ ла Snarov, дупе ordїnyл лыї Ггг. I Fїka I, ла 20 Decembre 1664.

²⁾ Mar Ist Tom I, фїла 406.

³⁾ Idem, Tom I, фїла 426.

⁴⁾ Idem, Tom V, фїла 2-4.

⁵⁾ Acta militаръ, de N. Бълческы.

⁶⁾ Рангъл татълы а фї монтенї de тоцї ынтъорїи лыї.

⁷⁾ Nъмеле famїліей шї тоатъ абереа прїнтаскъ а се монтенї лымаї de фыл челлъ маї mare.

пополъ¹⁾, de arbitrarismъ²⁾, ераѣ кѣ totъл neamtiste în Цара Рѣтънеаскъ.

Чеї маї бравї шї маї опнештї, ачеїа ераѣ во ерї (ресбеллїчї, беллїкошї). Într'adevѣрѣ, Новїлѣ, în spiri- тъл Еванѣелїлїлї ш'ал Фїлософїеї, ар ѣрма съ фїе пѣ- маї Омъл кѣ sentimente повїле шї кѣ ideї крештїне; адїкѣ ачелла каре vede în tot омъл зн фрате, каре фаче tot бїнеле пѣтїносоѣ, шї каре се сакрїфікѣ пен- трѣ Veritate, pentрѣ Patrie шї Ūmanitate.

Despotismъл феѣдал пѣ пѣтеа прїнде рѣдѣчїне про- фѣнде într'o inimѣ пѣтрѣнсѣ де морала Еванѣелїкѣ, пе каре о їнделлеѣа їн бїсерїчї, (фїїнд есплїкатѣ саѣ нарратѣ їн лїмба матернѣ), шї каре мораль ера шї ба- са їнстїтѣїїлор соѣїале, кѣм ам арѣтат. Кѣ toate їн- трїѣеле шї коррѣмпциїа Гречїлор domnitorї, Рѣтъ- нъл а рѣмас neatinsѣ де лепра фаталѣ а Фанарѣлї; шї а protestat, їн мѣлте рїндѣрї, кѣ vorba шї кѣ пан- на, шї кїар кѣ браѣл, kontra феѣdalismълї їнтродѣс де Мїхаї Бравъл (каре їн астѣ оккасїоне пѣ фѣ бравѣ де локѣ³⁾).

Кѣ niute asemenea їнстїтѣїї фрѣмоасе, а пѣтѣ Рѣтънїа (сїнгѣрѣ де ла 1300—1350, шї кѣ Молдова їмпреѣнѣ де ла 1350—1450) а пѣтѣ ѣїне пентѣ атѣ- тор наѣїї беллїкоасе, ка Полонъл, ка Ūнѣръл, ка Тѣ- таръл шї ка фїїл Senni-Asnei. Фѣрѣ преѣдїѣїїле фа- тале (їнтродѣсе де Streinї), шї фѣрѣ їнтрїѣїле воерї- лор pentрѣ Domnie, Молдаво-Рѣтънїа ар фї пост зпї- тѣ азї, ка їн секолъл XIV; шї, поате, азї ар фї авѣт еа о алѣ soapтѣ!.. Кѣ toate astea, Мїрчеа шї Ште- фанѣ їлѣстрѣрѣ Наѣїїле лор respектїве кѣ бравѣра Рѣ- тѣнълї. Toate лѣнтеле лїї фѣрѣ defensive, пѣ оф- фensive: лѣнта ера pentрѣ Крѣче шї Patrie, пен-

¹⁾ Toate funcїїїїїle ale okъnъа nъmaї klasa pїbedelęeatz, шї toate fодоas de Statълїї а їнтра їн casa еї nъmaї.

²⁾ А disposa de abereя, оппоареа шї бїаѣа ѣетѣѣенлор, шї а тра- та пе клѣкашї ка пе бїте, пе семенї ка пе бермї...

³⁾ Mar. Ist Tom I, фїла 115—113.

тъ Independence и Libertate, не тръ Limbъ ии Nați-
onalitate. Киар лѣтеле лѣ Mihaï Бравѣ къ Молдо-
ва ии Transylvania, аваѣ de cinтѣ încorporarea ве-
килор провинції але Daciei traiane; iar нѣ сарва ам-
biguіне, ии кримінала лѣкоміе де пѣмѣнтрѣ... Про-
vedinца а воіт съ не лѣмѣреаскъ prin сфѣеринце, ка
fabrikантѣл металѣ съѣ prin фокѣл кѣрѣдиторѣ!

I. Рѣдѣлескъ авѣ Цениѣ лѣ Mircea ш'ал лѣ Negre:
nepotѣл а imitat, кѣ шкѣрѣлоситате, не мошѣ ии не
стрѣмошѣи лѣ илѣстри ии глоріошѣи. Киар гарда на-
ціоналѣ инсѣшѣ че е еа алѣ де кѣт миліція веке рѣ-
тѣнѣ, реорганісатѣ де Mircea I, ии кѣноскъѣт съѣ не-
меле де миліція Цѣреї? Ераѣ милітарѣ плѣтиці дѣн
каселе Satelor, ии пѣртѣнд пѣмеле Шефѣлѣи че'ї kom-
manda în лѣптеле націонале: Шетѣреї, Postelniceї,
Кѣминѣреї, etc, etc.

În fine, Negre імпѣрѣи мошѣи ла реѣвелліиі Рѣ-
тѣнѣ ии Streini че'л însouіsere în Царѣ, ии іл ажѣ-
tassere în mareа са інтренприндере.

Aste мошѣи інсѣ се dettere (zik Istoria, Espe-
riinца ии Logică) дѣн локѣрїле domnești¹⁾, чел-
ле маї тѣлте ла клѣнѣ, рѣмѣсе некѣлтивате ии абан-
domate дѣн касса ретраѣерїи локѣиторїлор съѣ поамеле
Карпацілор, ін тѣмпѣл інкѣрѣерїи Барѣарїлор: де ачееѣ
vedem ии азї челе маї тѣлте sate моштенешѣи ла
тѣнѣи.

Asemenea локѣрї дешарте ераѣ тѣлте ін Рѣмѣнѣа,
ін секолѣ XIV; дѣпѣ Mircea інсѣ се імпѣцинарѣ фо-

¹⁾ Prin локѣрї domnești се інцеллеге:

¹⁾ Локѣрїле де пѣстиѣ локѣрї нестѣпѣнѣте де нѣменѣ дѣн непомѣ-
ните тѣмпѣрѣи; кѣт ии локѣрї де мошѣи deskise, афѣлате інтре хотѣте, ии
некопѣнсе ін кѣрѣде (zămise) де стѣпѣнѣре але бечнѣтелор мошѣи.

²⁾ Врѣништеле domnești локѣрї domnești дѣн bekime.

³⁾ Локалѣл орашелор локѣрїле тіргѣлор саї тѣбелор.

Bezi Mar. Ist. том II, фїла 232.

arte, din cassa dърilor domnești pe la Четъденіи чеї
бравї, ши ла къллгърїї і покрїдї.

Aste darsrї domnești se фъчаѡ:

1. În фолосѡл Бѡерїлор: ка о рѡнплѡтїре пен-
трѡ сравра лор їн лѡтеле націонале, саѡ ка о рѡн-
плѡтїре пентрѡ дреанта аплїкаре а лецілор їн трїбнале
ши администраціле рѡспектїве.

2. În фолосѡл Бїсерїчілор: ка о dotъ (ze-
stre) а астор ашезъмїте, че сраѡ tot d'odatъ сколі,
спїтале, тїпографїї ши pensioneate: ачі вѡдѡва ши ор-
фаѡл, вѡтрѡнл ши непстїнчѡсѡл, ѡкѡпѡtatѡл, їн фїне,
їші ала адѡпстѡл. Къллгърїї сраѡ нїште даскѡлї
ши нїште пѡрїнгї, нїште сѡропї де капїтате ши нїште
medїчі, адеврацїї Апостолї аї моралеї Евангелїчеї
Bomмѡ vedeа ла лѡкѡл сѡѡ soarta ѡстор їnstїтїцїї фї-
лантропїче, ши їнтрѡїнѡареа аверїлор бїсерїчешїї¹⁾.

3. În фолосѡл Sateлор, Орашелор ши Кѡ-
тїнелор кїар, карї, "administrate de рецїмѡл ком-
"муналї, се пѡстрарѡ neattїнсе пѡѡл азї. Мѡлте оѡ
"реаѡ фѡкѡте де Домнї кѡ скопѡ де бїнефачерї ши кѡ
"кондїцїї спеціале.

"Аша, supre есемїлѡ, коммунѡ Х... , дїн жѡде-
"ѡл Лѡфѡѡ, сра їndatorатѡ, прїнтр'ѡн хрїсовѡ ал лѡї
"Negрѡ Vodѡ, а хрїні не непстїнчѡшїї ши не сѡрачїї
"dїн Кѡмпѡлїтїѡ (жѡд. Мѡшчелѡѡ), supre despѡгѡбїреа
"лѡкѡлї че і се дѡрѡсїsse де Negрѡ дїн лѡкѡрїле dom-
neшїї²⁾."

¹⁾ Bezi Mar. Ist. Tom II, 232, пѡѡл Bomмѡ vedeа чѡлде promise.

²⁾ Question Economique des Principautés III, fila 9.

РЕФОРМА КЪМПЮЛУНГУЛУИ,

ЛА 1290.

Пе кьнд Негрх II се оккьпа кь реформа политикъ ши социалъ а нхоялѣ Принципатѣ, мештерѣ мьраторѣ (zidarѣ) репараѣ бисерика лѣ Негрх I, малтратаѣ де пьгьнѣ ла 1236.

Ін цѣрѣ астеѣ бисеричѣ, ка солдацѣ сьвѣрапеллѣлѣ націоналѣ, ераѣ сь се грънезе стрьбьнѣи тошненѣлор де азѣ, пьлѣс нхоялѣ Оаспедѣ венѣцѣ кь Негрх ла 1290.

Кьмпьлунгулѣ, сьвѣ-хрѣвлѣ Ромѣлѣ, ши кьтѣнѣ инаинте де 1290, ера сь девиѣе акьм капѣтала Мьнтѣчелѣлѣ ши резиденѣа Рьмьнѣеѣ: ера сь фѣе кьцѣ-ва аннѣ инима корпѣлѣи социалѣ, че дьче сьнѣцеле идеѣлор ш'ал шѣнтѣментелор (лѣмина Штѣинѣеѣ ши кьлѣхрѣа Дрепѣтѣцѣи) ін тоцѣ мемьрѣи корпѣлѣи, ін тоате винеле ши фѣбреле лѣи.

Бисерика де мѣрѣ а лѣи Негрх I, (де ла 1215), репарьндѣ-о ши доцьндѣ-о Негрх II кь тошнѣи ши вѣсе скьмпне ¹⁾, о інкьнѣцѣсрѣ кь мѣрѣи ши кь тьрле де Чѣтѣте, а кьрора рѣине есѣстѣ пьнѣ азѣ, кь тоатѣ малтраѣтаѣреа Тѣмпѣлѣи ши а Фанарѣотѣлѣи ²⁾.

¹⁾ Інтре атѣтеле, се пьстрѣазѣ ши о кьпѣ кабѣлѣреаскѣ де аргѣнтѣ а лѣи Негрѣ, де чѣнѣи Інтре. Вѣзѣ Nota A

²⁾ Чѣркѣнѣферѣнѣца мѣрѣлѣи е ка де 370 пѣуѣи 85 стьнѣнѣи лѣцѣмѣе, ши 100 лѣнѣцѣмѣе. Ноарѣа ера сѣнѣе гѣлѣлѣ, ѣнде е тьренѣлѣ де д'асѣнѣра пѣорѣцѣи лѣнѣрѣеа десѣнѣе нѣрд інѣ-не д'ачѣ ши мѣрѣу-пьнѣ ла колѣцѣлѣ гѣндѣлѣи Інкѣсѣнѣи десѣнѣе Цѣгьнѣе; лѣнѣрѣеа десѣнѣе Вѣст, де ачѣ пьнѣ ла колѣцѣлѣ зѣдѣлѣи гьрдѣнѣеѣ Моноастѣрѣи десѣнѣе Д Негрѣлѣи, лѣнѣрѣеа де Сѣд, де ачѣ пьнѣ ла алѣарѣлѣ паракѣлѣсѣлѣи Моноастѣрѣи де д'асѣнѣра мѣнѣи; ши д'ачѣ пьнѣ ла тьренѣлѣ арѣлат е лѣнѣрѣеа де Естѣ. Аѣарѣ де асте

“În acei timpî, bisericile dineaş lokş de Четъци, ші се фъчеащ маі мълт де апъраре де кът де pietate., зиче D. Боллиакъ în *Itinerarul* същ¹⁾).

Негръ însă а фъксто ші pentръ зна ші pentръ алта.

Къръмизеле Romane, аflate în мъріи Четъциі ачештіа не інкредінеащ къ сънт скоасе дін рѣинеле Romălei, не каре Негръ катъ s’o фі дъріmată, спре а пѣнаі серві în виіторѣ де кѣібѣ барбаріор, кѣм фѣссesse, înainte de 1290, асімъл Тѣтаріор. Чееа че не інтреште în идея noastră este lipsa de рѣине de Четъциі Romane імпреѣісрѣл Кѣмпѣлѣнгѣлѣі.

În інтрѣ астор мъріі тарі а тревѣит съ фіе патѣлѣ domnească, локѣінца лѣі Негрѣ în скѣртѣл timpѣ ал шедеріі сале în пріма residenцѣ а Рѣмѣніеі, кѣм ші локѣінцѣ провісоріе а Негріор ші Мірчіор, în timpѣл вісітѣріі Кѣмпѣлѣнгѣлѣі.

Бісеріка лѣі Негрѣ фѣ, де ла 1290—1500, пріма бісерікѣ domnească în Кѣмпѣлѣнгѣ, де піатрѣ ші кѣ тѣрле: стімѣл бісерічіор векі, фъксте де партікѣларі, е în џенере де лемнѣ, în фортѣ де касѣ, кѣ доѣ Крѣчі ла амбеле кѣпѣтѣе; iar кампанаторѣл, зн інвѣллішѣ де лемнѣ, съсѣінѣт де патрѣ стѣпні, съѣ карі се адѣпостеащ кампана ші тоака. Астѣел фѣрѣ Фѣнденіі, St. Цорѣіѣ, Marina, etc, пѣлѣ în секолѣл XVII. Бісеріка Малѣлѣл де сѣс консерѣѣ ші азі стімѣл векіѣ ал бісерічіор; тѣрла де лемнѣ де d’асѣпра е рідікатѣ ла інчепѣтѣл секолѣлѣл XIX (дѣпѣ 1821).

Dreпt în фаџа Четъциі, че апѣра бісеріка Негріор, ера клострѣл католічіор, рідікат де Негрѣ II în onnoarea соџіеі сале, інкѣнѣісрат ші елѣѣ кѣ зн

patru turcuri, че лѣ а абуѣ турѣл Четъциі ла челле patru turcuri а ле луі, а тревѣит інкѣ ка фіе-че latyre, ла мѣлѣок, съ маі аібѣ ші кѣте зн турѣлѣѣѣ; саѣ, чел цѣѣн, пѣмаі latyrіle despre Nordŷ или Sydŷ: пробѣ, рѣинеле турѣлѣор че інкѣ се бѣдѣ, дін карі челлѣѣ despre Nord стѣ інкѣ не шѣоаре, де ші рѣѣ малtratat де тѣпѣѣ, iar челлѣѣ despre Sydŷ s’a інгрѣнат în аніі тревѣѣі съѣ пѣмѣнтѣѣ.

¹⁾ Куріерѣл Рѣмѣлѣѣ, Анул 1845, № 93. Bezî un Istoria луіа Vaillant.

врѣхъ де мърѣ таре, tot къ pietre ши къръмизі Romane, din рѣнеле Чітаделлеі Ромѣла.

D'odatъ къ фаччереа astor bisericі ши Чітаделле, Negрѣ інѣлца ши ла satѣл Бѣденіі Пѣмъntenі (плаіѣл Дѣмбовіца, жѣд. Мѣшчелѣ), ін марѣнеа рѣлѣл Дѣмбовіца, пе ниште Колдѣ де мѣрѣ інѣіорѣторі, о алѣ Чітаделлѣ граніткѣ, нѣмітъ ши азі де пополѣ Чета-теа лѣл Negрѣ Vodѣ 1).

Astѣ Чітаделлѣ кавалереаскѣ, че інкѣнѣпѣ кѣлмеа Мѣнѣіор, ка кѣчѣла Цѣркѣнеаскѣ фрѣнтеа лѣл Міхаіѣ Biteazѣл, ера інкѣнѣіратѣ де зн мѣрѣ гросѣ, де піатрѣ гресіе, алѣ кѣрѣіа рѣне се вѣдѣ ши азі; елѣ се ін-тіндеа peste чѣлме маі спѣімънтѣоаре абісе, ши знеа амбеле деалѣрї оппѣсе, деспѣрѣте де алѣіа Дѣмбовіцеі 2).

Aste рѣне алле Четѣцѣіі лѣл Negрѣ дештеанѣ мїрареа, респекѣл ши ентсіасмѣл Рѣмънѣлѣл кѣлмѣ-торѣ, ши кіар алле Streініор, amatorі де мінѣнеле Ар-теі ш'алле Natрѣі. Mare ера ініма Ерсіор че кон-ченеаѣ асемѣнса ідеі grandіоасе! ши Mare кѣраціѣл Мѣштеріор че даѣ ѣstor ідеі ѣн корнѣ ши о формѣ!

Чітаделла лѣл Negрѣ де ла Stoенѣші съ нѣ фіе оаре, ка Жідава, рідікатѣ пе рѣнеле вр'неі Чітадел-ле romane саѣ даче? Нѣ е де мїраре: posіціа локѣ-лѣл, фаворавілѣ pentрѣ апѣраре, ши монеделе де ферѣ че інкѣ се гѣсескѣ де кѣлмѣторі пе aste піскѣрї, пе фак а нѣ пе іndoі деспре ачеаста 3).

1) Рѣнеле үнеі biserікүче staѣ ши азі пе пѣоаре biserіка е деспѣрѣте ін доѣ, о parte pentрѣ Doamna Ana (кү сѣнүі katолічї) алѣ pentрѣ Padѣ Negрѣ (кү сѣнүі Optodoksї) Sѣbt ачеллѣшѣ аккоперемѣнтѣ, доі преоці, де рите дїфферіте, читеаѣ Еванѣелїл, үнүл ін лїмба латїнѣ, алѣл ін чѣа націоналѣ. Пѣнѣ деүнѣзі, спун бѣтѣнїі, үн ер-мітѣ (пѣстник) шедѣа ачї. sїngүр кү Natүра ши кү Іstorїа, кү Dүmnezeѣ ши кү Trękүtl! Елѣү серба үнеорї serbїиүл дїбнѣ, лїтүргїа ши беснѣра.

2) Дѣлүл дін фаца Четѣцүі, деспре bestѣ, с' зиче ши азї 'Doam-неде, : tradiціа спүнѣ кѣ ачестү нүме бїне де ла локүнүца Doamнеі ш'а famїліеі domнешї пе aste күлїнї

3) Damїчелла Anка Раковнүчѣ possedѣ үн бѣншорѣ де ферѣ, а-ѣлат пе клїна деалѣлүі, кѣнд кү кѣлмѣторїа дін 3 Іүне, 1851.

Пе кѣнд Негрѣ инѣлца бисеричѣ шѣ четѣцѣ ин Мѣн-
тичелѣ шѣ ин капиталѣ лѣи, tot аѣнчѣ се арѣнкаѣ шѣ
васа Кѣрѣи де Арѣешѣ, кѣре поате а фост ка-
питалѣ а Дѣчилор шѣ мѣничиѣ романѣ.

Ачѣ ридикѣ Негрѣ іарѣшѣ доѣ бисеричѣ, шѣ tot фа-
цѣ ин фацѣ: зна pentрѣ елѣ, dedikatѣ Madoanei (A-
dormirea¹⁾); алѣ, pentрѣ консортѣ лѣи.

Supre аппѣсѣ де бисерика лѣи Негрѣ, din Кѣртеа
де Арѣешѣ, се вѣдѣ шѣ азѣ рѣине din палатѣ дом-
нескѣ шѣ din кѣртеа домнеаскѣ.

Ин тимпѣл домнирѣи салѣ де 24 де аннѣ (1290—
1314), Негрѣ пѣссе парѣл Питентилор шѣ ал Тѣргови-
штеѣ, кѣре ера сѣ фѣе а тѣеа капиталѣ а Цѣреѣ, ин-
авѣратѣ де Мирѣеа I ка residенцѣ а Рѣмѣниѣ. Ка
не Кѣмпѣлѣнгѣ, Негрѣ dotѣ aste доѣ оране кѣ дреп-
тѣрѣ шѣ привелеѣе, карѣ кѣзѣрѣ кѣ мѣлт инainteа Ре-
гѣламентѣлѣи, ачестѣ лѣбертофагѣ несѣциосѣ...

Дѣпѣ terminarea бисеричѣи м'а Citadellei din
Кѣмпѣлѣнгѣ, Негрѣ санкѣионѣ векиѣ дрептѣрѣ шѣ при-
велеѣе але коммѣнеѣ Кѣмпѣлѣнгѣне. Ла ачестеа а-
дѣогѣ-елѣ шѣ алѣ дрептѣрѣ шѣ привелеѣе пѣоѣ, пѣ
карѣ ле inskrisse интр'ѣн хрисовѣ кѣ data 1292. Ачест
хрисовѣ²⁾ s'а репѣс, саѣ поате заче immormintatѣ ин
вр'ѣн хнгѣ ал Дачѣилор траiane шѣ аѣрелiane. Коприѣ-
сѣл лѣи инсѣ s'а репетат де тоѣи Domniѣ Bassarabѣи шѣ
Streiniѣ, ин хрисовеле ориѣинале date де еѣ коммѣнеѣ
поastre, кѣм шѣ ин челе реинтѣрпите де дѣншиѣ ла грѣ-
кареа лѣр не тронѣл Негрѣилор ш'ал Мирѣилор, дѣпѣ
datina стрѣхѣнѣ.

¹⁾ Ачееа ин кѣре synt моаштеѣ S-teѣ Филотеѣ, adduse де Негрѣ
де ла Тѣрноба, каштала Imperiѣлѣи Булгаро-Ромѣнѣ, ла фундаѣеа Prin-
ципатѣлѣи рѣмѣнескѣ.

²⁾ Борѣа хрисовѣ бине де ла Chrysobolum deуeneratѣ: буллѣ де
аор, дипломѣ понтификалѣ ори импералѣ, декретѣи принѣиарѣ, офѣисѣ
домнескѣ.

Măi toate xrisoavele kommuneî Kъnpълвнцене
penetaş astъ формълъ sacramentalъ :

“Pentръ къ am възът Domnia mea xрисовъл стръ-
“мошълъ Domnieî мelle, преа лъminatъл, etc, etc, etc,
“Iw Padъ Negръ BB, кънд а fost къръл annilor de la
“Adam 6800 (1292 ¹).”

Пе лънгъ ачeasta, Negръ преѳнои шî siçilîzл ком-
мунеî (печетеа орашълъ), каре representa Аквила Ро-
манъ (чеа репъбликанъ, нъ Вълтъръл imperialъ) къ
Кръчеа în гъръ, diind în giарре sabia шî бьздъганъл.
În църъл siçilîzлъл фîгъра шарпеле îмъккъндъшî коа-
да: емълема Eternitъциî. Ачeasta се еспликъ астфел:
“Naçionalitatea Ръмънълъ е сакръ шî етернъ. Dsm-
nezeş къ Noî, шî nimenea în kontra Noastrъ.”

Коммъна нгоъ, ка чеа веке, шî ка toate чeлле
Italiane шî francese din mediъл-Евъ, авеа шî ea кам-
панаторъл еî ²), каре корръспонде къ beffroi ал Май-
рълъ: кампана ера annunçiatorъл бькърпеî нî ал in-
tristърпî, ал аллецерпî Жьдецълъ, ал inçendiiлор, ал
револтелор, ал solemnitъцилор пьвлече, шчл.

Garда коммунеî (ликторпî, сължиторпî) ера рекрста-
тъ dintре четъденпî чеî жьппî шî бравî, карî, дьпъ зп
annъ de serviciş în сълъл коммунеî, се дьчеа съ зм-
пле кадъръл оштпрпî национале.

Despre proprietatea шî привелецеле коммунеî,
vomмъ ворби în капитолъл зртъторъ; despre dreptъриле
еî, шчл, vomмъ ворби пе ларъ în капитолъл IV.

Ачî арътъм, în треччере, къ datoriiле коммунеî
noastre, în секолъл XIV (1290—1393), се мъръинеаş
în доъ, капитале; шî ачме:

Тривътъл лецитимъ кътре Statş, шî

¹) Xris (.M. IV) din Pъnza орашлвпî, ал Avî Matei Bassarabş, din
7441 (1633). În timpъл критикъ ал Фанариоцилор катъ съ се фî репъс бь-
тънъл xрисовъ de la 1292.

²) Каре ера клополница бисерпчпî Avî Negръ.

Ажъторѣ арматѣ Домнѣлѣи (іп лѣтеле пѣтрѣ іп-
dependingъ) дін касѣ коммѣнеі.

Кѣт десуре пѣміреѣ капѣлѣи коммѣнеі (іп секо-
лѣл XIV), ші пѣтѣрѣл лікторілор, п'авем акте positive:
poate кѣ капѣл коммѣнеі Кѣмпѣлѣнѣене сѣ фі коп-
servat tot тітѣлѣ капѣлѣи Ромѣлѣи коммѣнѣлѣе, де Пѣр-
кѣлабѣ; tradіція іпсѣ зіче кѣ с'а пѣміт ші атѣнѣи,
ка пѣпѣ ла 1831, Жѣдеуѣ саѣ Жѣде.

Десуре лікторі tradіція сурне кѣ аѣ fost 24, кѣ-
те доі де фіе-че десурѣрѣре саѣ сѣвт-ѣрѣіѣ, пѣтѣрѣ іп-
doitѣ д'ал Пѣргарілор; Istoria іпсѣ арѣтѣ доі-суре-зече¹⁾.

Десуре Пѣргарі, Istoria не арѣтѣ кѣ, іп медіѣл-
Евѣ, тоѣ орошаніі се пѣміѣѣ астѣелѣ (bourgeois, бѣр-
gesі); іп ѣрѣтѣ, се рідікѣ о арістокраціе бѣргесѣ саѣ
пѣргарѣ, каре, ка чеѣ францесѣ дінтре 1831 ші 1848,
ѣтѣндѣ'ші оріѣіна са, ѣѣрѣрѣ дрители класеі дін каре
emisse; ші'ші іпсѣші тоате прерогативеле поблѣціі, де-
venіnd кѣ атѣт маі arrogantѣ ші despotікѣ, кѣ кѣт кѣ'ї
ліпсеѣ едѣкаціѣ ші лѣмінеле ачелміѣ . . .

Астѣел, де ла Мірчеѣ іпкоѣ, попѣлѣціѣ іптреѣгѣ
де бѣргесі а Кѣмпѣлѣнѣлѣи фѣ редѣсѣ ла пѣтѣрѣл де
12, карі репрезѣнтѣѣ іптереселе ші пѣѣрѣле коммѣнеі
іптреці, ші карі, іп лок д'а фі чеѣѣ че ерѣѣ, сѣѣ Ре-
пѣблїка Ромеі, тріѣѣннїі Пополѣлѣи, деѣенірѣ адеѣѣ ніште
Iannічері, кѣт вомнѣ ѣдеѣ іп Капітолѣл репектїѣѣ.

Мемѣрїі тріѣѣнѣлѣлѣи коммѣнеі поастре (іп секо-
лѣл XIV) аѣ треѣѣт сѣ фіе ніште Assessorі, че ажѣ-
таѣ не Жѣдеуѣ саѣ не Пѣркѣлабѣ іп сѣрѣіна лѣи чеѣ греѣ,
делікатѣ ші responsabilѣ. Assessorїі саѣ Пѣргарїі ре-
презѣнтѣѣ пѣтереѣ леѣіслатїѣѣ: Veto ал лор ерѣ тот а-
ша де сѣкрѣ ші іпposantѣ ка ал тріѣѣнілор плѣбеі
Romane; Жѣделе саѣ Презедентѣл коммѣнеі репрезѣн-
та пѣтереѣ есекѣтїѣѣ: адікѣ, Senatѣл кѣ Konsolїі; а-

¹⁾ Tom I, Istoria Румѣнілор, de D. T. Laurіani.

чеіа, Divanъа domnesкă în miniaturъ; ачеста, Domнъа în комнъа.

Неръ а respectat instituțiile și datinеле комнелор ка пе але Капитанатъилор: ачеста intra în sistemъа съѣ de Statu quo политикѣ. Реформа де ла 1290 ера о sancționаре а векилор instituții române, deценерате în timпii барбаріеі, și консервате intacte în Citadelла сакръ а Карпацілор, în Фъгрос (Фъгъраш); де ачееа Фъгърашъа меріть, кѣ дрепѣ квинтѣ, а се нѣми Prima residenцъ а Дачіеі traiane, прекуъа Къмпълъагълѣ е prima residenцъ а Рѣмъніеі, și прекуъа Рѣмъніа е кондукторъа și Проведінца амтелор Дачіі. Рѣмъніа, ка Грѣдинъа а Дачіеі, ка arsenalъ ал Търчіеі, și ка грѣнарѣ ал Европеі, а консерват, маі bine де кѣт съропеле еі traianiste și asrelianiste, нѣме, лимбъ, леці, націоналитате, даціе, Канѣ și Ініма, але Romeі репъбликане.

În fine, Неръ II, дѣпъ ridikarea мѣлтор biserică și citadelle în diferite пърці а ле Рѣмъніеі, репозъ ла 1314; și се înmormінть în къртеа де Арцешъ, domнінд, дѣпъ tradiție, вр'о треі ані în prima капиталъ а Prinціпатъаі¹⁾.

Франці Рѣмъні, франці Къмпълъагнені, інцелъкі ін-аінтеа нѣмелѣі Реформаторъаі Рѣмъніеі și ал Къмпълъагълѣі! Кънѣне де лакрѣмі пе морінънтѣа Марелѣі Капитанѣ, дефенсорѣ ал Крѣчії și реценераторѣ ал Naціоналитѣіі Рѣмъне!

¹⁾ În niсă o istorie n'am аflat defинітѣ timпул uederăі lui Неръу în Къмпълъагнѣ. ачеста пе ар спунс-о хрисоавеле lui, d о маі fi еsі-стѣнд bre тнуд пе unde-ба.

КАПИТЪЛ III.

ПРОПРИЕТАТЕА ши ПРИВЕЛЕДЕЛЕ

Коммѹнеї Къмпѹлѹне.

Singurele documente istorice ce posedăm în provincia aceasta, шї карї ар пѹтеа реверса о лѹмінъ сигуръ асупра ачестѹї сѹжетѹ, сѹнт:

Parte din хрисоавеле коммѹнеї Къмпѹлѹне, шї Parte din înscriesese партикларе шї пѹбличе але астеї коммѹне.

Челле д'ѹнтѹѹ, în нѹмѹрѹ де 44, се афлѹ азї în мѹніле D-лѹї Ioanѹ Чоланѹ, знѹл din депѹтацїї аркалї аї моштенїлор Къмпѹлѹненї.

Din астеа, 38 фігуреазѹ п'о пѹнзѹ лѹнѹ, нѹмѹлѹ Пѹнза Орашѹлѹї¹⁾; шї din ачестеа, 25 сѹнт Дїпломе принцїаре (хрисоаве), iar 13 сѹнт оффїсе (кѹрѹї domnѹтї).

Пѹнза Орашѹлѹї інчене кѹ хрисовѹл лѹї Мірчеа II, а доа domnїе (1550—1560); шї се термінѹ кѹ адеверїпеа челлор 38 де хрисоаве де кѹтре Дїванѹл лѹї Кост. III Маврокордат, а патра domnїе (1744—1748²⁾).

¹⁾ Din ачестеа, зече с'аѹ импрїмат în Мѹг. Ist Tom 5.

²⁾ Сѹбт ачестѹ Домнѹ, прескѹнды-се хрисоавеле че нѹтѹрѹ скѹпа припїнѹтеа Пѹркѹлабїлор, де фѹгїа Тимшлор шї а Ресїтїлор, се

Челле d'ал доilea, s'аѣ кѣлесѣ, кѣ destѣлѣ тpѣдѣ
 ши sѣdoape, ши s'аѣ консерватѣ, кѣ кѣра (inгріжіреа)
 кѣ кape се пѣstreazѣ зп тpесазрѣ antikѣ, де кѣtre D.
 Pit. Nae Рѣdeanz, din Кѣмпѣлѣнгѣ.

II

PROPRIETATEA KOMMUNEI КѣМПѣЛѣНГѣNE.

Прін проприетатеа коммунеі Кѣмпѣлѣнѣне се и-
 целлеце :

1. Мошіа (кѣтінѣл) Кѣмпѣлѣнгѣлѣі.
2. Мѣнѣціі орашѣлѣі.

§

Мошіа Орашѣлѣі.

Ка сѣ'шіі факѣ лекторѣл о idee лѣтѣрїтѣ ши ак-
 коратѣ де ватра коммунеі Кѣмпѣлѣнѣне, факѣ кѣ мї-
 не цїрѣл ачешїї мошіі.

Еатѣ перїферїа еї:

Інчепѣнд дїн марѣїнеа (хотарѣл) де жос а Нѣ-
 тѣешїлор, мерѣ ла бїсерїка дїн Валлеа-Маре, де
 знде дѣ ін марѣїнеа Богѣтешїлор, ши д'ачї ін Валлеа
 Рѣтѣнешїлор; апої, ін Мѣдѣѣ, ши мерѣ пѣлѣ ла Гро-
 шанї. — Ачeasta е латрeа мошіеї деспре рѣзрїтѣ.

Латрeа деспре мїаза-зі інчeне дїн марѣїнеа Мѣ-
 цѣлѣлѣі, ши се інжѣгѣ кѣ марѣїнеа Поенарїлор; д'ачї се
 інтїнде пе лѣнгѣ Грѣдїштеа, прін валлеа Шкїашѣлѣі;
 ши мерѣ пе лѣнгѣ Годенї пѣлѣ дѣ ін марѣїнеа Бе-
 рївоешїлор Пѣтѣнтенї.

Латрeа деспре апѣсѣ інчeне дїн Берївоешї, ши

Лїпїрѣ toate не о пѣнзѣ гроасѣ, де 44 коцї лѣнѣїнеа ши шase рѣнї
 лѣнѣїнеа. Sїnt ашезате дїпѣ ordina хропологїкѣ, інчепѣнд де ла
 1559 пѣлѣ ла 1742 S'аѣ адеберїт ла 18 Іunie, 1747

мерце înainte de se vecineşte къ моштеніи Беривоешті⁹ къ Оджълл, къ Бъндеа ши къ Албештіи.

Iar latxrea despre miază-noapte înчene din Алвешті, дъ în анаБегіи, аппъкъ спре ръсърит не лънгъ Воинешті, ши се vecineşte маї сѣс къ мошиа Бъръциеі, а Лерештілор, ши къ Лалѣ.

Мошиа ши Мънѣиі коммънеі Къмпълънѣене сѣнт моштеніре веке а моштенілор Къмпълънѣені де ла мошиі ши стрѣмошиі моштенілор Ромѣлені. Негрѣ ВВ, (Към ам арѣлат în ideile preliminare ши în capito-лѣ I) а întрpit astъ веке possessiune а лор къ хрисовѣл сѣѣ din 1292.

Пробе сѣнт хрисовѣл лѣи Matei (1637) ш'ал лѣи Леон (1630), карі сѣнпъ аша:

“Фіind-къ Мошиа ши Плаіспіле орашѣлѣ аѣ фост “де баштинъ (moştenească) але орашанілор Къмпълънѣені, де ла моши де ла стрѣмоши, къ мѣлт înainte de şederea (formarea) орашѣлѣ, din zămlele altor бъртріні Domni, че аѣ фост de demşлт, etc, etc..

“Ши ам зъвѣт Domnia Mea ши картеа чеа веке “а бъртрѣлѣи Негрѣ ВВ, din ашл 1292; ши картеа “бъртрѣлѣи Міхаіл, din ашл 1292¹⁾, ши картеа бъртрѣлѣи Влад (Дракъла) din 1439.”

Ла 1290, (ка ла 106, 274, ши ка азі) мошиа коммънеі ера імперѣитъ дѣпъ datina Romănilor: în порѣисні егалѣ, нѣмите фъніи саѣ кінѣи în лимба хрисоавелор; афаръ din локъл де пъшѣне (islazъла vitelor), че ера proprietate а тѣтѣпор. Фіе-каре моштеанѣ Къмпълънѣеанѣ авеа партеа лѣи în орашѣ (локлъ де касъ къ къртеа ши грѣдина), ши партеа лѣи în Мѣсчелле (livădea de фънѣ къ ограда де прѣні).

Не лънгъ ачестѣа, Мошиа Къмпълънѣлѣи, не

¹⁾ La ашл ачѣста istoria не араѣ не Мірчеа I Domnŭ ал Рѣмъ-нісі; de unde се înчеллеѣе къ саѣ data е falsъ, опі къ ла 1292 Міхаіл ера lokotentŭ de Domnŭ, (Мірчеа fiind атинѣи în атинъ кѣ Baiazet Sultānŭ), опі къ ачѣста е data адебѣратъ.

prodъkъnd (азнчї ка азї) de кѣт фънеце, прѣне нї пѣшѣне; шї Кѣмпѣлѣнцїнїї фїнд маї тогї кїрїцїї, хр-та ка фїе-каре сѣ'шї аїбѣ пѣртїчка лїї de фънеце in Мѣсчеллеле копрїнсе in Мошїе, ка s'o кѣпѣаскѣ дѣ-пѣ пѣсѣра актївїтѣдїї шї а авѣцїеї салле.

§

Мѣнцїї Орашѣлї.

Мѣнцїї коммѣнеї Кѣмпѣлѣнцѣе sѣnt чеї хрѣторї:

Плаїѣл лїї Пѣтрѣ ¹⁾,

Плаїѣл Фрѣчїї ²⁾,

Жїмѣзра ³⁾,

Плаїѣл Воїводѣ ⁴⁾,

Вїртопѣл Модрогїнѣл,

Вїртопѣл Боартешѣл шї Netedѣл,

Вїртопѣл Іепѣре ⁵⁾.

Din ачештї мѣнцїї, патрѣ 'шї аѣ skїmѣat нѣмеле: Жїмѣзра, Модрогїнѣл, Netedѣл шї Іепѣрїле се нѣмескѣ азї Колдїї лїї Andreїѣ, Бѣтрїна шї валлеа Барѣлѣї; прїп хрѣтаре, аѣ рѣмасѣ нѣмаї шасе.

Обсервѣт, in тречере, кѣ Мѣнцїї нѣ интрѣ in ва-тра саѣ мошїа орашѣлї: пробѣ, хрїсовѣл лїї Леонѣ, din 26 Август, 1630, ш'ал лїї Mateїѣ Bassараѣѣ, din 6 Дечемѣрїе, 1637. Амѣндосѣ ачестеа сѣнѣ кѣрат "кѣ ватра орашѣлї нѣ интрѣ in копрїнсѣл Мѣнцїлор; чї "Мѣнцїї инченѣ din мезѣтѣл (кѣмїнѣл) Satѣлї ⁶⁾ ina-

¹⁾ Din гїул Кѣмпѣлѣнцїлѣ пѣнѣ in апа чеа бѣтрїнѣ Дѣмбобїцїеї.

²⁾ Пѣнѣ ла Дѣмбобїцѣ.

³⁾ Пѣнѣ ла Дѣмбобїцѣ шї Пѣпѣша.

⁴⁾ De ла Menedek peste Klїnчеа пѣнѣ ла Капра

⁵⁾ Din Боартешїл пѣнѣ ла Тїркаѣул, кѣт цїне досїл Дѣмбобї-цїеї тогї.

⁶⁾ Еатѣ о пробѣ кѣ Кѣмпѣлѣнцїлѣ, їнаnte de 1290, ера Satѣ, а-тѣнат, ка сѣбт-Урбїѣ, de Ромѣла. — Обсервѣт инкѣ кѣ satѣ in дїмба цѣранїлї е синоним кѣ орашѣлї елїлѣ нѣмелете Бѣкѣсѣулї Satѣ лїлї таре.

inte., Înt'r'adevър, мѣнциі арѣтаці сѣнт ла о депър-
tare de вр'о шапте оре де ватра орашѣлѣ.

Мѣнциі ачештіа, ла 274, ла 1290 ші ла 1854,
аѣ fost ші сѣнт проприетатеа тѣтспор, (дѣвълмѣшіе):
лемпеле ші пѣшѣнеа дін еі сѣнт алле коммѣнеі інтреці
(фѣинцѣ коллективѣ); іар нѣ імперціі, ка мошіа, ла
фие-че individѣ в парте.

Пѣпѣ кѣтре фѣнитѣ секолѣлѣ XVII, ачешті Мѣнциі
дѣдеаѣ зн фоарте пѣдинѣ фолосѣ коммѣнеі. Маі тоатѣ
Мошіа ера плінѣ де пѣдѣрї ші де пѣшѣні; прін ыр-
таре, аренда челлор шапте мѣнциі, зиче tradiția, “ера
“кѣте-ва ока де брїнзѣ ші де лапте гросѣ, дін партеа
“Чобанлор че'ші пѣштеаѣ вѣтеле ін алле Плаїсрї; де
“ла Априліе пѣпѣ ла Septembrie., Ачештѣ брїнзѣ ші
лапте інтра ін кѣтнпара Жѣдецѣлѣ ш'а Пѣргарлор,
ка Пѣрїндї аї Обштіі...

Де ла 1700 інкоа, ші маі аллесѣ де ла Регѣла-
mentѣ, венѣтѣ Мѣнцилор крескѣ gradat, інченѣнд де ла
50 леї, ші ыркѣндѣ-се пѣпѣ ла 6,000 леї, каре е ве-
нитѣ лор анѣалѣ де азї ¹⁾.

Ін тїмпѣл Фанарїоцілор, аренда Мѣнцилор нѣ а-
жѣнѣеа пентрѣ плата плѣконѣлѣ (хаваеѣ) ла Постел-
нікѣл челлѣ Маре, патронѣл коммѣнеі. Лїнса ачештеї
сатарале се імплинеа прін контрїбѣціе ѣенералѣ,
дѣне лѣде. Дешре ачештеа вомнѣ ворѣ маі не ларгѣ
ла локѣл сѣѣ.

Пѣпѣ а нѣ termina ачештѣ артїколѣ, сѣ арѣнкѣт о
repede окїре аѣпра модѣлѣ де стѣяѣнїре ші імперці-
ре ал Мѣнцилор, фѣїнд фоарте кѣрїосѣ ші орїціналѣ.

Стреѣвнїі поштрїі, сїмплі ла інченѣт ка Натѣра ші
ка Дачїа, п'афларѣ алѣ мїжлокѣ маі фачїлѣ (леснїчос)
пентрѣ регѣлареа пропрїетѣцілор мѣнтене, де кѣт ме-
тода ырѣтѣоаре: Пропрїетарѣл знѣї мѣнте фѣ лѣат дрент
знїме ѣенералѣ де мѣсѣрѣтѣоаре, ші се нѣмі Мошѣ

¹⁾ Ар фї пѣтѣт фї ші де 9,000 леї, поате шї маі бїне, дѣка нѣс'ар
фї фѣкѣт мѣрї абѣсѣрї дін партеа тѣора...

(Ока); iar dramărire окалеї, ка пърци мичи ши егале але ачештиї мърсриї.

Spre exemplu:

Stană este proprietarъл знхї мънте, ши аре патрх копиї; дъпъ моартеа татълэї, фии моштенескѣ фие-каре ките 100 драммърї дин мънте, саă а патра парте. Дака'л опреск не сеама лор, фие-каре вагъ ин мънте, сзре пъшънаре, зп нъмърѣ егалѣ де вите; ши скоате лемне дин мънте кѣ ачешашї регълъ. Ін касѣ д'арендэире, копии (мошїї) арендеазъ тоуї пърциле лор де пъшъне ла знъл ши ачеллашї арендэиторѣ; банїї арензеї се импартѣ интре еї дъне аналоѣе. Ачештъ методъ реглеазъ ши вѣнзърїле Мъндилор. Къ тимпъл а-жънсе ка интр'ън мошѣ сѣ интре ши де ла 10—20 иншї.

III

Привелецеле Коммънеї Къмпълънѣне.

Дрите ши привелецеле коммънеї Къмпълънѣне сзнт копринсе ин асте доъ фрасе, че фїгъреазъ ин тоате хрїсоавеле моштенїлор:

“Къчї аша а пост обїчеїл лор, инкъ де ла дес-кълїкареа лэї Негрх ВВ ин Къмпълънѣнѣ,
**“Съ се жѣдече еї интре дъшїи, ши
 “Вамъ сѣ нѣ деа де нїчї днеле.”**

Чеа д'ънтѣїѣ фрасъ привеште дрепърїле коммънеї Къмпълънѣне, моштенїре де ла Ромъла коммъналъ, ши ачешта, де ла мънїчїпїл Ромъла: къчї, дъпъ челе възъте ин Капїтолъл П, Негрх н'а фъкѣт де кът сѣ интрѣаскъ векиле дрите, санкѣїонънд аѣтономїа коммънеї.

Чеа д'а доа фрасъ привеште привелецеле аккордате коммънеї ноастре де Патронъл ши Реформаторъл

ей, pentru kvintele ce le vomŭ vedea la valle.

Despre drepturi vomŭ vorbi in Capitolul urmator. Aci vomŭ arŭta privelicele vekŭ ŝi pŭoŭ ale komitnei Kmpŭlŭne.

Dar mai intŭi sŭ черчетъ insemnarea kvntŭlŭi v a m ŭ.

Prin vanŭ se inŭellecea mai 'nainte taksa impŭsŭ de Tronŭ saŭ de Statŭ asŭpra ori-kŭrŭi obiekŭŭ ce se vindea in царŭ; преку: бѣтѣри, vite, гѣинѣ, pieŭ, лѣнѭ, etc, etc.

De la 1300—1500, taksa asta se pegŭla de Camera Generalŭ, dŭpŭ trebzŭnŭcele Цѣреѣ ŝi kriŭele politice; de la 1500—1700 se pegŭla mai mult de boeri. . . .

De la 1700—1831, Gospodarul Fanariotŭ, кѭ тѣна Divanlŭi domnesкѭ, префѭкѭ astŭ kontribucie indirekŭ, diktatŭ Negrilor ŝi Mirŭilor de neceŭitatea lŭptelor nationale, o префѭкѭ, zik, intr'o satara (dŭpŭ espressionea xrisoavelor) ŝi intr'o nŭpaste: intr'ŭn жѣгѭ mult mai greŭ de кѭt toate челлелалте жѣгѣри че аппѣсаŭ грѣмазлѭ пополѣлѣи рѣтѣнѣ! Дѣорѣ ачестѣ artikolŭ ал бѣжетлѣи се зрка ла somme insemnate. . . .

Despre ачѣasta vomŭ vorbi mai pe largŭ in Partea II.

§

Привелечеле чѣлле пѣоŭ

ALLE

KOMITNEI KMPŬLŬNE.

Орашѣл Kmpŭlŭngŭ, zik xrisoavele komitnei, fiind la lokŭ de mŭnte, ŝi nŭtreчѣл орошанилор fiind кѭ greŭ de прокѣрат in aste lokѣри pietroase ŝi дѣ-

dăroase, unde nu se putea pune arhatră (плагал); și възând Negrii și Mircii nevoile ce erau pe viעדی locomitorii, din cassa անքелор pentră independență, și a emigrării lor pentră Africa de barbarii, тоді Domnii, in-
 ȃițenii și streinii, аă dotatș kommьna asta kь привеле-
 це ншоъ, реінтъринд пе челле векі, și санкционандъле
 кь съвѣ-інсемнѣтърі domneshii și боерешті, кь сицилізрі
 prințiare și ministeriale, și кь anateme terribile
 kontra челлор че, din lъkomie opі din рѣstate, в'ар
 інчерка але нимичи саă але modifika тѣкар.

Prin aste xrisoave dar kommьna Къмпъланѣанъ
 ера skstitъ:

De dare de лемне și de фѣпѣ, ла Кръчкѣ, фнкционарілор Domnълѣи și аї Statълѣи, пьвлічі și
 приваці¹⁾);

De гълеатъ, de слъжба domneaskъ, de vama
 Пъркълабілор de орашѣ și de Жьдеѣ, pentră opі-че
 ар vinde саă ар кѣмпѣра Къмпъланѣеніи²⁾);

De vama de питъ de ла вѣлчїл St. Іліе, кѣт
 și de vama de каллѣ, de воѣ, de оае, de пѣттѣрѣ,
 de пеште, și алте лѣкрѣрї (обїекте) че се desfакѣ
 de locomitorii ла ast вѣлчѣ³⁾);

De vama pentră opі-че ар vinde și ар кѣмпѣра
 Къмпъланѣеніи ла кѣмпѣ (in вѣлчїрїле din Prințї-
 patș); — “de ла алѣї oameni din Царѣ съ ia vama,
 “iar de ла орошанї нѣ, дѣпъ векеа datїнъ, și дѣпъ
 “копрїнъл тѣтѣрор xrisoavelor, și ал monastirii лѣи
 “Matei Bassarabъ din орашѣл Domniei Мелле Кът-
 пълангълѣ⁴⁾);

“De вїрѣл de талерѣ, de мїере, de чеарѣ,
 “de сеѣ, de потвоадъ de мертїче, de каї de
 “олакѣ, și de toate слъжбеле și мїнкѣтѣреле

¹⁾ Xrisobул (Nr. I) ал лѣї Mircea II, din 20 Februarie 1559.

²⁾ Xrisobул (Nr. II) ал лѣї Radu XI, din 7 Mai, 1646

³⁾ Xrisobул (Nr. V) ал лѣї Matei Bassarabъ, din 12 Aprilie, 1636.

⁴⁾ Xrisobул (Nr. XI) ал лѣї George Gika I, din 24 Ianuarie, 1660.

“кѣте sꙋnt neste anѣ in Цара Domniei melле, ниѣ зп
“валѣ (сꙋпѣрае) сѣ нѣ айѣ орошаниѣ Кѣмпѣлѣнциѣ¹⁾.”

De фѣтѣритѣл саѣ кѣмѣпѣритѣл Пескарѣлор²⁾;

De гоштѣнѣритѣ (pentрѣ 1000 рѣмѣторѣ, тре-
кѣдѣ de Кѣмпѣлѣнциѣ in Австриа, пе ла Скела Дра-
гославели, сѣ нѣ плѣтеаскѣ-еѣ ванѣ³⁾);

De олѣкѣритѣ⁴⁾;

De карреле de оасте, de сѣрѣсатѣрѣ, de
рѣнтѣрѣ шѣ сатарале, че sꙋnt пе силѣшѣ; de бирѣл
лефѣлор, de бирѣл оштѣлор, de бирѣл кайлор, шѣ
de рѣндѣиала вачѣлор ш'а оѣлор; de бирѣл знтѣлѣѣ
ш'ал меѣлѣѣ, de сеама а доа ш'а трееа, de toate
даждѣиле шѣ орѣндѣелѣле че ар еми din Bistieria dom-
neаскѣ⁵⁾;

De ѣерѣритѣ (ванѣ pentрѣ вѣтеле тѣiate ла
Вѣленѣ Потроѣеѣ, прѣмѣвара шѣ тоамна);

De орѣ-че вѣнѣ ар стрѣнѣе ороманиѣ пе сеама лор;

De чоходарѣтѣ (чѣсмѣрѣа);

De мѣтасе (воѣанѣерѣа);

De орѣ-че мѣрѣнѣиш че вѣнд-еѣ пе ла тѣргѣрѣ-
ле din Жѣдеуѣ шѣ din Царѣ⁶⁾.

Пе лѣнгѣ ачестеа, тѣксарѣи (аксисарѣи) нѣ пѣтеаѣ
ѣнтѣрѣзѣа in Кѣмпѣлѣнгѣ, ка айреа, de кѣт дѣпе ла Маѣ
пѣлѣ пе ла Septembrie; пе кѣнд in алте пѣрѣѣ ше-
деаѣ, маѣ tot анѣл, in сарѣина локѣиторѣлор, ка слѣж-
вашѣ domneштѣ⁷⁾.

Авеаѣ ѣнкѣ дрептѣл Кѣмпѣлѣнциѣ ка ѣнтѣѣ еѣ сѣ
ѣнкарче мѣрѣфѣрѣле че се дескѣркаѣ in Кѣмпѣлѣнгѣ, de-
stinate pentрѣ Австриа, саѣ челле че ковораѣ din Тран-
сулванѣа in Рѣмѣниа, пе ла Скела Драгославели (азѣ

¹⁾ Хрисобул (Nr XII) ад дѣѣ Гѣрѣ I Гѣка II, din 24 Aprilie, 1632

²⁾ Cartea Brinkobeanului, din 14 Octombrie, 1703

³⁾ Cartea lui Kost, Măbrokordat, din 31 Martie, 1733,

⁴⁾ Cartea lui Mihail Rakovciuc, din 13 Iunie, 1742

⁵⁾ Хрисобул (Nr. XXII) ад дѣѣ Шербан Kantakysin, din 1 Iulie, 1688

⁶⁾ Хрисобул (Nr. XXI) ад дѣѣ Mihail Rakovciuc, din 15 Ian. 1842.

⁷⁾ Cartea (Nr. I) а дѣѣ Kost. Brinkobean, din 22 Okt. 1700.

Цізваля). Дягъ че орошаніі *implineaş summa doritъ*, *pestъ* търфеі се *пѣтеа* *інкърка* *ші* *де* *кіріціі* *дін* *Мѣс-*
челлѣ *саѣ* *де* *аіреа*. Ачеста се *ѣрта* *ші* *кѣ* *марфа*
streinъ *де* *ла* *своръ* *сѣ*. *Ііе*, *дін* *20* *Іѣіе*: *інтѣіѣ* *о-*
рошаніі *інкъркаѣ* *марфа* *перъцѣторіор* *streinі*, *апоі*
інтраѣ *ла* *міжлок* *кіріціі* *чеі-л-алці*. *Мърѣрїле* *інсѣ*
че *тречеаѣ* *ін* *Аѣстріа*, *саѣ* *кобораѣ* *ін* *Царѣ*, *ѣрѣ* *а*
се *де* *скърка* *ін* *Кѣмпѣлѣнѣ*, *ачеллеа* *нѣ* *ереаѣ* *сѣпѣсе*
ла *регъла* *де* *сѣс* ¹⁾

Пе *лѣнѣ* *ачестеа*, *нічі* *ѣн* *ѣнкціонарѣ*, *д'аі* *Тронѣ-*
лѣі *саѣ* *д'аі* *Статѣлѣі*, *нічі* *воерѣ*, *нічі* *перъцѣторѣ*, *нічі* *цѣ-*
ранѣ, *пименеа*, *кѣ* *ѣн* *кѣвѣнтѣ*, *п'авеа* *воіе* *а* *кѣмпѣра*
де *ла* *орошані* *нічі* *касе* *ші* *локѣрї* *ін* *орашѣ*, *нічі* *дел-*
ліцѣ *ла* *кѣмпѣ* *ші* *ла* *вїі*, *нічі* *лівезі* *ін* *Мѣсчеллѣ*, *нічі*
вадѣ *де* *моарѣ*; *ін* *скѣрт*, *пропrietate* *немішкѣтоаре*
нѣ *пѣтеа* *вінде* *моштеанѣл* *Кѣмпѣлѣнѣанѣ* *ла* *streinі*;
чі *орошанѣ* *ла* *орошанѣ* ²⁾.

Ла *інтѣмпларе* *де* *моарте* *а* *вр'ѣнѣі* *моштеанѣ*, *да-*
торіа *морѣлѣі* *кѣтре* *воерї*, *перъцѣторї* *саѣ* *цѣранї* (*че*
нѣ *ѣѣчеаѣ* *парте* *а* *коммѣнеі*) *се* *плѣтеа* *ачестора* *де*
моштениторїі *рѣпосатѣлѣі*; *кредиторїі* *сінѣрї* *нѣ* *се* *пѣ-*
теаѣ *де* *спѣргѣві* *кѣ* *інсѣшіреа* *упропrietѣціор* *даторѣлѣі*,
екѣваленте *кѣ* *summa* *даторіеі*. *Ін* *ліпсѣ* *де* *моште-*
ниторї, *коммѣна* *віндеа* *прїн* *лімітагіе* *ла* *орошанї* *тоатѣ*
авереа *морѣлѣі*; *ші* *дін* *банї* *стрѣншї* *се* *плѣтіаѣ* *да-*
торїіле *лѣі*; *іар* *pestъ* *се* *да* *ла* *вісерїка* *ѣнде* *репо-*
са *цѣррїна* *ѣамїліеі* *сѣі*, *супре* *поменїреа* *сѣѣлѣтѣлѣі*
сѣѣ . . . ³⁾.

Кѣ *тоате* *астеа*, *аѣѣѣѣѣтѣлѣ* *ачеста* *с'а* *деѣіін-*
дат *інкѣ* *дѣне* *ла* *1750*, *де* *інсѣші* *орошанїі* *Кѣмпѣ-*
лѣнѣнї, *прїн* *вінѣрїле* *неконтените* *де* *локѣрї* *ші* *касе*
ін *орашѣ*, *де* *ѣѣнеде* *ші* *огрѣзі* *кѣ* *прѣнї* *ін* *Мѣсчелле*,
де *вїі* *ші* *лівезі* *кѣ* *прѣнї* *ла* *В'ѣленї*, *де* *ѣерестрае* *ші*

¹⁾ Karte (Nr. III) a Brinkobeanului, din 24 Dec. 1711.

²⁾ Xris (Nr. II) ad lui Padu XI, din 7 Mai, 1615

³⁾ Idem, toate xrisoabele atinră koarda asta.

вадърї де мѡаръ, etc. Aceste vînzърї se sanktionnaș de Пъргарї кѡ Жѡдеуѡл, prin înskrișe adeverite кѡ sșskrintърїле лор шї кѡ sișilлиѡл коммунеї, кѡ каре еї фъчеаѡ марї авѡсърї, кѡм vominș vedea ла локѡл сѡѡ¹⁾.

Asemenea кѡлкърї де леѡї се фъчеаѡ маї аллешъ вл пѡтереа баппїлор шї а фавоареї, ка шї азї; кѡ дифференца кѡ Пъргарїї де азї се пѡмескѡ Депѡтаѡї; влсѡ tot абсолѡѡї, tot недрепѡї, tot лакомї шї сșsрпаторї. Атѡнчї, ка акѡм, мѡлѡї дїн бїеѡїї моштенї ераѡ desmouștenїѡї де влсѡмї фраѡїї лор, де Жѡдеуѡл, tata орашѡлѡї, шї де Пїргарї, Протекторїї шї трїсѡнїї лор! Пърсторѡл влшї дїдесе коастеле кѡ кѡїнїї де стѡпъ, шї зечѡїа бїата тѡрмъ, вл влцеллечере кѡ Лѡпїї шї кѡ Вѡлпеле, пе карї влтересѡл (аорѡл шї кѡскрїа) вл толера вл сѡлѡл марїї фамїлїї, ка фолкѡїонарї орї ка мембрїї. Д'ар фї фъкѡт-о де сѡманїтате шї де дрептате, вѡкѡрос; влсѡ ла 1845, пѡ рекламаръ еї ла Домнѡл Бїбескѡ контра зпор streїнї кѡмпърѡторї де пропрїетѡїї вл мошїа орашѡлѡї? шї де че оаре? Кѡчї vedeaѡ вл еї нїште ченсорї, нїште контролорї аї актелор лор вл легале. Ш'аної, тоѡї моштенїї де азї сѡнт-еї стрѡнепѡѡї, вл лїнїе дреантѡ, аї моштенїлор де ла 1290? Влсѡ сѡ пѡ antїчїпѡм асѡпре евенїментелор. Вомнѡ vedea, ла локѡл сѡѡ, еффектѡл sїstemѡлѡї фанарїотїкѡ, шї карактерѡл Пїргарїлор.

Кѡтро ачестеа, нїменї дїн streїнї н'авеаѡ воїе а се перѡѡѡторї кѡ нїмїк вл Кѡмпѡлѡнѡѡ²⁾: мѡрфѡрї портатїве (де тольашї), шї мѡрфѡрї streїне шї скѡмпне (цѡваерѡрї шї шаллѡрї), нїчї кїар вл каселе партїкѡларїлор пѡ се пѡтеаѡ десфаче, влтре 1750 шї 1821. Перѡѡѡторїї, кѡ мѡна Пїргарїлор, скоттеаѡ афаръ дїн орашѡ пе чеї че венеаѡ сѡї пѡрѡвѡеаскѡ вл влтереселе

¹⁾ Vn înskriș de natură asta există, ca probă, în mѡїnїle D-лѡї Nae Prdeany, пе лѡнѡѡ alte хїртїї фоарте влтересанте pentru Istoria noastră.

²⁾ Xris. (Nr. XXV) ал лѡї Mїхал Ракобїцѡ, дїн 15 Ian. 1742.

лор, опї къ ле лзаѣ зече неї дзпъ о оае. Asemenea кз месеріашїї, кз ракіерїї, шчл.

Спре есемплз:

Челлѣ че воїа сѣ вїнзъ їн орашѣ вїнѣ, д'ар фї fost кіар омзл лхї Vodъ саѣ ал Банѣлхї, требзеа, ка сѣ фїе толерат, сѣ ласе вѣтіа сеакъ пе сеама коммѣнеї (а Піргарїлор шї а Жѣдецѣлхї ¹⁾).

Acheste прївелеце, зїк хрїсоавеле тоате, "datъ-s'аѣ "Жѣдецѣлхї, челлор 12 Піргарї, Преодїлор, шї тѣтрор "ороманїлор, де ла таре пѣлѣ ла мїкѣ, кѣдї sѣnt мо- "штенї аї орашѣлхї Кѣмпѣлзлнѣ, шї фечорїлор лор кѣдї "Dѣмнезеѣ ле ва дѣрхї."

Аша дар кз че дрент азї кѣдї-ва моштенї л-комї шї недрентї (ба знїї нѣ sѣnt нїчї кіар моштенї) депѣртеазъ де ла фолоаселе мошіеї ш'алле Мѣндїлор орашѣлхї пе мажорїтатеа моштенїлор Кѣмпѣлзлнѣнї?

Neїnstreїnarea прорпрїетѣдїлор прївате ла streїnї s'ар пѣреа знора арбїтарѣ, о сѣмѣндѣ де їнтрїдїї, о казѣ де деспопѣларе а орашѣлхї, шї де амморцїре а негодѣлхї; їnsѣ нѣ este аша.

Негрѣ Vodъ о фѣкѣссе ачеаста нѣ, прїн їnstreїnarea Мошіеї, сѣ се стїнгѣ їнтр'о зї дрентѣрїле шї прївелецеле коммѣнеї, ажзлнѣнд (ка їн тоатѣ Цара де ла 1400—1831) а се їнкере мїчеле прорпрїетѣдї їн прорпрїетѣдї генерале; прїн зрмаре, моштеанѣ ар фї devenїт клѣкашѣ шї їобацїѣ; прїн зрмаре, коммѣна с'ар фї skїmbat їнтр'ѣn satѣ ка Гѣештїї, опї їнтр'ѣn орѣшеллѣ ка Mїзілѣл.

Радѣ Негрѣ, ла 1290, а врѣт, кз опї-че прецѣ, а консерва, ла поалеле Карпацїлор, о мїкѣ societate моделѣ, пе каре, ка шї Moїse societatea sa, о їнкѣнцїрѣ кз зл мѣрѣ де гранїтѣ, форматѣ дїн чїментѣл

¹⁾ Xris. (Nr. VIII) ad Arї Mateї Bassarab, din 3 Maї, 1646. Шї кѣтѣн-трї ера ка сѣ'шї поатѣ трече орошанїї бїнѣл лор дїн Вѣленї, Чокѣнетшї шї Нѣчетѣ, че нѣ'л пѣтеаѣ трече ла бїї, тоамна шї прїмѣбара. Ачеста ера гѣ бонїт ад коммѣнеї, бѣннїчеллїї

Ќреї ш'ал Egoismълѣї, pentрѣ neammestikarea кѣ Пѣгъпїї (Desнодї ѕаѣ idolatriї). Арборѣл ѕакрѣ авеа мѣлте рѣдѣчинї ла поалеле мѣнцилор, їн Къртеа де Арцешѣ, їн Тѣрговиштеа, їн Pїmnїкѣ, дїн карї енїрѣ арборї че detterѣ, їн мѣлте рїндѣрї, фрѣкте ѕакре: їн мѣлте лѣнте pentрѣ лїмѣѣ шї naцїonalitate, pentрѣ independїngѣ шї лїбертате, афлѣм пе Кѣмпнѣлнценї шї Tїрговиштенї їн фрѣнтеа вѣтѣлїїлор крѣчене, кѣ пanna ѕаѣ кѣ ѕаbїа, кѣ брацѣл орї кѣ баппѣл.

Кѣмпнѣлнцѣл шї Tїрговиштеа, ка ораше капітале а ле Рѣмънїеї, ераѣ фаворїѕате шї amate de Negрїї шї Mїрчї, de Pѣдѣлештї шї Влѣдештї, pentрѣ ѕѣвенїреа їлѣстрѣ а трекуѣлѣї лор глорїосѣ¹⁾, pentрѣ ѕѣввенїреа дѣдче а докѣлѣї лор паталѣ, кѣм шї pentрѣ eroїѕмѣл Ostenїлор, фрѣктѣ ал їnstїтѣцїїлор фрѣмоаѕе алле аѕтор доѣ веќї residenцѣе але Dачїеї аѕтрале. Кѣмпнѣлнцѣл шї Tїрговиштеа коңцїнеаѣ Zeїї ларї шї пенацїї аї марїлор кѣпїтанї Рѣмънїї, аї марїлор реформаторї де naцїonalitate шї лїмѣѣ, аї марїлор апѣрѣторї де Paтріе шї де Крѣче!

§

Прївїлецеле челле веќї

ALLB

KOMMѢNEI KѢMПНѢЛНЦЕНЕ.

Ќѣ черчетѣм акѣм прївїлецеле веќї алле моштенїлор Кѣмпнѣлнценї, реїнтѣрїте де Negрѣ BB шї де тодї ѕрѣмѣторїї лѣї, пѣпѣ ла 1831.

Мошїї моштенїлор Кѣмпнѣлнценї, кѣ ѕѣте де анї

¹⁾ Oare Tїрговиштеа ѕѣ ну фїе шї са рїдикатѣ пе ѕїнеде їнгрона-те а Ъгѣнїї Mунїчїшѣ Romanѣ, шї ачѣѕта пе алле ѣнеї четѣцїї Dаче?

Înainteа Negriilor, pe când mlađime de locuri erau deserte în Rumъnia, (cum am văzut în *Introducereа Istoriei noastre*) okъnasserъ către un petiцелă de locă în dealul Pitestiilor (Вьленii), ал Чокънештиilor ш'ал Тополовенииор (Nъchets), пласа Потропие¹⁾, ждецъл Мъшчелă. Пе ачелле пъртичелле de pълнтă sъdisserъ стревнии мошенииор Къмпълънции, kontimplranii къ Negru II, vii, пръни, мері, чиреші, etc, etc.

Din fructul ачестора профитаръ еі пълъ ла 1290, фъръ вр'о платъ (таксъ) кърте Тронă саă кърте Stată: кърі, cum am văzut, înainte de 1290, нъмаі поалеле Мънгииор ераă локsite; ші ждеделе мхнтене, импърците în miці капитанатърі, ераă niinte змъре але Дъкателор рхмъне din mediал-Евă. Киар дака опі фи dat чева мошении Къмпълънции ла Капитанул Мъшчеллалă, (локотенентул Дъчелă), ачелă чева п'а пхтăт фи ал de кът дичта²⁾: таксъ патралъ ші лецитимъ, пе каре ші рація ші релиція о аппровеасъ, кърд цита еі este ажсторул аппропелă (клака), саă ажсторул Nației (тривѣтлă pentru binele коммунă).

Toate локриле deserte din Rumъnia devenirъ ла 1290 proprietate domnească, de каре Домнул disposa дхпъ всна са плъчере, cum am арѣtat ла капитанул II din astă Istorie.

Negru II реинтърі, în хрисовул сăă din 1292, дрепѣтлă мошенииор Къмпълънции din dealurile sxs нхмите, къ kondiția дъріи дичмеі, ші а 12 бані³⁾ de кратъ (слонă), ка о таксъ кърте Тронă, pentru фолосул че'л трѣцаă еі дхне петичеле de локă аmezate пе proprietatea Короанеі.

Пълъ ла Negru, мошиле Вьленii, Чокънештии ші Nъchetsă, фиинд локри пхстиі, орошаниі нх се индаторă

¹⁾ Потропие е борѣт славоцъ, че insiemeазъ dealurile къ vii ші къ пометури de tot felul

²⁾ De la *Decima* (зечивалă), дечтă, дичтă, дхптă, аша даг, саă зечитă саă дичтă.

³⁾ Карі фак патру парале

кѣтре нѣменеа нѣнѣк; прѣн ѡрмарѣ, вѣнѣл лор шѣл
вѣндеаѣ еѣ пе ла крѣмѣ, тоамна, де ла 15 Septembrie
пѣлѣ ла 30 Noembrie; шѣ прѣмѣвара, ѣн тѣмѣл лѣ-
крѣлѣ вѣлор, де ла 15 Martie пѣлѣ ла 30 Iunie; ѣр
прѣсосѣл ѣл вѣндеа кѣ цѣрѣита ѣн Кѣмнѣлѣнѣгѣ.

Ажѣнгѣнд кѣ тѣмѣл нѣмѣтеле деалѣлѣрѣ прѣпрѣ-
тѣдѣ алле кѣлѣлѣгѣрѣлор, пе лѣнгѣ дѣрѣле де сѣс кѣтре
Тронѣ, моштенѣ се ѣндаторарѣ де Дѣванѣрѣ шѣ Domnii
(ѣнѣлѣнѣдате де Грѣчѣ ѣнкѣ де ла 1500) шѣ ла дареа
кѣтре кѣлѣлѣгѣрѣ а дѣчмеѣ ѣндоите дѣн вѣнѣ (отамѣна:
дѣн 20 де ведре о вадрѣ); шѣ нѣ ѣзмаѣ атѣт: чѣ лѣ-
комѣа кѣвѣошѣлор пѣрѣндѣ смѣлѣсе кѣте 15 зѣлѣ дѣн
Noembrie шѣ Iunie; ѣн кѣт моштенѣ нѣ маѣ нѣтеаѣ вѣнде
вѣнѣл лор ла крѣмѣ де кѣт, прѣмѣвара, де ла 15 Sep-
temberie пѣлѣ ла 15 Noembrie; шѣ де ла 15 Martie
пѣлѣ ла 15 Iunie, тоамна ¹⁾).

Кѣ toate astea, pentrѣ нѣтѣнеле де стрѣлѣрѣ, (фѣ-
кѣте pentrѣ трѣвѣнѣца каселор лор) кѣм шѣ pentrѣ дѣч-
меле де ла лѣвезѣле кѣ понѣ дѣн поалеле вѣлор, (де
ла Вѣленѣ, Чокѣнешѣ шѣ Тополовенѣ) де ачестеа фѣр-
рѣ кѣ тотѣл аѣлѣрацѣ моштенѣ Кѣмнѣлѣнѣценѣ ²⁾).

Ачесте дрѣнтѣрѣ але monastirilor, шѣ ачесте прѣ-
велеѣе але Кѣмнѣлѣнѣгѣлѣ, ле санкѣionarѣ Domnii прѣн
хрѣсоаве. Хрѣсоавеле комѣнѣнѣ поастре рѣмассерѣ аша
кѣм аѣ ешѣт дѣн фабрѣка редакѣторѣлор лор; ѣр чѣлле
кѣлѣлѣгѣрѣешѣ се модѣфѣкарѣ шѣ се фалѣфѣкарѣ ѣн
мѣлѣ рѣндѣрѣ, де кѣтре кѣвѣошѣ пѣрѣндѣ.

¹⁾ Хѣс (N° III) ал лѣтѣ Matѣ ѣ Bassарабѣ, дѣн 8 Decembrie, 1637.

²⁾ Хѣс. (N° XXV) ал лѣтѣ Mѣхалѣ Рѣкобѣицѣ, дѣн 15 Ian. 1712. Дѣн
чѣлле арѣтате аѣлѣтѣм кѣт, ѣн сѣколѣтѣ XII ѣн XIII, ба ѣнкѣ ѣн ал
XVIII, пѣлѣ ла 15 Iunie вѣнде сѣрѣлѣ лѣкрате де тоате лѣкѣрѣнѣле, ѣр ла
15 Sept, вѣнде сѣрѣлѣ ѣн кѣлѣлѣсе, ѣн вѣнѣл се вѣндеа пе ла крѣмѣ ѣн
кѣрѣчѣмѣ. Чѣ тѣмѣнѣ вѣрѣатѣчѣ!

§

Îndatoririile Komunei

кътре

ТРОНЪ ШИ СТАТЪ.

Пентрѣ toate привелецеле ши дрентъриле де каре се възкѣра коммѣна поастрѣ, ера еа облігатѣ, кътре Домнѣ ши кътре Вистіеріе, ла трівътъя леџитімѣ, регълаѣ де каммера сингърѣ, де ла 1300—1500; де Домнѣ, prin каммерѣ, де ла 1500—1716; ши де Домнѣ сингърѣ, де ла 1716—1821 ¹⁾.

Трівътъя ачеста (бїрѣя) крѣштеа опї скѣдеа дѣпѣ Домнї, дѣпѣ Боерї ши дѣпѣ Імпреџіѣрѣрї; ши іарѣши дѣпѣ воїнда лор се регъла терменѣя плѣџїї лѣї.

Пѣпѣ ла 1716, коммѣна лѣ кѣноштеа алѣ імпозиџіе, дїн партеа Гѣвернѣлѣї, де кѣт трівътъя леџитімѣ. Астѣел, супре есемплѣ, сѣѣ Грігоріе I Гїка II, трівътъя анѣалѣ не канѣ ера де хп азреѣ, (галбенѣ), плѣтїт ін доѣ рїндѣрї, жѣмѣтате ла St. Цеорџїѣ, ши жѣмѣтате ла St. Дѣмітрѣ ²⁾.

Кѣ toate астеа, Домнїї Грѣчї, че стѣтѣрѣ не тронѣя Негрїлор ши ал Мірџїлор, нѣ кѣтѣрѣ ла блестемеле імпрікомате але Домнїлор Рѣжѣнї; чї імповѣрѣрѣ коммѣна кѣ “фелѣрїте дѣждїї, ін кѣт рѣмѣссе “орашѣя ла мѣлѣт лїпѣ ши сѣрѣчїе (дѣпѣ зїса хрїсоа—велор); ши възънд Домнїа меа кѣ пентрѣ мѣлѣя грѣѣ

¹⁾ Кѣчї каммера рѣжѣнѣ, де ла 1716—1821, фѣ о умбрѣ, нѣмаї каре нѣѣне акте фѣкѣ де Сѣберанѣ; ши ачѣлдеа, фѣрѣ брѣтн ресѣдѣт бѣнѣ пентрѣ царѣ! Mar. Ist. Tom II, паѣ 28ѣ.

²⁾ Xris. (Nr XII), din 21 Aprilie, 1674.

“че аѣ асѣпра лор вор съ се рiсинеаскъ ши съ фѣгъ
 “орошаниі; ши желѣндѣсе инкъ къ аѣ mare пѣсѣ de ла
 “Дрегѣторіі че мергѣ къ слѣжбе аколо, ши де ла слѣѣиле
 “лор, къ ле фак мѣлтѣ келѣиалѣ, ши мѣлт kataxprisis,
 “лѣнд маі мѣлт де кѣт дѣждиіле че sѣnt datorі a da eі
 “ла Bistieria Domnieі мelle; drent ачeeа m'am mi-
 “lostivit Domnia mea de 'i am ертat, pentрѣ сѣрѣѣia
 “лор, de ачестea de toate кѣте скрiѣ маі sѣs: pentрѣ къ аѣ
 “venit de s'аѣ токмиѣ къ Domnia mea de ш'аѣ лѣат рѣп-
 “тоаре, съ аібѣ а dare ла кѣтмара Domnieі мelle,
 “ла St. Цеорѣе (сѣрѣеште), ши ла St. Дѣмитрѣ,
 “іпроѣі; ши ла времеа харачіѣлѣі (сѣрѣеште...); іар
 “ла сеама чеа mare (?) съ deа ши еі ка алте ора-
 “ше ла времеа ачeeа; іар афарѣ de ачестea, нимік;
 “de toate вѣппѣ паче съ аібѣ.

“Дечі, воі тоѣі, слѣѣиле Domnieі мelle, ши воі,
 “Боері Марі, ши слѣѣиле воастре, ши воі, слѣжѣаші аі
 „Цѣреі, съ въ фериѣі de ачестѣ Орашѣ ал Domnieі
 мelle: фiіnd къ еі шiі даѣ рѣсмпторіле deosebі, ши пѣ
 “sѣnt ammestікаѣі къ Цара; къ чіне s'ар іспіті але фа-
 “че вре xp валѣѣ peste Картеа Domnieі мelle, ачел-
 “ла съ шtie бiне къ mare скѣрѣѣ ши реа педeaпсѣ
 “ва петрече de кѣтре Domnia mea. Pentрѣ къ аша е
 “порѣпка Domnieі мelle 1).”

Сѣѣ Брiнковсапѣл плѣtia коммѣна xp флорiнѣ, іn
 “чiпѣі рѣндѣрi: ла St. Дѣмитрѣ, ла St. Цеорѣіѣ, ла сеа-
 ма чеа mare, ла харачіѣ, ши ла адаосѣл харачіѣлѣі 2).

Сѣѣт Іоан Маврокордат, флорiнѣл се плѣtia іn па-
 трѣ рѣндѣрi: ла St. Цеорѣіѣ, ла St. Дѣмитрѣ, ши ла
 ал треілеа ш'ал патрѣлеа сѣертѣ 3).

Сѣѣ Николае Маврокордат, плата коммѣнеі ера...

1) Xris. (Nr. XXII) ал Луі Шербанѣ Kantakvsiuѣ, din 4 Іуліе, 1688.

2) Xris. (Nr. XXIII) din 17 Septembrie, 1702.

3) Xris (Nr. XXI), din 8 Martie, 1717.

(сърбеште în хрисовъ) “плътитъ аслъ сѣмтъ în шанте
 “рѣндарѣ: ла даждѣа харачѣлѣ (трѣвѣлѣ Порциѣ), ла а
 “доа сеатъ, pentрѣ плокоанеле Баиратѣлѣ, pentрѣ
 “келѣелѣ Bistieriei, pentрѣ лѣнса харачѣлѣ, pentрѣ
 “келѣлѣа . . . (штерсѣ) і а слѣдилор Домниѣ мелле,
 “ши pentрѣ даждѣа лѣдилор ¹⁾.”

Ла 1794, коммѣна вѣрсь în casa Statѣлѣ 1287
 леѣ, pentрѣ 180 лѣде ²⁾, саѣ 408 трѣвѣтарѣ.

Ла 1795, аѣ ажѣнсѣ пе 406 трѣвѣтарѣ 667 леѣ ши
 15 баннѣ, такса (нѣсѣ пе капѣ, нѣ пе лѣде) pentрѣ
 плата кѣррѣцелор трѣмѣсе ла репарареа Четѣдилор Is-
 таилѣ ши Киѣа.

Ла 1819, 409 ‘Рѣнташѣ ³⁾ плѣтирѣ ла Bistierie
 4251 леѣ ши 13 баннѣ, pentрѣ 146 синете (ѣнтр’ѣн си-
 нетѣ интраѣ кѣте доѣ ши трѣѣ иншѣ).

Де ла 1716 інкоа коммѣна ера облігатѣ ла ѣн
 копакѣ (прѣнзѣ де вѣкѣте), pentрѣ фѣнкционарѣѣ Трѣ-
 нѣлѣ орѣ аѣ Statѣлѣ; ши алт нимѣк.

Pentрѣ ѣерѣтѣ ши дѣжѣрѣтѣ дѣдеаѣ еѣ о мѣкѣ сѣмтъ.
 Asemenea ши pentрѣ олѣкѣрѣилѣ ши потвѣзилѣ домнѣшѣѣ.

Адаоргѣ ла ачестѣа, де ла 1750 інкоа, плоконѣлѣ
 (дарѣлѣ) în нѣмерарѣ ал Марѣлѣ Postelnicѣ, карѣ, дѣн
 прѣзѣнтѣ кѣ трѣвѣлѣ ши корвѣелѣ (потвѣзилѣ), ера ѣн
 жѣгѣ фѣарте грѣѣ pentрѣ грѣмѣлѣ четѣценѣлор. Аста
 фѣ ѣна дѣн каѣселе рѣсинѣрѣѣ орашѣлѣ în маѣ мѣлте
 рѣндарѣ, în кѣрѣлѣ секолѣлѣ XIX, ши а десертѣрѣѣ
 гѣранѣлор кѣ грѣммѣа дѣн Рѣмѣнѣа în Тѣрѣѣа.

¹⁾ Kartea (Nr. IX), din 20 Martie, 1733.

²⁾ Într’un lѣde intra доѣ саѣ маѣ мѣлѣи индѣбѣѣѣ

³⁾ Oroutani trѣvѣtari ky sinete домнѣшѣѣ.

ЕГУМЕНІІ РАДЪЛЮЦІ.

Къ toate astea, Къллѣгъріи Радълюці, prin înфлѣинца Domnilor бѣгоці, всърпаръ къ înчетъла привелецелеле montenilor Къмпѣлѣнцені, proprietari de vii pe moşia лѣи Радъ Водъ (Вълені), din Potrovia Мѣсчеллѣлѣи.

Astfel se санкціоннъ абъсса дѣрїи лѣлѣи де вѣтте, ши ал vedrei de vinъ de кратъ: абъсѣ не каре коммѣна, prin репрезентанціи еї, ѣл сѣъррїма де къорї Drentъла ши Адевѣрѣла presidaş не тронъла Bassарабілор, ѣн персоанна Domnilor рѣтѣнї ши крештїнї. Атънчї сберѣтъла Мїелѣлѣи Къмпѣлѣнценѣнѣ ажнѣеа ла абъзъла Пѣсторѣлѣи Bassарабѣ, ши . . .

Tot prin înфлѣинца къллѣгърілор ла Domni streinї saş debilї (слабї), se întrodusse ши абъсса дѣччерїи вїпѣлѣи къллѣгърескѣ ѣн Бѣкѣрешїи (ла Monastirea Радъ Водъ), къ карреле ши къ вѣцїле Къмпѣлѣнценїлор; ши фїнд-къ знїи дїн орошанї ераѣ сѣрачї ши п'авеаѣ карре нїчї вої, ши фїнд-къ ачеаста ераѣн лѣкрѣ недрент, ши împotriva привелецелор векї дїн хрїсоаве ¹⁾, Mateї Bassарабѣ (къ тоатъ вїгоціа лѣи) annълъ стрїгъторѣла ачелла абъсѣ, мѣстрѣнд аспрѣ лѣкомїа некрештїнеаскѣ а къллѣгърілор Гречї.

Tot prin înфлѣинца Domnilor Гречї ши а вѣерїлор гречїдї, се întrodusse ши абъсса лѣтрїи дїчмеї вїнѣлѣи ѣн монедъ, кънд, дѣпъ хрїсоаве, къта сѣ се ѣа ѣн патѣрѣ. Ла плѣнѣереа коммѣнеї контра ѣслѣи абъсѣ, Kost. III Маврокордатѣ ordonnъ :

¹⁾ Хрїсовѣл днѣ 29 Sentembrie, 1648.

“Кълыгърїи съ ia otashina in vinŭ, ши кѣ вадра
 “de aramъ domneaskъ, фѣкхъ in zилеле лѣ Kost.
 “Bassarabŭ (Брїнковеанѣл), de 10 oka in капѣ, ши
 “drente; iar пѣ кѣ вадра mare, фѣкхъ de кълыгърї.
 “Ши vinѣ iarшї съ'а мѣsoare стѣпнїи vinѣлї, iar пѣ
 “дїганїи монѣстїрїи; скѣртъ ворѣъ, кълыгърїи съ se
 “мѣрѣнеaskъ in вїитор пѣмаї in лѣarea дїчмеї ши a вї-
 “перїчлї (in natѣрѣ); к'аної, иї trimitem ла ѣрма лор¹⁾.”

Ачесте абѣсѣрї се преїноїрѣ adesea de преа сѣїн-
 цїи кълыгърї Радѣлюцї, кѣ toate мѣстрѣїле ш'amerїн-
 цѣїле Domнїлор Рѣмѣнї, ши streїнї кїар²⁾. Лѣkomia
 лѣнеaskъ ши рѣл inвѣдѣ кълыгърескѣ inфлѣкѣраѣ ши
 маї мѣл setea фїларѣїеї ш'а грѣмѣдїрїи de пѣмѣн-
 цѣрї in inima кѣвїошїлор Радѣлюцї.

Astѣл, съѣт Grїcorie I Гїка II³⁾, ши съѣ Ште-
 фанѣ II Kantakuzїnŭ⁴⁾, ши съѣ N. Mаврокорѣат II in
 треї рѣндѣрї⁵⁾, ши съѣ Kost. III Mаврокорѣат⁶⁾, ши
 Kost. Съдѣ⁷⁾, коммѣна мерѣѣ се плѣнсе ла Domнї кон-
 тра абѣсѣрїлор Радѣлюцїлор; ши'шї аѣлѣ drentatea.

§

ЕГЪМЕНИИ КЪМПЪЛЪНЦЕНИ.

Профїтѣнд de вїготїзмѣл лѣї Mateї Bassarabŭ, ши
 de тѣлѣрѣarea спїрїтѣлї съѣ (каѣsatъ de рѣмѣшкарѣа
 кѣцѣтѣлї pentрѣ мѣлте рѣтѣчїрї але салле), Егѣмениї
 Кѣмпѣлѣнцени, кѣтре фїнїѣл вїегїи ачеллѣвїа, иї smѣлгѣ

¹⁾ Kartea din 18 August, 1732

²⁾ Bezї: кѣрѣїе domneutї din Пѣтѣза Орашудї, ши xрисоѣbele de ла 1750—1821.

³⁾ Xrisobул din 23 Noembrie 1665.

⁴⁾ Xrisobул din 9 Septembrie, 1716.

⁵⁾ Kartea (Nr. V) din 16 Iunie, 1721; uїl kartea (Nr. VI) din 20 Martie, 1723, ши kartea (Nr. VII) din 19 Martie 1727.

⁶⁾ Kartea (Nr. VIII) din 18 August, 1732

⁷⁾ Anaforѣа din 15 Iunie, 1792, че се аѣлѣ ла D. N. Рѣдеанѣ.

en xrisovǝ avantajiosǝ pentrǝ monastipe, ŝi pǝintǝtorǝ intereselor kommǝnei. Printǝrastǝ xrisovǝ, kommǝna pierdea mǝate din privelocelǝ ei, vekǝ ŝi pǝoz, reintǝrite ŝi sankcionate de insǝŝi Mateǝ Basssǝabǝ, inkǝ de la vǝkareǝ sa pe tǝreǝ.

Xrisovǝla de kare ne ǝ vorba ¹⁾ ridika kommǝnei dǝrentǝla ei celǝ maǝ vekǝ ŝi sakǝrǝ, astronomia: dǝrentǝ rekǝnoskǝt ŝi aprobate de Mateǝ insǝŝi, kǝ jǝrǝmintǝ ŝi martǝri, in xrisoavelǝ date kommǝnei, kǝ datele 1636, 12 Aprilie; 1631, 8 Decembǝ; ŝi 1646, 3 Maǝ.

Pe lǝngǝ ačesta, tot in xrisovǝla ačella posterǝorǝ, (fǝkǝt in vǝrta celǝlor de la 1631, 1636 ŝi 1646) Mateǝ maǝ inkǝrka kommǝna kǝ dǝrea la monastipe de 5 oka peŝte de kǝrǝla de peŝte, (addǝs de o-roŝanǝ de la Balǝt pentrǝ spekǝla lor); kǝm ŝi kǝ dǝrea lǝmbelǝlor de vakǝ, sǝmbǝta, de la skǝznelǝ de kǝrne din Kǝmpǝlǝngǝ; kǝm ŝi kǝ kamǝna (zǝcima) de la kǝrǝmelǝ din orǝŝ; ŝi kǝ alte dǝrǝ de felǝla ačesta.

Indate dǝpǝ moartea lǝi Mateǝ, Eǝrǝmenǝla d'a-tǝnčǝ pǝnne in lǝkrǝre xrisovǝla dia 1647.

Kǝmpǝlǝngǝnenǝ, kǝnd ǝra vorba de onǝare, de ambǝgie ŝi de interesǝ, totǝ ǝraǝ en korǝ ŝi en sǝfǝletǝ; ŝi inemikǝla, kǝre kǝnta pe pǝrčǝ debǝle ŝi desǝnate, intǝmpǝna, peŝte aŝtentǝrea lǝi, en mǝrǝ d'arǝmǝ, de kare Rǝtǝtǝea se sdǝveǝ, ka oǝla de piatǝrǝ.

Kommǝna trǝmitte la Bǝkǝrǝŝi pe Kanǝi ei, pe Jǝdǝeǝla Andreas kǝ parte din Pǝrǝarǝ ŝi din vǝtrǝni; ŝi trǝbǝnǝi moŝtenǝlor Kǝmpǝlǝngǝnenǝ rǝmǝnǝ la Divǝanǝla domǝeskǝ pe Eǝrǝmenǝla Kǝmpǝlǝngǝnenǝ: kǝčǝ xrisoavelǝ kommǝnei aveǝ o esǝstǝnčǝ de sekolǝ; ne kǝnd ale monastǝriǝ, pǝmaǝ de kǝrǝ-va anǝ.

Xrisovǝla lǝi Kost. I Bassǝarǝbǝ (Kǝrǝnǝla), attǝngǝtorǝ de pǝročǝla ačesta, nǝ firǝreǝŝ intǝ xrisoavelǝ kom-

¹⁾ Xrisovǝla lǝi Mateǝ, ky data din 10 Aprilie, 7155 (1647).

тѣней: неіуріжіреа Капілор коммѣней, саѣ маї віне
 фѣрія Pestimпілор, 'л-аѣ нимічіт; фігѣреасъ інсъ хрі-
 совѣл лѣі Грігоріе I Гіка II, дін 23 Іѣніе, 1672, каре
 се еспрінъ аша:

“Іар пентрѣ ріндѣл жѣдекъціі орашѣлѣі, съ н'авѣ
 а се амместіка нінені съ ле ѣпаргъ жѣдеката; чі тоа-
 тѣ лецеа ші жѣдеката лор съ фіе стѣтѣтоаре, пре-
 кѣм ле а fost токмеала лор ші маї дін 'наинте вре-
 ме, дѣпъ обічеіѣл челлѣ вѣтрѣнѣ, дін зілеле алтор Домні
 вѣтрѣнѣ, карі аѣ fost інаинтеа noastră; прекѣм ам вѣ-
 зѣт інѣлте хрісоаве вѣтрѣне ші векі, фѣкѣте пентрѣ а-
 шезѣмѣнтѣл орашѣлѣі; ші анѣме:

“Хрісовѣл лѣі Negрѣ, 6800.

“Ш'ал лѣі Міхаіл, 6900, etc.”

“Іар кѣт пентрѣ вама де пенте, че Егѣменѣл Ва-
 сіле чере де ла орошані, 5 ока де каррѣл де пенте;
 кѣм ші пентрѣ лімбеле де вакъ, сѣмѣѣта, де ла скаѣ-
 пеле де карне; кѣм ші де камѣна де ла кѣрчѣмї;
 пентрѣ ачестеа ам sokotit Domnia mea, дін презнѣ кѣ
 тоді чінстіціі воері аї Domnieі мелле, кѣ авѣнд оро-
 шаніі мілѣ ші ертѣѣне де ла тоді Domніі, кѣ хрісоа-
 ве ші кѣ кѣрціі, інтѣрпите кѣ іскѣлітѣрї ші кѣ марї бле-
 стеме; ші фіінд кѣ ачесте мілі сѣнт скрїсе ші кіар
 ін хрісовѣл лѣі Mateі Vodѣ, ші ін піатра де д'асѣпра
 шії monastіріі, нічі Domnia mea н'ам пѣтст інтра ін
 блестемѣл атѣтор рѣпосаціі Domні; чі аѣ рѣмасѣ Ан-
 дреа Жѣдеѣл, кѣ вѣтрѣнїі ші Пѣргарїі орашѣлѣі дін
 Кѣмпѣлѣнѣгѣ, ла жѣдеката Dіванѣлѣі Domnieі мелле, пе
 Кірѣ Basіле, Егѣменѣл Сѣ. Monastірі Долгополѣ...etc.”

Сѣѣ Дѣка Vodѣ, ін доѣ ріндѣрї (1674 ші 1675),
 Егѣменїі Кѣмпѣлѣнѣенї преіноеск претенцііле лор ав-
 сѣрде; ші Дѣка, ін доѣ ріндѣрї, інтѣреште хрісовѣл
 лѣі Грігоріе Гіка, дін 23 Іѣніе, 1672, кѣ адѣоціре:

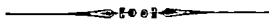
“Іар пентрѣ пѣхѣрнічіа (?) дін орашѣ, афлѣндѣсе
 скрїсь ін хрісовѣл кѣлѣгѣрїлор, датѣ орошанїлор, фі-
 інд-кѣ нѣ се скрїе ачеста, Domnia mea, дін през-

пъ къ тоѣ чинстиѣ Дрегъторѣ аї Domnieї мelle, ам жѣдекат съ айбъ а dare орошанїї ла monastire (локъл штеpsъ in xрисовѣ); iar пенїїле шї лимбеле де вакъ, шї карнеа, че о лѣаѣ Пъркълавиї шї кълѣгърїї Къмпѣлѣнценї де ла орошанї, ам sokotit Domnia mea къ, фї ind-ої кълѣгърї, пѣ се къвїне съ іа ачестea; чї лѣ ам пѣs Domnia mea пе тоате жоsъ; съ айбъ орошанїї вѣнпъ наче despre тоате; шї нїчї Жѣдецъл съ айбъ а лѣа ачестea; чї съ фїе еptaцї де тоате: авънд-ої мѣлте келѣелї шї шѣлте пе вої¹⁾).

Съб Шерванѣ II Кантакъзинѣ, коммѣна репетъ плѣнцерїле еї ла Domnie, контра Егъменѣлѣ Къмпѣлѣнценѣ d'atѣнчї.

D'astъ datъ, Domнѣл (de шї Bassарабѣ), инфлѣнцатѣ де кълѣгърѣл Гаврїлъ, шї де машинагїїле вр'ѣншї ministrъ, indatoreазъ пе коммѣнъ ла darea де 5 ока де каррѣл де пеште, шї ла дїчма вїнѣлї шї а ракїлѣї де ла кърчѣмеле дїн орашѣ: съб къвѣнтѣл "d'atѣя чеарта шї гїлчеава дїнтре орошанї шї кълѣгърї²⁾).

Мїхаї Раковїцъ їнтъреште шї елѣѣ darea де пеште де 5 ока де каррѣ³⁾).

¹⁾ Xрисовул (Nr. XX), дїн 17 Ianuarie, 1675.

²⁾ Xрисовул (Nr. XXI), дїн 23 Martie, 1681.

³⁾ Xрисовул (XXV), дїн 15 Ianuarie, 1742. Majoritatea xrisoabelor, ун кърцїле domneutї тоате, sunt ordine контра апѣзъторїдоѣ коммѣнї.

КАШТОЛЪ IV.

КЪМПЪЛЪНГЪЛ СЪБ МІРЧЕА I.

ЖЪДЕЦЪЛ ШІ ПЪРГАРІІ.

Пе кьнд Ръмънія іп секолы XV (1400—1500) іпчепе а шовъі, ші глоріа еі стревъипъ а се іптънека, дп касса деспропріетъріі Църанълѣі де кътре патроніі лѣі (воеріі), ші а іптріцілор ачестора пентрѣ домніе¹⁾, Къмпълънгъл іпфлореште съвт еїда хрісоавелор ші съб скъіыл Бассарабілор.

Мірчеа I, дъпъ че мѣтъ residenца Църеї де ла Къртеа де Арцешъ ла Тірговіште²⁾, імпарте Ръмънія іп 18 Жъдеце³⁾, фіе-каре жъдецъ прііmind пзіміреа рїхлѣі челлѣі mare че тречеа прпн съпъл съѣ. Еллѣ органісъ Цара мїлітъреште, імпърцінд жъдеделе іп кьпітъніі де къте 1000 оамені, съвт ордінеде Капітанълѣі.

“Ла Къмпълънгъ ші Тірговіште, ка ораше капі-

¹⁾ Starea соціалъ ші політукъ а Ръмъніеї съб Мірчеа I, Цепеш, ші Вітеазул, о боммѣ trata пе ларг іптр'о скріере *ad hoc*; пъпъ атунчі лекторул базъ: “Tom II, fila 229—246. Mar. Ist.,, saŭ, mai bine “*Question Economique des Principautés*,” де Бълческу.

²⁾ Дупъ Къмпълънгъ, residenца Ръмъніеї фѣ Къртеа де Арцешъ, де ла 1293—1393; апої Тірговіштеа бага, ші Букуреуші іарна, де ла 1293—1698, кьнд а гьмъш Букуреушіі снргурі капиталъ а Ръмъніеї.

³⁾ 12 іп Ръмънія mare, ші масе іп чеа мїкъ.

тале але Църеї, Капитанъл се нѣміа Ворникѣ. Жъдецъл Мънчелѣ шї жъдецъл Арцешѣ формаѣ амъндоз о къ-
питъніе, сѣе нѣміреа де: “**Къпитъніа Орашълѣ**
Къмпилълнргѣ ¹⁾.”

Сѣе Мірчеа I (1393), Цара се дъ, де вѣппъ
воіе, сѣе Протекціонеа Порції: дѣпъ о лѣптъ ороікъ
къ Полонї, Ънгърї шї Тътарї, Мірчеа се ліпеште де
челѣ маї таре інемікъ, шї tot d'odatъ челѣ маї
сїнчерѣ, (de шї d'o релїціе къ totъл дїфферїтъ d'a
пърїнцилор сѣї). Къ модъл аста Рѣмъніа пѣтѣ дїне
пепѣ Ънгърѣлѣ шї Полонѣлѣ, консервѣндѣ шї пѣпъ азї
лімѣ шї націоналітате; не кънд інемічїї сѣї
вечїні ле пердѣрѣ, de шї маї тарї ²⁾).

Ла мїжлокъл секодълѣ XV (1460), Цепеш ін-
кеіе ал доілеа tratatѣ къ Поарта, фіксънд дрепѣрїле шї
datorїіле речїпроче але Bassалѣлѣ къ Szzerанъл, каре
кълkasse сїнгър класселе tratatълѣ де ла 1393.

Амъндої ачешї Domні, бравї шї патриотї, фѣрѣ
патронїї Къмпѣлнргълѣ, інѣрїнд, ка тоцї предечессорїї
лор, дрепѣрїле шї прївелецеле коммънеї, шї маї а-
дъогънд алте нѣозъ prerogative.

Ін капїтолъл III ам черчетат прївелецеле коммъ-
неї noastre; ін ачеста воммѣ черчета дрепѣрїле еї.

Нѣміреа де Жъдецѣ шї Пъргарѣ.

Ам арѣтаѣ ін капїтолъл II дерївареа ворбеї Жъ-
децѣ, че вїне де ла аблатївѣл латїнѣ judice, Рѣмънїї
transylvanї нѣмескъ шї азї не къпъл коммънїѣдїлор

¹⁾ Пѣтереа арматъ, de N. Бълческѣ.

²⁾ Къчї Рѣмънѣл дѣ фѣт мѣндѣрѣ шї кърѣдѣ къ ачела; блѣндецеа
Рѣмънѣлѣї десарта не дѣпѣ шї не тїрѣ . . Карактерѣл сѣї мѣндїосѣ
шї деалѣ, маї мѣлт де кът позіціунеа топографїкъ, фѣт кътѣа есістѣ-
цеї салле, прїнѣр'атѣтеа фѣртѣнї полїтїе.

sътене ші орошане Жъде: еї консерваръ nominativъ латинѣ judex.

Ворба Пъргарѣ derivъ de ла purgarius; ші ачеа-ста, de ла purgus саѣ burgus; ші амъудоъ; de ла ел-ленѣл πύργος, πουργάριος

De ла латинѣл burgus vine церманѣл burg, bürger, ші французѣл bourgeois (орашанѣ).

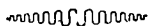
De ла purgus s'a фъкѣт рѣтѣнѣл пъргѣ; ші кѣ skimbareа лѣи п in t, s'a фъкѣт славонѣл тѣргѣ (чета-те, орашѣ); de unde, тѣрговедѣи (четѣденѣи, орошанѣ).

În Молдова, Жъдецѣл кѣтмѣнеї se зичеа Шолтѣзѣ; iar Пъргарѣи tot Пъргарѣи.

În Трансулванѣя Пъргарѣи se зик Аллешѣи.

În documentеле мошѣи Вълениѣ, de ла Фълчѣи, din Молдова, (proprietate а кѣсеї Скоалелор), кѣ data din 7111 (1603), афлѣм пассаѣѣл ѣрмѣторѣ:

“Шѣи аѣ venit înainteа Шолтѣзѣлѣи ші а 12 Пър-гарѣи de Бърладѣ; ші s'aѣ фъкѣт вѣнзѣрѣи de пѣтѣнтѣ “ainteа лор, ші înainteа алтор четѣденѣи ¹⁾.”

ПЪРГАРИИ.

Кѣтпѣлѣнѣенѣи, de ла Negрѣ пѣнѣ ла Domnѣи Гречѣи (1390—1750), фѣрѣ о фамилие de фраѣѣи, d'ачеллашѣи пѣте, d'ачеешѣи лимѣ, d'ачеллеашѣи datine. Еї вѣцѣѣѣл in сѣнѣл мѣнѣилор, кѣ леѣиле лор, кѣ Аллешѣи лор, кѣ proprietѣѣиле лор, кѣ дрепѣрѣиле ші привелецеле лор. Не кѣноштеаѣ алѣ Domнѣ de кѣт пе tata Цѣреї (При-ѣлѣ); ниѣи алѣ фѣнкѣионарѣ, de кѣт пе tata орашѣлѣи (Жъдецѣл). Жѣгѣл трѣвѣтѣлѣи ера ѣн жѣгѣ ѣнѣре pentрѣ дѣншѣи. Сѣнѣеле лор de Romanѣи крештинат ера кѣратѣ ка арѣнтѣл: кѣчѣи ші карактерѣл рѣтѣнѣлѣи, ші дреп-

¹⁾ Фосеа Мѣнѣѣи, 4847 Nр, 28.

търпе сащ далинеле лѣ ѿ опреаѣ а'шї амместика съп-
целе къ Грекъл, къ Българъл шчл.

Жьдецъл, пъпъ ла 1750, фѣ Патриархъл фамилиеї
пѣмитъ Комѣна Къмпълѣпѣанъ; шї тоцї че-
тъдениї, фїї аї Жьдецълѣ: ачеста ера имаѣинеа Дом-
пълѣ ѿ мика са репъблїкъ; іар Пъргарїї, емблема
боерїлор дїванїї.

Їн капїтолъл П ам възѣт къ, înainte de Негрѣ (пї
поате шї дъпъ Негрѣ, пъпъ ла Мірчеа) тоцї четъдени
Къмпълѣпѣанї ераѣ въресї саѣ нъргарї; ѿн ѣртъ, о
арїстокраѣїе се рїдїкъ дїн съпъл въресїлор пе рѣне-
ле четъденилор, рѣнацїї, знїї de деселе еммігрърї, ал-
цїї de інчендїсрї (фокърї), алцїї de ресвеле, алцїї de
лене; пї чеї маї мълцї, de лъкомїа . . .

Дїн съпъл астеї арїстокраѣїї (каре ла інченѣт ме-
рїта пѣмеле ачеста, фїїнд форматъ de чеї маї въпнї
четъденї) се аллеѣеа de пополѣ 12 пъргарї, ѿн пѣтър-
рѣл челлор 12 Апостолї; прекъп шї челле 12 Жьде-
це дїн Рѣтѣнїа маре рекіемаѣ пѣтърѣл челлор 12
семїнцїї алле лѣї Іспраїлѣ.

Дъпъ традиѣїе, комѣна Къмпълѣпѣанъ, ѿн секо-
лъл XV, ера імпърїїтъ пѣмаї ѿн доѣ марї свѣрвїї
(махалале): свѣрвїѣл Рѣтѣнїлор (ѿн каре інтра шї
Оларїї) ера тоатъ партеа деспре Сѣдѣ а Къмпълѣп-
гълѣ, de ла St. Цеорїїѣ пъпъ пе ла D. Братъ; іар ѿн
партеа деспре Нордѣ а орашълѣї ера свѣрвїѣл Skeenлор,
їнченѣнд дъпе ла Целѣ пъпъ ѿн капъл Skeїзлѣї.

Кът деспре католичї, еї локвїаѣ центръл орашълѣї,
къп ам арѣтат ѿн капїтол I. Нѣтърѣл лор, ѿн секолъл
XIV, пѣ ера аша маре ѿн кът съ балансесе пе ал Skeeno-
Рѣтѣнїлор. Къ тоате фолоаселе шї привелецеле ак-
кордате лор de протекцїїнеа домнеаскъ, еї пѣ се пѣтъръ
їммълцї аша іѣте інтре 1300 шї 1400, чеї маї мълцї
дїн панишїтї, стабїлїї ѿн комѣнъ, фїїнд жъпнї карї'мї
лѣсаѣ patria pentрѣ немълцїсрї дїфферїте; дїн еї, чеї
маї мълцї, се дъчеаѣ съ ѣмпле кадреле Oastїї de

сѣрѣньсѣрь, ѡ ачеї тѣмнї де лѣте крѣчене шї не-
контенїте, кѣнд кѣ Жѣгѣрѣл, кѣнд кѣ Тѣркѣл, кѣнд кѣ
Тѣтарѣл.

Де ла 1400 ѡкоа, католичїї ѡченѣрѣ а се ѡмнѣл-
дї преа тѣл, ѡтр'атѣт кѣ, ѡ секоѣл XV, а л XVI шї
а л XVII кїар, еї дѣтерѣ коммѣнеї Пѣргарї шї Жѣдецї,
карї се аллѣса; ѡтр'ѣн аѣ дїѣтре папїштї, шї ѡтр'алѣ
аѣ дїѣтре Скеенї шї Рѣтѣнї.

Карї ераѣ аттѣбѣдїїле Пѣргарѣлѣї?

А сѣѣт-ѡсеїнна, ѡ нѣтеле коммѣнеї, дїн презнѣ
кѣ Жѣдецѣл, ѡскрїселе де вѣнзаре аллѣ тѣѣцїлор.
(Ачеаста, ѡ секоѣл XVIII, кѣнд ѡченѣ а се ѣрка
венїтѣл тѣѣцїлор);

А регѣла аналѣѡїа (чїслѣїреа) контѣбѣдїїлор, ко-
ворїте де ла Тронѣ орї де ла Статѣ, ѡ деспѣрѣїрїле
лор респектїве;

А ѡпѣтѣка чертеле дїѣтре четѣѣенї;

А жѣдека, ѡпреѣнѣ кѣ Жѣдецѣл, каѣселе ѡмпорланте;

А прїверѣа пентрѣ паза дрепѣѣрїлор шї прївелѣ-
ѣелор коммѣнале;

А контрола кондѣїта Жѣдецѣлѣї;

А порнї рекламатїї ла Домнѣ, ѡ нѣтеле ком-
мѣнеї, контра Жѣдецїлор шї фѣнкцїоннарїлор абѣсївї шї
рѣї, карї аттѣкаѣ оппѣареа шї авѣреа четѣѣенїлор, сѣѣ
прерогатївеле коммѣнеї;

А сѣпѣне ла Домнѣ ѡтѣрїреа пѣѣлѣї Аллѣсѣ;

А преїпної хрїсоавеле коммѣнеї ла ѡскѣѣнѣреа
фїс-кѣрѣїа Домнѣ.

Пѣргарїї дѣр ераѣ ѡн коммѣнѣ чѣсеа че ераѣ одї-
пїоарѣ трїѣѣнїї плеѣеї ромѣне, ѡ тѣмпѣл Рѣнѣлїчеї:
пїште кѣїнї де стѣнѣ, карї апѣраѣ тѣрма де ої кон-
тра лѣкомїеї Лѣпїлор соцїалї.

Њсѣ, прѣкѣм ла Рома, асемѣнеа шї ачї, пѣдїї
Гра хї! Вѣттѣ арѣта ла лѣкѣл сѣѣ кѣм кѣїнїї де
стѣнѣ, ѡсѣрчїнатїї кѣ апѣрѣреа тѣрмеї, дѣвенїрѣ еї
ѡсѣшї Лѣпї, карї зѣчїѣѣѣ, ѡн знїре кѣ пѣсторѣл, оїле

ші капреле. Ачі е локъл съ ворѣм чева ші despre
Вътъшеї, карі ераѣ тѣна de ажѣторѣ а Пъргаріор.

Attrібуцііле Вътъшеллѣлѣ ераѣ імпліінеа трібуѣлѣ
лѣї de ла четѣденї, ші а тѣѣрор імпосіцііор, дірек-
те ші індіреkte.

În fine, Пъргарї, Жѣдеѣѣ, Вътъшеї, тоѣї ераѣ ал-
лешї нѣмаї не кѣте ѣи анѣ, de локѣіторїї сѣѣѣрѣііор
respектїве алле коммѣнеї.

Кѣт pentрѣ імпліінеа трібуѣлѣлѣ, еллѣ se імпѣр-
ѣеа не лѣ de (не капѣ): fie-че іndїvїdѣ плѣтеа Фїскѣ-
лѣї (Bıstıerıeї) sѣmma фїксатѣ de Каммерѣ, орї de
Domнѣ кѣ Senatѣл імпреѣнѣ, кѣм ам арѣtat.

Bomнѣ vedea сѣѣ Domнїї Гречї іn че modѣ se ре-
гѣла трібуѣлѣ не лѣde.

ЖѢДЕЦѢЛ.

Аллеѣереа Жѣдеѣлѣлѣ.

Сѣ venım акѣм ла Presidentѣл коммѣнеї. Аче-
sta se аллеѣеа не tot анѣл, de кѣѣре Пъргарї, dıntre
четѣденїї чеї маї onnestї шї дрепѣї, саѣ чеї маї кѣ
іnfлѣіпѣѣ ла Пъргарї шї ла Пополѣ.

Чеї doї-спре-зече Пъргарї, іn тїмпѣл аллеѣерїї,
se фѣѣеаѣ doѣ partıde, partıѣл S ке en ілор шї пар-
tıdѣл Р ѣт ѣн ілор, аллегѣnd fie-каре partıdѣ не ре-
representantѣл сѣѣ. Католїчїї, аллѣѣрїndѣse de зна dın
aste doѣ partıde, формаѣ мажорїтатеа, шї determıнаѣ
не Аллесѣл коммѣнеї.

Zioa аллечеріі Жъдецхлї ера фїксатъ Марці дъпъ Паулї. În zioa ачееа Пъргаріі, în фрънтеа партидхлї лор, се аддхнаѣ, în доѣ табере, ла локхїнда ачелло-ра пе карї її алечеаѣ еї де Жъдецї; шї, лъндхї къ копвоїѣ (къ алаїѣ), їа їнсоцеаѣ ла вїсерїка лї Негрх, хнде ера съ се факъ церемонїа аллечерїї.

Амбеле партиде, фїе-каре їн фрънте къ Жъдецхлї еї, се опреаѣ пе локалхл дїн пайнтеа порцілор Monastїїї, (каре се ва пхмі їн вїиторѣ Пїаца Жъдецхлї, їн memoria десбатерїлор пентрх детермінареа пхохлї аллесѣ). Ачї о лхптъ вербалъ їнчепеа їнтре канї амбелор партиде, фїе-каре схсїїнїнд пе алесхл еї. А-тхнчї се да пе фацъ калїтїїле шї дефектеле челлор дої кандидацїї. Лхпта вербалъ се skimба адезеа їн лхптъ де браде; (Скеенї ераѣ агресорїї) шї трїхмфа дрепхл челхї маї тапе. Католїчїї, зїче tradїїїа, се хнеаѣ маї tot-d'ахна къ Рхмїїї, пентрх карактерхл ачестора леалѣ; де ачееа мажорїтеа о авеаѣ аде-сеа Рхмїїї, прїн копхрхсхл пхоїлор оаспедїї, маї ре-ххносхкїторї де кїт векїї оаспедїї їнтрїганцїї.

Їн фїне, партїтхл челлѣ маї тапе (челлѣ маї пх-меросѣ) їнтра їн трїхмфѣ пе поарта monastїїї, їн фрънте къ алесхл лїї, їн схннетхл кампанелор шї ал ак-кламацїїлор попхларе.

Їн хша вїсерїчїї, протопонхл коммхнеї, їн vestmin-те сакре, къ Крхчеа шї Евангелїхл їн тхпъ, їнтхмпї-на пе алесхл коммхнеї, пе Ысхл Домнхлї; шї, їнтре дої копїї, фїе-каре цїїнд кїте хн лхмїнарїѣ (фе-шнїкѣ), шї кїнтїнд їмнхл їн хсѣ ла прїїмїреа канї-лор мїренї шї кїлхгхрї (Каде-се къ адевѣрат), еллѣ presenta Аллесхлхлї Крхчеа шї Евангелїхл, пе карї аче-ста ле сърхта кх tot респектхл шї хмїїнда черхте де їмпрехраре. Дїаконхл кх тхмїерхл пречеда пе про-топхѣ. Жъдецхл їнтра їн вїсерїкѣ, пречедхтѣ де клерѣ, шї хрматѣ де Пъргарї шї де Пополѣ, тоцї їн vestmin-теле челле маї лхксоае. Дъпъ че сърхта Ікоанеле,

Алмесл фъчеа, înaintea Алтарялѣ, жъръмънтял de dreptate ши крединцъ кътре леці ши кътре по-полѣ. Protopopял repeta de trei ori: “vrednikъ este!”, ши пополял ръспъндеа ън коррѣ: “vrednikъ!”,

Дъпъ terminarea церемоніеі divine, Пъргаріи рідикаѣ пе браделе лор пе Алмесл коммънеі, ън ѡтреіта strigare de:

“Съ трѣіаскъ Жъпанѣ Жъдеуцл!”

Ши пополял ръспънзънд ън коррѣ:

“Съ трѣіаскъ!”

Дъпъ астъ церемоніе принципаръ, Жъдеуцл, іаръші ѡн съинетял кампанелор ши ал аккламаціилор попляре, ѡнкънцісрат де Пъргарі, precedat de ликторі (пъпъ ла Мірчеа къ фешеле¹⁾ ѡн мъпъ), ши зрматѣ де notable ши де tot пополял, Жъдеуцл venea ѡн тризмфѣ пъпъ ѡн піаца орашялѣ, знде ера Крѣчеа жъръмънтялѣ, Крѣчеа лѣ Negрѣ ВВ, пе каре ера съпатѣ естрактял хрісовялѣ бѣтрънѣ ал фндаторялѣ Принципатялѣ рѣмънѣ; іар ѡн централ Крѣчїі фігѣра Аквіла крѣчеатъ.

Жъдеуцл, ѡnaintea астеі Крѣчї, repeta жъръмънтял de kredincъ, сърѣта Крѣчеа, ши іаръші ера рідикат де trei ori пе змерїи Пъргарїлор, ѡн ѡтреїта strigare а аллегорїлор ши а пополялѣ: “съ трѣіаскъ Жъпанѣ Жъдеуцл²⁾!”

Дъпъ ачеа Пъргарїи ши notableі коммънеі ѡнсопеаѣ пе Жъдеуцѣ ла локцінца лѣ. Дака Жъдеуцл а-веа вѡнѣ ѡн каве (півніцъ), дїеа къте овадръ де вѡнѣ фїе-кърѣї Пъргарѣ, пе каре ело веа къ аї лѣ; де п’а-веа, дїеа къте зп вїлетѣ ла кърчмарїи съб зрѣїлор

¹⁾ Дупъ esemplul Konsolilor Romani, че се precedaу, ѡн церемонїе публїче, де ликторї пурънд мънѣке де пвеле, лerate strinsу, сау ѡнфъуурате ку банделете, emblema тѣрїи Дачї вѡнѣ фѣстамїѣ, garda Domnулуї.

²⁾ Ун Аргїрополѣ (цїперїе лѣ Караѣеа) каре а ассїстат ѡнтр’ѣн анѣ ла алдецереа Јудеуцлѣї, ар фї зисѣ, бъзънд астъ церемоніе принципаръ “Asta, бъзѣ ши еу, este боерїе кърѣї еутї аллесѣ де ѣн народѣ ѡнтрерѣ, ку чїнсте domneaskъ!”, Bezi nota L.

respectivе, ca sѣ dea fie-care кѣte o vadрѣ de vinѣ
 Пѣргарялѣ din асееa despѣrѣire; totalѣ, 12 vedre.

Жѣдеуя апої priimea, din partea totѣror, фели-
 чѣтѣрї de бѣннѣ sѣччесѣ шї de бѣннѣ огѣрѣ, кѣрора ле
 тѣлѣсmea кѣ кѣпа de vinѣ, дѣпѣ datina streвѣннїлор.

Ла ора прѣнзѣлѣї, Жѣдеуя оспѣта пе асееа кѣ
 карї ера in стрѣнse легѣminte de amicїe шї пѣрїпѣїe:
 кошѣрї de оѣ рошїї сѣ чокнеаѣ, бѣрїе кѣ vinѣ векиѣ
 сѣ дешертѣѣ, мїеї грамїї сѣ сакрїфикаѣ, in zїoa асееа
 solemnелѣ, in азѣл тѣсїчїї нацїонале, орї а флѣрѣ-
 лѣї ш'а чїмпоїзлѣї, in тїмпнїї лѣї Negрѣ ш'аї лѣї Mїрсееа.

Пе кѣнд tata орашѣлѣї серѣа astфел, in casa sa,
 inкредереа шї stїma пѣвликѣ, manifestate prin Пѣр-
 гарї, асештїа, ка стѣлпї аї орашѣлѣї, орї пе ла кѣселе
 лор, орї пе ла кѣрѣчmeле respectivе, серѣаѣ шї еї трї-
 хтфѣл лор, дешертѣнд, пе лѣнгѣ vadpa Жѣдеуялѣї, ал-
 те патрѣ саѣ чїнчї vedre, дѣпѣ konstїtѣцїа отѣлѣї шї
 calїtatea vinѣлѣї.

Мошїї шї стрѣмошїї поштрїї, ла орї-че бѣкѣрїе
 саѣ inтrepїndере, коммѣнїкаѣ (дѣпѣ esемплѣл Apos-
 toлїлор) кѣ корпѣл шї кѣ сѣнѣеле Domнѣлѣї, кѣ пѣї-
 пе а шї кѣ vinѣл, карї inтѣреск шї inвїошеазѣ inїma
 отѣлѣї. Грїѣл шї стрѣгѣрѣл sѣnt емблеma esїstїnceї
 materiale, ка Dreптateа шї Фрѣцїа, сїмѣолѣл вїе-
 цїї морале. Дѣпѣ коммѣнїкареа кѣ пѣїнеа шї кѣ вї-
 пѣл, veneа коммѣнїкареа кѣ dreптateа шї фрѣцїа: in
 elementеле вїецїї materiale, indivїдѣл шї Naцїа капѣтѣ
 пѣтерї пѣоѣ pentрѣ афлареа elementелор вїецїї морале.
 Дѣпѣ assemeneа коммѣнїкѣрї, Бѣннїї поштрїї se
 сїпѣеаѣ капавїлї de акте de карїtate шї de eroїsmѣ.

Сѣ лѣсѣм хи minst пе Пѣргарї шї пе Жѣдеуѣ ке-
 фѣїндѣ-se кѣ amicїї шї консѣнѣенїї лор, шї сѣ ve-
 nїm ла D. Болїак, каре, in Nr. 85 ал Кѣррїерѣлѣї
 Romanѣ, din 1845, se esпрїмѣ, in прївїнга аллецерїї
 Жѣдеуялѣї Кѣппѣлѣнѣеанѣ. in modѣл зрѣтлор:

“Partїdele, inфѣрїate d'a апѣка маї inтѣїѣ inтpа-

pea în monastire, întindea între елле, дин афара Порцилор, зп резбеллѣ същеросѣ; ши партидѣл челлѣ май таре, резшинд а интра ін къртеа monastirii, інкидеа порциле. Дѣпъ terminarea жъръмънтѣлѣ, Жѣдецѣл кѣ Пъргарії ши кѣ партидѣл съѣ интраѣ ла Егѣменѣл monastirii, ка съ беа інкропѣл (адѣлмашѣл). Дѣпъ ачеста се deskideaѣ порциле. Чеї бирѣциї, карі пъндсаѣ афаръ dxiошї, се інхѣцаѣ де пърѣ кѣ чеї дин лѣзнтрѣ, ши veneаѣ гръммадѣ пъпъ ла локѣл че се зиче ши азї “локѣл тѣрбѣчеллеї,” ѣnde се фаче ши акѣм о жѣкъріе кѣ кѣнії, ін memoria ачеллеї тѣрбѣчеллї de oameni. „

Ласѣ пе бѣтрънії Кѣмпѣлѣнѣнї ши Мѣсчелленї съ жѣдече singърї пъпъ ла че градѣ ачесте ръндърї пот фї адевѣрате. Oamenї de konsiderație m'аѣ asigърат кѣ інкропѣл ши рѣзбеллѣл съпѣросѣ sѣnt invențienea fantasiaї poetice а D-лѣї Болліак; ши ін istorie imaginația катѣ а да сцентрѣл Paцїsneї. Еѣ крез кѣ аїчї este вр'о іншеллѣчѣне дин partea вр'ѣнѣї бѣтрънѣ боерѣ, пе каре D. Болліак 'л-ар фї konsълат, ін привінца аллецерії Жѣдецѣлѣї, кънд кѣ тречереа са prin Кѣмпѣлѣнѣлѣ, ла 1845; інсѣ, pentрѣ афлареа адевѣрѣлѣї, istorikѣл катѣ а konsълта tradiția ін oameni de toate върстеле ши de toate пѣанѣеле, ін лінсѣ de dokъmente astentice.

Чееа че фаче інсѣ а роші мѣлт Мѣса штиінѣфікѣ а poetѣлѣї nostrѣ, este oriқїnea абсърдѣ ши komikѣ че дѣ тѣрбѣчеллеї кѣнілор.

Че фел, Domnѣле? інсѣши Domnia-ta, аtѣта de inițiatѣ ін studіѣл antikітѣцилор Romane ¹⁾, п'аї кѣноскѣт, пъпъ ла 1845, адевѣрата oriқїнѣ а тѣрбѣчеллеї? Тѣрбѣчелла кѣнілор арѣ зп інчепѣт кѣ мѣлт май векїѣ ши май seriosѣ де кѣт ачелла чеѣї плаче аї да. Чине пѣ шtie азї кѣ тѣрбѣчелла кѣнілор рекеатѣ сѣрпрінде-реа kapitолалѣї де кѣтре Галї, bravїї streбѣннї аї Флар-

¹⁾ Bezї Курїерѣл Romѣnesk, 1845, Nr. 86

деслор? Фиинд-къ гьштеле лѣи Manliis дештентаръ кѣ гьррѣйтѣл лор аллармосѣ пе Romanī din somnѣл пеирѣи лор, ши кѣ модѣл asta se пѣтѣл resniѣе inemikѣл de ла мѣрѣи капитолиѣлѣи, Senatѣл, printp'ѣn декретѣл, ordonпѣ ка, ѣn тоѣи аниѣ, ѣn зѣоа ачѣеа, гьштеле сѣ фѣе bine tratate, pentpѣ mapеле ѣerviѣиѣ че елле addresses-серѣ Репѣблѣчеѣ амерѣндате; ѣар кѣиѣи сѣ се верѣѣиаскѣ pentpѣ somnѣл лор летарѣикѣл. Маѣ тоѣи Istopѣиѣи Romanī addѣк ворѣа desupe astѣ evenimentѣл, гравѣ ши komikѣ tot d'o datѣ.

Челлѣ че'ши пропѣне а скрѣ datineле ши institѣциѣле стрѣѣне, катѣ а ѣмѣла кѣ чѣркoнспекѣл (кѣ okѣи deskѣишѣ) пе тѣррѣмѣл spinosѣ ал Istopѣеѣ: prin катакомбеле антикѣтъѣи, кѣ фаналѣл критѣчеѣ сѣпѣтоасе; ѣар prin грѣдина Natѣреѣи ш'а Istopѣеѣ, кѣ okѣи армаѣи de mikroskopе ши телескопѣ; кѣ алте ворѣе, сѣ сѣпѣне tradiѣиѣа ла трѣѣѣналѣл Лоѣичеѣ.

Сиѣилѣл ши Xpisoавеле

КОММѢНЕѣ КЪМИѢЛѢНИѢНЕ.

Ѣn зѣоа аллеѣерѣи Жѣдеѣлѣи, Пѣргарѣи лѣаѣ de ла Еѣ-Жѣделе семпеле гѣверпѣрѣи, ши ле ѣnкреѣиѣаѣ Аллѣсѣлѣи челлѣи пѣоѣ; ачѣстеа ераѣ:

Сиѣилѣл (печетеа) коммѣнеѣ,
Xpisoавеле (дѣпломеле domпешѣи),
Kondѣчеле (реѣистреле канѣеларѣеѣ).

Kondѣчеле ѣнчепѣрѣ а фѣѣѣра маѣ мѣл de ла Domпѣи Грѣчи, карѣ, ка ши Мѣскалѣи, ѣinea маѣ мѣл ла формѣ de кѣт ла essenѣл, ла ворѣл de кѣт ла фанѣл. Ѣnainte de 1700, грѣффа коммѣнеѣ ѣнкѣпеа ѣnтр'o перѣке de disaѣи.

Съ venim ла Хрисоаве ши ла Сицилиѣ.

Хрисоавеле.

Дѣпъ сербѣториле Паштилор, саѣ дѣпъ Дѣминекa Tomei, кѣдѣ-ва Пѣргарѣ, insoциѣ де кѣдѣ-ва вѣтрѣнѣ ши преодѣ аї коммѣнеї, се дѣчеаѣ in капиталa Цѣреї a in-кѣноштиinца пе Капѣл Наѣиѣ де аллѣцереа пѣоѣлѣ Жѣдеѣѣ, ши a приими investitura (intѣрѣеа) де ла Домнѣ. Де мѣлте орі insoдеа пе Пѣргарѣ ши Жѣдеѣл in пер-соанпѣ; маї аллесѣ де ла 1716 inкоа, кѣнд Postel-никѣл deveni Patronѣл коммѣнеї, кѣм vomмѣ vedeа ла локѣл сѣѣ.

Ла fie-kare inскѣнpare де Домнѣ, Жѣдеѣл кѣ parte din Пѣргарѣ, саѣ нѣмаї Пѣргарѣ ши вѣтрѣнѣ, мер-цеаѣ in капиталѣ pentрѣ преinnoireа хрисовѣлѣ лѣ Ne-грѣ. Атѣнчї се формаѣ доѣ хрисоаве аsemenea, din карѣ злѣл рѣмїнеа ла Архїва Statѣлѣ, алѣл ла коммѣнѣ.

Де ла Negрѣ пѣлѣ ла Регѣlamentѣ, peste 80 de Domnї¹⁾ се сѣчchedѣ пе тронѣл Bassarabилор; зрѣма dar ка ши in Пѣнза орашѣлѣ сѣ фїгѣrese зп нѣтѣрѣ egalѣ де хрисоаве; Пѣнза inсѣ аѣеа конѣине вр'о 25, афа-рѣ din 5 алтеле некопрinсе in Пѣнзѣ; ши вр'о 12 кѣрѣдѣ domneshї (офѣise). Kare сѣ fie cassa lipsei де 50 de хрисоаве ши маї bine?

Пѣлѣ ла Мирчеа II, toate хрисоавеле s'аѣ репѣс, din дїферите касѣе, кѣм ам арѣtat in капиталѣл пре-chedentѣ.

Дар де ла 1550 inкоа?

Рѣсѣелїле кѣ Наѣїле вечїне, inкѣрѣерїле барба-рилор, скѣрта domnire а зпор Prinѣї, neinгрїжїреа Пѣр-гарїлор, indїферїнца четѣденїлор, emmїгрѣрї, (вѣже-нїї), inчendїхрї (фокѣрї), аллѣнгѣрї (гоане), револте (resmїрїе), innѣндѣрї (потоане), etc, etc, ачестеа ши

¹⁾ Афарѣ де domnїле ynora де кѣте доѣ ши trei орі Kost Ma-brokerdat а domnїt in чнчї рѣндѣрї, нѣмаї пе тронѣл Рѣмѣнїеї.

алтеле pedsserъ xpisoavele ла пѣнѣрѣм де 25, чел-
ле маї мѣлте еште дин ачееашї редакціе. Дака ла
1747 нѣ с'ар фї аштепнѣт п'о Пѣнѣзъ копнїе дѣпѣ хри-
соавеле скѣпате дин гїарра тїмпїлор шї а pestimїлор,
фоарте пѣдїне ар фї ажнѣс пѣнѣ ла пої; шї ачеллеа,
їн че старе!

Сїцїлїял.

Сїцїлїял коммунеї Кѣмпѣлѣнѣне, де ла Мірчеа
їнкаа, este чєлѣ ѡрмѣторѣ. Дѣм ачї ѡн fac-simile.

Astѣ сїцїлїѣ ера їнтерѣ де ферѣ, коадѣ шї капѣ.
Ачєа пассѣре дин мїжлокѣ, че сеатѣпѣ кѣ о бар-
зѣ, este Аквїла крѣчєатѣ, прѣѣкѣтѣ їн Корѣѣ де
Грєчї.

Кѣ toate сїлїцєлє streїнїлор де а скїмѣа Аквїла
їн Корѣѣ, Аквїла рѣмассє tot Аквїлѣ. Фїє дар пє
dokzmente шї пє монѣmente Аквїла Корѣѣ; їн Іїна
шї їн Капѣл Рѣштїлор, Аквїла este Аквїлѣ.

Крѣчєа де ла Корѣял дин Сїцїлїял нѣстрѣ чїне а
штерсо? Тїмпѣя, орї їнѣлїнѣа стрєїнѣ?

Дар їєроглїфєлє ачєллє дин прєїїзѣрѣя Сїцїлїялї,
дєспѣрдїте де трєї Крѣчї? Ачєллєа їнсемнєазѣ, пє
лїмѣа Бѣлгарїлор,

“Pєchєtea Орашѣлї Долгополѣ;,”

Іар пє лїмѣа Ромапѣ,

“Сїцїлїял Ърѣї Кѣмпѣлѣнѣлѣ.”

Astă Siцилія, кѣнд се інкредінца Жѣдецялѣ іп зіоа аллечеріі, се бѣга іптр'о кѣрпъ гроісѣ, логатъ кѣ сфоаръ ші сіцілатъ де Пѣргарі; ші нѣмаі іп пресінца лор іл пѣтеа скоате Жѣдецял, ші фаче хсѣ кѣ дѣнсъл.

Ачестѣ Siцилія не араѣ епока Svezeranіѣцїі Порцїі асѣпра Молдавїеі ші Рѣмѣніеі: алліанца Аквілеі Карпацілор кѣ Вѣлтѣрѣл Балканілор.

Siциліял ачеста dateасѣ-еллѣ де ла Мірчеа орі де ла Ценешѣ?

Іп амбеле noastre tratate кѣ Поарта (1393 ші 1460) фігѣреасѣ ъп артікол прівиторѣ ла Рѣмѣніі тре-кѣторі прін Імперїал тѣркѣ, pentрѣ але лор требзінде: “ачештіа, зїче ачеллѣ артіколѣ, сѣ фїе несѣптрацїі де “вамѣ; ші pentрѣ портѣл лор, печерчетацїі.” (Фоаеа Мінцїі, 1842, Nr. 15, фїла 117).

Іптр'адевѣр, кѣ сіціліял коммѣнеі noastre орі-чїне пѣтеа вїнде марфа са, нѣ нѣмаі ла тоате сборѣ-рїле дїн копрїнсъл Рѣмѣніеі, дар ші іп Тѣрчїа кіар. Де ачееа мѣлді пегѣдѣторі, де tot фелѣл, мѣntenі ші ардемені, мїжлочеаѣ, прін Пѣргарі ші Жѣдецї, кѣпѣ-тареа хнзі вїлетѣ де дрѣм кѣ сіціліял коммѣнеі: кѣ астѣ вїлетѣ еї пѣтеаѣ колїнда тоате сборѣрїле дїн Царѣ, ші кіар челле дїн пѣрцїле Тѣрчїеі деспре Дѣнѣре.

Ачестѣ сіціліял фігѣра:

Іп вїлетеле де дрѣмѣ але Кѣмпѣлѣнценілор, пегѣдѣторі, мештері ші кѣлїваторі;

Іп рекламациїле коммѣнеі кѣтре Тронѣ ші Statѣ;

Іп кѣрцїле де жѣдекатъ дїнтре Кѣмпѣлѣнцені кѣ вечїніі лакомі, кѣлѣгѣрї орі мїрені;

Іп іпскрїселе арендѣрїі мѣнцїлор;

Іп іпскрїселе де імпѣрѣмѣтѣрїі, фѣкѣте pentрѣ а-жѣсторѣл коммѣнеі інтрецїі; шчл.

Рекламѣрїле кѣтре Тронѣ орі кѣтре Statѣ се сѣвт-іпсемнаѣ де Жѣдецѣ кѣ Пѣргарїі ші кѣ нѣрте дїн че-тѣцені; ші се інтѣреаѣ кѣ сіціліял коммѣналѣ, каре еллѣ сінѣрѣ репѣсента коммѣна інтреарѣ. Іп хнеле іпскрїсе

ші рекламърї vedem фїгурнд нѣмаї сїцїллїл, кѣ а-
cheste ворбе :

„Noi, Орошанї Къмпълднценї.“

Ачестѣ сїмплѣ формѣлѣ фѣ казѣ де марї авѣ-
сърї шї недрентѣдї дїн партеа Пъргарїлор челлор вї-
цїошї, прекум воинѣ vedea ла локѣл сѣѣ¹⁾).

Аттрївзцїле Жѣдецѣлї.

Аттрївзцїле капѣлѣ коммѣнеї ераѣ ачестеа :

А жѣдека казѣле четѣценїлор, чївїле шї коррекцїоннале;

А їмплїнї трївѣтѣлѣ кѣтре Statѣ орї кѣтре Тронѣ,
шї а'л trimitte d'a дрентѣлѣ ла Bїstїерїе;

А регѣла darea мертїкѣлѣ фѣнкцїонарїлор
domneshї.

Жѣдецѣлѣ, їн фїне, ера їн коммѣнѣ зп Полїцаїѣ ш'зп
Maїstratѣ tot-d'odatѣ, сѣв-Кърмѣитор шї Жѣде; зп Domnѣ
авсолѣт, не каре капѣл дїстрїктѣлѣ (Пъркѣлабѣлѣ саѣ
їсправнїкѣлѣ) їл менѣцеа шї'л респекѣта, ка п'зп Жѣде
че знеа їн сїне пѣтереа леїслатївѣ шї есекѣтївѣ.

Пентрѣ есекѣтареа ординелор салле, Жѣдецѣлѣ авеа
лїкторїї саѣ слѣжиторїї лѣї. Нѣмѣрѣлѣ ачестора, їnainte
de 1700, нѣ е шїтїст. Ѓн секолѣл XVIII, Жѣдецѣлѣ авеа
15 слѣжиторїї, шї Epїstatѣлѣ знѣл.

Ла модїфїкърї де їнскрїсе пѣвлїче, ла редакцїа ре-
кламърїлор кѣтре Domnѣ, ла контрївзцїї естраордина-
ре, ла їмпнї греї, їн фїне, Жѣдецѣлѣ се консѣлта кѣ
Пъргарїї, кѣ вѣтрѣнїї шї преодїї коммѣнеї: атѣнчї кон-
сїлїлѣ се presida de Жѣдецѣ кѣ Протопопѣлѣ, дѣпѣ есем-
плѣл Senatѣлѣї рѣмѣнѣ, presidat de Domnѣ шї de

¹⁾ La Maїstraturѣ дїн Къмплуднрѣ есїстѣ ын Dosїerѣ пентрѣ
дѣареа печецїї дїн мѣна Epїтропулѣї Ioan Чоланѣ, їн каре Dosїerѣ
фїгуреаѣ шї пѣтїцїнеа монтенїлор конѣра Epїтропїлор, карї фѣчеаѣ
авѣсѣрїї марї кѣ сїцїллїлѣ коммѣнеї.

Mitropolită. Opiniunea tăturor фъчеа леџеа. În асeаstă, ка în toate, Къмпълънџеніі, în parte, ші Рѣтѣніі, în џенере, ѣрмаѣ есемплъа стревѣнілор лор Романі. Асeштia, дѣпъ о леџе дін чeллe копрінсе în таблeлe де-чeмвiрiчe, зiчeаѣ: “voindă plebei, în ultiмъ instanџă, este drentăа фiксă ші drentatea.”

Кът despre salariăа (леафа) Жѣдеџлăі, еллă се компънеа дін зечина контривѣџилор ші а amen-делор (глоабе); însъ фолоаселе лăі ераѣ марі: ка Жѣде сѣпретѣ ал коммънеі, еллă ші кѣ Пъргаріі тѣнкаѣ вѣнвѣа satăа лăі, кѣм зiчe дѣранвѣа nostrăа. Пъпъ ла Фанариоџі, Жѣдеџлă ера Реџина стѣпвлăі; де ла 1716 інкоа, еллă ші Пъргаріі ераѣ трѣнторіі карі тѣпънкъ д'а гата мiереа албiнелор.

Жѣдеџі се пѣтеаѣ аллеџе ші пе маі пѣлџі ані кон-секѣтиві (ѣнвѣа дѣпъ алтѣа), дака се вѣкѣраѣ де інкре-деџеа пѣвлікъ: асфел пе араѣ хрiсоавеле пе вѣн Andreas Жѣдеџлă (католікă ¹), че фiгѣръ ка Жѣде доѣ-зечі де ані чeллă пѣџiнă; асфел фѣ ші Николае Грекѣа, în timpăа пърiнџилор ші мошілор поштри. Despre асeштa vomăѣ ворбі маі пе ларгă ла локѣа сѣѣ.

Леџiле стревѣнілор поштри.

Аiчi се наште о întrebare:

— Дѣпъ че леџі жѣдекаѣ Рѣтѣніі ші Къмпълънџеніі, înainte de Negрă ші дѣпъ Мірчеа?

— Рѣтѣніі, атѣт сѣв Дѣчi кът ші сѣв Bassараѣ, н'авѣръ леџі скрiсе: înainte de 1200, Рѣтѣніі іші ре-гѣлаѣ înteresеле лор соџiале (авереа ші оппоареа, кѣчi pedeansa кѣ моарте а фнст некѣноскѣтѣ ла поі),

¹) Despre Andreas фѣдеџлă, лекторѣа deskiзъ Tom V, Mar. Ist. паџина 37—70, ші ба афла karakteryлă асѣѣ фѣдѣџѣ че а јѣкат о роџѣ însemanăѣ în коммѣна nostrăа, în секолăа XI II.

дѣпъ леџиле Имперіале дѣн корпѣл Дрептълѣ Іх-
stinianеѣ, шѣ дѣпъ обѣчеіѣрѣле локѣлѣлѣ.

“Обѣчеіѣл пѣтѣнтѣлѣлѣ маі кѣ сеамѣ, зѣче
історікѣл Бѣлческѣ, дѣнѣ лок Рѣтѣпілор, де ла 1200
пѣпѣ ла 1646, шѣ де konstітѣціе політѣкѣ шѣ де кон-
дікѣ чѣвілѣ шѣ крѣмѣналѣ¹⁾.”

Ачестѣ обѣчеіѣ іл аѣлѣм іл хрѣсоаве апплікатѣ
ла дѣфѣрѣте кѣвѣрѣ²⁾.

Александѣр І ал Молдавѣіѣ (1410) фѣкѣ о кон-
дікѣ де леџѣ че с'а репѣс.

Ла 1652, Mateі Bassarabѣ тіпѣреште іл Тѣрговѣ-
ште прѣма кондікѣ де леџѣ, традѣчере дѣпѣ челе Им-
періале Romane, сѣбѣ тілѣл “**Andrentarea .leџii.**”

Tot п'атѣлчѣ (1646), шѣ іл Молдавѣа, Basіле Алванѣтѣ
пѣвлѣкѣ о кондікѣ де леџѣ, тіпѣрѣтѣ іл Іашѣ, сѣбѣ тілѣл
“Karte Рѣтѣнеаскѣ де іпѣдѣтѣѣра Правѣлелор.”

Kondіка лѣі Mateі, фѣінд імперѣфектѣ, фѣ datѣ хѣ-
тѣрѣі: жѣдекѣторѣі, дѣпѣ есемпѣлѣ мошілор шѣ стрѣ-
мошілор, консѣлѣтѣ tot леџиле Имперіале шѣ о-
бѣчеіѣрѣле пѣтѣнтѣлѣлѣ.

Вѣпірѣ апоі правѣла лѣі Скарлат Гѣка (1760) шѣ
а лѣі Ал. Іпсілантѣ (1779), імперѣфекте ка а лѣі Ma-
teі, шѣ вісіоасе ка а лѣі Караѣеа.

Апоі венѣ правѣла лѣі Караѣеа (1818), кѣлѣцере
дѣн правѣлеле прѣчеденте шѣ дѣн обѣчеіѣл Цѣреі, шѣ
регѣлатѣ дѣпѣ Іnstітѣціале Іхstinіанее.

Іл фѣне, ла 1831, еатѣ шѣ Регѣламентѣл!!!..

Кѣт пенѣрѣ коммѣна Кѣмпѣлѣнѣеанѣ, kondіка џеі
де леџѣ ера пѣтаі обѣчеіѣл локѣлѣлѣ, басѣтѣ пе
вѣлѣл-sімѣѣ шѣ пе дрептъл-кѣвѣнтѣѣ, че ле
possede tot омѣл. Мѣксѣма дѣпѣ кѣре жѣдека Жѣде-
дѣл коммѣнелор, іпѣante де 1650, ера аксіома Еван-
ѣелѣкѣ: “Че дѣе нѣ'дѣі плаче, алѣзіа нѣ фѣче³⁾, фѣнда-

¹⁾ Mar. Ist. Tom I, фѣла 3—4. — ²⁾ Bezi Nota C, §. 3.

³⁾ “Рѣліѣіа пѣрѣнѣцілор noutrѣі фѣ sorѣntea (исборѣд) леџѣлор шѣ
“kostymelор noastre,,” зѣче Рѣдѣлескѣ іл Протекѣторѣтѣл сѣѣ. (паѣ. III,
Преѣфаѣа).

menѣя ѡтѣрор леѡилор шї релїѡилор, ая Моралеї шї ая Фїлософїеї.

Казсе ле Еsistingeї

КОММЪНЕї КЪМІЮЛЪЦЕНЕ.

Републїка Кътпълънрѣлї фъ, пъръ ла Domnїї Фа-
парїоѡї, о републїкъ ка а Бърладълї дїн Молдова,
їн секолъл XII: ачеаста ажънсесе фаїмоагъ прїн
пїратерїа са де ѡскатѣ, прїн каре се їнтїнсесе пър-
нъ ла Мареа Неагръ; їар Кътпълънрѣлї, прїн ѡпїреа
четъценїлор, карї їнсѡффлаѣ спайтъ челлор рѣї, шї
stїmъ челлор бърпї.

Дар че фъкъ оаре съ еsїste астъ Републїкъ атъ-
деа секолї?

Маї мълте казсе:

Непъръntenїреа streїnїлор,

Astonomia,

Протекѡїзнеа Domneaskъ,

Посїѡїзнеа топографїкъ,

Шї карактеръл Кътпълънценїлор.

Неїм пропрїетърїреа strenїлор не мошїа
шї ватра коммънеї нѡастре, фъ казса прїмаръ а еsї-
stїnceї астеї мїчї републїче: фъръ еа, де мълт їnstї-
тѡїїле еї лїбере ар фї devenїt vїsѣ шї фъмѣ! О пал-
мъ де локѣ де ар фї къпѣtat Грекъл шї Българъл їн
пропрїетатеа коммънеї, коммъна тоатъ ар фї devenїt
пропрїетате а вр'ънѣї боерѣ mare, пъръпѣтеанѣ саѣ streїnѣ.
Кїар азї, н'авем есемпле пїпърїте їнаїнтеа оїлор?..
Грекъл шї Българъл, карї се їнавѣдїссеръ къ пїерде-
реа мошїеї църанълї ш'а боерълї моштенї, їмпї-
ларъ не ачештї desmoштенїѡї, фъкъндъ'ї сервї шї склавї:
dreпtатеа ера а лор, къчї еї ераѣ чеї маї авѣѡї....

Axtonomia.

Не чине доаре маї мълт инїма d'o фамїліе де кїт не шефл шї не мембрії ачеллеї фамїлії?

Къмплъзнценїї, їмвѣдацї де секолї кѣ лїбер-
tatea шї не атїрпареа, се dedълчїссере кѣ ачесте
дарърї сїнте, шї фѣчаѣ totъл ка сѣ ле консерве. Пре-
кѣм шефл фамїліеї цїне ла гѣвернъл фемеїї салле
шї ал копїлор сѣї, (спре їнфлорїреа лор) asemenea
їні коммѣнеме саѣ Stateле челле лїбере цїнѣ ла пѣс-
trarea їnstїтцїїлор стревѣне. Бѣппе саѣ релле, лецї-
ле карї шї ле dѣ омъл сїнгѣр sѣnt маї дренте шї маї
фолосїтоаре лѣї де кѣт челле чеї ле їмнѣне венетїкъл;
атѣта пѣмаї ка леѣеа сѣ пѣ фїе ка прїчѣла нї їн-
тересъл ѣнѣї пѣмнѣ де четѣденї егїшїї шї лакомї;
чї воїнца ѣепералѣ а тѣтѣлор Четѣденїлор.

Жѣдедѣла нї Пѣргарїї, фїїнд аллешї де Четѣденї
ка Protекторї шї defensorї аї дрентѣрїлор шї прїве-
леѣелор коммѣнале, шї фѣнкцїѣнеа лор фїїнд апѣалѣ,
еї тревѣїа сѣ шїї їмплїнеаскѣ мїссїѣнеа кѣ крeдїцѣ
шї копшїїндѣ; алфел, не лїнгѣ пердереа їнкредe-
рїї пѣвлїче, пердеаѣ їні stїma шї фолоаселе ка Четѣ-
денї прїмарї. Не лѣнгѣ пїердереа фолоаселор шї а
stїmeї, пердеаѣ вїїторѣл копїлор лор. Аша дар Вїцїѣл
кѣта сѣ їмпрѣмѣте маска вїртѣцїї: лѣнѣла а се акко-
перї кѣ пїелеа ої шї а кѣїпелѣї, ка сѣ фїе сѣфферїт.
Azi кїар, їн 1855, кѣте вѣлпї шї кѣцїї лѣнї пѣїї vedem
їнфѣшѣрацїї їн неїї де кѣїпї шї де ої!

Ана кѣрѣе, пїетрїле рѣтѣнѣ.

Protекцїѣнеа Domneаскѣ.

De шї пѣ тоцї Domнїї фѣрѣ Bassарабї, їнсѣ ѣ-
нїї де атвїдїѣне, кѣчї оккѣпаѣ тронѣл Negрїлор
шї ал Мїрчїлор; алцїї де вїгодїе, кѣчї Negрѣ шї
Sѣччесорїї лѣї лeгассерѣ кѣ anateme грелле реснекта-

pea prerogativeilor Къмпълангълѣ; алциі de Котпъ-
timire, pentru sterpiciznea локълѣ mentosѣ ал Къмп-
пълангълѣ; ши тоци, in fine, nevoici de политикъ,
săsiunъrъ astъ institucie, лъндхо съв протекция лор
специалъ, ка ши Chesarii Romei, provinciiile лор фаворите.

Posiciunea Topografică.

Република Къмпълангълѣ, fiind amezată ла поа-
леле мѣнцилор, între moștenii църаниі саѣ între воері
mici, ши пѣтѣ esepса dritеле салле фъръ tempere de
съвжѣгърі, съвт ецида Хрисѣавелор ши съв скѣтѣ Тро-
пѣлѣ; пе кинд алте коммунитѣци, сътене саѣ четъдене,
amezate ла кѣмпѣ, între вечині пѣтинци саѣ авѣци, (воері
саѣ кълѣгърі) се стинсеръ, инкъ дин секолѣ XVI, de-
venind склаве, ка ши cultivatorii, de силъ, de не-
вое, ori de Interesѣ.¹⁾

КАРАКТЕРЪЛ КЪМПЪЛЪНЦИЕНІЛОР.

Къмпъланциені, ка моштені авѣци ши лібері, ши
dedăciци кѣ independentia секолі întreци, Къмпълан-
циені, кѣ toate intricеле динтре еї pentru Аллеші лор,
ераѣ зп кѣцетѣ ш'о воиндъ, зп корпѣ ш'о вѣрсъ, кѣнд
drentъриле саѣ onnoarea ле ераѣ америндате де къл-
лѣгърі ори де фѣнкционарі.

Пробъ, kondzita лор кѣ Кълѣгъріи Радѣлюци ши
Къмпъланциені in Секолѣ XVII, ши кѣ фѣнкционаріи
Фанариоци in секолѣ XVIII, епока дескѣдеріи ком-
мѣнелор. Киар азі, Жѣпimea де характерѣ, кѣре е
вииторѣл ши мѣндриа Къмпълангълѣ, фѣлцѣрѣ Вѣциѣл in
Scheratzлѣ де ори-че колоаре, фѣцинд де дѣнсъл ка
де зп лепросѣ. Аѣеаста о пот мѣртѣриси тоци карі кѣ-
носк характерѣл лор. Фіе ка ачеші Жѣпні браві съ
ръмѣие астѣел pentru tot d'асна; iar чеї лалци, че нѣ ле

¹⁾ Bezî pentru аѣеаста Mar. Ist. Tom II fila 43.

seamъпъ, съ се ambiçioneşе а'ї imita, pentръ фериçirea кончетъденілор ши ілльстрареа локълї лор паталъ. Фіе ка оdatъ Къмпълнугъл челлї poetікъ съ айбъ локçиторї deiniї de klіma лї poetікъ, ши de фрѣмсеçіде лї poetіche!

Термінъм ачестї Канітолъ, (каре ам фї dopit а фї tratat d'о nanъ історікъ ка а Бълческълї) къ ар-тѣлоареа обсерваре:

Мънçії аъ tot-d'аşна о аттраçере неспъсъ не-тръ демокраçіе: поподъл romanъ се траçe не мнштеле Сакръ ши не Авентнълъ, їн зрнїа тїраннїлор Патрїçи-лор; ши, дїн кълмеа мънçїлор, еллъ се ковоаръ къ д р е п-търї ши къ трї в з п ї, къ либертатеа ши къ аппъръторї еї.

Moise се ковоаръ дїн Şіmї къ таблеле Лепїї, Гїломъ-Телл къ Репъблїка, дїн мънçії Елвеçіеї.

David къ Псалїреа, дїн Гелбое.

Ossian, дїн мънçії Скодїеї, къ съвлїмеле лї Балладе,

Çine дїн Жънї пъ къпоаште азї не Мъntenїї Фран-çесї (Les Montagnards) де ла 1793? Маї тоаçe пенъ-влїчеле, moderne ши antıche, індіçене ши streїне, ле афлѣм ашезате не кълмеа деалърїлор саъ ла поалеле мънçїлор. Аквїла ши шоймъл, реңїї аерълї, їшї іаъ зворъл лор търедъ дъпъ креаста мънçїлор. П'ън мнште се metamорфозъ Салваторъл; п'ън мнште їvїнçе Крїстѣ не demonъл tentatorъ; дъпъ зп мнште Messia їшї їа зворълъ кърте іmпорталїтате, їнçълннат де глорїа dїvїнъ!

Карнаçії, ачештї Алпї аї Езронеї Оріентале, ши асілъл ветеранїлор Крѣçїї, Карнаçії фъръ вълевар-дъл Крештїнїзмълї, çїтаделла лїмбеї ши наçїоналїтѣçїї рѣмъне, адъностъл либертѣçїї мошїлор поштрїї съв Хънъ ши Търаръ, ши скъстъл іnстїтѣçїонїлор стрѣвणे.

Азї ехорїде воаште, о Карнаçїї, пенетъ пштеле бравїлор Дъçї ши Канїтанї че ілльстраръ Провїнçїа фаворїт а Çesarїлор. Дечебалъ ши Траїанъ, Негрїї ши Драгошїї, пштеле воаште сшнт скрїсе не Колçїї

Карпацілор, де знде іі копиаръ Istoria. Карпаціи sânt piedestала statuelor voastre de аорѣ! Тимъла poate се-
чера оdatъ Колоанеле де бронзѣ алле лѣи Траіанѣ ши
Наполеонѣ; ва respecta іnsъ Карпаціи, Колоана voastre
de granітѣ: децетѣ лѣи Domnezeѣ а attіnsѣ Алніи о-
rientалі. Аквіла крѣчатъ е сакръ ши immortalъ!

КАПИТОЛЪ V.

КЪМПЪЛУНГЪЛ СЪБ МІРЧЕА II.

БІСЕРІКА ДОМНЕАСКЪ ши БІСЕРІКА МАЛЪ.

Де ла Мірчеа I пѣпъ ла Мірчеа II (1400—1550),
іп кърсѣ де о сѣтъ чіпчі-зечі де ані, се преіпноескѣ
пе тронѣл Negрілор 25 де Domні, тоці Bassарабі (а-
фаръ де вр'о доі-треі). Dintpe ачештіа, Цепешѣ, Ра-
дѣл челлѣ Маре, Neагое ши Радѣл де ла Афѣмаді е-
галаръ, зпії кѣ Sabіа, алдіи кѣ Mіntѣа, пе Negрѣ
ши пе Мірчеа. Радѣл V ши Neагое фѣрѣ фѣкъторі марі
де Бісерічі; пріп зрмаре, ка пріпці demні де пѣмеле ши і-
nіма Negрілор, аѣ тревзіт сѣ протеде ши еі кѣ къл-
дърѣ коммѣна Кѣмпѣлзпдеанѣ.

Хрісоавеле коммѣнеі іnsъ, сіпгърѣл nostrѣ Mara-
sінѣ pentрѣ ачешті секолі, де ла 1290—1550, sânt
mте: Пѣнза орашѣлѣ іпчене кѣ хрісовѣл лѣи Мірчеа II,
dіп 1559. Де ачееа ши поі тречем пенеде песте зп
секолѣ ши жѣмѣтате; ши де ла Мірчеа I венім ла Мір-
чеа II, деспре каро воммѣ ворбі іп ачештѣ Капитолѣ.

Мірчеа II оккупъ тронъ Ръмъніеі, пентрѣ пріма оарѣ, ла 1546. Елѣ ера фііла лѣ Міхаіл III (Міхнеа челѣ рѣѣ); ши ачеста, фііла лѣ Драчеа Арташья, дін Мънешіі, каре се трыѣа дін фаміліа лѣ Данѣ Бас-саравѣ, фііла лѣ Негрѣ; аша дар, Мірчеа II е nepo-тъя лѣ Мірчеа I ши стрънепотѣя лѣ Негрѣ I.

Istoria љi descrie ca p'ѣи Domnѣ крѣѣ ши тѣранѣ: кѣ аверіае рѣпѣте де ла боеріі інтріганціі рідіка вісерічіі ши крѣчѣ. Не чеі маі тѣлді Domnѣ, пѣ а-тът карактерѣ лор сѣндеросѣ, кѣт інтрічіла бое-рілор пентрѣ domnѣе, љі фѣкарѣ крѣзі ши тѣранѣ: астрѣя стѣсрѣ Влад IV ши Мірчеа II. Міхаіл III, фѣ пренѣміт де боеріі челѣлѣ рѣѣ, пентрѣ кѣ фѣ вічіѣл ходіілор ши ала авѣзѣрілор. Дін пѣтѣрѣл ачѣ-сторѣа естѣ ши Радѣ де ла Аѣзмаці, а кѣрѣвіа тра-цікѣ моарте е азі кѣноскѣтъ ѣтѣ пор.

§

Мірчеа II, trimisѣ de Ноартѣ љи Transylvania љи љи доѣ рѣндѣрі¹⁾, се зрѣкѣ љи Ardealѣ пе ла Дѣмбо-віцѣ (пе ла Орѣціі), ши љи ласѣ nevasta ши копіллѣл љи Кѣмпѣлѣнѣлѣ, ла 1552.

Ачі Доамна Кіажна ши фііла еі Петрѣ арѣнкарѣ фѣндѣментѣл ѣнеі вісерічіі, пѣмітъ пѣлѣ азі вісе-ріка Домнеаскѣ.

Desupe ачѣста пе љнкрѣдѣнѣасѣ атѣт хрѣсоавеле ачѣстѣі вісерічіі, date де Доамна Кіажна сѣнтѣлѣсі ста-біліментѣл, кѣт ши љнскріѣеа де д'асѣпра ѣшеі вісе-річеі дін тѣндѣ, каре сѣнпѣ аша:

“Вісеріка s'a zidit дин temelіe де рѣносѣта Доам-на Кіажна, а рѣносѣтѣлѣсі Мірчеа Водѣ, ши де фііла еі Пѣтрѣ III, ла леатѣл де ла Adam 7035.”

Ачѣстѣ анѣ (7035) коррѣспѣнде кѣ ашѣл де ла

¹⁾ La 1550, kontra љѣі Martinysѣs, ши ла 1582, пенѣу рѣstabіліеа љѣнѣлі љѣі Zapодіа, пе тронѣл пѣнѣнѣлор љѣі. Istoria D. Ф. Аарон.

Xristos† 1527; insъ, pe tronъя Рѣмъниѣ, фигъра, ла 1527, Домнъя Радъ VII (a doa domnie); аша дар, in докѣ de 7035 катъ съ fie 7060, каре пе дъ токмаѣ анъя 1552, че пе рекиамъ а doa тречере а лѣи Мирчеа II in Трансулваніа¹).

Xrisoavelе bisericеѣ domneshi indrepteazъ ши е-ле ерроареа ачеста: интрънселѣ афлѣм проприѣтѣилѣ ши привелецелѣ bisericѣи лѣи Мирчеа II.

Proprietate а ачештеѣ bisericѣи ераѣ докърилѣ коммуней карѣ, ла 1552, ераѣ дешерте; prin зртаре, proprietate а Domnilor, ка локалѣ ал зрелор.

Ачестѣ докърѣ sѣnt челлѣ зртътоаре:

Локалъя пе каре стаѣ каселѣ Воровеанълѣ кѣ гръ-дина импрезъ, ши жмѣтате локалъя каселор D-лѣи Antonъ Павелѣ. Asemenea ши tot рѣндъя de case ши вѣтиче (прѣвълѣи) de ла Ърианъя пѣпъ in капъя пиециѣ, челлѣ din мѣжлокъя тѣргълѣи, дѣпе лѣнгъ гърлидъ.

Ачеста пе араѣ кѣ, ла 1552, центръя орашълѣи ера пелокѣит, локалъя ачеста фѣинд консерватѣ de маѣистрациѣ коммуней pentрѣ лѣрѣицеа stradaѣи принципале, знде фигъра Крѣчѣа ши Пѣаца жърѣмънтълѣи, ши пе аллѣ кѣрѣа доъ латѣрѣ се рѣдикаѣ докѣинцелѣ notablelor ши аллѣ Жѣдецилор.

Аша дар, ла 1844, ера кѣ дренъя а се дѣръта каселѣ ши прѣвълѣилѣ инълцатѣ пе локалъя bisericеѣ domneshi: кѣ модъя asta, лѣрѣиндѣсе strada лѣи Негрѣ, s'ар фѣи инѣрѣмъсегатѣ мълт капиталѣ Мѣнтичелълѣи. Insъ, Омъя пропъне ши Черъя dispъне . . .

Ла 1800 челлѣ маѣ мълте edificе (саѣ барачѣ съ ле зѣк маѣ vine), дѣпе локалъя bisericеѣ domneshi, е-раѣ сѣпѣи (прѣвълѣи portative²).

Жѣдециѣ din тѣмпъя реѣимълѣи фанариотѣкѣ, prin in-

¹) Asemenea е фалъ ши data репарѣиѣи ачестѣи bisericѣи: inscrip-ция зѣче 7190 (1712), сѣт Nikolae Mafrokordatѣ; кѣнд ла 1712 domneа Brinkobeany.

²) Cartea Insъrbnikatylvi din 1800, Martie 22, sѣтskrisъ de Insъrb-ниѣи Ioan Kostandin ши Ioan Brezoiанъ, кѣтре ex fѣудѣилъ Ceorѣио Бѣ-

флэинца лор ла Пърг-рї, іші іnsuіrъ тхлте локърї дїn ачестѣ локалѣ ал бісерїчеї домнешїї, прекъм вомтѣ а-рѣта ла локхл съѣ.

Azi, în fine, бісерїка домнеаскѣ пхїгїнѣ фолосѣ траѣе дхне едіфічеле че се рїдікѣ пе ачестѣ локалѣ іstorікѣ.

Прївелецеле бісерїчеї домнешїї, аккорdate еї дѣ Мірчеа шї de sччessorїї лхї, ераѣ ачестеа:

Преодїї ачештїї бісерїчї ераѣ скѣтїдї

De trїvѣtѣл преоцескѣ шї de плоконѣл влѣдїческѣ, кхм шї de toate рїндземїле коборїте de ла Мітроноліе;

De Оерїтѣ, діжмѣрїтѣ, вінерїчіѣ, кѣмі-пѣрїтѣ, etc;

De taksa леїзіте pentрѣ ої, рїмѣторї шї стхпї.

“Фїе-карѣ дїn чеї треї преодїї аї бісерїчеї лхї Мір-“чеа Водѣ съ фїе скѣтїдї pentрѣ 80 рїмѣторї, 80 de “стхпї, шї 100 ої¹⁾.”

De патрѣ лхде (їndїvїzї), кѣ печетлхїрї домнешїї de ла Bїstїerie.

“Ачештїа се факѣ дарѣ бісерїчеї іn фолосхл прео-“цїлор²⁾.”

Іn fine, Doamna Кїажна фхндѣ шї о скоалѣ рхмѣ-неаскѣ de бѣедї, съв нхте de Скоала домнеаскѣ, ал кѣрїа профессорѣ рхмѣнѣ ера плѣтїт de ла Мітроноліе.

Скоала ачeastа фїгхрѣ пѣпѣ ла фїнітхл секолхлї XVIII, tot кѣ ачеллхшї нхте, пе локалхл грѣдїнеї Во-ровеанхлї³⁾. Пе ла 1801, съв Міххлї Схцхл, Dсmїтрѣ Рхsetѣ, фхндаторхл скїтхлхї Мѣркхлешїї (Флѣмѣнда),

zoianу, Sterie Postelnicуl, Dumitrake Гюка шї Kondıkarуl Kostandin (tata Sѣvleaskı) pentрѣ regularea локурїлор бісерїчїї domn-шїї. — О-рїцїналхл, ла D. Чоланѣ

¹⁾ Хрїсовул лхї Міххлї Схцхл, дїn 1792, Фебр 15, үndese борбеште шї de хрїсовул лхї Алек Іnsıdant, дїn 1776, Фебр 24, кхм шї de ал лхї Мірчеа ІІ, дїn 1552, карї амбе с'аѣ рїпѣс de рesmїrїge шї roane.

²⁾ Хрїсовул лхї Кост Моїуз, дїn 1793, Маї 22, шї хрїсовул лхї Георге Ханѣрлїу, дїn 1798, Іуніе 5.

³⁾ Kartea Іsнрѣbnukatуlї dїn 1800, Martie 22.

Валлеа ши Фънденіи, сънт патриархіи вісерічілор Къмпъ-
лэцне, ін цірѣл кърора се гръпаръ локвіцеле оаме-
нілор, ка копії імпрецізрѣл энзі мошѣ.

Ін секолѣ XVI афлѣм ін Къмпълэнгѣ попѣлѣціа
крескѣтѣ фоарте мѣлт: кѣчї, інтре 1500 ши 1600, се
рідікаръ вісерічіле Шѣбештії¹⁾, Попа Савѣ²⁾,
Скеіѣ³⁾, Брадѣ, Маллѣ де сѣс ши де жошѣ.

Ла Брадѣ п'афлѣм нічї о інскріпціе. Не піетріле
мормінтале фігуреасѣ date динтре 1500 ши 1600. Тра-
діціа інсѣ спъне кѣ ла Домнѣл Міхаї (Вітеазѣл) ві-
серіка се рідікассе не рѣнеле алтеї вісерікѣде де лемнѣ,
“пъръсітѣ де ані пенѣмъраці, ши фѣкѣтѣ дін времї бѣ-
“тръне, кам дѣне ла Негрѣ Водѣ.”

§

Черчетънд съѣт-ѣрѣіле Маллѣ де сѣс ши Маллѣ де
жошѣ, кънд кѣ вісітареа Скїтѣлѣї Чоканѣ (ін 1854), афларѣм,
атѣт дін хрісоавеле Мѣлѣренілор, кѣт ши дін спъселе
мошілор, кѣ Брадѣл аре, інтр'адевърѣ, о антїкїтате ма-
ре, фїнд інлѣдатѣ астѣ вісерікѣ кам дін секолѣл XV.

Сѣ лѣсѣм сѣ ворѣеаскѣ традіціа інсѣші.

— Веке сѣ фїе вісеріка астѣї сатѣ (Маллѣ де сѣс)?

— Веке ка ши сатѣл.

— Де мѣлт с'а кокоѣат сатѣ тѣста аїчї?

— Да чїне поате шїї? Чеї карї ар шїї сінт ѣър-
рїнѣ астѣзі!

— Аша е; дар пѣлѣ а нѣ се фаче ѣъррїнѣ, омѣл
ворѣеште: спъне неамѣлѣї сѣѣ пѣціріле ши сѣфѣерїн-
целе лѣї п'алле пѣрїнцилор сѣї. Сънт вѣтрѣні мѣлѣї
ін сатѣл тѣста?

— Сїнт.

¹⁾ Фундатѣ не ла 1550, ши репаратѣ ла 1739.

²⁾ St Nikolae дін тѣргѣ, рідікатѣ не ла 1570, ши репаратѣ ла 1670.

³⁾ Інтре 1500 ши 1600. Са зїче кѣ ін перетеле адтарѣлї с'ар фї зї-
діт о пїатрѣ де морнѣнїѣ, кѣ data дѣне ла Негрѣ. Д'о фї адебѣрат,
Скеїѣ аре о есістїнѣ де бр о чїчї саѣ шасе секолї Кѣм а сѣферї
пѣлѣл кїторѣ сѣ се інгрѣне нїкте піетре аша де бѣтрѣне? Д'о фї пре-
сїдат ла репаратѣ. Домнѣл Букур Іоанн е кѣлнабїлѣ кѣтре історїе д'а-
сменѣа індїфѣрїнѣл...

— Al eatъ логофѣтъ Satълѣ!

— Eatъ върхъ Съндѣкъ!

— Ъста, domъле, mie мѣте! Пе елѣ въ'л ин-требі: е плинѣ ка зн стѣпѣ... Съ vezі към її тоакъ гѣра, ка о сѣрлеасъ!

Логофѣтъ satълѣ Малъ де със е зн върватѣ ин-тре 40 ши 50 де ані, нѣмит Дѣмитрѣ Sandъ. Колоареа федеї салле е врѣпѣ, ши трѣсрїле лѣї сѣнтъ вър-вѣтешї ши регѣлате: окїа де Аквїа ши кїка де Леѣ; зн канѣ де Романѣ пе змерї де Дакѣ; зн адевѣ-ратъ фїѣ ал мѣнцилор.

— Бѣпѣ zioa! zisse трївѣнѣ мѣлѣреанѣ.

— Мѣлѣмїм дѣмитате! рѣспѣнсеїѣ.

— Domъ интреавѣ, zisse знѣл, де кѣнд е satъ ъста?

— Апої, нѣмаї де вр'о патрѣ сѣте де ані.

— Ши де знде шїї? ѣл интреваїѣ.

— Дѣпѣ зн хрїсовѣ вѣтрѣнѣ, каре е де ла-Винїа Водѣ (1532—1534).

— Апої нѣ е векиѣ: нѣмаї треї сѣте де ані!

— Аша е; инѣ Малъ де със е копїлѣ Малѣлѣ де жосѣ; ши ачеста е рѣнтѣ дїн тѣлїна Кѣмпѣлѣнтѣлѣ, имѣлїндѣ-се оаменїї преа мѣлт ин ораш.

— Ши че невое авѣрѣ стрѣмошїї дѣмнеавоастрѣ сѣ се зрче п'асте деалѣрї?

— Neamъ nostrѣ се траѣе парте дїн Skeenї, парте дїн Оларї ши Рѣмѣнї. Стрѣмошїї поштрї локїаѣ о-дїноарѣ импреѣїрѣл бїсерїчеї Брадѣ, каре п'атѣнчї се нѣмеа Бїсерїка дїн малѣ, фїїнд ашезатѣ пе деалѣ. Кѣнд кѣ Тѣрчїї де със Мірчеа Водѣ¹⁾, снѣнеа зн монїѣ (каре азїссе ши елѣ де ла зн алт монѣ) кѣ стрѣ-мошїї поштрїї (Бѣрѣштї, Огарї, Дїцої, Фоканї, Оке-штї, шчл.) се деслїпїрѣ де тѣлїна вѣтрѣнѣ а ораш-лѣї, ши се петрассерѣ тот пе монїа пѣрїнтеаскѣ; дар

¹⁾ Bezї Akтъ Magistratului din Sas Sebeuș, de care am vorbit în ideile Preliminare.

maî spre dealuri, maî la adâpostă. Le plăkъръ локъла не каре е азî așezat Малъ де жосъ, ши пѣсеръ паръла satълаі, namitî Okentiî Mъларені. Okentiî vine de la Okea, maî marele satълаі, каре се пѣsesse în фрѣntea прівецілор, ка пѣstopъла în капъла дършеі; iar мъларені, spre addъchere a minte a bisepіcheі Малъла (Bradъ), unde ера църіна мошілорлор.

— Saș poate se nămi astfel кіар de la aste малъри, не карі се ашезаръ чеі din famіліа Okentілор?

— Poate; dar tot maî vine vine la sokotealъ cheelalъ . . .

— Dar de че s'о фі zisъ Okea бѣтрънъла мошъ?

— Se vede treaba къ авеа окі de Bълтъръ мошъла postpъ!

— Tokmaî аша! обсервъ хп sъtcanъ. Nъ vezî тъ, мъ, къ тоцî тî din Okea аъ окі марі: ши грозомі? Паркъ те фертекъ, паркъ те deoакіе кънд се зйтъ ла тіне. Аша е d'alde попа Onчoіxл Okesкъ, din Малъ де жосъ, кіторъла bisepіcheі челлеі пзоъ.

— Dar satъла zsta (Малъ де sъs) кънд s'а фъкът?

— Ашоі, дъпъ snъssa мошілор, нъ мълт дъпъ. întemeierea Okentілор мъларені: immъlgîndъse преа мълт оаменіі în Малъ де жосъ, trei моші де ачі (рамъре din мошъла Okea) се traserъ maî la dealъ, tot ne moшіа орашълаі, не поіана asta. Astfel Малъ де sъs ажъnse а фі о четате, unde се тръџеаъ тоцî чеі din Малъла де жосъ ла невоі грелле, în timpі de pesmîrice (de Търчі ши де Тътарі). Din ачешті trei моші, карі фъкъръ ши bisepіka satълаі¹⁾, не траџем ноі тоцî. Înсъ ши ачеі trei моші, аџът се immъlgîръ ши дъншіі, în кът се întinсеръ ши еі maî інколо, tot ne moшіа орашълаі, формънд алте sate, прекъм, Бгреа—Okentiî,

¹⁾ De demnî тоатъ. дупъ stіvъл bekіъ, кампанаторъд s'а yekat nymaf de б'о tr. і-zechі de anі d'astupra bisepіchіі. О rekomандъm amatorілор де curiosіtăџі ши antіkіtăџі, pentru similitatea оі. Іа rekomантъ primіі secolі ai Kreutrusmъlvі, кънд bisepіche ераџ simіle ka Anostodіі!

карѣ одишоаръ се зичеа махалаоа Къреларіор. Їн зр-
нъ, tot ѓмълѣндъ-se оаменїї, се фъкъръ сателе Апа-
Съратъ, Бъгеа-Хъмелї шї Вішоїзл. Апої ве-
пїръ шї Ръмънї de дїнколо (Арделенї), не карї пе-
воїле (фоаметеа) ѓї сілїръ а се statornїчі не мошїа о-
рашълї. Їн скърт, тодї ѓштїа, Мълзренї шї Вішоенї,
szntem копїї аї моштенїор Къмпълзрненї, (Skeeno-
Ръмънї) рамъре дїн тълпїна гроасъ а Къмпълзрнълї.
Пробъ къ не траѣем дїн моштенїї Къмпълзрненї sznt
къскренїїле че авем ѓн Skeї шї ѓн Оларї: фамїліа Съ-
взїкълї се траѣе дїн мошъл Фоканъ. Ъїте, лївадеа аеа
d'алътзреа е дъръїтъ de мошїї поштрїї Сф. Цеорѣе дїн
Ръмънї: се веде къ стъпънъл локълї а търїт фъръ
моштенїорї, шї а лъсат локъл вїсерїчїї Сф. Цеорѣе,
znde заче дъррїна стръмошїор поштрїї. Аколо е шї
помелнїкъл постръ, ла St. Цеорѣе.

— Dar Чоканъл (skїтл) de чїне съ фїе фъкът?

— Апої, фїнд къ este не мошїа орашълї, шї ѓн
аппронїере къ сателе астеа, tot de вр'ън мошъ d'аї
поштрїї: ѓн лїпсъ de копїї, а фъкът skїтлѣнъ ѓста, шї
'л-а ѓnzestpat къ пъртїчїка лї de локъ.,

Dїн челле арътате конкїдем:

I. Попълацїа Къмпълзрнълї, ѓнтре 1400 шї 1600,
ера destъл de нъмероасъ: пробъ, тълдїмеа рїнелор
de кase дїн свъзрїїле Skeїзл шї Ръмънї; шї петра-
ѣереа Окешїлор шї челлор лалдї моштенї Skeeno-
Ръмънї не деалърїле дъне мошїа Орашълї, пентръ
маї тълът коммодїтате шї фачїлїтате а esїstїngїї. Поа-
те шї фїка de барбарї съ фї fost окасъ а петраѣ-
ѣерїї Окешїлор, не деалърїле znde sznt азї сателе
Малъл de sssъ шї Малъл de жосъ; ѓнсъ, къ петраѣ-
ѣереа Барбарїлор дїн Царъ, зрмá съ се кобоаре шї
Emїграндїї Skeeno-Ръмънї ла ветреле лор, ѓн свъзр-
вїїле respектїве; еї ѓнсъ ръмассеръ локълї пълъ азї.
Шї іаръ, дака de фїка Барбарїлор се петрассеръ
Окешїї не деалърї, de че нъ се петрассеръ атлнчї,

ла ачестѣ адъностѣ, ши чеї лалцї моштенї Къмпъланченї, америнцацї де о потрївъ де фѣрія барбарїлор? Поате къ ши ачештіа с'аѣ ѣркат пе деалѣрї ши плаїзрї, ши дѣпъ ретрацереа барбарїлор аѣ коборѣт іар ла къївѣл лор, їн Къмпълангѣ. Дар Окештії ши чеї лалцї моштенї де че рѣmassеръ tot пе деалѣрї фѣндѣнд сате нѣоѣ? Де ѣнде їндлемеѣ къ маї мѣлт їмѣлїреа локїторїлор де кът фѣрія барбарїлор аѣ de-terminat пе Окештії ши консодїї лор а се ретраѣе маї спре деалѣрї, маї ла ларгѣ, маї ла лїбертате, маї ла зїгар деспре Фоаме ши Барбарї.

II. Мѣлѣспенїї нѣсѣнт streїнї венетїчї (Ardeleanї ши Олтенї), гонїцї дїн сателе лор де фоамете, де барбарї, орї де контрївѣцїїле челле грелле алле ачеллор тїмпнї критїчї, ши пе карї венетїчї коммѣна, прїн ре-resentationїї еї, 'ї а фѣкѣт клѣкашї пе мошїа Оранїлї, към претїндѣ D. D. Депѣтацї аї моштенїлор; чи сѣнт Skeenї ши Рѣтѣнї, фѣрацї бѣнї къ актѣлїї моштенї. Ши eatъ къвїнтеле noastre:

1-їѣ. Сѣтенїї дїн Рѣтѣнїа мїкѣ, че емїграѣ ла Балканї орї ла Карпацї, де фѣрика де барбарї орї де їмпїлѣрїле Гречїлор, нѣ пѣтеаѣ шедееа мѣлт їн ком-мѣнеле лїбере мѣнтене, нїчї ка оаспецїї, нїчї ка їн-корпорацїї къ четѣцїенїї чеї лїберї: фїїнд-къ пропїе-тарїї дѣпѣ мошїїле кърора фѣѣеаѣ її рекламаѣ ла Гѣвернѣ, ка зп дрепѣ ал лор¹⁾); ши їндаѣ се трїмїтеаѣ Гоначї дѣпъ еї, карї її addѣѣеаѣ ла ѣрма лор. Пробѣ, Хрїсовѣлѣ лї Mateї Bassараѣѣ, дїн 25 Martie, 1633, деспре каре vomм ворбї пе ларгѣ їн капїтолѣл ѣрмѣторѣ.

2-леа. Деспре Арделенїї фѣцїїї дїн Transyl-vania, де фоамете ши де жѣгѣл де фѣрѣ ал ѣнѣрѣлїї ши ал Sasѣлїї, ши адъпостїїї їн коммѣна noastrѣ їн дїфѣерїте епоче, потѣ D. D. Депѣтацї провѣ, къ акте аѣтентїче, епока венїрїї лор їн коммѣнѣ, ши дрепѣл

¹⁾ Цѣганѣлїї фїнд о бїѣ де мѣнкѣ а пропїетарїлїї

de stăpânire че а'а авѣт асѣуръ-ле коммѣна, секолѣ іетреці? Дар ниі інсуитѣ D. D. Депѣтаці, ши мѣлѣ діи моштені, нѣ пот пробá азї нічї џенеалоџа неамѣ-лѣ лор, нічї дрепѣл кѣ каре possedъ аверіле лор. Ба-селе аргѣментелор лор сѣнт інскріселе де арѣндаре алле мѣлѣлор де ла 1780 інкоá, ши Реџістреле Рѣпташі-лор де ла 1824, ѣнде фігѣреазъ мошїї ши консѣѣенїї моштенїлор Кѣмпѣлѣнѣенї, ін нѣмеле кѣрора Жѣдеѣл кѣ Пѣргарїї арѣндаѣ Мѣлѣнїї, ши реџїѣѣ тоате інскрі-селе пѣлїѣе а ле коммѣнеї; інсъ кіар асте аргѣмен-те сѣнт ін контра лор, кѣм вомм арѣтá ла локѣл сѣѣ.

Ши кѣм Пѣргарїї ши Жѣдеѣнї, дїнтре 1400 ши 1800, нѣ'ши ассїѣрарѣ еї, кѣ інскрісе саѣ Хрїсоаве, дрепѣл лор де стѣпїнїре асѣпра стрѣїнїлор прїїмїцї ка клѣкашї пе мошїа Орашѣлѣ? Кѣнд челѣл маї мїкѣ обїектѣ де кѣмпѣраре орї де вїнзаре ал лор іл ассїѣраѣ кѣ інскрісе дѣне тоате формеле...

Ши, ін фїне, дака Мѣлѣренїї сѣнт клѣкашї, кѣм о претїндѣ D. D. Депѣтаці, кѣм ії рекѣноскѣрѣ дѣмнеалор прїн інскрісѣ, ін доѣ рїндѣрї, (ла Апрїліе ши Маї, 1855) ка моштенї Кѣмпѣлѣнѣенї, кѣ дрепѣл ла фолоаселе коммѣнеї? Дїн конвїнкѣїе орї дїн вї-клѣнїе о фѣкѣрѣ аѣеаста? Дака е дїн конвїнкѣїе, треѣѣеа с'о факѣ дїн капѣл локѣлѣї.

Дѣстѣл атѣта аѣї.

Ам атїнсѣ ін треѣѣере коарда аѣеаста ка о ін-тродѣѣѣере прелїмїнарїе пентрѣ Капїтолѣл ХІ, ѣнде вомм арѣтá пе ларг кѣсселе прочѣсѣлѣї моштенїлор Кѣмпѣлѣнѣенї пентрѣ венїтѣл мѣлѣлор Коммѣнеї, кѣм ши кѣсселе прелѣлнїрїї аѣештеї жѣдеѣкѣдї ін кѣрсѣ де 24 де аїї...

КАПИТОЛЪ VI.

КЪМПЪЛЪНГЪЛ СЪБ МАТЕИЪ БАССАРАБЪ.

Шербанъ I, Mateiș I, Kostandin I, Шербанъ II și Kostandin II sânt, în secolul al XVII, niște лъчешери де националитате și де independence, карі се невоескѣ indesept а рissini негреле склавиеі noastre политиче și sociale!

Фіе-каре дін domniї Bassarabi нѣмицї маї сѣс лѣсаръ кѣте о паѣнъ де аорѣ în Istoriã Patriei лор, și кѣте зп monumentѣ în Кѣмпълънгѣ саѣ în Мѣшчеллѣ: тої аѣ fostѣ patronї zeloshi аї коммѣнеї noastre.

Mihail Biteazul și Шербан I, кѣ okassinea ре-інтрпѣрїї лор тризмѣале дін Брашовѣ (ла 1599 și 1603) ridikаръ крѣчї marї de piatrѣ în дрѣмѣла де ла Kronstadt спре Кѣмпълънгѣ: дін ачестеа зпеле е-сїстѣ, (спрекм чеа дін Драгославелї, де лїнгѣ Biserică); алтеле с'аѣ дрѣматѣ де тїмпѣ орї де Барбарї.

Шербанъ Kantakuzinș, афаръ де крѣчеа де лѣнгѣ Viena (1683), ridikъ și алѣ крѣче ла скелла Драгославелї, în memoria învinѣрїї Osmanlıлор сѣс тѣрїї Vieneї¹⁾.

Брѣнковоанѣла фѣ зпѣла дін Ktitopїї monastirїї лѣї Matei дін Кѣмпълънгѣ, кѣм și ал monastirїї Katodиче tot де аїчї, dotѣндѣ пе амїндѣъ кѣ пропрїетѣдї și привїлеѣе.

Челле шаї тѣлте крѣчї де piatrѣ дін капиталла Мѣшчеллѣлѣї, și дрѣпе мошїа Кѣмпълънгѣлѣї, кѣм și

¹⁾ În ea se pomenește-uni de фачереа унїї падѣ neste ana Dimbovița, ла întрѣнаrea лѣї Шербанъ де ла Viena.

din tot Мѡшчеллѡ, datъ din секолѡл XVII; maї аллесѡ din тинпиї лѡї Дѡка, Гика, Mateї шї Брѣнковеанѡ.

Їн ачестѡ секолѡ се ридикарѡ ѥн Кѡмпѡлѡнгѡ мѡлте бисеричї; iar челле веки се репарарѡ маї toate, адѡ-гѣндѡлсе тѡрѡ де зидѡ д'асѡпра, шї алтарѡ ѥн фор-мѡ де semi-черкѡ, дѡпѡ стѡлѡ грекѡ.

Бисерика Sѣнтѡлѡї Іаіе се ридикѡ ла 1620, шї фѡ репаратѡ ла 1771.

Sѣнта Треїме, ла 1732, шї репаратѡ ла 1780.

Monastirea, ла 1635.

Monastirea лѡї Mateї I din Кѡмпѡлѡнгѡ.

Їн ѥнскрѣпѣїа ачештеї Monastirї афѡлѡмѡ къ, дѡнѡ фѡндареа бисеричїї domнештї а лѡї Negрѡ, ла 1215 (6723), ea фѡ сѡрпатѡ де ѡнѡ кѡстремѡрѡ ла 1628, s вѡ Александрѡ Liau; шї stette рѡнатѡ шанте аѡї.

Ла 1635, Mateї I префаче бисерика де мирѡ а Negрѡлор ѥн monastire де кѡлѡлѡгрѡї (kinovie), tot не ве-кеа temelie, шї tot кѡ pietрѡлѡ бисеричїї лѡї Negрѡ, ѥмпѡїїнѡд лѡпса кѡ pietрѡ шї кѡрѡмѡзїї romane din рѡїнеле Жидавеї¹⁾

Прѣнѡл Ерѡменѡ ал monastirїї фѡ Melxisedekѡ, кѡре се vede desinatѡ ѥн тѡнда бисеричїї, ла дреапѡта потрѡтѡлѡї боерѡлѡї Папѡ Kostiesкѡ. Бѡцѡл (кѡрѡжа) пѡ-сторѣїї лѡї Melxisedekѡ (de аѡanosѡ, форматѡ din треї вѡкѡцїї, лѡгате кѡ верѣїї де арѡїнтѡ) е ѥнѡїнтѡ лѡнѡгѡ тронѡл destѡнатѡ pentрѡ шедереа Domнѡлѡї ѥн бисерикѡ. Se зѡче къ і s'ар фѡї datѡ де ѥншѡї Mateїѡ, ѥн зѡїа д'ѡнтѡїѡ а Ерѡменїїї салле²⁾.

Tot атѡнчї се ридикѡ шї тѡрѡла де кампанѡ, кѡре се репарѡ шї се трансформѡ ла мѡжлокѡл секолѡлѡї XVIII.

Mateїѡ dotѡ monastirea sa din Кѡмпѡлѡнгѡ, ка не toate челле фѡкѡте де дѡнѡлѡ, кѡ мошїї, вїї, царїнї, ornamente скѡпне, шї beșтѡнїте грѡлѡ бисеричештї³⁾.

¹⁾ Bezi Nota A. — ²⁾ Bezi Nota D. — ³⁾ Bezi Nota C.

Маї тѣлцї Домшї шї партїкларї тѣрїрь аверса monastirii кѣ мошїї, вїї, цїганї, etc 1).

Аїчї се паште о їнтреваре:

Batra monastirii лїї Mateiș, аяме Грѣдиштеа, пе локалѣя кѣрїа фігѣрарѣ атѣдеа секолї тѣнїчїя Ромѣла шї Ромѣла коммѣналѣ, прїн че мїжлокѣ девенї-еа пропrietate тѣнѣстїреаскѣ? О дѣрѣї коммѣна monastirii, орї Mateiș о кѣмпѣрь де ла коммѣнѣ саѣ де ла алѣ чїнева?

Локалѣя Ромѣлеї, рѣтѣнд локѣ домпескѣ дѣнѣ стрѣмѣтареа Ромѣлеї пе локалѣя Кѣмпѣлѣнѣлѣї де азї, с'а дѣрѣїт де Негрѣ саѣ де Мірчеа вре хнѣї osteanѣ белїкосѣ, де ла непоцїї кѣрѣїа 'л-а кѣмпѣрат Mateiș, шї 'л-а фѣкѣт дѣрѣ monastirii сале дїн Кѣмпѣлѣнѣлѣї 2).

Їмпѣрцїреа коммѣнеї сѣѣ Mateiș I.

Пѣнѣ ла Mateiș, пѣмеле шї чїрконферїнда сѣѣт-хрѣїїлор Кѣмпѣлѣнѣлѣї нѣ пе сѣнт кѣноскѣте, лїпсїндѣ-не орї-че документѣ, пѣблїкѣ саѣ прїватѣ, деслѣшїторѣ pentрѣ ачеаста.

Сѣѣ Mateiș, коммѣна ера їмпѣрцїтѣ їн сѣѣт-хрѣїїле хрѣтѣоаре:

Скеїл 3),

Валлеа 4),

Marina 5),

St. Nikolae din sѣs 6),

Брадѣ),

Пона Саввѣ 8),

1) Bezi Nota H. — 2) Bezi Nota F.

3) Nymit astfel de la Skeeni.

4) Дѣнѣ Вѣлчедлѣлѣї че кѣрѣе прїн орашѣ, де ѣнде-шї бїсерїка де дѣнѣнѣ потропонул Крѣсанѣ 'шї а дѣлѣт нѣмеле де Валлеа.

5) Дѣнѣ храмѣл бїсерїцїї.

6) Idem

7) Дѣнѣ ѣн брадѣ фоарте Бекїѣ, дїн кѣрѣеа бїсерїцїї, кѣзѣт ла 1824.

8) Дѣнѣ фѣндаторѣл бїсерїцїї дїн канѣл тѣргѣлѣї, кѣре се зїче шї St. Nikolae din тѣргѣ.

Търгъл ¹⁾,
 Марѳинеа ²⁾,
 Пона Стоїка ³⁾,
 Пона Іене ⁴⁾,
 Ст. Георѳіѳ ⁵⁾,
 Маллѳ ⁶⁾.

Astъ импърѳіре а еsіstat astѳел пѳпѳ ла Регѳ-
 лamentѳ.

Кѳт desne întindea саѳ чіркoфepінѳа свѳт-хр-
 вїлор, ачеаста нѳ о штім де сігѳр: кѳчї зн орошанѳ
 дїнтр'о desнѳрѳіре плѳtea adesea трївѳтѳл їн алѳ де-
 снѳрѳіре; знїї се стрѳмѳтаѳ, дїн фелѳрїте каѳсе, дїн
 свѳтхрвїѳл Skeeanѳ їн челѳѳ Романѳ, шї vice
 versa, фѳрѳ а їнчetta кѳ toate astea а фїгѳра їн ре-
 цїстреле свѳхрвїлор nataле. — Фїїнд-кѳ їнсѳ свѳт-хр-
 вїїле се нѳміаѳ дѳнѳ бїсерїчї, фїѳ-каре desнѳрѳіре се
 сфїршеа аколо знде їнчenea чеелалѳ бїсерїкѳ: кѳ мо-
 дѳл ѳsta poate афла чїне-ва, кѳ анпронїере, марѳїїїле
 фїе-кѳрїа desнѳрѳірї їн секолїї XVII шї XVIII.

Sorþentea авѳѳїлор

лѳї

МАТЕИѳ БАССАРАБѳ.

Mateiѳ Bassarabѳ а фѳкѳт, елѳ сіугѳр, 40 de mo-
 nastirї, дїн карї чеа d'a патрѳ-зечеа ѳ Сѳрїндарѳл.

Кѳ че фѳкѳ шї dotѳ Mateiѳ 40 de monastirї?

Domnїї дїнтрѳ Negrѳ шї Мірчеа пѳтѳрѳ dota бї-
 серїчїїле шї monastirїїле лор кѳ мошїї дїн локѳрїїле dom-

¹⁾ De ла тѳргѳл орашѳлѳї.

²⁾ Ын копѳнсул бїсерїчїї St. Ідіе, фїїнд d'o марѳїнеа а орашѳлѳї.

³⁾ Дѳпѳ бр'ѳп попѳ кѳ їнфлѳѳїцѳ, де ла бїсерїка domneaskѳ.

⁴⁾ Дѳпѳ бр'ѳп попѳ аsemenea де ла бїсерїка Фѳндемї.

⁵⁾ Дѳпѳ храмѳл бїсерїчїї

⁶⁾ Фїїнд ашезатѳ пе маллѳрї.

newtî, fiind înкллокърї demerpte între 1200 și 1400; къ те къ, ла 1428, Александръ челлѣ Бѣнѣ, (ал Молдовеї) врънд а'шї dota monastirile сале Bistriца шї Provată, требхї съ кѣмпере мошїї дїн дїнѣтл Neamцлѣлї, Слечеава, Іешїї, шчл, де ла моштенї че'шї стѣпънеаѣ мошїореле дїн не поменїте тїм пѣрї¹⁾.

Însъ кіар дїн сѣколѣл XIII (1200—1300), сѣнѣ хрїсоавеле шї кронїчеле, локърїле domnewtї se дѣрїїserъ маї тоате пе ла воерї шї къллѣгърї.

Къ атѣт маї мѣлт Мірчеа II ла 1550, шї Neagoe ла 1512, шї Mateїѣ I ла 1633, аѣ требхїт съ dotese висерїчеле лор къ мошїї кѣмпърате де ла моштенї шї де ла воерї. Лѣсѣм пе тодї, шї întreбѣм пе Mateїѣ:

De unde атѣта бѣнетѣ, Мѣрїа Та? Pentрѣ констрѣїrea шї dotarea а 40 de monastirї (дїн челле де фрѣnte вїн Цара Рѣмънеаскѣ) требхескѣ мїлліоане; dar аste тресаѣре де unde?

Лѣ аї афлатѣ?

Însъ, pentрѣ афларе де атѣтеа тресаѣре, требхе хн порокѣ орѣѣ, пе каре нѣ'л преа аѣ Prinцїї шї патричїї, вѣвѣцадї а зїче ш'а се фаче Ш'апої, орї кѣт де фортѣнатѣ ар фї чїне-ва, нѣ поате афла атѣта бѣнетѣ вїн кѣт съ кѣмпере domnia де ла Bisirї, съ о sѣsїe дѣнѣ demnitatea еї, съ astѣне гѣ-ра вїнтрїанцїлор шї немѣлцѣмїцїлор, съ коррѣмпѣ пе конфїденцїї вїнемічїлор сѣї, съ факѣ дарѣрї domnewtї ла альяцїї сѣї, гратїфїкърї пе ла Канїї Оштїрїї вїнцїене шї streїне, шї съ вїналце шї съ dotese 40 de monastirї prinчїпале!!!

Лѣ аї фѣкѣт сїнѣр ачесте мїлліоане?

Тресаорїле се факѣ саѣ къ sѣdoarea фрѣнцїї, орї къ рѣпїрї шї амѣдїрї: къ мїжлоаче onneste саѣ рѣмїноасе.

Ўн Domnѣ нѣ поате фї нїчї kommerцїантѣ, нїчї вїн-дѣстїрїалѣ, нїчї арендѣторѣ, нїчї банкерѣ, нїчї кѣлтиваторѣ.

¹⁾ Mar. Ist Tom II, фїла 40—50.

Аша дар, sorpentea аввцилор лѣи Mateiș катъ съ фие рѣpirea, а мѣpirea ши онпорѣл¹⁾.

Ши кѣ toate astea, istoria ni'а apatъ pe Mateiș ка ѣи Domnș drentș ши pietosș (евлавiosș); кѣм се ѣнфрѣдим aste доъ асторитѣдї контрадикторїи, Раѣиа ши Istoria?

Адевѣрѣл с'а ѣнгронат кѣ Mateiș; ши Традиѣиа кѣ Istoria се баллотеасъ п'о mare de конжектѣрї. Дѣм-незеѣ ва жѣдека пе Mateiș ка пе тоѣи. . . .

Кѣ toate astea, пе де опарте системѣл феѣдалѣ ѣнтродѣсș de Mihaї Biteazѣл, пе де алта моштенїреа пѣрїнцилор сѣи Bassarabi, пе де алта характерѣл аварѣ ши лакомѣ ал ѣнор Bassarabi (ка Брѣнковчанѣ), ачестеа ши алтеле аѣ пѣтѣт фаче пе Mateiș челлѣ д'ѣнтѣиș проприетарѣ ши банкїерѣ ал тимпѣлѣи сѣѣ. Ён ѣепере, енормеле аввѣдї, private саѣ domnești, аѣ mai tot д'аѣна ниште сорпенте компрометабїле репѣтаѣїи Possessorилор лор: кѣчи, кѣм vedem ши азї, чеї onnestї sѣnt обѣкѣрї ши поверї²⁾. . . .

Сѣорѣл Sintѣлѣи Ііе.

Ўн арѣиколѣș din dota Monastirii лѣи Mateiș din Кѣмпѣлѣнѣгѣ este ши Сѣорѣл Sintѣлѣи Ііе, каре се фаче ла 20 Іѣіе, пе локалѣл ачестеї monastirii.

'Naintѣ de 1633, astș сѣорѣ se фѣчеа пе локалѣл Коммѣнеї, ѣн досѣл висерїчїи Sѣнтѣлѣи Ііе, каре а прїї-мїт пѣмеле де ла ачестѣ сѣорѣ, ла 1620, кѣнд фѣ фѣндатѣ де дої моштенї din сѣет-ѣрѣїѣл Марѣїнеа: провѣ, пїаѣа д'аллѣтѣреа, пѣмїтѣ пїнѣ азї Обѣорѣл, (ло-кѣл де вѣнзаре ал вїтелор). Дѣпѣ 1633, локалѣл Обѣорѣлѣи servї де локалѣ ал тѣргѣлѣи де вѣкате, че се фаче пе тоатѣ сѣпѣтѣмѣна, Sѣмѣвѣта, ѣн Кѣмпѣлѣнѣгѣ

Сѣорѣл St. Ііе а треѣхїтѣ сѣ existe ши ѣnainteа лѣи Negrѣ, пе локалѣл Ромѣлѣї. Мѣсчеллѣл а треѣхїт сѣ

¹⁾ Bezi Nota J ши Nota M. — ²⁾ Bezi Nota

аѣбъ знъ сворѣ аннаалѣ, pentru skimbea în mare (en gros) алъ обектелор фелхрите де тѣнкаре ши имбръкъмinte. Ачестѣ сворѣ ар фи пѣтѣт девени знѣл дин челле де фрѣнте сворѣрѣ алле Рѣмѣниеѣ, дака Мѣшчеллѣ ар фи авѣт о posiциѣне ка Бѣзѣл саѣ ка Рѣмпикѣл-Вѣлчѣи; кѣ тоате астеа, înainte де Регѣламентѣ, ши маѣ аллесѣ înainte де Фанариѣѣ, елѣ ера знѣл динтре челле д'ѣнтѣѣ сворѣрѣ дин Рѣмѣния.

Негрѣ, кѣ стрѣмѣстареа Ромѣлеѣ пе локалѣл де азѣ алъ Кѣмпѣлѣнгѣлѣѣ, стрѣмѣтѣ ши сворѣл ачеста пе локалѣл дин досѣл висерѣчѣи Sint'-Ilie.

Традиѣиѣ спѣне кѣ, în timpѣ де емигрѣре ла мѣнѣѣ, (де фрика Барбарѣлор) сворѣл ачеста се мѣта ши елѣ пе плаѣхрѣ: асфел, în плаѣл Дѣмбѣвѣѣ, este знъ мѣнте кѣ ачестѣ нѣме (Sint'-Ilie). Ачестѣ мѣнте катѣ сѣ'ши фи лѣат нѣмеле де ла сворѣл Ст. Ilie, че с'а фѣкѣт кѣѣѣ-ва anni пе креаста лѣѣ, ши знде маѣ тоѣѣ Ромѣнѣи дин Dacia Traianѣ катѣ сѣ фи venit сѣ skimbe аѣ обектеле лор де prima neccesitate.

Деспре ачеста нефикрединѣеасѣ знъ înscriș de vînzare, фоарте векиѣ, че есистѣ în мѣѣниле зѣѣ сѣтеанѣ дин Рѣкѣрѣ, кѣ зрѣмѣторѣл инцеллесѣ:

„Ши ам бѣѣт адѣлмашѣл, ла сворѣл лѣѣ Sint' Ilie, аѣчѣ-șis, пе креаста плаѣлѣѣ Sint' Ilie.”

Матеѣѣ Bassарабѣ мѣтѣ сворѣл ачеста дѣне локалѣл Коммѣнеѣ пе локалѣл Monastirii, лерѣнд în testamentѣл сѣѣ де donare¹⁾), а нѣ плѣти орошаниѣ вѣмѣ де ниѣ знеде дин кѣте ар винде опѣ ар кѣмпѣра ла ачестѣ сворѣ²⁾. Кѣ тоате астеа, кѣлѣгѣрѣи, кѣнд ле венеа лор вине, нѣ се маѣ зѣта еѣ ла прерогативеле монѣтенѣлор, чѣ лѣѣѣ вѣмѣ де ла кѣмпѣрѣторѣ ши вѣнзѣторѣ, ши кѣрѣе де ла негѣѣторѣ; însѣ ши колѣѣѣѣ монѣтени нѣ'ѣ лѣсаѣ сѣ се sinѣеаскѣ, кѣм ам вѣзѣт în capit: III³⁾.

¹⁾ Деспре ачеста борѣескѣ ши înscriși de șis дин фаѣа monastirii

²⁾ Bezi Nota E. — ³⁾ Bezi Nota G.

Ла інчепѣтѣ, веніѣла локалѣлѣї пе каре се фаче азї ѕворѣл ачеста ера пеінсемнатѣ; азї, анѣ peste анѣ, ла доѣ мїї де леї се ѣркѣ фолоаселе лѣї. Кѣ банїї ачештіа, де ар фї рѣмасѣ ѕворѣл пе локалѣл коммуней, с'ар фї фѣкѣт мѣлте імѣхпѣтѣцїрї шї мѣлте ажстоаре Орашѣлѣї шї скѣпѣтацїлор. Дака tot кѣ асемenea мїжлоаче (кѣ рѣпїрї шї амѣцїрї) ва фї dotatѣ Mateїѣ челле 40 de monastїрї але салле, апої... ѕѣфферѣ мѣлт пенѣтацїа М: Сале де дрепѣтѣ шї онестѣ.

ХРИСОВЪЛ Лѣї МАТЕИЪ

DIN 25 MARTIE 1633.

În pînza орашѣлѣї, ла No. IV¹⁾, фігѣреазѣ ѕп хрисовѣ ал лѣї Mateїѣ Bassараѣѣ, кѣ data din 25 Martie 1633, прївїтор ла Рѣмѣнїї ашезацїї їн Кѣмпѣлѣнѣгѣ їнпайнте шї дѣпѣ Домнѣл Александрѣ Лїашѣ. Чїне'ї го-пїрѣ пе еї дїн сателе лор? Барѣварѣл орї Грекѣ?

Александрѣ IV Лїашѣ а домпїт їн доѣ рѣндѣрї, їнтре 1616—1617 шї 1628—1630. Консѣлтїнд исторїа, афлѣм кѣ, кѣ патрѣ анїї їнпайнте лѣї Ал: Лїашѣ, адїкѣ ла 1612, (ѕѣѣ Радѣ XI) цара ѕѣффереа мѣлт де Гречїї Фанарїоцїї пї Рѣмелїоцїї, “карї о ѕѣѣеаѣ шї о апѣсаѣ фѣрѣ мїлѣ; шї пїчї оdatѣ Гречїї пѣ фѣрѣ маї мѣлт апѣрацїї шї їнкѣраѣеацїї де кѣт їн тїмпѣл домпїрїї ачестѣї Радѣ. Де ачѣеа се шї фѣкѣ комплотѣ ѕѣ омтоаре пе Радѣл шї пе streїнїї венетїчї; дар комплотѣл се дескоуерї, шї Радѣ педенсї фоарте аспрѣ пе боерї²⁾.”

Кѣ патрѣ анїї їнпайнте домпїрїї адоа а лѣї Александрѣ Лїашѣ (1624) афлѣм їн исторїе о їнкѣрѣ-ре фѣрїоасѣ а Тѣтарїлор їн Рѣмѣнїа, “пе каре о пѣс-

¹⁾ Bezi Nota B.

²⁾ Ф. Аарон, фїла 94, дїн Манѣалѣл ѕѣѣ де Історїе.

“tiirь eй пѣнь ла Олтѣ, atѣт de грозавѣ, in кѣт 70 de “anі nѣ s’a пѣтѣт Цара іndрента¹⁾.”

În тiмѣя дomnііі а доа а лѣі Александрѣ IV Мiашѣ, ші а лѣі Леон BB (1628—1633) іар emmigrарь кѣлтиваторіі кѣмпѣлѣі; ші нічї атѣчї de фрика Тѣтарѣлѣі, орї а Тѣркѣлѣі орї а Чѣмeй... .

Сѣ аскѣлѣтѣм іmpарѣіала іstorie: пої poate sѣntem прeпѣшї de парѣіалитe.

“Фііnd-кѣ Александрѣ IV Мiашѣ, інкѣ дiн domnіa “d’іntѣй, лѣсasse xп nѣмe xрѣтѣ, Цара epa кѣ totѣя ne-“мѣлѣынїтѣ de дѣнсѣя; маї кѣ сеамѣ кѣчї dїспреѣіа “ne боepї ші а пѣра прeа мѣлѣт ne streїnї; dиn “каpe прїчїнѣ Поарта ’л-а мѣтат ла Молдова, дѣпѣ “плѣпѣерїле боepїлор; ші s’a trїmїsѣ іn локѣя сѣѣ Леонѣ, “фїїя лѣі Шлефанѣ Томша, Пpїнѣя Молдовеї.

“Ачeста, іndатѣ че s’a sѣit іn Скапѣ, а пѣсѣ іn “слѣжбe о мѣлѣїme de streїnї венїцї кѣ дѣнсѣя de ла “Konstantinopol, ші а іmpїлат Цара кѣ дѣждїї маї грeл-“ле de кѣт пѣtea сѣ ле плѣteаскѣ. Фііnd-кѣ локѣї-“topїї dиn прїчїна ачeста ішї пѣпѣstїаѣ каcеле “шї фѣцe аѣ, Леонѣ а іndatorat ne боepї ка eї сѣ плѣ-“teаскѣ dazdїїле дѣранїлор.”

Прекѣм аѣ фѣцїт локѣїtopїї satелор іntpe 1630 ші 1633, сѣБ Mateїѣ ші сѣБ Леонѣ BB, аsemenea аѣ фѣцїт ші сѣБ Padѣ XI (1611—1615), nѣмаї de дѣждїїле чeллe грeллe кѣ карї ії іmpїлаѣ Грeчїї ve-пїцї кѣ Domnїї dиn Фанарѣ.

Сѣ венїт ла хpїсовѣя лѣі Mateїѣ dиn 25 Martie, 1633.

Кѣлтиваторїї кѣмпенї, кѣтpe 1612, neвоїцї de іmpїлѣрїле despotiche а ле Грeчїлор, фѣгѣ ла мѣпѣї (іn Карпацї саѣ ла Балканї), іn сѣнѣя коммѣнелор чeл-лор лїберe, іndependїnte ші авѣte.

Кѣмпѣлѣнѣнїї, ospїталїepї ка тогї Pѣмѣнїї іn цe-пepе, ші ка tot Pѣмѣнѣя лїберѣ ші авѣтѣ іn parte, Кѣмпѣлѣнѣнїї імѣрѣцїшарѣ ne фpацїї лор іnфopтѣнацїї.

¹⁾ Ф Aaron, фїла 97, dиn Manуalѣя сѣѣ de Іstorie.

În timpul ospitalității (не каре оаспеле о плѣта кѣ тѣнка браделор лѣ первоасе), чеї маї тѣлѣ дѣн ачешї кѣтненї се ѣнкѣскрїрѣ кѣ Кѣтпѣлѣнченїї, фѣкѣндѣсе хнїї ѣнерї аї ачестора, алѣї сокрїї, алѣї кѣтпаѣї. Легѣмїтеле сѣнѣелѣї, ла оаменїї прїмїтївї шї некоррѣспѣнѣї, сѣнт маї тарї де кѣт але ѣтереселор шї пѣссїѣнелор тѣршаве. Нѣоїї оаспедї девенїрѣ фраѣї вѣннї кѣ оспѣтѣторїї: фраѣї д'ачеллашї сѣнѣе шї ѣтересе.

În timpul domnїї а доа а лѣї Ал. Іаїашѣ шї а домнїї лѣї Леонѣ (1628—1633) Рѣтѣнїї кѣтпенї еммїгрѣ дѣн пѣоѣ кѣ грѣтмѣада лѣ тѣнѣї шї песте Дѣпѣре; парте дѣн еї (поате консѣнѣенї кѣ еммїграѣї де ла 1612) вїнѣ а се адѣпостї тот ѣн коммѣна поас-трѣ; шї Кѣтпѣлѣнченїї ле даѣ шї ачестора оспїталї-тате фратернѣ ка челлор малѣї.

Кѣ тоате астеа, ѣн секолѣл ХVІІ, ка шї ѣн челѣл д'ал ХVІІІ, о асеменеа тѣре деспопѣларе а кѣтпїї-лор пѣ пѣтеа фї прївїтѣ кѣ сѣнѣе рече нїчї де воерї шї кѣлѣлѣгрїї (пропрїетарїї чеї тѣрї аї Молдо-Рѣтѣнїї), нїчї де Домнїї шї Сѣлтанї, (Протекторї аї Прїнѣпателор).

Аша дар, воерїї шї кѣлѣлѣгрїї, сѣв Домнїї Гречїї саѣ сѣв Прїнѣїї Гречїї, се плѣнѣеаѣ ла Поартѣ контра Гречїлор, ка кѣсѣ а еммїгрѣрїї кѣлѣваторїлор шї а деспопѣлѣрїї пропрїетѣдїлор лор. Поарта, де компѣтї-тїре орї де полїтїкѣ, скотеа пе Домнѣл, орї ѣнфрїна лѣкомїа шї ѣнтрїга Гречїлор кѣ Фїрмане фѣлѣерѣтоаре.

Кѣнд ѣнсѣ Домнѣл ера Рѣтѣнѣ, ка Шерванѣ І шї Матеїѣ І, воерїї шї кѣлѣлѣгрїї се плѣнѣеаѣ ла Домнѣл лор, ла Аллесѣл Наѣїеї, контра аренѣтѣорїлор шї фѣнкѣїоннарїлор асѣпрїторї; шї Домнѣл Рѣтѣнѣ аскѣла плѣнѣерїле Рѣтѣнѣлѣї, шї да дрентате Рѣтѣнѣлѣї, ѣн-фрїпѣнд саѣ аллѣнѣнѣд пе апѣсѣторїї Рѣтѣнѣлѣї.

Матеїѣ дар, дѣпѣ плѣнѣерїле воерїлор шї кѣлѣлѣ-грїлор, трїмїтте чїркѣларе ѣн тоате орашеле шї сателе Рѣтѣнїеї, шї ѣн пѣрѣдїле Тѣрчїеї знде ераѣ еммї-

граци сътенї, фъциї де апъсърїле Гречїлор, їнкъ дїн тїмпял домпїрїї лѣї Радѣ XI, лѣї Александрѣ Іліашѣ IV шї Леонѣ BB; indemнѣнд не църанїї фъциї а се ре-їнтърна ла ветреле стревѣнне, шї промїттѣндѣле зшѣ-раре шї протекціе.

Сътеанял еммїгратѣ їнсѣ, сътъла де ване промїсїсїнї, . . . шедеа локѣлѣї, фїе-каре не пропрїетатеа знд де апѣкассе а се ставїлі: ачї афлассе елѣї лїнїштеа, а-вонданца, дрентатеа; коло їл аштенѣа апъсареа, съвѣ о алѣ формѣ . . .

Ла а доа плѣнцере кѣтре Домнѣ дїн парѣа Ма-рїлор пропрїетарї конѣра еммїграцілор ребелї, че дїс-прецїзїаѣ ординеле домпешїї, Матеїѣ ордоннѣ капїлор де дїстрїкте шї де коммѣне а трїмітте їндатѣ ла зрѣа лор не кѣлїваторїї кѣмпїлор, одѣпостїгїї їн зрѣеле шї жѣ-децеде респектїве; не де алѣ парѣе, облігѣ не сателе кѣмпене деспопѣлате а фаче лїстѣ де нѣмѣрѣл шї нѣмеле сътенїлор еммїграції їн дїфферїте епоче, ордо-нѣндѣле а порнї гоначї дѣпѣ фѣгарї, спре а'ї їнтоар-че ла зрѣа лор, шї амерїнѣнд не сътенїї колдації сѣї ленешї дїн ачелле сате кѣ їнкїсорї, кѣ бѣтъї шї кѣ деспѣргѣвїреа дїн каса лор а пїердерїї фолоаселор че їнчеркаѣ пропрїетарїї дїн лїпса брацелор мѣнчїторѣлѣї.

Парѣе дїн ачешїї гоначї с'арѣтарѣ шї їн ком-мѣна ноастрѣ, кѣтре 1633, рекламѣнд не фѣгарїї съ-тенї де ла 1612, шї не чеї де ла 1628 шї 1631.

Жѣдецѣла кѣ Пѣргарїї н'ар фї fost дїспѣшїї съ деа нїчї кїар не чеї ашезації їн коммѣнѣ, ла 1628; кѣ атѣт маї пѣдїн не чеї де ла 1612: кѣчї, їн кѣрспѣ доб-зечї де анї, легѣмїнтеле де пѣрїнѣїе шї де де сънѣ се їнкордассерѣ таре; шї тревѣзїаѣ сфорцѣрї марї а се рѣмне. Знїреа фаче пѣтереа. Тоцї Кѣмпѣлѣнѣенїї, зп кѣдетѣ ш'о воїнѣцѣ, се рїдїкѣ їн пї-чоаре, шї трїмітѣ ла Домнїе не Жѣдецѣла лор Станѣ, кѣ парѣе дїн Пѣргарї шї дїн вѣтрѣнїї, рекламѣнд де ла Тронѣ їндѣлѣенѣцѣ мѣкар пентрѣ еммїграції дїн

1612, fiind legați cu d'nsul prin legea de prinție; zicând ei "cu alărgirea străinilor amerincă sparcerea Orășului."

Mateiș de atunci xrisovul Nr. IV, prin care ordonă ca emigrații afluți în Țmpărăție cu pătrani înainte lui Aleksandru Iliăș, să rămâne acolo, privindu-se în viitor ca Țmpărățeni, izbici de tot oromanii ca niște frați; iar cei așezați în oraș din zilele lui Aleksandru Iliăș ș'ale lui Leon, aceia să fie d'nsii la urma lor.

Un asemenea act de xpire și zmanitate din partea Țmpărățenilor, vom vedea repetându-se și în secolul XVIII.

Această faptă j'rstă și creștină face onoare moșilor Țmpărățeni. Celule mai frumose păine ale Istoriei s'nt acelea unde strălucesc trăsări de Zmanitate și de Patrie, de dreptate și de caritate, de xpire și frumie!

Fie ca nepoții Țmpărățenilor de la 1633 să imite pe moșii lor în tot ce achenia avură bun, drept și folositor!

Карактерул lui Mateiș Bassarabș.

Celule mai multe xrisoave din Țnza orașului s'nt de la Mateiș: s'be domnia achenia de 21 de ani, Țmpărățeni avură timp a'și preinnoi toate dreptările și privilegiale lor, vece și n'ou. S'be Mateiș komuna achenie în floarea ei materială: biserică n'ou, case n'ou. Țmpărățul e o mireasă în ziua nantirii! Însă, vai! astă mireasă rămâne kărând v'z'v' de b'rbat ei! Fatalitatea înfice giarele'i de V'lt'ș în inima ei kastă și belă!

Mateiș I ф' zn Domnș реформаторș și patriotș, ероș și creșтинș; însă debilș (слабș) și bigotș; prin xpmare, adesea nedreptș și кр'дș.

Реформаторѣ: елѣ adoptъ лимба националь in bisericăi, in канчеларіи ши in scoale¹⁾; елѣ introdusse intrea ши datъ типаря in Царь, retiprind кърциле bisericешті inтр'o лимбъ маі рѣтнеаскъ; in fine, елѣ пѣбликъ intrea kondikъ de леці in Рѣтѣnia.

Patriotѣ: елѣ dette ла 1641, Ноетѣrie 23, фаимосъ ачелла хрисовѣ²⁾ contra Гречилор карі inkinasерь мошиле Църѣ ла monastirile Гречешті

“Mateiѣ Bassarabѣ, ziче Бълческъ, зркѣндѣ-се пе тронѣ, vindекъ toate релеле фѣкѣте Църѣ de Гречі, desprobind monastirile рѣтнеешті зсерпате де еі, ши фѣкѣнд instituiи мѣнтѣitoare. Рѣтѣнии рѣзѣфларъ съвт ачестѣ Domnѣ, ши Цара s'a intemeiat ши а прогрессат исте; iar armatele noastre се аккопериръ de glorie пе маі мѣлте кѣмпѣри de вѣтае³⁾.”

Ероѣ: Плѣмѣrita, Фinta ши Ialomiѣa (1637, 1639, 1653) сънт треі трофеѣ илѣstre але gloriei салле militare!

“In ресѣлле, ziче D. Ф. Aaron, Mateiѣ фѣ зп Mihaiѣ Biteazъ; ши in паче, зп Neagoe⁴⁾.”

Крештинѣ: че алѣ фѣръ monastirile ши bisericile де кѣт spitale, scolі, tipografii, biblioteci, seminare, асилѣ вѣдѣвей ш'ал орфанѣлѣ, адѣpostѣ Бѣтѣрнеци ши ал Infortѣнеі ши, маі tot d'азна, Читаделе але Лимбеі ш'але Nationalitѣдii рѣтѣне? Дака азі елле сънт дескѣзѣте, кѣлпа нѣ е фѣндаторѣ, чи кѣлѣзгѣрѣл; нѣ testatorѣ, чи кѣраторѣ. Implinиръ еі оаре, ad litteram, клѣсселе легѣтѣрилор domneшті ши воерешті? Лѣпѣл ши Вѣлѣеа, in пиеі де оі, амѣциръ пе Кѣині ши пе Пѣсторі, ши зечѣиръ биата тѣрѣт! Inсѣ Пѣсторѣ челѣ вѣнѣ ва лѣа Миелѣ пе змеріи съі, ши Миелѣ ва скѣпа де Лѣпѣ ши де Вѣлѣе.

Кѣм пѣтѣ дар ачестѣ Domnѣ, patriotѣ ши филантронѣ,

1) Mar. Ist Tom I, fila 446.

2) Фоаѣа Минци, 1840, Nr. 41.

3) Mar. Ist. Tom I, fila 447

4) Manuалѣ Ist Рѣтѣне, pagina 103.

съ îngreşiese pe църанѣ аѣта де мѣлтѣ îн леѣііріле самле ¹⁾, дѣнд вігоаре монстрозелѣі системѣ феѣдалѣ, întrod.сѣ îн Царѣ де Міхаіѣ Бравѣл?

Ші іарѣші, кѣм îл лѣсъ пе еллѣ îніма а îнавѣці монѣстіріле кѣ піердереа аверіі ші лібертѣціі мѣлтор коммѣне-сѣтене ші чеіѣѣене?

Ла întrebarea д'ѣтѣіѣ, зічем despre Mateiș чеа че зіче D. N. Бѣлческѣ де Міхаіѣ Biteazл:

“Ачеллѣ актѣ барбарѣ ал лѣі Міхаіѣ (ка църанѣл съ фе Іоваѣіѣ саѣ Склавѣ пе пропrietatea знде се афла еллѣ ла 1601), фѣкѣт де зп Прінѣѣ че а лѣкрат аѣта pentru лібертате, аневое с'ар пѣтеа прічене, де п'ам шіі кѣ аристокраѣіа, пѣтернікѣ атѣпчі, а тревѣіт сѣ'л сідеаскѣ ла ачѣаста ²⁾.”

Нічі Тѣркѣл, нічі Тѣтарѣл, нічі Грекѣл, нічі Мѣс-калѣл кіар пѣ фѣкѣрѣ маі mare рѣѣ Рѣшѣнілор ка бое-ріі: întріѣіле лор pentru Domnie, ші лѣк-omia лор pentru аорѣ, фѣрѣ доѣ каѣсе тарі але слѣврііі ші сѣрѣчіеі Прінѣіпателор, ачѣсте доѣ Провінѣіі пре-destinate але Даѣіеі траіане! Înemікѣл дін каѣ е мѣлт маі фаталѣ де кѣт челлѣ дін афарѣ: трѣдареа des-кide Порѣіле Четѣділор, пѣ бомба. Desbînarea копіі-лор, пеіреа фаміліеі.

Ла întrebarea а доа обсервѣт, кѣ карактерѣл ші soarta лѣі Mateiș сеамтѣлѣ фоарте мѣлт кѣ алле лѣі Лѣдовік XIV, реѣеле Франѣеі: între astі доі domni-торі контінпѣрані афлѣт о аналоѣіе фоарте mare.

Лѣдовік XIV деѣѣтѣ ка Енрікѣ IV ші фіні ка Лѣдовікѣ XI: азпора domnіріі самле стрелѣче де еро-ismѣ ші де patriotismѣ, де дрѣнтате ші мѣрніміе; іар крепѣскѣла, де крѣзіміі ші лашітѣді, ефѣектѣ ал віо-тізмѣлѣі ші ал слѣврііі знеі мінѣіі прематѣре! Кѣт timpѣ Colbert ші La Vallière ³⁾ фѣрѣ Mentorіі ші an-

¹⁾ Mar. Ist Tom II 238

²⁾ Mar. Ist Tom II, філа 237.

³⁾ Primul ministru şii prima amantă a juniei sale.

целїи лѣи кѣстожи, Лѣдовикѣ XIV фѣ Марѣ, фѣ реформаторѣ ши Ероѣ; кѣнд ѡнсѣ сѣфлетѣа астѣи Лѣѣ регалѣ ажѣнце а фї dominatѣ d'о Вѣлне ши d'о Nevestѣи-кѣ, d'о kokettѣ фїнѣ ши d'ѣн Iessitѣ рафинатѣ, (de Maintenon ши de Le-Tellier) Лѣдовикѣ devine ѣн нїрмеѣ, ordonnѣ тѣчеллѣрїи кѣ грѣммата¹⁾. Ачеа тѣiere ши ачеллѣ Iessitѣ фѣрѣ Ценїи рѣи аї nenotѣлѣи лѣи Енрїкѣ IV: еї ѡннегрїрѣ penѣtacia лѣи de реценераторѣ ѡн окїи Францеї ш'аї Еѣронеї, ѡн окїи Постерїтѣдїи.

Ка Лѣдовикѣ XIV, Матеїѣ I авѣ неферїчїреа а фї ѡнкѣнїѣрат, ла фїнїтѣа domnїрїи ши вїедеї салле, de дої Гречїи ѡнферналї ши de ѣн Рѣштѣнѣ счеллератѣ. Рѣштѣнѣа se нѣмїа Радѣ Вѣрзарѣа, ѡн фѣнкѣїе de Снѣтарѣ; ши Гречїи, ѣнѣа Цѣкалѣ²⁾, Bїestїерѣ, ши алѣа N..., конфѣссорѣа Прїнѣдѣлѣи, каре, ка Iessitѣ, а штїст сѣ'шї аскѣнѣѣ de окїи Істопїеї ши нѣмеле ши фантеле.

Прїн ѡнтрїѣи ши рѣнрїї, прїн ѣрїтеле консїлїи че дїеа Domнѣлѣи, астѣ трїнїтате ѡнферналѣ продѣссе ѡн Царѣ а нарѣїа ши мїсерїа. Інїма се револтѣ кѣнд везї не Ероѣа de ла Фїнта ши de ла Пѣштѣвїта жѣкѣрїа Seїменїлор ши а Доробанїлор, ѡнвершѣнаѣї de вїнѣ ши de аорѣ. Іл дїспреѣѣ, іл малтратѣ, іл амерїнѣѣ, ії ѡнкїдѣ порѣїле четѣдїи!... Мїнїстрїи полїтїчї іл компромїтѣѣ ѡн окїи Патрїеї; мїнїстрѣа sacherdotalѣ іл компромїтте ѡн окїи лѣи Dѣмнезеѣ: ѣнѣа ії ѡнкїде ѣшеле аморѣлѣи Рѣштѣнїлор; чеїмалѣї, а ле Stїмеї Оаменїлор. Мїнїстрїи чеї рѣї компромїтѣ не Domнїи ѣнї!

Ін ачелле momente de деболеѣѣ фїзїкѣ ши моралѣ, кѣнд ѣн конфѣссорѣ ка Rодїн³⁾ фаче totѣа кѣ ѣн сѣфлетѣѣ бїготѣ ка ал лѣи Лѣдовикѣ XIV, кѣлѣлѣгрїи Гречїи, прїн конфрателе ши комплїчеле лор, конфѣссорѣа лѣи Матеїѣ, смѣлг de ла ачеста акте илїне de недрѣнтате ши крѣзїме, карї фак рѣшїне астѣи Domнѣ.

¹⁾ Révocation de l'Edit de Nantes. — ²⁾ Bezї Nota N.

³⁾ Bezї: Le Juif Errant.

§

Терминъм Partea I ачестей Istorii къ хртълоареле рефлексіоні:

Мошии ши стръмоміи номтрии, кънд ридикарь вѣсеричи ши monastiri в меморіа мартіролор Кръчиі, ши ле dotаръ къ проприетъци, цѣнта лор ера фортарте повѣлъ ши сънтъ: в лѣпсъ де сколі ши спитале, в лѣпсъ де стабилimente вѣнефъкътоаре, ей крезъръ де даторіе, ка четъценіи ши крештині, а ассигъра, съвт ецида Кръчиі, лѣмба ши націоналитатеа, пе карі стревъниі ле пѣстраръ къ прецъл същелъи лор! П'атънчи попи ераѣ даскъліи оаменілолор: в змѣра Алтарълъи, ей пѣтеаѣ а се окъзна в паче къ Istorіа ши къ Теолоѣіа, ши а лъмина пе оамені къ фъкліа моралеі еванѣеліче; пе кънд четъценіи, хниі кълтѣваѣ пѣмънтъл pentръ дѣншиі, алѣциі апѣраѣ Цара ши фамиліа де феръл Барбарълъи ши де пілъл Тѣрапълъи.

Ла вчепѣт, преоциі фъръ ниште адевърѣциі Апостолі аї лѣи Христосѣ, ка приміи Апостолі аї Крештинизмълъи; вѣпсъ, прекъм дѣпъ хркареа Кръчиі пе тронѣ де кѣтре Чесаръл Костандинѣ, еклесіиле еванѣеліче devenіръ temple егуптене, асеменеа ши преоциі ръмъні, дѣпъ аммestикареа Гречілолор фанариоциі в тревиле Цѣреі, лѣпѣдаръ абнегареа (лѣпѣдареа де sine) апостолікъ; ши, дѣн кѣстози ши пѣсторі аї тѣрмеі лѣи Христосѣ, devenіръ лѣни рѣпиторі ши вълпи амѣѣитоаре, прѣдѣнд аверіле pietошілолор в нѣмеле сѣнтеі Кръчиі.

Атънчи лѣминъторіи Оаменілолор се фъкъръ instramente але Satanei: в лок де Алѣине, трѣнторі; в лок де Кѣстози, лѣниторі! Челле сѣнте ажънсерѣ хн мѣжлокъ де спекъларе; іар addѣнрѣле хнде се пропаганa морала еванѣелілъ (Dрепtатеа ши Фрѣѣіа), хн фокарѣ де оуѣиі ши де пелеѣізіріі.

Де ла 1550 вѣкоа, де ла арѣтареа Гречілолор пе орісонтъл nostrъ політѣкъ, вчепѣ неферічіріле Цѣреі. Фанариотъл, пе каре конкерантъл Konstantinopolей, (Ма-

xomet II) în toleranță în Fanari, mai mult de dispreț de cât din compătimire, s'apă la bas instituțiile noastre filantropice și patriotice, întinzându-se în șarpe, ca piră și ca chibuc; vârpă ca încheș Tronș și Altarș; se făcă Domnș peste conștiințe; prin conștiințe, peste averi; și, prin averi, peste voinea Nației, pe care o amăci ca Духа лѣи амѣциторѣ, ca șarpele pe Пъринциі Оменіі! Рѣтѣна, în sinceritatea sa, le deskisse înima și bursa; fii Minchanei, ce veneaș ca Кръста pe pentș și ca Дамнезеș pe бсе, авсаръ de încrederea și блндегва крѣтинѣлѣ. Eatъ ospѣтторѣ Сервѣ! și Домнѣ Славѣ! Eatъ Рѣтѣна, streинѣ интр'алле самел! Eatъ Пополѣ Рѣтѣнѣ рѣстгнитѣ pe Кръче de кѣре Евреіі Фанарѣлѣ, și вѣндѣ de...

Прекъм воимѣ арѣта интр'алѣ локѣ, маі пе ларгѣ, în кѣрсѣ de doi secolі (1550—1716), Фанариотѣ рекрѣтаș din Молдо-Рѣтѣна о мѣліе de вѣрокраці (импераци), Рѣтѣнѣ гречіці, карі препарѣ și assігарѣ domnirea Фанариотілор; și кѣнд Маврокордатѣ, Ценіѣ рѣѣ ал Рѣтѣнілор, се вркѣ пе Тронѣ Бассарабілор, рошитѣ de сѣцелѣ влѣмѣлѣ Бассарѣѣ (Брѣнковеанѣ), Молдо-Рѣтѣна ера în старѣа Полоніѣі în тѣмѣлѣ Екатерінеі: вѣ agonisantѣ! Арборѣ Націоналітѣціі рѣтѣне ера посѣ ла рѣдѣчінѣ de вѣрмѣлѣ Фанарѣлѣ! Вѣлтѣрѣ лакомѣ și ковиторѣ ал Ъралѣлѣ вѣтѣ атѣнчі din арпѣне, și скоасѣ вѣ цѣптѣ de вѣкѣріе інѣіорѣторѣ; інсѣ Проведінга Рѣтѣнѣлѣ вѣгеа аșѣпра лѣі, ca odініоарѣ аșѣпра пополѣлѣ іsraelітѣ, și ca аșѣпра орѣ-кѣрѣі пополѣ destinatѣ pentѣș марі фанте. Астѣ Проведінцѣ ordоннѣ Аквілеі францезе а салѣа пе пополѣ крѣтинѣ din гіарра сѣнцѣрѣндѣ а Вѣлтѣрілор; și Аквіла Кръчеатѣ вѣ сѣшіа пе Вѣлтѣрѣлѣ пѣгѣнѣ. Вѣлѣеа ва фі strіvітѣ de Леѣ, și Корѣлѣ de Шоїмѣ.

Фіне а пѣрдіі інѣеа

NOTIZ.

A. — În xrisovъл лѣи Mateiъ Bassarabъ, din 10 Aprilie, 7155 (1647), аслѣмъ къ viserika de mirъ а лѣи Negreъ era din pietre чолпте, пе din асаръ; iar пе din întрѣ, къ зхгръвелї foarte frъmoase; ши dotatъ къ parte din momia Богътештїї, къмлъратъ де ла momtenї че о стѣпънеаъ din nepomenite timpъри, инкъ де ла deskъликата Romanilor пе aste търрѣмъри; към ши къ о кзпъ mare de арунтъ, че esistъ ши азї.

Bezї, pentрѣ ачеаста, în kondika monastirii Къмпълънгъ-лѣи, хрисовъл къ data 7155; прекъм ши Карта de хотърничие а 24 де воерї, ши а клъчерълѣи Sokolъ, lotарникъла domnesкъ (карї, din порънкъ domneaskъ аъ хотърничїт momїле Гръдїштеа, Гогътештїї, Воїнештїї ши Бъденїї) — din 20 Decembrie, 7155 (1647).

ПЪНЗА ОРАШЪ.ЛѣИ КЪМПЪЛЪНГЪ.

B. — Пънза орашълѣи инчоне ши терминъ къ интърїпеа хрисоавелор de Kost. Маврокордат, din 1747, Іаunie 18.

Дъм ачї о presкъртаре din хрисоавеле din Пънза орашълѣи Къмпълънгъ.

Нр. I. Хрисовъл лѣи Мірчеа II, din 20 Februarie, 1559 (7067) копрінзъторъ de skъtipea ороманлор de lemne де кръчзнаъ ши де гънъ, че се дїдеаъ фнкціоннарїлор Домнълѣи ши аї Bistierтеї.

Нр. II. Хрисовъл лѣи Радъ XI, feчоръл Mixneї, din 7 Maї, 1615 (7123): pentрѣ skъtipe de гълеатъ, де слъжба domneaskъ ши де вата Піркълавллор din орашъ, pentрѣ орї-че оълектъ де къмпъраре орї де vindere; към ши pentрѣ neinstreinarеа пърдїлор de momїе (kase, лъвезї, виї, vadъри де моаръ, etc) ла nimenї, нїчї кїар ла воерїї Divanїї ши ла Domнъ; чї нъмаї ороманъ ла ороманъ
“iar ла интърпларе de datorїї грелле але mortълѣи кътре воерї саъ църанї strelnї, datorїа съ се плътеaskъ де momtenitorїї лѣи; în лїнсъ де momtenitorї, съ momteneaskъ пе mortъ коммъна, kape ва despъгъви пе kreditorї din ваннїї proprietyдїлор mortълѣи, въндъте tot ла ороманї. „Aчестъ хрисовъ ворве-

ste mi despre modăa жѣдецьдїї орошанїлор: орошанїї съ се жѣдїче еї дїнтре еї де Жѣдець кѣ Пъргарїї шї кѣ вѣтрънїї орашѣлѣї импрехнѣ.»

№ III. Хрисовѣл лѣї Leonș, fișl лѣї Ștefanș I (Șer-del), din 26 Augst, 1630 (7138), koprinztorș de nămirea челлор шанте мѣнцїї аї коммѣнеї, despre карї s'a vorbit пе ларг ла Канїтолѣл III.

№ IV. Хрисовѣл лѣї Mateiș I, din 25 Martie 1633 (7141), прївїтор ла streinїї stavїлїцїї їн Кѣмпѣлѣнрѣș din 'naintea лѣї Aleksandrș Iliash.

“Пе каре її ва fi anșkat вїрѣл, зїче хрисовѣл, їн орашѣл Domnieї меље Кѣмпѣлѣнрѣș, кѣ патрѣ анї їnainte de Aleksandrș Iliash (їnainte de 1616), ачелла съ fie прївїт їн вїлторș ка орошанș, їssit de тоуї орошанїї шї de тоуї църанїї; шї съ fie їн паче de тоуї оamenїї шї слѣрїле domneshїї: nimenї съ нѣї skoacъ din търѣș (орашѣ), ка съ стрїче търѣл шї вїрѣл; чї съ fie їntokmaї ка орошанїї, їнтрѣ toate.

“Іар чеї statornїcїцїї de ла 1612 їnkoa, шї din зїлеле лѣї Leonș Vodъ (1630), ачела съ se addѣкѣ ла врѣла лор de znde sѣnt еї.”

№ V. Хрисовѣл лѣї Mateiș, din 12 Aprilie, 1636 (7144), репетънд koplnsѣл хрисоавелор de маї sѣs, шї кѣ адъопїреа skstipїї орашѣлѣї de vama de пїїне de ла сворѣл St. Iole, шї de калѣș, шї de воș, шї de оае, шї de пѣтърѣ, шї de пеште, etc, че се обїчнїла а се лѣа de ла тоуї чеїлалцїї.

Ѓн astѣ хрисовѣș se face vorbїре шї de skimvarea visepl-chїї de mїrș а лѣї Negrș їн monastїре de кѣлѣгърїї, ла 1635.

№ VI. Хрисовѣл лѣї Mateiș I, din 6 Decembrie, 1637 (7145), кѣ koplnsѣл хрисовѣлѣї № III.

№ VII. Хрисовѣл лѣї Mateiș I, din 8 Decembrie 1637 (7145), регѣлънд drentѣрїле орошанїлор їн прївїнцѣ вїлор лор momteneshїї (прекѣм пе ларгѣ ам desvoltat ла Канїт: III), атѣт челле дѣне momїа Padș Vodъ, кѣт шї челле din Чокънешїї шї Тополовенїї.

№ VIII. Хрисовѣл лѣї Mateiș I, din 3 Maї 1646 (7154), репетънд хрисовѣл № V, кѣ addaosh d'a нѣ vinde strelnїї vїnș їн коммѣнѣ, de кѣт кѣ kondїcїа лѣтърїї вѣцїї demarte пе sea-ma орашѣлѣї, шї кѣ darea плоконѣлѣї ла їnkцїlonnarїї пѣвлїчїї, аї Тронѣлѣї шї аї Statѣлѣї.

№ IX. Хрисовѣл лѣї Mateiș I, din 29 Septembrie 1748 (7156), прїн каре съ мѣстрѣ кѣлѣгърїї Padșїоуїї pentрѣ авѣсѣрїле лор їн прївїнцѣ лѣтърїї takseї nedrente а вїнѣлѣї, шї

а странауцхлї моштенїлор не ла Бэкхрештї кх карреле ми воїл лор; ин елѣ се регхлеазъ инкъ дрепѣрїле ши даторїїле речїпроче але Радѣлюцїлор ши але моштенїлор Къмпнѣлнценї.

№. X. Хрїсовѣл лѣї Мїхаїл VI (Мїхнеа Грекѣ), дїн 15 Ізїе, репетѣнд хрїсовѣл №. V.

№. XI. Хрїсовѣл лѣї Георгїе Гїка I, дїн 21 Іау: 16`0 (7168), репетѣнд хрїс: №. X, ши кх адаосѣ де скѣтїре де вамъ пентрѣ орї-че ар вїнде ши ар кѣмпѣра, (їн тоатъ Цара) моштенїї Къмпнѣлнценї.

№. XII. Хрїсовѣл лѣї Грїгорїе I Гїка II, дїн 21 Априїе, 1662 (7170) репетѣнд хрїсовѣл №. X, кх адаосѣ де скѣтїреа де талерѣ, мїере, чеарѣ, гълеатъ, фнѣ, сеѣ, etc, etc; елѣ регхлеазъ ши сѣмма трїѣхълї коммѣнеї, кѣм ши епочеле а пѣале але предѣрїї лѣї ла Фїскѣ.

№. XIII. Хрїсовѣл лѣї Грїгорїе I Гїка II, дїн 23 Ноємѣрїе, 1665 (7173), репетѣнд хрїсоавеле №. VIII ши IX.

№. XIV. Хрїсовѣл лѣї Радѣ XIII, дїн 19 Февр: 1665 (7163), кх копнїсѣл хрїс: №. XII.

№. XV. Хрїсовѣл лѣї Атонїе ВВ, дїн 9 Ноєм: 1670 (7188), кх копнїдепеа хрїсовѣлї №. VIII.

№. XVI. Хрїсовѣл лѣї Грїгорїе I Гїка II, дїн 1 Ізїе, 1672 (7180), кх копнїсѣл хрїсовѣлї №. II.

№. XVI. Хрїсовѣл лѣї Грїгорїе I Гїка II, дїн 23 Ізїе, 1672 (7180), кх копнїдепеа хрїсовѣлї №. II, ши кх адаосѣ прївїторѣ ла десїнїдепеа вѣмеї де пемте (5 ока де каррѣ), їнтродѣсъ де Ерѣменїї Къмпнѣлнценї, ши а їмѣелор де вакъ де ла сказне, ши а зечїмеї ракїлї дѣпе ла кѣрчїмї; кѣм ши ла десїнїдепеа жѣдекѣїї орошанїлор де кѣтре къллѣгѣрїї Къмпнѣлнценї.

№. XVIII. Хрїсовѣл лѣї Дѣка ВВ, дїн 1674 (7172), кх копнїдепеа хрїсовѣлї №. XVIII.

№. XIX. Копнїсѣл Крѣчїї орашѣлї, знде се фъча репетїреа жѣрѣмѣнтѣлї Жѣдеуцлї кх оккасїнеѣ аллѣдерїї салле. (Bezї Капїтолѣл IV ши Nota L).

№. XX. Хрїсовѣл лѣї Дѣка ВВ, дїн 17 Іанѣарїе, 1675 (7183), кх копнїдепеа хрїсовѣлї №. XVIII, ши кх адаосѣ прївїторѣ ла пѣхѣрнїчїа орашѣлї, не каре Дѣка о санкѣїонеасъ їн солосѣл Моностїрїї Къмпнѣлннѣ, десїнїгѣнд а ѣссѣл лѣрїї їмѣелор ши а пемтелї, ка пелеѣїсїте ши їн контра текстѣлї хрїсоавелор.

№. XXI. Хрїсовѣл лѣї Шерѣанѣ II Кантакѣзїнѣ, дїн 23 Мартїе, 1681 (7189), каре санкѣїонеасъ дареа де пемте ла Моностїреа Къмпнѣлннѣлѣ, кѣм ши а зечїмеї ракїлї де ла кѣр-

чъмеле din oraş; — în коло, копринска хрисовъла № XVII.

№ XXII. Хрисовъла № Шерванъ Kantakъsinъ, din 1 Ianuarie, 1688 (7196), prin care Къмпнълънцией се skъtesk de impozitiile indipekte din ачей тиннї греї.

№ XXIII. Хрисовъла № Kost: II Брѣнковеанъ, din 17 Septembrie, 1705 (7113), къ копринска хрисовъла № XXII, шї къ оарс-каре модификъри їн прївїнга сѣммеї трївѣтлї шї а епочелор плъциї лї.

№ XXIV. Хрисовъла № Ioan I Маврокордатъ, din 8 Martie, 171 (7225), къ копринска челлор пречеденте, шї къ skъtirea impozitiilor indipekte.

№ XXV. Хрисовъла № Mihaїl Раковїцъ VII, din 15 Ianuarie, 1742 (7251), къ копринска хрисовелор № II, VI, XVI шї XVII.

Дъпъ ачесте 25 хрисовейъ зрмеазъ 12 offise саъ кърциї domneşti, їнчепънд де ла Kostandin Брѣнковеанъ (1700) пънъ ла Mihaїl Раковїцъ (1742). Parte din елле sѣnt estraktъ din хрисовеле коммъней, parte мастръри алле Domnilor пентрѣ funkcionariї авъсивї ай Тронълї шї ай Statълї, карї атлакаъ привеледеле Къмпнълънциелор.

Їн fine, Пънза орашлї се терминъ къ адеверїпеа хрисовелор шї кърцилор domneşti копринсе їнтрънса, де кърте Divanъл Domnълї Kostandin III Маврокордат (а патра domnie), din 18 Ianie, 1746 (7255), прекум ам арѣtat ла паѣна 103 а ачестей Istoriї.

Афаръ din ачесте хрисове шї кърциї domneşti, копринсе їн Пънза орашлї, маї sѣnt шї хрѣстоареле шасе хрисове, tot къ копринска челлор дїн Пънза орашлї, шї карї фиръреасъ їн deosebite хрисове специале, че се афъ tot їн пъсѣтра ре ла D-нъ Чоланъ.

№ I. Хрисовъла № Mihaїl Раковїцъ (II-a domnie), din 15 Ianuarie, 1743 (7251).

№ II. Хрисовъла № Aleksandrъ Insizantъ VII, din 15 Februarie, 1775 (7283).

№ III. Хрисовъла № Nikolae IV Маврогенї, din 23 Ianie, 1786 (7294).

№ IV. Хрисовъла № Mihaїl Kostandin Sъгъ, din 25 Noiembrie, 1791 (7299).

№ V. Хрисовъла № Nikolae Kostandin Караѣа, din Ianie, 1782 (7290).

№ VI. Хрисовъла № Aleksandrъ Nikolae Sъгъ, din 24 Aprilie, 1819 (7327).

С.— Mateiș Bassarabș dotъ Monastirea асeastа кѣ мошиле Громаниі, Бъдениі, Воінештиі, Ісвораниі ши Гръдштуеа; інсъ пърѣі пѣмаі din aste sate, кѣмпърате de ла моштені, кѣм а-девереазъ хрїсоаве ле din kondika Monastirii.

Astfel, supre esempluș, satъ Bъдениі жѣмѣtate, кѣ Рѣмѣниі (кѣкѣамі), кѣ мѣнѣіі ши кѣ tot venitъ лор, е кѣмпър-пат de ла зп Команѣ Іпѣшкѣл ши de ла фраѣіі лѣі, кѣрора fșsesse дърѣит satъ de кѣтре Aleksandruș V ла 7132 (1624), Ізніе 24. Громаниі sѣnt дърѣіѣі de Nikolae I Bassarabș ла 6883 (1365) vіserіѣі de мїрѣ а лѣі Negruș. ка кѣиторѣ ал аs-teі vіserіѣі, Рѣмѣниі Громаниі, дѣнъ моартеа лѣі Mateiș Bas-sarabș, protestаръ kontra Monastirii, zikъnd кѣ, еі de ла 1365 пѣпъ ла Mateiș I, аș fost лїбері, neattinșі de іntokmїrea лѣі Mıxaiș Biteazъ de ла 1600; ши кѣ Ерѣменъл prin slъnicie 'ї а fѣkșt кѣкѣамі аі Monastirii; ши жѣраръ кѣ 12 martorі, zi-kъnd кѣ ши інсѣмі Mateiș 'ї а fost еrtat а рѣмѣнеа ка маі 'nainte, дѣнд пѣмаі зп мїкѣ ажѣторѣ Monastirii; інсъ Ерѣме-нъл Варлаам, de ла 1655, а лѣat лѣѣе peste лѣѣе, адїкѣ, а жѣрат кѣ 24 de мѣртѣрїі, воері din Мѣшчелѣș, лѣнд мї karte de влестемѣ а Mitropolїtѣлї Ignatie. Bassarabș Кѣрнъл (Kostandin I) дѣ drentate лѣі Варлаамѣ, лѣнд de ла martorіі Громанилор, supre pedeanș кѣ аș жѣрат стрѣмѣș, кѣте mase воі de fie-kare, дѣпъ лѣѣе ши овїчеіș. Bezі хрї-совъл лѣі Кѣрнъ, din 30 Oktomvrie, 7163 (1655) іn kondika de хрїсоаве а Monastirii Кѣмпѣлѣнгѣлș.

Satъ Voіneștiі, treі пѣрѣі, кѣ Рѣмѣниі, кѣ мѣнѣіі мї кѣ venitъ лор, este кѣмпъратѣ de Mateiș de ла жѣнѣнеаса Maria мї fie-sa Pada, diѣ Cemene, мї de ла Mıxal vїv-vel логofѣș, мї de ла Andreiș din Koteșeștiі¹⁾.

Din satъ Ісвораниі, de ла Pitestіі, se кѣмпъръ зп pe-tikș de 15 делнїѣ, кѣ вїіле, кѣ kaseѣе лѣі Мѣшатѣ Bistlerъл, кѣ пївнїѣа, кѣ хелешѣл ши кѣ доі Рѣмѣні (din kapi treі делнїѣ кѣмпърате de Mateiș, іар 12 de Melxisedekș); — аsemeѣеа мї din Чѣпа, жѣмѣtate satъ, кѣ Рѣмѣниі мї кѣ tot venitъл, fș кѣмпъратѣ de Mateiș de ла Petre Клѣчеръл.

Toate дѣждїіле мї dїчмеле че satеле Bъдештиі ши Гро-манїі dїдеаș ла Domnie, sѣв пѣмїреа de вїръл талерълї, de мї-ереа кѣ чеаръ, de гѣлеатъ, de фнѣș, de dїчма de стѣнї, оерї-тѣл, гешїна, etc, etc, șe ѣetterъ de Mateiș ne сеама Monas-tirii Кѣмпѣлѣнгѣлї; іар локșиторїі astor sate sѣ жѣдекаș de Жѣдекѣторї (Ісправнїѣ) пѣмї de кѣтре Monastire.

¹⁾ Bezі іnskrїsїл аѣestvїa dn Ыnzare dn 11 Ianuarie, 7456 (1648).

În зрѣтъ, къ вѣомиі ші дрепѣиі Ерѣмені імѣ інѣ- шіръ, (къ інфлѣиѣа релѣіеі ші а аорѣлѣі) ші клар дрепѣл а- сѣпра лѣберѣѣиі іndivіdѣале а ѣзранілор дін нѣмітеле сате, зсѣрпѣнд мѣчїле лор пѣрѣчелле де пѣмѣнтѣ.

Вапа Драгославелі ера облігатъ а да monastіrїї 60 oka znt-de-lemnѣ, pentрѣ канделеле monastіrїї.

Bezї: Картае лѣї Kost. Nikolae Mавpокордат, дін 14 Іа- нѣрїе, 7248 (1740).

Пе лѣпгъ ачестеа, Mateїѣ dotъ monastіpea sa дін Кѣм- пѣлѣпгъ къ вапа ші пѣркѣлѣвїа тѣргѣлѣї дін ачестѣ орамѣ, къ вапа ші пѣхѣрїчїа сворѣлѣї де ла St. Ііе; мї къ жѣмѣтате вапа domneaskъ де ла Skeла Рѣкѣрѣл ші Драгославелі¹⁾; мї къ жѣмѣтате жѣдеката де аколо мї а 12 сате дѣрпїн преѣрѣ; мї къ tot вїнерїчїл домнєскѣ де ла satл Брѣтѣлємѣїї (жѣд. Мѣшчєлѣ); мї къ 1000 волованї де саре де ла окпеле чєлле мїчї де лѣпгъ Тїрговїмте; мї къ kasa къ пївнїѣ мї къ ло- кѣл еї, дін Драгославелі, каре касъ, пѣпъ ла 1742, а servїт де локѣнѣѣ вѣмемїлор; іар де атѣнчї інкѣа, дрепт кѣрчѣмъ а monastіrїї, саѣ се да къ кїрїе ла кѣрчѣмарї. — Bezї іn kondika monastіrїї: хрїсовѣл лѣї Mateїѣ I дін 10 Априлїе, 7155 (1647); мї хрїсовѣл лѣї Mїxaiѣ Раковїѣѣ, дін 16 Іанѣа- рїе, 7250 (1742).

Д. — Іn хрїсовѣл Nr. I дін kondika monastіrїї Кѣм- пѣлѣпгѣлѣї, дін 10 Априлїе, 7155 (1647) афлѣм Регѣлєментѣл ачестѣї кїновїї де кѣлѣлѣрїї, къ зрѣмѣтоареа копрїндєре:

1. Monastіpea сѣ fie оѣште жїтїе (kommѣnitate); іар фраѣїї, тоѣї ка знѣл (egalitate).

2. Ерѣменѣ сѣ нѣ fie дін streinї, чї дін кѣлѣлѣрїї дін monastіpe, аллєсѣ де kommѣnitate (Сѣборѣ); іар Ерѣменѣл сѣ нѣ іntреѣлїнѣєсе рѣѣ авєреа шї лѣкрѣрїлє monastіrїї, мѣнчїнд pentрѣ трєвїлє лѣї іn parte, саѣ хрѣнїндѣ'мї рѣдєлє дін зс- катєлє monastіrїї.

3. Кѣлѣлѣрїї тѣлѣрѣторї мї іntпрѣнѣї сѣ се денѣнѣє ла Mитрополїтѣ саѣ ла Domnie, шї сѣ fie аллѣнѣрѣї дін mona- stіpe де кѣтpe kommѣnitate.

4. Нічї зн domnѣ саѣ Mитрополїтѣ сѣ нѣ іnkїне mo- nastіpea алтєї monastіrїї де алpea саѣ дін Царѣ, ка сѣ нѣ се деа зїтѣрїї нѣмєлє кїторїлор, шї перїчїзнїї, остєнєдєлє фраѣї-

¹⁾ Se lѣа de tѣrma de ої ѣn мїєдлѣї, де карѣлї де мєїѣ ѣn гѣбанѣї, шї трєї oka де бѣтєа де бїнѣї. — Хрїсовѣл лѣї Dyka BB, дін 29 Априлїе, 7182 (1674). Bezї kondika monastіrїї Кѣмпѣлѣпгѣлѣї.

лор, към ши monastirea жазлѣи, ши kominntatea съ се pist-peaskъ din kassa ачeasia.

5. Параklissя Madoneй съ се кънте de trei opѣ не сънтъмънъ, in вечѣ de вечѣ: адикъ, Мiеркърѣ, Вiнерѣ ши Dъmlnika сеара.

6. Ерѣменѣи ши фрацѣи съ айъ ingrijire de аnproane de кълѣгърѣи волнавѣ, ши de Stapiдѣи пенѣтинчoшѣ.

7. Фрацѣи, прѣимѣдѣи in сервѣцѣл monastirѣи, вѣдѣндъ-се de фърѣ саѣ викленѣи, съ се пѣле ne гоанъ de фръдѣа kinovieй.

8. Кълѣгърѣи, венѣдѣи de аlrea, че vor вреа а fi kоn-fessorѣи (дѣховнѣи), съ fie черчетагѣи desnpe локѣл паштерѣи ши desnpe кѣцетѣл лор.

9. Кълѣгърѣи саѣ фрацѣи, че vor вреа а. кълѣторѣи пен-трѣ тревѣингеле лор in parte, съ айъ вѣлетѣл de дрѣм ал Сoворѣлѣи.

Е. — Търгѣл Sf: Iлие, зѣче хрѣсовѣл лѣи Mateѣ, din 10 Aprilie 7155 (1647) съ се факъ лънгъ monastire, in прѣвъ-лѣле фъкте de Mateѣ Bassараѣ; ши nentрѣ мѣтаpeа търгѣлѣи, s'a ертат vama орошанилор din Къмпнѣлнргъ; пѣмаѣ съ ia мо-nastirea din карреле de nemte de каррѣ ктѣ члнчѣ oka, ши съмѣѣта, пѣшкѣи ши лимбеле de ла skazne; iar de toate чeлле лалте съ fie несънърацѣи Къмпнѣлнценѣи.

Е. — Члнчѣ пѣрдѣи din satѣл Грѣдѣштеа фъръ кѣмпнѣрате de Mateѣ, prin Ерѣменѣл Melisedekѣ, (кѣ валѣи ачестѣа) de ла Nanѣ din Бърѣвѣтештѣи; iar а maseа parte фѣ inkinatъ мо-nastirѣи de Tатѣ, слѣжиторѣл de ла Корѣeanka, nentрѣ номан-пъ; ши алте пѣрдѣи, de ла алцѣи. Bezѣ хрѣсовѣл лѣи Mateѣ, din 10 Aprilie, 1647. Înskrisѣл de vînzape ал лѣи Nanѣ, din 12 Ianuarie, 1648. Хрѣсовѣл лѣи Ал: Liam, din 6 Iunie, 7136 (1628).

Г. — În картеа лѣи Nikolae Aleksandrѣ Mаврокордат, din 1 Maiѣ, 7227 (1719), афѣлм къ Ерѣменѣи ераѣ indatorацѣи а'шѣ пѣнне ingrijitorѣи (исправнѣи) nentрѣ паза търгѣлѣи, in чeлле 12 зѣлле але дѣратѣи сворѣлѣи, snpe а'л пѣзѣи de ходѣи, кѣрѣвѣсърѣи, гѣлчевѣрѣи ши алте fante релле.

În алѣ хрѣсовѣ инсъ ал лѣи Grigorie Гѣка, din 4 Iunie, 7181 (1672), афѣлм къ ачестѣ Domnѣ оръндѣеште ne воерѣл Domnieй салле, Оапчеа Лерескѣл, пѣркѣлавѣ ши жѣдекъторѣл ла Къмпнѣлнргъ, ка съ жѣдече ne оаменѣи in тимпѣл дѣрѣрѣи сворѣлѣи, ши съ г л о в е а с к ѣ н е в ѣ н о в а ц ѣ и, лѣнд кѣмпнѣрѣ-лѣл, дѣнп овѣчеѣи, de ла тоцѣи вѣнзѣторѣи de вѣнѣ дѣурѣн кѣр-

чзмї, fie opomanş saş църанş, слэжиторş saş стпейнş; iar de kappъл de penite съ la къте чинчї oka, de ла тоцї de оште. “Къчї, зїче хрисовъл, ачестş venitş se лша пънъ акъм de къл-лэгърї, дъпъ хрисовъл лшї Mateiş I; iar акъм sokotit-am Domnia mea, din презнъ къ tot Divanъл Domnieї мelle, къ нъ se kade кълэгърїлор а fi еї ждектъорї, шї а змъла дъпъ л-крърїле мїpenешїї; чи еї съ fie нъмаї пъртърорї de грижа Sf. monastirї, пълїнд висерїка шї рэгънд не Dămnazeş. Съ ia dar нъмїшл воерş Лерескъ зечїзїала (din зече ванї знъл); iar ръ-нъшїда съ se dea къ seamъ (къ мъсъръ) ла Sf. monastire, не лънъ атъа.”

И.— Мълцї Domnї шї партикларї, шї кїар Ершменї, до-таръ monastirea лшї Mateiş къ момїї, цїранї, вїї, шї превелеле. Ast-сел, спре esemplъ, парте din momїa Stoeneştiї fъ къмпъратъ de Ершменълї Inokentie, de ла Дрэгъшїнş Bistierъл, ла 13 Iunie, 7212 (1704); iar чelle лалте пърцї, къмпъ-рате de ла момтенї, saş дършїте de ачешїла monastirїї, pentръ поманъ. Bezї: хрисовъл Брѣнков: din 2 Septembrie, 7216 (1708); шї хрисовъл лшї Kost: Mavropodat, din 18 Ianuarie, 7222 (1714).

Asemenea шї metoxъл Aninoasa fъ їnkїnatş monastirїї лшї Mateiş de Teodosie monaxъл, fъндаторъл лшї, къ toate въ-кателе шї момїїле, шї къ tot venitъл лшї.

Брѣнковеанъл, їн хрисовъл съş din 6 Ianuarie, 7197 (1689), pentръ реїнтърїре а мїлелор, їн kape fачче addъчере а-їnte de ачешş metoxş, їл skъtemte de дїжърї-тъл стъїлор шї ал рїмъторїлор, шї de вїнерїчїзл вїїлор, шї de оерїтъл оїлор, към шї de вїнерїчїзл domnesкş din dealъл ђ-pekешїлор (Рѣмникъл съратş); шї ачешта, pentръ храна шї їмвръкъшїntea кълэгърїлор.

Їн fine, афаръ de момїїле sъs-нъмїте, monastirea Към-пълзнгъл маї аре шї ачешта :

Неаромїрешїї, Къпрїоръл, Влѣденїї, Кълченїї, Нецешїї, Стънешїї, Бъдешїї, Кречълешїї, Шерънешїї, Бава; вїї ла Горганş; морї шї локърї їн Къмпълзнгъ; шї, пънъ дезнъзї, а-веа шї о sъmmъ mare de цїранї.

Азї venitъл ачешїї monastirї se хркъ ла 200,000 леї.

Їнтреъм акъм не къвїошї Ершменї :

Пънъ а нъ їнтра venitъл ачештор момїї їн kasa чентра-лъ, към se їнтреънїда оаре атъа sъmmъ de вѣннетş? шї кїар азї към se їнтреънїдеасъ еллş?

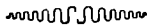
Їн мърїтїшş de fette? Їн къстаре de волнавї? Їн ажъ-

topъх непѣтпчомилор? În дѣмпареа минѣй ши а инимей кре-
мѣнилор? În тѣрѣре де скрѣрѣ морале, агрѣколе ши шѣтлѣгѣ-
фѣе? În fine, în есекѣтареа воинѣй тѣстаторилор?

J. — Nanș, post: din Doičeștī, негъ вѣнзареа пѣрѣдѣ сал-
ле де момле дѣн Грѣдѣштеа, злѣнд кѣ а вѣндѣто де силъ,
(în преѣѣ де 200 галбенѣ) де фѣика лѣй Mateiș Vodъ, ши фѣръ
воеа лѣй. Домнѣл Костандѣн Кѣрнѣл, fiind кѣ Nanș п'а вѣѣт
сѣ жѣре кѣ 12 Марторѣ, дѣнъ леѣе ши обѣчеиș, фѣкѣ дрепѣтѣ
monastirīi, întѣрѣндѣй дрепѣлѣ асѣпра пѣрѣдѣ дѣн Грѣдѣште а
лѣй Nanș дѣн Доїчештѣ. — Хрѣсовѣл лѣй Костандѣн I, дѣн 18
Iunie, 7163 (1655).

Sѣв Mixnea, вѣрѣторѣл Кѣрнѣлѣй, Nanș рекламѣ дѣн пѣоѣ
ла домнѣе партеа са де момѣе дѣн Грѣдѣштеа, сѣвѣ ачеллѣш
кѣвѣнтѣ, кѣ ар фѣ fost лѣатъ în силъ саѣ кѣ амерѣнѣаре де кѣ-
тѣре Mateiș Vodъ; însъ, ненѣтѣнд жѣра ши д'астѣ датѣ, плѣн-
ѣереа са п'авѣ нѣчѣ ѣн ресѣлатѣ форѣнатѣ. Хрѣсовѣл лѣй Mixnea,
дѣн 26 Maiș, 7267 (1659).

Обсервѣм кѣ, ши кѣар д'ар фѣ жѣрат Nanș Доїчешкѣл кѣ
12 марторѣ, прекѣм фѣкѣрѣ сѣтенѣй Грошанѣ, tot сѣв Кѣрнѣ
(Nota C) ла 1655, Ерѣменѣй ар фѣ лѣат леѣе несте леѣе,
кѣм се зѣчеа în лѣмбаѣилѣ дѣп'атѣнчѣй, адѣкѣ, ар фѣ жѣрат кѣ 24
де мѣрѣрѣй, ши ар фѣ кѣшѣрат кѣсса, fiind чеѣ маѣ тарѣй...

КРѢЧЕА ЛѢЙ СОКОЛѢ.

K. — În канѣл грѣдѣнеѣй кѣре одатѣ ера пропѣетѣте а
Трандѣфѣроилор, заче о Крѣче рѣнатъ, а кѣрѣа ѣнскрѣнгле е
маѣ шѣеарсѣ де тѣмпѣ. Пе дѣнса аѣлѣм вѣрѣѣоареле рѣндѣрѣй
сѣрѣештѣ:

“S'a фѣкѣт де пѣрѣнтеле (шѣтѣрѣș) спре мѣнтѣрѣеа меа.,
ши спре вечнѣка лѣй поменѣре; în domnia . . . Mateiș Bassa-
раѣѣ. este пѣрѣнтеле ностѣрѣ, Дѣмнеалѣй S , кѣ
порѣнка домнеаскѣ с'а тѣят în Кѣмпнѣлѣнѣгѣ канѣл Дѣмнеа-
лѣй . . . Sokolș; în лѣна лѣй Маѣ 31; ши с'а ѣнѣлѣатѣ ачѣастѣ
Крѣче, în зѣлеле Мѣтрополѣтѣлѣй Грѣгорѣе; ши а fost нѣставнѣкѣ
. . . 7144 (1636).”

Чѣне а fost ачѣстѣ Sokolș ?

Шѣ де че 'л-а тѣят Mateiș Bassараѣ ?

Традѣгѣа сѣнѣрѣрѣ не poate деслѣга а доа ѣнтѣрѣаре; кѣт

pentru cea dintâi, și pomelnică¹⁾ într-ună al monastirii, și o foaie de zestre²⁾ a Doamnei Safta Săvescu, ne asigură că astăzi Sokolă e din neamul Grădinteilor.

Numele de Sokolă figurează și în actul Maristărilor din Sas-Sevescu³⁾; poate din aceea se trage și Sokolă Corpucană, zăchisă de Seimeni, în casa lui, în revolta acestora de să Matei Bassarabă.

Tradiția zice că Sokolă ar fi Țărigreană. Înscrinându-se ca familia Grădinteană; însă nu e adevărat: actul din Sas-Sevescu dărimă astăzi opinia. În el se află că Sokolă și sozii lui "aș loksit în Rămnia loksa nămită "Кливец odinioară, iar acum (1396) Клокочогъ, апроане де ана Олтăлі și де Țărgъ Slatinei, cum s'ășă kăru "dile lor . . . ; și de mătele s'ășăru ale vecinilor Dăru "rii, și de desele rovi ale Țătarilor, și aș skăpat la achestă vâșă pă "măntă (Transylvania), etc."

Ori-cum, Sokolă a fostă dintre voerii ceї marї аї Цăриї Мănte не шїї.

De ce s'a zăchisă elă oare de Matei I?

Tradiția zice că Matei, la făcerea monastirii din Cămpălung, a înkăpat ne achestă Sokolă ca dăruirea Săntălii Stăvimentă, înkpedingăndă'i vânnii neșșarї pentru termiparea kompletă a monastirii; și că Sokolă ar fi шtirăit din ei o șămmă vânică . . . Alți vătrăni zikă că Sokolă n'ar fi esektat ad litteram (ne deplină) instrăduie domnelăi șă, și că a dat bisericăi formată ce nu era la gășă domneskă...

Adevărat e că țășă Sokolă era zășă din ceї mai avășă bankerї аї timpăli șă, și că Matei 'i a kăștat nodă în păpărușă șă rășă, și șă'i poată lăă toată stărea⁴⁾....

Ori-kare ar fi kășă morăli lui Sokolă, elă fă țăiată dăne ordina lui Matei, în marșănea dășăli, ce dăcea de

¹⁾ Помелникъ (фаца 16) unde figurează numele prinților și urmașilor lui Sokolă, și unde se zice că e din neamul Grădinteilor.

²⁾ În grădina fraților Săvescu, din Cămpălung, se bădă inkă ruine de kare marї voerășă, numite și azi de bătrăni "Кăмпăлă дăи Sokolă. Dăru o foaie de zestre, ce esistă în mășăle șășă numitei Dame, Sokolă ar fi unvț în kășătorie ne o șășă a bășăkăi așășă Dame. Lokală grădinei e zestre a neșășă dăи Sokolă, pentru kare s'a urmat ydekășă, ані întărui, între neamul Săvescuilor ky ad Grădinteilor.

³⁾ Mar. Ist Tom II, fida 270.

⁴⁾ Deușăși se găsi o komoăru în ruinele kămpăлă dăи Sokolă, din grădina Săvescuilor, kare se desărupă noantea de oare-cine.

ла Къмпълэнуѣ ла Тiрговиште, neste Мъсчелле ¹⁾. Ачеаста, ла 1635, Маї 31, in анѣ терминъриї Monastiriї. Ла 1636, Егъ-менѣ monastiriї (Melchisedekъ ²⁾) pidiкъ крѣче de пiатрѣ in локъл есекъдиеї, insemнъnd ne дънса крiма шi дeнеалоѣia лѣї Sokолѣ, спре етернъ memorie a tradiцeї салле морѣї

Л. — Eatъ копiнсаѣ ачестеї Крѣчї Istориче, че esistъ шi азї ³⁾, репаратъ pentрѣ a патра оарѣ ⁴⁾:

КРѢЧЕА ЖѢРЪМЪНТЪЛѢї.

“Іntрѣ нъмеле Татълѣї шi ал Фiзлѣї шi ал Дѣхлѣї Sf. — Pidiкaтъ-s'a ачeастъ чiнstitъ шi Дѣмнезсeаскъ Крѣче іntрѣ слава шi чiнstea Намтерїї Domнълѣї nostrѣ Is: Xs.; шi іntрѣ помана Domнleї мelle, Еѣ, ДѢКА Воевод, шi а Doамнеї Domнleї мelle, Anastanka, шi а fiзлѣї Domнleї мelle, Ioанѣ Kostandin BB.

“Възъnd Domнia mea мiла орашълѣї Къмпълэнуѣ, към сѣ fie ертатѣ de ваша de пъїне, сѣ нѣ dea вамъ domнеаскъ; ашiждеpeа шi Орошаниї, сѣ нѣ dea вамъ pentрѣ опї-че vor binde, към аѣ fost ертаѣї de ръposатъл Negрѣ BB, къnd а fost лeатъл 6723 (1215), шi de Aleksандрѣ BB Ілашѣ, fost-а лeатъл 7135 (1627), шi de алѣї вѣтрiнї ръposаѣї Domнї, пре-към слре in кърѣїле чelle вѣтрiне, шi in nisanla Sfinteї monastiriї, kape este пъсѣ d'асъпра зшеї вiсерпiчїї, іntрiлтъ de ръ-posатъл Mateїѣ BB, кѣ mare влестемѣ;

“Іар къnd а fost акъм, in зiлеле Domнleї мelle, veni-t-аѣ Жѣдеѣл кѣ орошаниї кѣ жалѣ ла Domнia mea, спъїnd към кѣ ле striкъ кълъгърїї мiла орашълѣї, че аѣ авѣт de ла алѣї вѣтрiнї Domнї.

“Dрeнт ачeea, Domнia mea, възъnd кърѣїле чelle вѣтрi-

¹⁾ Дрѣмѣл че дѣчeа din Къмпълэнуѣ ла Тiрговиште, in секoлѣл XVIII, eгa ne лъngъ грѣдина D-лѣї Negрѣлѣї, шi да дрeнт in грѣдина Trandaфiгоилѣї; іар дрѣмѣл din Къмпълэнуѣ ла Иитеуїтї, ne ла Sf. George.

²⁾ Kape, зиче tradiцiя, ар fi fost конзънѣне кѣ Sokолѣ. Дѣнъ инскрипцiа крѣчїї inсѣ паре кѣ s'a pidiкaт de kopи лѣї Sokолѣ.

³⁾ Лъngъ зидѣл лѣї Nikola Boianѣїл, odatъ kasеле ѣудеуѣлѣї Ste-rie. Крѣчeа лѣї Дѣка, копше дѣнъ чeа ориѣналѣ а лѣї Negрѣ, e ин-кръстатѣ in пърeтeлe зидѣлѣї, аллѣгъчeа кѣ чeа de ла 1790.

⁴⁾ Сѣб Negрѣ, Мирчeа II, Дѣка Bodъ шi ла 1790.

ne, mi ce¹skrite în nisania 'Sf: mănăstiri, Domnia mea înkă am întărită mila kă această Ținstită Krăce, ka s'ă fie eptăgi.

"Amădepea mi pentră jăd(kata Orășulăi, pe Orșani s'ă jădece Jădegul kă 12 Părgari mi kă vătrîniî Orășulăi; iar kălăgării s'ă părkălavii¹⁾, s'ă măkar alăii, s'ă p'ăib'ă a se amesteka ka s'ă strîce jădekata mi obîceial dor, ce a fost de la alăii vătrîniî Domni; çi toate leșile mi jădeklăile dor s'ă fie stătoare; mi niçî Jădegul s'ă p'ăib'ă voe a lăa vam'ă de la Orșaniî çei ce vor vinde, kăm niçî Domnia șea, de aceștea toate kăte skriș mai șs.

"Iar çine nă va întări mila, s'ă fie p'okletă mi anatema.

"Și Ispravnik'ă a fost Andreă Jădegul kă 12 Părgari²⁾.
Decembrie 25, 1783 (1673).

M. — Țelă mai mare defektă al lăi Mateiș Bassarab'ă f'ă lă r'ăria (izăbea de arăintă). Kăssa înălăgării în Țar'ă a 40 de monastiri, dăp'ă zisa lăi Fotino mi Xerman'ă (în Șin-kăi), a fost șperană aflării de tresaore domnești ne loka-lă çellor mai mălte din monastirle făkăte de elă, desko-perindăle dăp'ă niște skrisori trimise lăi de Rakogi (Prin-çul Transilvaniei, kă kare s'ă lăntat kontra lăi Basile Al-banitș, Prinçul Moldovei). — Acește skrisori le șărupinesse Rakogi, lă 1643, așăpă zăi kălăgăr'ă, anșme Elias Io-rești, ce se dăsesse în Ardeală kă șperană d'ă nișluchi s'ă se fak'ă Vlădik'ă al Rășniilor transilvaneni.

De zăde înçelăçem kă Mateiș a află mălte tresaore ne lokăl monastirilor șalle, kă kări vanni a pătăt pidika mi dota 40 de monastiri în lășnia.

Din șpătoarea Notă (N) lektorul va află kăssa în-trării lăi Țăkal'ă în ministă, adik'ă promisișnea çe așta dădesse lăi Mateiș de a'ă mări avăgăile șalle prin apta sa lă-mik'ă s'ă diabolik'ă, kăm vom'ă vedeă la valle.

N. — Dăm açi ză estăktă de çenealogia lăi Țăkal'ă (kommunikă de D. N. Posetty), vasată ne mai mălte çitaçii istoriografice.

"Lă 1653, Ginea Olărlă, Țăkal'ă³⁾, meșter'ă ferrar'ă, a venită în Rășnia din Rămel, de nik'ă konilă, kă pnenșele

¹⁾ Кърмнитоуи distriktulăi

²⁾ Копринсул ачестеи Кручи фигуреазъ ши ин Пънза Орашулуи. Веzi Nr. XIX ad хрисоабелор.

³⁾ Фотино.

de Τζηκαλά, fiind un om foarte viclean: kычi didea pъспънсѣ indatъ la opъ-че întreprare, pъспънсѣ snipиталѣ (saș kъ dъxъ съ zik mai vine). — Елѣ имi фѣкѣ în skъртѣ timпѣ о avere însemnatъ, kъ vikleniile лѣi; шi se însърѣ în Жѣдецѣл Pomanaii, la satъл Ерѣтъшаниi, desпре Олтецѣ. Kъ marea лѣi încpisie шi kъ mintea sa чеa аѣрѣ, înainte kърiнд, în kът Domnъл Mateiș Bassarabș, kpeziнд diаволентлор салле konsilіарi, (kъ'и va immълцi bistieria, шi kъ modъл asta va пѣtea Mateiș ажънѣ Domnъл ne mai мълте Църi) ил нъmi Bistierș. Ажънсѣ ла ģinta sa, Цѣкаль se desnoaie de pielea sa de mielș, че а-копереа karakterъл съș de лъпѣ шi de вълпе, шi devine un șchelлератș, innerpiнд kъ лашитѣѣиле салле стрълъчита famъ а Ерѣлѣi de ла Плъмъșita. Selmenii шi Doroșanii, linsiiġi de salariъл (leașa) лор, pъnitъ de Цѣкаль, se револтъ kontra Domnълѣi, шi'л sfopътъ съ demissionese шi съ se kъллѣтѣrea-skъ, ka вѣтрiнѣ шi nekаnавилѣ а mai ģine frіnele Statълѣi; шi черș moарtea ministrlор șchelлерацi, Вързаръл шi Цѣкаль. Mateiș era în аштернѣтș, шi șfferеа, тѣkънд, toate ѣлтраѣеле револтанцлор. În fine, Selmenii snарѣș пѣрѣиле palatълѣi, întrъ în kabinetъл Domnълѣi, unde se аșkъnsesserъ ministrii kriminali, шi, deskoperiндъ'и, иi тiръskъ de пѣрș аfаръ, шi'и ѣчидѣ kъ niетpe ¹⁾.

Анл 1670. — Цигала²⁾, un амѣѣиторș, se iвehte în Parisș, съв нъme de Prinцѣ de стлѣе Ottomanș; Намъ шi plenipotenciарș Șверанș ал Iеръsalimълѣi, ал Kипрълѣi, ал Trevizontei, шчл.

Елѣ se нъmia шi Маѣometș-Bei. Аѣestъ minчinosъ Prinцѣș s'a нъskъitъ (dънѣ opinіznea лѣi Rocoles) din пѣрiпицi kpeștinі, în opamъл Тiрговіштеа, din Цара Pъмъneaskъ. Таiкъ-съș era tare stimatъ ла kърtea Domnълѣi Mateiș Bassarabș, шi'и а-șezatіș de dъnsъл ne лънѣ Mateiș, kape'л тpіmisse ла Konstantinopolъ ka ambasadorș ал съș. Dънѣ moарtea лѣi Mateiș, елѣ se întърнѣ în Pъмъulia, kъ șperanġa d'a se face ministръ шi Domnъ, prin ажѣторъл воерилор; însъ, nerezșind în планъ съș, se dъsse iar ла Konstantinopolе, unde se тѣрѣi. De аѣi плекъ шi koliндъ toate ģъріле лъmii, înшелънд ne mai мълцi Șверанi аi Ерѣonei, kарi иi фѣкърѣ чеa mai onѣравилъ priimire; însъ un oare-kape omș de kondiġie, че ил kъ-noskъsse ла Biена, шi шtia тоатъ viaġa шi шiрiтenіile лѣi,

¹⁾ Манѣskpіsул Logoфѣтѣлѣи Греѣeanу; ши Kодѣл Бѣлѣчешанѣ, din Уинкаi.

²⁾ Филъ лѣi Цѣкаль bistierул

ia demaskъ in okii Potentacijor Ezreneni, ka intpirantъ шi sчелeratъ; Цигалъ се face невъзст¹⁾).

Анхл 1674. — Схланъ Мэратъ Ханъ, pentръ nedeansъ, skoatte din postъ ne Ага Ienicerior, шi in локъ'и нэмеште ne хп peneratъ Italian, че ишi skimбasse нэмеле de Цикала in Дцигала.

Анхл 1685. — Цигалъ ръсвѣннъ оппоареа армелор Ot-tomane, репъртнд o вiкторiе илхстръ асѣпра Шахлхлї Перианъ.

Анхл 1695. — In импърѣцїа лхї Схланъ Мохаметъ, Хан III, сиѣл лхї Схланъ Мэрат, Хан III, o вѣтълие фs датъ ла timпъ de Bizirъл Dцигала.

Biktoria ачеллеї зиле o репъртъ Dцигала, kape фs пѣнтлъ pentръ ачеста Маре Бисрѣ, in локълхї Iвраимъ - Паша; инсъ, ла интърнареа Схланхлї in Konstandinonole, ачеста dette си-миллїлхл висипатхлї ларшш лхї Iвраимъ Паша, дѣнъ воиѣла шi инпирга Схтанеї нѣме; iар ne Dцигала ил еслъ Схланхл ла Ак-Шарѣ (in Anadolıa). — Ministrъл ачеста (Цикалъ) ишi ин-семнъ тречереа са in висипатъ prin мѣсърї релле шi перїкхлоасе.

Анхл 1701. — Dцигала - Zade devastъ църмлї Italian.

Анхл 1704. — In импърѣцїа лхї Схланъ Ахметъ, Хан I, сиѣл лхї Схланъ Мохамет, Хан II, Цигала - Zade плеакъ ла Konstandinonole, in фрѣнтеа арматеї de espedїcie, destinatъ pentръ Persia.

Анхл 1705. — Sepaskierъл Dцигала, ал кърхї карактерѣ ера мѣндрѣ шi интrepинзѣторѣ, пенстѣнд сѣfferї рѣшїнеа ин-спїнцерлї салле (in Persia), моаре de овїдъ, ла анхл 1705.

Мареле Бисрѣ нэмеште ne Мелметъ - Паша, сиѣл лхї Dци-гала - Zade, Гъвернаторѣ ла Bardatъ²⁾.

Ачї се нїерде ѣрма са; шi нѣмаї in апалеле Bardatъ-лхї poate афла чїне-ва нosteritatea makıavelistikъ a Kamеле-онлхї Цикалъ челлѣ vestitъ!

¹⁾ Biografia Unibersalъ, saъ Dikcionarъ Istoricъ de фърбацїї че 'шї аъ фъквт ѣн нѣме prin ценил лор, prin talenteke шi бирѣцїде лор, prin фѣтъчїлї шї prin крїме, — de Ф. X. Felser, Tom III, Parisъ, 1833, littera Bry - Cum, фїла 460, колоана II, ла нѣмеле Cigale.

²⁾ Unibersal Pittoreskъ, saъ istoria шї descrierea попоарелор ла арїколѣл Търѣїа; — de Domnyл M. I.-M. - Ioanımъ, prinлї Sekretarъ ал рецелѣї Францелї pentрѣл Ambеле Orientale; — шї de D. Jules Van-gaur. — Paris, 1840, фїла 165, колоана I шї ѣрмѣтоареле.

ERRATA.

<u>Пагина.</u>	<u>Рънда.г.</u>	<u>in lok de</u>	<u>цитируе:</u>
III	11	прежѣдигіеор	Прежѣдигііор.
VI	1	імї	імї.
VIII	3	ші	—
VIII	3	tradicia	Архивеле Църѣї.
VIII	Nota 1)	devenagio	devenagio.
11	2	intensante	interesante.
11	14	контривѣіе	kontrivѣіе.
11	Nota 1)	діаломъ	діпломъ.
11	Nota 1)	23 Kaptie	23 Martie.
11	Nota 1)	pevestiѣї	pevestiѣї.
13	Nota 2)	de mila	de mina.
18	11	варъ е	варъ а.
24	Nota 2)	Iѣчїис	Лѣчїис.
30	22	Поате съ фї fost: кѣчї	— —
32	3	Марелѣї	Маї марелѣї.
32	3	se zicea	se numia.
32	14	Addenape шї Соворѣ	шї Addenapea Соворѣ.
33 1)			
33	15	Din aceste порѣї	Din aceste доѣ порѣї.
34	Nota 1)	кѣрѣмїдъ писатъ	2)
37	27	сѣратъ, sарре	Сѣратъ, sарре 3).
40	22	се лѣаѣ	се лѣа.
41	Nota 2)	1. 47. Пер.	Нр. 47, паѣина.
42	22	вогаѣї	їобаѣї.
47	31	плїне, шї	плїне...; шї

1) Nota de la aceste паѣинъ требѣе ауреатъ ла ад 15-леа рѣндѣ, дѣнѣ борбеле „zїе D-ny Боллакѣ.

2) Aceste доѣ кѣбїнте требѣеск прїбїте ка Ноѣ ла паѣина 33, рѣндѣл 28, дѣнѣ борба „Чїментѣ.

3) Фїнд кѣ бїне де ла аблатївїл латїнѣ sale (sal, salis)

<u>Parina.</u>	<u>Pzndzj.</u>	<u>in lok de</u>	<u>vitepte:</u>
48	25	trebzea	se препараръ.
92	5	oporofice	oporofice.
93	12	pe care o in- cellecea	pe care Pzntznl o incellecea.
93	31	лѣ	лор.
132	5	il	ii.
132	8	eī	лѣ.
132	12	eī	лѣ.
135	1	intindea	intindeaǎ.
136	26	μinea	μineaǎ
140	Nota ¹⁾	La maıstratzpa	La maıstratz
141	1	oıinısnea	voında
141	29	a φnst	a φost
144	4	dedzlıssere	dedzlısserъ.
173	5	μinta лор epa	авзръ о μintъ

TABLA de MATERII

koprinse în Partea I.

	<i>Pagina.</i>
Префаца	V.
Întroducere	11.
Ideї preliminareї.	39.
Капитол I	69.
Капитол II	87.
Капитол III	103.
Капитол IV	126.
Капитол V	147.
Капитол VI	158.
Note	175.

Прегъа пърџиі ѓтџеа еџе патџ џџанџиі.
Партеа II ва еџи маі џџџиџ.

NB. — Ла Note џе ла паџина 163, ѓн лок џе N, џитеџте K